

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

519. plenárne zasadnutie EHSV z 21. a 22. septembra 2016

2016/C 487/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Nové opatrenia na riadenie a vykonávanie zamerané na rozvoj – hodnotenie európskych štrukturálnych a investičných fondov a príslušné odporúčania</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2016/C 487/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Práva opatrovateľov bývajúcich v domácnosti</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	7
2016/C 487/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Politike EÚ v oblasti biodiverzity</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	14
2016/C 487/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Po parížskej konferencii</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	24
2016/C 487/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Postoj EHSV k osobitným kľúčovým otázkam pri rokovaniach o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP)</i> (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	30
2016/C 487/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Trvalo udržateľnému rozvoju: Mapovanie vnútorných a vonkajších politík EÚ</i> (prieskumné stanovisko)	41

2016/C 487/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Nadčasovosti právnych predpisov</i> (prieskumné stanovisko)	51
---------------	--	----

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

519. plenárne zasadnutie EHSV z 21. a 22. septembra 2016

2016/C 487/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o právnom rámci Únie pre porušenia colných predpisov a sankcie</i> [COM(2013) 884 final – 2013/0432 (COD)]	57
2016/C 487/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií o dani z príjmu určitými podnikmi a pobočkami</i> [COM(2016) 198 final – 2016/0107 (COD)]	62
2016/C 487/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2016/399, pokiaľ ide o používanie systému vstup/výstup</i> [COM(2016) 196 final – 2016/0105 (COD)] a na tému <i>Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje systém vstup/výstup (EES) na zaznamenávanie údajov o vstupe a výstupe a odopretí vstupe v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín prekračujúcich vonkajšie hranice členských štátov Európskej únie a ktorým sa stanovujú podmienky prístupu do systému vstup/výstup na účely presadzovania práva a ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 767/2008 a nariadenie (EÚ) č. 1077/2011</i> [COM(2016) 194 final – 2016/0106 (COD)]	66
2016/C 487/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu, ktorým sa zrušuje smernica (EÚ) č. 994/2010</i> [COM(2016) 52 final – 2016/0030 (COD)]	70
2016/C 487/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii EÚ pre skvapalnený zemný plyn a skladovanie plynu</i> [COM(2016) 49 final]	75
2016/C 487/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o ustanovení mechanizmu výmeny informácií, pokiaľ ide o medzivládne dohody a nezáväznú nástroje v oblasti energetiky medzi členskými štátmi a tretími krajinami, a o zrušení rozhodnutia č. 994/2012/EÚ</i> [COM (2016) 53 final]	81
2016/C 487/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k <i>Oznámeniu Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska iniciatíva v oblasti cloud computingu – budovanie konkurencieschopnej dátovej a znalostnej ekonomiky v Európe</i> [COM(2016) 178 final]	86
2016/C 487/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Priority v oblasti normalizácie IKT pre jednotný digitálny trh</i> [COM(2016) 176 final]	92
2016/C 487/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému <i>Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Akčný plán EÚ pre elektronickú verejnú správu na roky 2016 – 2020 Urýchlenie digitálnej transformácie verejnej správy</i> [COM(2016) 179 final]	99

2016/C 487/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Oznámeniu Komisie – Jadrový objasňujúci program – predloženému podľa článku 40 Zmluvy o Euratome na vyjadrenie stanoviska Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru [COM(2016) 177 final]	104
2016/C 487/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1303/2013, pokiaľ ide o určité ustanovenia týkajúce sa finančného hospodárenia v prípade určitých členských štátov, ktoré majú závažné ťažkosti s finančnou stabilitou alebo sú takýmito ťažkosťami ohrozené [COM (2016) 418 final – 2016/0193 (COD)]	111
2016/C 487/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Zmenenému návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádzajú dodatočné dovozné clá na dovoz určitých výrobkov s pôvodom zo Spojených štátov amerických (kodifikované znenie) [COM(2016) 408 final – 2014/0175 (COD)]	112
2016/C 487/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov alebo mutagénov pri práci [COM(2016) 248 final – 2016/0130 COD]	113

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

519. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 21. A 22. SEPTEMBRA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Nové opatrenia na riadenie a vykonávanie zamerané na rozvoj – hodnotenie európskych štrukturálnych a investičných fondov a príslušné odporúčania*

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2016/C 487/01)

Spravodajca: **Etele BARÁTH**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Dátum schválenia v sekcii	8. 9..2016
Dátum schválenia v pléne	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa hlasovania)	171/1/4

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že je potrebné realizovať koordinované európske riadenie zamerané na rozvoj, ktorého cieľom je prispieť k inovatívnemu, pevnému a pokojnému budovaniu Európy. Koordinácia sa musí posilniť, a to napr. aj vytvorením novej organizačnej formy riadenia.

1.2. Prostredníctvom koordinovaného rozvoja treba opätovne docieľiť dynamický rozvoj hospodárstva, posilňovať základy sociálneho blahobytu a demokracie, spolunažívanie rozdielnych kultúr a príkladné rešpektovanie životného prostredia.

1.3. EHSV zdôrazňuje, že cieľom konzistentného uplatňovania zásady partnerstva je podporovať účasť zainteresovaných strán na plánovaní a realizácii investícií financovaných z fondov EÚ. Posilňuje sa tým kolektívna angažovanosť vo vzťahu k investíciám a podporuje sa rozsiahlejšie využívanie zručností. Projekty sa realizujú účinnejšie a zároveň sa zvyšuje transparentnosť, čiže napomáha sa predchádzať podvodom a zneužívaniu.

1.4. Potrebujeme jednoduchý a ľahko zrozumiteľný systém cieľov a stratégiu v podobe jednotného plánu pre Európu (stratégia EÚ na obdobie rokov 2030 až 2050). Treba zdôrazniť, že hlavným strategickým cieľom EÚ je naďalej vytvoriť inovatívnu, udržateľnú a inkluzívnu Európsku úniu. Na tento účel treba do tohto plánu zapracovať aj ciele stanovené COP 21 (ciele udržateľného rozvoja).

1.5. Potrebujeme lepšie zosúladené rozvojové programy. Pri plánovaní krátkodobých, strednodobých a dlhodobých programov a prostriedkov je potrebné vypracovať syntetizujúci systém cieľov. Pod prostriedkami sa rozumejú politické, právne, organizačné a peňažné prostriedky.

1.6. EHSV navrhuje, aby využívanie tradičných európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), spolu s rozvojom Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI), ktorý bude trhovo orientovaný a bude mobilizovať aj súkromný kapitál, bolo v záujme lepšieho zosúladenia spoločným európskym cieľom. Na tento účel sa mechanizmus cieľov musí zosúladiť s reguláciou týkajúcou sa ich vykonávania.

1.7. EHSV navrhuje, aby prvoradým ústredným prostriedkom posilneného centrálného riadenia zameraného na rozvoj bol európsky semester vychádzajúci z ročného prieskumu rastu, ktorý musí obsahovať aj systematické usmerňovanie postupu realizácie plánu pre Európu a jeho monitorovanie. Európsky semester môže zároveň plniť aj úlohy systémov zameraných na zabezpečenie sociálneho prostredia pre dobré životné podmienky.

1.8. Základom pre preskúvanie účinnosti riadenia zameraného na rozvoj by okrem už prijatého ukazovateľa výkonnosti v oblasti DPH, ktorý má najmä ekonomický charakter, mohol byť ukazovateľ výsledkov, ktorý by mal doplnujúci charakter, odzrkadľoval by udržateľnosť a obsahoval by v prvom rade sociálne a environmentálne faktory (GDR – *gross development result*).

1.9. Je potrebné vytvoriť silnú koordináciu (Strong Coordination) a spoluprácu s členskými štátmi založenú na otvorenej metóde koordinácie (Open Method of Cooperation). V rámci rozvojových postupov je potrebné pristúpiť k transformácii nadobudnutých skúseností.

1.10. Treba uplatňovať rozšírené právne a finančné nástroje. Riadenie zamerané na rozvoj je podmienené dynamickým hospodárstvom, väčším objemom investovaného kapitálu, účinnejším systémom investovania, kvalifikovanejšou pracovnou silou a výkonmi inovatívnejších podnikov. Jeho dôležitým cieľom z dlhodobejšieho hľadiska je však obnova spoločnosti, vytvorenie blahobytu a zabezpečenie zlepšeného a udržateľného prostredia.

1.11. Potrebujeme viacúrovňové spoločné vykonávanie. Súbežne s prebiehajúcou reformou (program REFIT) sa musia vypracovať aj právno-administratívne nástroje riadenia zameraného na rozvoj. V rámci nich treba na strednej úrovni výrazne posilniť koordinácie, a teda makroregionálne rozvojové nástroje, pričom v časovom rámci plánu pre Európu sa v zásadnej miere zvýši význam funkčných regiónov, miest, mestských oblastí, aglomerácií, metropolitných oblastí a sietí.

1.12. Jedným z dôležitých prvkov dlhodobého riadenia zameraného na rozvoj je kontinuita. Musia sa zosúladiť politické cykly, plánovacie a rozvojové postupy a časové rámce rozpočtov. Predpokladom činnosti zameranej na rozvoj je nepretržitá analýza, kontrola a korekcia.

1.13. Mimoriadne dôležité je poskytovanie podrobných informácií verejnosti, jej angažovanie, rozvoj komunikácie a politického marketingu a korektná prezentácia skutočných výsledkov a slabín.

1.14. EHSV vždy dôsledne presadzoval posilňovanie demokratickej účasti. V rámci spolupráce na základe otvoreného systému treba na všetkých úrovniach zabezpečiť účasť spoločensko-hospodárskych partnerov a mimovládnych organizácií, čo sa na úrovni EÚ musí prejavovať zhodnotením úlohy EHSV.

1.15. EHSV už vo svojom stanovisku z roku 2012⁽¹⁾ podporil vytvorenie európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva (ECCP), ktorý iniciovala Európska komisia a ktorého cieľom je vytvoriť rámec pre členské štáty v oblasti plánovania a realizácie partnerstva. Vlastné predstavy partnerov o Európe pomáhajú vytvárať ciele a stotožňovať sa s nimi, teda podporujú účinnejšiu realizáciu plánov.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zásada partnerstva pri uplatňovaní fondov spoločného strategického rámca – základy európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva“ (Ú. v. EÚ C 44, 15. 2. 2013, s. 23).

1.16. EHSV zdôrazňuje, že treba prekonať regulačný systém partnerstva založený na návrhoch a osvedčených postupoch a komplexne koncipovať minimálne očakávania, ktoré musia orgány členských štátov povinne splniť a ktorých neplnenie bude podmienené sankciami.

1.17. EHSV navrhuje, aby členské štáty mali povinnosť vypracovať také účinné systémy financovania pre budovanie kapacít partnerov, ktoré budú presahovať rámec jednoduchej odbornej prípravy a výmeny informácií. Tieto systémy musia zahŕňať budovanie partnerských sietí a zabezpečiť nástroje na zmysluplnú účasť.

1.18. EHSV nabáda Európsku komisiu, aby posilnila spoluprácu s európskymi partnerskými sieťami. Európska komisia musí vytvoriť taký systém financovania, ktorý by uľahčoval prácu sietí európskych MVO zapojených do regionálnej politiky, vrátane kontroly postupov na vnútroštátnej úrovni a zabezpečenia spätnej väzby.

2. Za obnovenú a silnú Európu

2.1. Analýza situácie a vysvetlenie dôvodov

2.1.1. Európska únia je silná, naďalej však čelí rôznym, znovu sa opakujúcim krízam. Jasným dôkazom je BREXIT. Hospodárska kríza z roku 2008 prekazila eufóriu z rozšírenia, ktorá prevládala na začiatku nového tisícročia, a v mnohých krajinách zvrátila proces dobiehania vyspelejších ekonomík.

2.1.2. Hospodárska kríza, a v rámci nej aj pokles objemu investícií, narušili jednotu členských krajín, ktorá sa zakladala na raste, a spôsobili nárast napätia v politickej, hospodárskej aj sociálnej oblasti. Napriek tomu, že ide o základné ciele Únie, rozdiely v rozvoji medzi členskými štátmi narastajú.

2.1.3. Vnucovanie prísnych úsporných politík krajinám s vysokým vonkajším a verejným dlhom a rozpočtovým deficitom spôsobuje ďalšie prehĺbovanie rozdielov medzi najrozvinutejšími krajinami a krajinami, ktoré sú nútené realizovať reštrikčné opatrenia. Spolu s účinnými a spoločensky inkluzívnymi politikami treba začať realizovať nový druh politiky kombinujúcej hospodársky rast so znižovaním rozpočtového deficitu.

2.1.4. Miera chudoby, neistá situácia v zamestnaneckých vzťahoch a počet nezamestnaných dosiahli neprijateľnú úroveň. Pokiaľ ide o budúcnosť Európy, veľkou prekážkou je strata perspektívy pre mladých ľudí.

2.1.5. Európska únia stratila svoj charakter investičného cieľa a príznačná je pre ňu ťažkopádnosť. Pokiaľ ide o investície do podnikov, postupne zaostáva za výkonnosťou Spojených štátov, ale aj za výkonnosťou niektorých jej členských štátov, ako Nemecko a Spojené kráľovstvo. Zaostávajúce krajiny brzdia dynamicky sa rozvíjajúce krajiny. Klesá potreba vzájomnej závislosti. Napriek výraznému rozpočtovému prebytku sa v niektorých krajinách prehĺbuje priepasť v dôsledku znižujúceho sa objemu investícií do podnikov, čo spôsobuje ďalšie zaostávanie chudobnejších regiónov. Reakcie na tento stav sú pomalé a byrokratické.

2.1.6. Základné výdobytky Únie, ako eurozóna alebo schengenský priestor, sa v dôsledku migračnej krízy a terorizmu neprejavujú ako prvok súdržnosti, ale skôr predstavujú faktory, ktoré spoločnosť rozdeľujú. Mnohé krajiny využívajú EÚ na svoje vnútropolitické boje.

2.1.7. Úrovně rozvoja regiónov sa nepribližujú. Rozdiel medzi najrozvinutejšími a najmenej rozvinutými regiónmi meraný podľa ukazovateľov HDP je v pomere 14:1. Niektoré krajiny, ktoré dostávajú osobitnú pomoc, poskytnuté zdroje využívajú na doplnenie svojich štátnych prostriedkov a investičných rámcov, pričom úroveň ich štátnych príspevkov klesla na minimálnu úroveň a ďaleko zaostáva za pôvodnými cieľmi. Novovytvorené rady hospodárskej súťaže môžu svojimi prostriedkami vo veľkej miere prispieť k aproximácii úrovne rozvoja regiónov.

2.1.8. Európski občania a aktéri hospodárskych, spoločenských a mimovládnych organizácií stratili perspektívu, odcudzili sa politickým procesom a čoraz viac sa uzatvárajú do seba. EÚ považujú za nepružnú inštitúciu, ktorá nie je schopná obnovy.

2.1.9. Európska únia nie je schopná, najmä z dôvodu slabého inštitucionálneho rámca v oblasti rozvoja a výkonu, mobilizovať prostriedky umožňujúce dosiahnuť jej ciele, ktoré sú aj tak roztrieštené.

2.1.10. Neexistuje jednotná predstava o budúcnosti, ani politická vôľa a schopnosť riadiť. Spôsob koordinácie je nepostačujúci a zastaralý, právne nástroje sú neúčinné alebo sa dajú uplatniť len s ťažkosťami, účasť organizácií a podpora zo strany verejnosti je slabá, okrem iného aj z dôvodu nedostatočnej komunikácie.

2.1.11. Dlhodobá rozvojová stratégia EÚ do roku 2020 už nie je dostatočne dlhodobá a je už nereálna, roztrieštená a neschopná riadiť procesy na základe súčasných metodických rámcov. V rámci cieľov udržateľného rozvoja bolo medzičasom prijatých 17 hlavných cieľov týkajúcich sa udržateľnosti rozvoja, ktoré Európska komisia vzala na vedomie, a v rámci dlhodobejšej komplexnej stratégie pristúpila k opätovnému preskúmaniu systému riadenia a jeho nástrojov.

2.2. *Nové smerovania*

2.2.1. Nová Európska komisia s podporou Európskeho parlamentu oznámila v tejto súvislosti novú paradigmu rozvoja hospodárstva. Ciele, ktoré vymedzila, sa pre hospodárstvo môžu stať výraznou novou hybnou silou. Medzi tieto ciele patrí: stimulovať tvorbu pracovných miest a rast, vytvoriť jednotný európsky trh, zjednodušiť hospodársky regulačný systém, konsolidovať prioritný rozvoj spoločenských, podporiť investície v oblasti energetiky, digitálnych sietí a služieb, prioritne podporiť investície do systému sietí na duševné a fyzické prepájanie Európy a posilňovať zodpovednosť v environmentálnej oblasti.

2.2.2. Európsky semester a jeho zložky predstavujú systém, ktorý presahuje rámec hospodárskeho riadenia. Dlhodobé sociálne a environmentálne ciele musia v európskom semestri zohrávať dôležitejšiu úlohu.

2.2.3. Prioritný program zameraný na úplnú konsolidáciu finančného systému eurozóny je na jednej strane nevyhnutný a na strane druhej posilňuje reálne obavy týkajúce sa ďalšieho prehlbovania rozdielov medzi európskymi krajinami. Rozvojové ciele na úrovni EÚ môžu zmierniť strnulosť dvojrýchlostnej Európy.

2.2.4. V súčasnosti existujú dva veľké finančné a hospodárske súbory nástrojov určujúce rozvojové postupy, ktoré sa od seba výrazne odlišujú a majú vlastné metódy. Je potrebné posilniť komplementárnosť medzi týmito systémami, a to už v štádiu zosúladenia cieľov.

2.2.5. Prvý súbor charakterizujú tradičné európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), ktoré sú stanovené aj v zmluvách, a ich cieľom je podporiť spoločenskú, hospodársku a územnú súdržnosť. Ide o formy pomoci v oblasti investícií a rozvoja, ktoré sa nepretržite modernizujú, ale ich podstata je nemenná, a sú dostupné vďaka príspevkom jednotlivých členských štátov prostredníctvom prerozdelenia z rozpočtu EÚ. V niektorých prípadoch si prijímatelia pomoci nevážia tieto finančné prostriedky, pričom argumentujú tým, že na ne majú „nárok“. Pri opätovnom preskúmaní obdobia do roku 2020 v polovici jeho uplatňovania bude v záujme uvedenej komplementárnosti potrebné prijať nové pravidlá.

2.2.6. Druhým súborom nástrojov, ktorý sa v podstate môže ďalej rozšíriť, je Európsky fond pre strategické investície (EFSI). Jeho cieľom je umožniť realizáciu tzv. Junckerovho plánu. Je novým peňažným nástrojom orientovaným na trh, umožňuje poskytnúť podporu v prípade rizika a mobilizuje štátny, bankový a súkromný kapitál. Vzniknutý mechanizmus riadenia sa musí stať jedným z prvkov riadenia zameraného na rozvoj. Dva rôzne systémy financovania treba zosúladiť aj na úrovni členských štátov.

2.2.7. V porovnaní s ostatnými úspešne fungujúcimi peňažnými zdrojmi predstavujú tieto systémy nástroje, ktoré sú diverzifikované, prispôsobené danej úlohe, ale majú obmedzený rozsah a špecifické ciele. Rámce Plánu pre Európu môžu byť vhodné na systematickú a silnú koordináciu.

2.2.8. Doteraz neboli k dispozícii málo početné, ale neprepojené priame prostriedky cieľov stratégie 2020 zamerané na zlepšenie koordinácie. Bez týchto prostriedkov je však otázne, či bude možné zabezpečiť vhodnú koordináciu rozvoja EÚ. Úlohou plánu na obdobie po roku 2020 musí byť aj plánovanie súčinnosti týchto prostriedkov.

2.2.9. Jedenásť tematických cieľov viacročného peňažného rámca na regulovanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov, ako aj desať hlavných cieľov Junckerovho plánu, ktoré sú iba voľne prepojené a riadia sa podľa odlišnej finančnej a právnej úpravy, by mali v súčasnosti prispievať k realizácii stratégie Európa 2020. Sem patrí aj 17 usmerňovacích kritérií COP 21 o udržateľnosti, ktoré sú pre budúcnosť určujúce. Plánovacie obdobie po roku 2020 musí zahŕňať úlohy založené na malom počte jasných a stručne formulovaných cieľov.

2.2.10. Odlišné mechanizmy viažu sa na ciele, odlišné počiatkové a záverečné lehoty, ako aj časové rámce v súčasnosti spôsobujú, že ani jeden z cieľov nie je jasný a hospodársko-spoločenská sféra ani občianska spoločnosť ich nedokážu bez problémov pochopiť a sledovať ich. V dôsledku neexistujúcej súčinnosti medzi jednotlivými cieľmi, teda interakcie, sa znižuje účinnosť a efektívnosť investícií. Súčinnosť EFSI s obnovenou stratégiou Európa 2020 sa musí posilniť prostredníctvom vypracovania novej stratégie EÚ na obdobie rokov 2030 až 2050 (Plán pre Európu).

2.2.11. Kým štrukturálne fondy dopĺňajú prípravné, výkonné, kontrolné, analytické a veľmi byrokratické mechanizmy, ktoré sú centralizované aj decentralizované, a ich využívanie podporujú mnohé agentúry na úrovni EÚ, nový mechanizmus riadenia EFSI presahuje rámec Európskej komisie a jeho nová organizačná štruktúra sa prispôbuje potrebám finančného a investičného prostredia. Zosúladenie dvoch veľkých systémov si vyžaduje strategický nástroj a nový mechanizmus riadenia⁽²⁾.

2.2.12. Vytvorenie nového systému riadenia zameraného na rozvoj by mohlo vyústiť do posilnenej koordinácie a otvorenej spolupráce medzi príslušnými partnermi.

2.2.13. V záujme zvýšenia účinnosti a efektívnosti fondov EŠIF je potrebné posilniť inštitucionálnu štruktúru partnerstva, ktoré na základe práva na zapojenie spoločnosti musí zahŕňať každého občana EÚ. Občanom EÚ sa musí umožniť, aby mali prístup k informáciám a mohli sa zúčastňovať na rozhodnutiach v oblasti plánovania a realizácie. Táto účasť by mala zahŕňať aj možnosť vyjadrovať sa k plánu, programom, výberovým konaniam a návrhom hodnotiacich prác.

3. Posilnenie partnerstva

3.1. EHSV sa vo viacerých svojich stanoviskách zaoberal zásadami partnerstva a predložil konkrétne návrhy.

3.1.1. Výbor vo svojom stanovisku⁽³⁾ z roku 2010 poukázal na to, že súčasné predpisy naďalej ponechávajú príliš veľký priestor pre výklad zásady partnerstva na vnútroštátnej úrovni. Európska únia ako strážkyňa tejto zásady preto musí zohrávať oveľa proaktívnejšiu úlohu. Výbor považuje za mimoriadne dôležité, aby každý operatívny program zabezpečoval pre partnerov technické podporné zdroje na budovanie kapacít. EHSV inicioval návrat k spoločenskej inovácii a programom iniciatív Spoločenstva zameraným na miestny rozvoj.

3.1.2. EHSV vo svojom stanovisku⁽⁴⁾ z roku 2012 podporil iniciatívu Európskej komisie týkajúcu sa vypracovania kódexu správania pre partnerstvo. Poukázal na obavy organizovanej občianskej spoločnosti spôsobené neplnením zásady partnerstva. Navrhol, aby sa vytvoril systém na kontrolu partnerstva, ktorý budú riadiť samotní partneri. Inicioval, aby uzatvorenie dohôd o partnerstve s členskými štátmi bolo podmienené uplatňovaním kódexu správania na primeranej úrovni a aby sa zdroje operatívnych programov doplnili o finančné stimuly. Výbor potvrdil svoje odporúčania v súvislosti s budovaním kapacít partnerov.

3.2. Právne predpisy týkajúce sa politiky súdržnosti stanovujú vytvorenie „kódexu správania v oblasti európskeho partnerstva“ (ECCP), ktorý bude obsahovať hlavné zásady a osvedčené postupy.

3.3. Skúsenosti s realizáciou ECCP naznačujú, že niektoré krajiny v národných postupoch plánovania alebo pri vytváraní inštitucionálnej štruktúry pre fondy EŠIF splnili ustanovenia kódexu len formálne.

⁽²⁾ Stanovisko komisie VR pre politiku územnej súdržnosti a rozpočet EÚ – Zjednodušenie EŠIF z pohľadu miestnych a regionálnych orgánov, spravodajca: Petr Osvald (CZ/SES).

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Účinné partnerstvá v politike súdržnosti“ (Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 1).

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

3.4. Partneri vo viacerých krajinách nemali čas na to, aby predložili svoje pripomienky k príslušným dokumentom. V podstate neboli zapojení do hlavných strategických rozhodnutí, ako je stanovenie priorit a pridelenie peňažných prostriedkov. Aktívna účasť nebola podporovaná špecifickými metódami a prostriedkami zameranými na komunikáciu a účasť.

3.5. Podľa analýzy niektorých mimovládnych orgánov ⁽⁵⁾ bol výber príslušných partnerov do monitorovacích výborov vo viacerých krajinách formálne v súlade s predpismi, ale reprezentatívnosť a tematické pokrytie neboli vo všetkých prípadoch zabezpečené. Výmena informácií medzi riadiacimi orgánmi a členmi monitorovacieho výboru je nedostatočná.

3.6. Orgánom zodpovedným za horizontálne záležitosti, ako napr. ministerstvám pre životné prostredie, nebola poskytnutá možnosť, aby boli zastúpené vo viacerých príslušných monitorovacích výboroch. Riadiace orgány nevyvíjajú úsilie zapojiť občianskych partnerov zastupujúcich horizontálne zásady do plánovania výberových konaní a hodnotenia navrhovaných projektov.

3.7. Zásahy v oblasti budovania kapacít partnerov sú v niektorých krajinách nedostatočné a vo väčšine prípadov sa obmedzujú na školenia a náhradu cestovných nákladov, pričom viaceré návrhy ECCP sa nerealizujú, ako napr. budovanie sietí a koordinácia alebo krytie nákladov expertov na efektívnu účasť na partnerstve.

3.8. Európska komisia a členské štáty počas prvej polovice rozpočtového obdobia nevenovali dostatočnú pozornosť využívaniu nástroja miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD).

3.9. EHSV sa domnieva, že je potrebné vykonať dôkladnú analýzu praxe v oblasti partnerstva. Prieskum musí zahŕňať aj hodnotenie postupov a realizácie v oblasti vytvárania inštitucionálnej štruktúry a takisto hodnotiť, do akej miery dokáže súčasný systém účinne zabezpečiť vytváranie partnerstiev. Partnerov treba aktívne zapájať do procesu hodnotenia.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁵⁾ Analýzy organizácií CEE Bankwatch a SFteam for Sustainable Future.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Práva opatrovateľov bývajúcich v domácnosti**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2016/C 487/02)

Spravodajca: **Adam ROGALEWSKI**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia:	21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	9. 9. 2016
Prijaté v pléne	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	168/2/6

1. Odporúčania

1.1. V Európe je potrebné začať diskusiu o zavedení spoločnej definície povolania „opatrovateľ bývajúcich v domácnosti“ (*live-in care*), uznaného ako jednu z foriem poskytovania domácej starostlivosti. Definícia práce opatrovateľa bývajúceho v domácnosti opatrovanej osoby by mala zahŕňať pracovné podmienky pracovníkov (zamestnaných alebo samostatne zárobkovo činných), ktorí bývajú v domácnosti, v ktorej vykonávajú svoju pracovnú činnosť zameranú najmä na starostlivosť o starších a postihnutých ľudí. Opatrovatelia bývajúcich v domácnosti by sa, bez ohľadu na to, či sú zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby, mali považovať za súčasť systému poskytovania dlhodobej starostlivosti. Cieľom zavedenia spoločnej definície povolania je uznať existenciu opatrovateľov bývajúcich v domácnosti na európskom trhu práce a zlepšiť kvalitu služieb dlhodobej starostlivosti, ktoré poskytujú.

1.2. Eurostat by mal zhromažďovať príslušné údaje o opatrovateľoch bývajúcich v domácnosti, aby rozhodujúci politickí činitelia mali k dispozícii potrebné údaje.

1.3. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zrealizovala výskum týkajúci sa situácie týchto pracovníkov, vrátane ich počtu, štátnej príslušnosti, štatútu migranta, cezhraničnej mobility, skutočného začlenenia do systému sociálnej ochrany, vrátane poistenia v nezamestnanosti, pracovných a sociálnych podmienok a kvalifikácie, ako aj ich skutočného a možného prínosu pre hospodárstva jednotlivých európskych krajín.

1.4. EHSV zdôrazňuje, že k opatrovateľom bývajúcim v domácnosti by sa malo pristupovať podobne ako k iným opatrovateľom. To znamená, že by mali mať podobnú ochranu, napríklad pokiaľ ide o rozsah pracovného času (vrátane pohotovostí) a ochranu proti fiktívnej samostatnej zárobkovej činnosti. Opatrovatelia bývajúcich v domácnosti, ktorí sú zamestnancami, nesmú byť vyňatí z príslušných európskych a vnútroštátnych právnych predpisov, okrem iného vrátane primeraného odmeňovania, ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, sociálneho zabezpečenia a práva združovania a kolektívneho vyjednávania.

1.5. Nedostatočná ponuka v oblasti dlhodobej starostlivosti v Európe by sa mala riešiť pozitívnym spôsobom, a to tým, že sa zabezpečí dôstojné finančné odmeňovanie a pracovné podmienky, bude sa riešiť otázka nedostatočných investícií, zabezpečí sa to, aby bola dodržiavaná zásada slobody pohybu, odstránia prekážky, ktoré pracovníkom bránia uplatňovať si svoje pracovné práva, a vytvoria sa možnosti pre migrantov dostať sa k legálnej práci.

1.6. EHSV vyzýva Európsku úniu, aby úzko spolupracovala s členskými štátmi s cieľom koordinovať ponuku a mobilitu pracovníkov, ktorí bývajú v domácnosti opatrovaného, ako súčasť snahy zlepšiť celkovú kapacitu v sektore poskytovania kvalitných služieb starostlivosti. Mali by sa preto prijať tieto konkrétne opatrenia:

- zlepšiť záruky obsiahnuté v smernici o sankciách voči zamestnávateľom (2009/52/ES) tak, aby chránili pracovné práva pracovníkov bez dokladov, aby sa riešil problém nelegálnej práce, Smernica o právach obetí (2012/29/EÚ) sa musí dôsledne uplatňovať, aby poskytovala účinnú podporu opatrovateľom bývajúcim v domácnosti, ktorí sú obeťami vykorisťovania, a to bez ohľadu na ich štatút migranta,
- zosúladiť všetky príslušné smernice EÚ s dohovorom Medzinárodnej organizácie práce (MOP) č. 189 o právach pracovníkov v domácnosti,
- zahrnúť práva opatrovateľov bývajúcich v domácnosti a opatrovaných osôb v budúcich revíziách alebo návrhoch legislatívy na úrovni EÚ a členských štátov,
- stanoviť reformu dohôd o domácej starostlivosti ako prioritu v rámci Európskej platformy proti nelegálnej práci, čo je iniciatíva, ktorú EHSV víta,
- dostať práva opatrovateľov do Európskeho semestra a začleniť ich do konzultácie s názvom „New start for work-life balance“,
- začať celoeurópsku osvetovú kampaň o právach opatrovateľov bývajúcich v domácnosti, zameranú na príjemcov starostlivosti a jej poskytovateľov,
- podporovať a propagovať zriadenie organizácií a družstiev opatrovateľov bývajúcich v domácnosti,
- vykonávacie postupy na uznávanie, harmonizáciu a prenosnosť kvalifikácií a skúseností, ktoré opatrovatelia bývajúci v domácnosti nadobudli, a to využitím nástrojov na uznávanie kvalifikácií, vrátane tých, ktoré boli novozavedené v rámci Programu pre nové zručnosti a nové pracovné miesta ⁽¹⁾,
- presmerovať európske fondy na financovanie ďalšieho vzdelávania súčasných aj potenciálnych opatrovateľov bývajúcich v domácnosti, s cieľom zlepšiť kvalitu poskytovanej starostlivosti,
- monitorovať a zlepšiť vysielanie opatrovateľov bývajúcich v domácnosti tým, že sa zavedie zásada rovnakej odmeny za rovnakú prácu.

Okrem toho treba konštatovať, že návrh Komisie o Európskom pilieri sociálnych práv nijako neodkazuje na situáciu opatrovateľov bývajúcich v domácnosti opatrovaného. V ďalšom priebehu prípravy Európskeho piliera sociálnych práv, ku ktorému EHSV práve pripravuje stanovisko, by sa teda mohlo zväziť začlenenie ich práv.

1.7. Členské štáty by mali zabezpečiť, že práva opatrovaných osôb a opatrovateľov, vrátane opatrovateľov bývajúcich v domácnosti, budú chránené. Mali by sa preto prijať tieto konkrétne opatrenia:

- ratifikácia a uplatňovanie dohovoru MOP č. 189 ⁽²⁾ a regularizácia postavenia opatrovateľov bez dokladov bývajúcich v domácnosti,
- začať podporné opatrenia, vrátane fungovania ako sprostredkovateľ pre príjemcov starostlivosti pri hľadaní opatrovateľov, ktorí by bývali v domácnosti,

⁽¹⁾ COM(2010) 682 final: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0682&from=SK>

⁽²⁾ Dohovor MOP č. 189, ktorý nadobudol účinnosť 5. septembra 2013, doteraz ratifikovalo len Belgicko, Nemecko, Fínsko, Írsko, Taliansko, Portugalsko a Švajčiarsko, ako aj 14 krajín mimo Európy.

- zaviesť rozsiahly systém podpory pre príjemcov starostlivosti a ich rodiny, vrátane fiškálnych stimulov alebo finančnej podpory,
- poskytovať programy odbornej prípravy pre poskytovateľov starostlivosti, ktorí bývajú v domácnosti, ktorí by mali mať k dispozícii platené voľno na ich navštevovanie,
- propagovať slobodu združovania a kolektívneho vyjednávania v tomto sektore, a to aj tým, že sa bude podporovať právo opatrovateľov bývajúcich v domácnosti a ich zamestnávateľov byť členom združenia alebo ho založiť,
- bojovať proti sociálnemu dumpingu a vykorisťovaniu,
- proaktívne regulovať sektor dlhodobej starostlivosti, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie zákonov v oblasti pracovného práva, aby sa zabezpečila ochrana príjemcov starostlivosti i pracovníkov, ktorí bývajú v domácnosti opatrovaného. To musí inšpektorátom práce a ďalším príslušným štátnym a mimovládny organizáciám umožniť prístup na pracovisko v súkromnej domácnosti.

1.8. EHSV zdôrazňuje, že prostriedky na finančnú podporu príjemcov starostlivosti odkázaných na opatrovateľov bývajúcich v domácnosti sa musia získať prostredníctvom primeraných dlhodobých a udržateľných verejných investícií.

1.9. Odborové zväzy, združenia zamestnávateľov a organizácie občianskej spoločnosti musia byť zapojené do plánovania politiky na úrovni členských štátov aj EÚ. Mal by sa podporovať sociálny a občiansky dialóg so všetkými zainteresovanými stranami a na všetkých úrovniach.

1.10. EHSV by mal zohrávať aktívnu úlohu pri propagácii rozvoja európskych politických opatrení zameraných na podporu opatrovateľov, príjemcov starostlivosti a ich rodín, okrem iného tým, že zorganizuje konferenciu o budúcnosti práce opatrovateľa, ktorý býva v domácnosti opatrovaného, v Európe.

2. Kontext

2.1. Nedostatky na trhu práce v oblasti zdravotnej starostlivosti sú časovaná bomba. Vládne tu neustále kríza⁽³⁾ a nedostatok pracovnej sily sa bude naďalej stupňovať, ak sa nepodniknú príslušné politické kroky. Európska komisia už v roku 1994 stanovila starostlivosť za jeden zo strategických sektorov. V roku 2010 Európska komisia upozornila, že ak sa nepodniknú urýchlene potrebné kroky na vyriešenie problému chýbajúcej pracovnej sily v oblasti dlhodobej starostlivosti v rozsahu až do jedného milióna pracovníkov, do roku 2020 budú chýbať na trhu práce na strane ponuky až dva milióny pracovníkov v sektore zdravotnej starostlivosti⁽⁴⁾.

2.2. Opatrovatelia bývajúci v domácnosti predstavujú početne významnú, avšak marginalizovanú časť pracovnej sily v sektore dlhodobej starostlivosti. Sú to veľmi mobilní pracovníci, ktorí stoja na rebríčku hierarchie pracovnej sily v tomto sektore dole. Opatrovatelia bývajúci v domácnosti sú často vylúčení z úvah pri plánovaní v sektore dlhodobej starostlivosti na európskej úrovni aj na úrovni členského štátu.

2.3. Konkrétny počet opatrovateľov bývajúcich v domácnosti nie je presne známy, lebo nie sú dostupné potrebné údaje, keďže táto skupina sa často v systémoch na zber údajov prehliada. Opatrovatelia žijúci v domácnosti, ako nedostatočne uznaná a odmeňovaná pracovná sila v sektore starostlivosti, boli a sú až príliš dlho v slepom uhle tvorcov politiky.

2.4. Takíto opatrovatelia existujú vo všetkých členských štátoch. Mnohí z nich sú migranti z tretích krajín, zatiaľ čo ostatní sú európski občania pracujúci vo svojich krajinách alebo v zahraničí. Niektorí pracujú nelegálne, ako migranti bez dokladov, a niektorí sú súčasťou cirkulujúcej alebo dočasnej migrácie. Mnohí pracujú v neistých pracovných podmienkach vrátane fiktívnej samostatnej zárobkovej činnosti.

⁽³⁾ UNI Europa UNICARE (2016).

⁽⁴⁾ Európska komisia (2013).

2.5. Keďže v súčasnosti neexistuje vymedzenie povolania opatrovateľa bývajúceho v domácnosti, ich situácia sa porovnáva so situáciou pracovníkov v domácnosti⁽⁵⁾. Podľa MOP predstavuje práca v domácnosti, vrátane starostlivosti, 5 až 9 % všetkých zamestnaní v priemyselných krajinách⁽⁶⁾.

2.6. Niektoré členské štáty urobili pokrok v oblasti formalizácie a začlenenia opatrovateľov z radov migrantov bez dokladov tým, že podpísali dohovor MOP č. 189.

2.7. EHSV už prispel k tvorbe politiky v oblasti dlhodobej starostlivosti tým, že vypracoval stanoviská o pracovných právach pracovníkov domácnostiach⁽⁷⁾, o nutnosti sociálnych investícií⁽⁸⁾ a o dlhodobej sociálnej starostlivosti a deinštitucionalizácii⁽⁹⁾. Toto stanovisko nadväzuje na tieto postoje, pričom sa zameriava na špecifickú situáciu opatrovateľov bývajúcich v domácnosti.

3. Nedostatok pracovnej sily, úsporné opatrenia, migrácia a opatrovatelia bývajúci v domácnosti

3.1. Domáca starostlivosť sa rýchlo rozvíja, a to pod vplyvom čoraz väčšieho uprednostňovania poskytovania starostlivosti doma, nákladov na ústavnú starostlivosť, ktoré sú pre mnohých ľudí príliš vysoké, a nedostatku primeraných investícií do infraštruktúry v oblasti starostlivosti.

3.2. Úsporné opatrenia, ktoré väčšina členských štátov uplatňuje, znížili ponuku už aj tak obmedzenej infraštruktúry a pracovnej sily v sektore dlhodobej starostlivosti. EHSV sa domnieva, že investície do sektora dlhodobej starostlivosti sa musia vnímať pozitívne, ako hospodárska príležitosť a ako prioritná oblasť na vytváranie pracovných miest, sociálnu podporu rodín a rovnosti medzi mužmi a ženami. Investície do tohto sektora zvyšujú mieru účasti pracovnej sily a ponúkajú možné východisko z hospodárskej krízy⁽¹⁰⁾.

3.3. Nedostatok pracovnej sily v povolaniach sociálnej starostlivosti prevláda v mnohých členských krajinách. Nábor tak riadnych opatrovateľov bývajúcich v domácnosti, ako aj neregulárnych pomáha odstrániť nedostatočnú ponuku v sektore dlhodobej starostlivosti. Najmä systémy starostlivosti v krajinách južnej Európy sú vo veľkej miere závislé od opatrovateľov bývajúcich v domácnosti. V Taliansku opatrovatelia bývajúci v domácnosti, ktorí sú migranti, tvoria približne tri štvrtiny pracovnej sily v sektore domácej práce⁽¹¹⁾.

3.4. Krajiny strednej a východnej Európy taktiež pociťujú nedostatok pracovnej sily v sektore sociálnej starostlivosti, ako aj zvyšujúci sa dopyt po starostlivosti v západnej Európe. Napríklad Poľsko poskytuje množstvo opatrovateľov bývajúcich v domácnosti pre iné krajiny, napriek tomu, že na jeho vlastnom trhu je nedostatok pracovných síl v oblasti sociálnej starostlivosti. Tento nedostatok sa rieši príchodom pracovníkov z Ukrajiny a iných krajín mimo EÚ do Poľska.

3.5. Aj napriek tomu, že význam sektora starostlivosti pre hospodársku prosperitu sa čoraz viac uznáva, príspevok práce opatrovateľov bývajúcich v domácnosti do európskeho hospodárstva sa nemeria a mal by sa naň zamerať celoeurópsky výskum.

3.6. Mnoho európskych žien je v situácii, keď sa od nich očakáva, že sa súčasne postarajú o svojich rodičov aj deti, a čoraz viac sa pri tom spoliehajú na platenú opatrovateľskú silu. Vo svete globalizovanej pracovnej sily v sektore starostlivosti je dôsledkom vznik globálnych reťazcov poskytovania starostlivosti⁽¹²⁾. Migranti, ktorí sa presunú z pracovných dôvodov, často potrebujú najst opatrovateľov pre členov vlastnej rodiny, a tí spravidla pochádzajú z iných, chudobnejších, pomerov.

⁽⁵⁾ Práca v domácnosti, ako ju definuje Eurostat, zahŕňa pracovné činnosti v domácnosti, ktorá zamestnáva pracovníkov v domácnosti ako sú pomocnice v domácnosti, kuchári, čašníci, sluhovia (komorníci), práčky, záhradníci, opatrovatelia, vychovávateľky, opatrovatelky detí, súkromní učitelia, sekretárky a pod.

⁽⁶⁾ Medzinárodná organizácia práce (2012).

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 39, Ú. v. EÚ C 12, 15.1.2015, s. 16, Ú. v. EÚ C 242, 23.7.2015, s. 9.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 271 19.9.2013, s. 91, Ú. v. EÚ C 226 16.7.2014, s. 21.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 21.

⁽¹¹⁾ Výskumná služba Európskeho parlamentu (2016).

⁽¹²⁾ Hochschild, A. R. (2000) „Global Care Chains and Emotional Surplus Value“ in Hutton, W. and Giddens, A. (eds) On The Edge: Living with Global Capitalism, London.

4. Pracovné podmienky opatrovateľov bývajúcich v domácnosti

4.1. Nízke postavenie opatrovateľov bývajúcich v domácnosti je výsledkom rodového predsudku, že starostlivosť je „ženská práca“ s nízkou kvalifikáciou. Okrem toho ho podporuje aj štrukturálna marginalizácia migrantiek. V rôznych prieskumoch pracovnej sily sú pracovníci v domácnosti zatriedení ako nekvalifikovaní alebo s nízkou kvalifikáciou. Mnoho opatrovateľov bývajúcich v domácnostiach však má zručnosti a kvalifikácie, ktoré získali počas rokov skúseností alebo prostredníctvom uznávaného formálneho odborného vzdelávania a programov certifikácie. Títo pracovníci musia často pred tým, než sú najatí, dokázať, že majú prax v opatrovaní a príslušné kvalifikácie, avšak ich pracovné podmienky to nezohľadňujú.

4.2. Mnohí opatrovatelia bývajúci v domácnosti sú vystavení neregulovaným podmienkam zamestnávania a mnohí z nich sú zamestnaní nelegálne. Často si nemôžu uplatňovať svoje pracovné práva a sú vykorisťovaní. Podmienky môžu byť podobné novodobému otroctvu: pracovníci sú izolovaní, je na nich páchané násilie alebo môžu byť zneužívaní, nútení pracovať 24 hodín denne 7 dní v týždni a nemať k dispozícii ani základné životné podmienky, napríklad súkromný osobný priestor. Ďalší zase pracujú ako fiktívne samostatne zárobkovo činné osoby. V mnohých prípadoch nemajú inšpektoráty práce a iné štátne inšpektoráty, ako aj odborové zväzy, prístup k poskytovateľom starostlivosti na ich pracovisku (teda v súkromných obydliach).

4.3. Opatrenia zamerané na reguláciu a legalizáciu opatrovateľov bývajúcich v domácnosti je potrebné podporovať, aby sa zabezpečili legálne možnosti vstupu do sektora starostlivosti. Takýto postup nie je neobvyklý. V Španielsku a Taliansku bolo od roku 2002 regularizované postavenie približne 500 000 pracovníkov v domácnosti bez dokladov⁽¹³⁾. Je potrebné vypracovať také opatrenia v oblasti politiky migrácie pracovnej sily, ktoré by štátnym príslušníkom tretích krajín umožnili legálne pracovať v sektore sociálnej starostlivosti, a to za rovnakých podmienok a s právom zmeniť zamestnávateľa.

4.4. Opatrovatelia bývajúci v domácnosti predstavujú jednu z najmobilnejších častí pracovnej sily v sektore dlhodobej starostlivosti. Ak opatrovatelia bývajúci v domácnosti pochádzajú z východnej a strednej Európy, zväčša sú to ženy v strednom veku, ktoré majú vlastné rodinné záväzky⁽¹⁴⁾. Opatrovatelia z krajín východnej a strednej Európy pracujú až tri mesiace nepretržite v krajinách západnej Európy a potom sa vracajú do svojej domovskej krajiny.

4.5. Migrácia kvalifikovaných opatrovateľov bývajúcich v domácnosti do hostiteľských krajín predstavuje pre krajiny pôvodu významný úbytok pracovnej sily. Ak kvalifikácie pracovníkov nie sú v hostiteľskej krajine uznané, predstavuje to sociálnu a hospodársku stratu v čase, keď je na európskom a celosvetovom trhu práce v oblasti sociálnej starostlivosti nedostatok pracovnej sily.

4.6. Všetky tieto podmienky sú odrazom skutočnosti, že práva opatrovateľov bývajúcich v domácnosti nie sú v súčasnom právnom rámci na európskej úrovni a úrovni členských štátov primerane chránené.

4.7. Opatrovatelia bývajúci v domácnosti by mali byť viac nabádaní, aby sa vyhýbali nelegálnej práci a členské štáty by ich mali podporovať.

5. Úloha príjemcov starostlivosti a ich rodinných príslušníkov

5.1. Príjemcovia starostlivosti a ich rodinní príslušníci majú problém nájsť opatrovateľov. Vo väčšine prípadov si opatrovateľov najímajú prostredníctvom neformálnych sietí rodinných príslušníkov a priateľov. Často tak nemajú ani dostatočné záruky, že takto najatý opatrovateľ bude poskytovať kvalitnú starostlivosť. Rodiny sú často v situácii, že nemajú jasné usmernenie, ako niekoho zamestnať legálne.

5.2. Príjemcovia starostlivosti a ich rodinní príslušníci by mali dostať príslušnú podporu od štátu. Z krátkodobého hľadiska by to malo zahŕňať aj osvetovú kampaň a sústavnú podporu v otázkach súvisiacich s právami v oblasti zamestnanosti a sociálneho zabezpečenia, ktoré majú opatrovatelia bývajúci v domácnosti. Z dlhodobého hľadiska by členské štáty mali podniknúť kroky na zabezpečenie dozoru a dostupnosti sprostredkovateľa, ktorý môže pomôcť príjemcom starostlivosti nájsť opatrovateľa, ktorý bude bývať v domácnosti.

⁽¹³⁾ Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (Platforma pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti migrantov bez dokladov) (2013).

⁽¹⁴⁾ Svedectvo Aliny Badowskej, ktorá pracuje ako opatrovateľka bývajúca v domácnosti (2016), verejné vypočutie v rámci SOC/535.

5.3. Prijemcovia starostlivosti a ich rodinní príslušníci by mali mať k dispozícii širokú paletu podporných služieb, podľa potrieb príjemcu starostlivosti a rodinných príslušníkov, ktoré by mohli zahŕňať služby poskytovania starostlivosti doma, a to na čiastočný alebo plný úväzok. Všetky dohody o poskytovaní starostlivosti musia zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činným osobám zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky.

5.4. Prijemcovia starostlivosti a ich rodiny by mali byť nabádaní, aby si viac uvedomovali potreby opatrovateľov bývajúcich v domácnosti a pristupovali k nim ako k pracovníkom, ktorí si zaslúžia rešpekt a majú práva. Starostlivosť je veľmi náročná práca, a to tak fyzicky, ako aj emocionálne. Opatrovatelia bývajúci v domácnosti by mali mať k dispozícii vlastné ubytovanie a súkromný priestor, a v prípade zamestnaných opatrovateľov musia byť rešpektované obmedzenia ich pracovného času, vrátane pohotovostí.

5.5. Zároveň by mali byť rešpektované aj práva príjemcu na primeranú starostlivosť. V tomto prípade ide predovšetkým o zraniteľné skupiny a osoby so zvláštnymi potrebami, napríklad o ľudí s demenciou.

6. Úloha zamestnávateľov

6.1. Popri doslova neregulovanom neformálnom sektore v oblasti sprostredkúvania opatrovateľov, ktorí budú bývať v domácnosti, čoraz intenzívnejšie pôsobí aj mnoho malých podnikov, vrátane personálnych a pracovných agentúr.

6.2. Sektor poskytovania starostlivosti môže prispieť k vytvoreniu dôstojnej práce v súkromných domácnostiach a rastu európskeho hospodárstva. Len kvalitné pracovné miesta môžu zaručiť, že aj poskytnuté služby v oblasti starostlivosti budú kvalitné.

6.3. Nedostatočná regulácia v súvislosti s cezhraničným zamestnávaním opatrovateľov bývajúcich v domácnosti umožňuje niektorým agentúram ponúkať nižšie ceny za rovnakú prácu, čo prispieva k sociálnemu dumpingu. Toto je zjavné najmä u poľských a slovenských agentúr, ktoré sprostredkujú opatrovateľov bývajúcich v domácnosti do západnej Európy⁽¹⁵⁾. Pretrvávajúca táto situácia nekalej hospodárskej súťaže je na úkor pracovníkov, zamestnávateľov aj európskeho hospodárstva.

7. Úloha občianskej spoločnosti

7.1. Komunitné organizácie, náboženské skupiny⁽¹⁶⁾, ako aj verejní a súkromní zamestnávatelia zohrávajú kľúčovú úlohu pri poskytovaní starostlivosti na rôznych úrovniach. Mnoho komunitných organizácií sa podieľalo na regularizácii postavenia opatrovateľov bývajúcich v domácnosti z radov migrantov⁽¹⁷⁾.

7.2. V mnohých členských štátoch je však podpora súvisiaca so starostlivosťou nevhodná a nedostatočná. Nedávna hospodárska kríza spôsobila, že sa v celej Európe nedostatočne investuje do služieb poskytovania starostlivosti, čo vedie k negatívnym trendom ako zníženie kvality starostlivosti a pracovných podmienok.

7.3. Organizácie poskytovateľov starostlivosti by mali mať dostatočné financovanie, aby dokázali pokryť rastúci dopyt po starostlivosti. Vzhľadom na svoje skúsenosti by mali byť zapojené do skutočného sociálneho a občianskeho dialógu, ktorého výsledkom by mala byť séria priemyselných regulačných opatrení týkajúcich sa toho, ako by mala byť starostlivosť organizovaná a poskytovaná.

8. Úloha členských štátov a Európskej únie

8.1. Švédsko je dobrým príkladom kvalitných ustanovení o starostlivosti, ktoré zahŕňajú všetky zainteresované strany. Tento systém sa spolieha na vysokú úroveň verejnej podpory financovanej z daní⁽¹⁸⁾. Poukážkové systémy, ako napríklad tie, ktoré sa uplatňujú v Belgicku a Francúzsku, pomohli formalizovať prácu v domácnosti a v niektorých prípadoch viedli k zlepšeniu pracovných podmienok zamestnancov v domácnosti. V prípade Belgicka je opatrovateľská práca vyňatá z tohto systému⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ Skúsenosti z projektu Spravodlivá mobilita Nemeckého odborového zväzu (DGB): www.faire-mobilitaet.de.

⁽¹⁶⁾ Konkrétne v Nemecku zohrávajú významnú rolu pri podpore opatrovateľov bývajúcich v domácnosti a príjemcov starostlivosti organizácie *Caritas* a *Diakonie*.

⁽¹⁷⁾ Napríklad www.gfambh.com.

⁽¹⁸⁾ Sweden.se (2016).

⁽¹⁹⁾ Medzinárodná organizácia práce (2013).

8.2. Rakúsko vytvorilo systém samostatne zárobkovo činných opatrovateľov bývajúcich v domácnosti, aby sa tak pokryla potreba dlhodobej starostlivosti, a stanovilo právne požiadavky, pokiaľ ide o kvalitu a rámcové podmienky poskytovania služieb. V roku 2015 boli prijaté ďalšie zlepšenia v oblasti noriem kvality a transparentnosti. Rakúski občania tento systém vo veľkej miere využívajú, rakúske odborové zväzy však kritizujú, že negatívne ovplyvňuje normy zamestnávania.

8.3. Keďže modely osvedčených postupov, pokiaľ ide o ustanovenia pre poskytovanie kvalitnej starostlivosti, nie sú vždy v plnej miere prenosné na všetky členské štáty, mal by byť na európskej úrovni koordinovaný holistický prístup, ktorý zapája všetky zainteresované strany.

8.4. EHSV je presvedčený, že Európska únia by mala monitorovať ponuku a mobilitu opatrovateľov bývajúcich v domácnosti v rámci Európy a podporovať prístupy, ktoré zlepšujú celkovú kapacitu sektora poskytovať kvalitnú starostlivosť a vytvárať dôstojné pracovné miesta.

8.5. Nedostatok pracovnej sily v sektore starostlivosti v Európe sa musí stať poprednou prioritou politického programu EÚ. Treba dosiahnuť, aby sa opatrovateľom bývajúcim v domácnosti, ktorí sú doteraz do veľkej miery v súčasných politických rámcoch prehliadaní, konečne venovala pozornosť.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Politike EÚ v oblasti biodiverzity**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2016/C 487/03)

Spravodajca: **Lutz RIBBE**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia:	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	05/09/2016
Dátum schválenia v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	156/31/22

1. Zhrnutie záverov a odporúčaní výboru

1.1 Politika EÚ v oblasti biodiverzity je klasickým príkladom politiky nedodržaných sľubov na európskej a národnej úrovni, a to aj napriek tomu, že sa v nej úplne presne konštatovali príslušné problémy a stanovili potrebné nástroje.

1.2 EHSV zdôrazňuje výroky Komisie, že význam ochrany biodiverzity je porovnateľný s významom ochrany klímy. Nejde tu len o zachovanie živočíšnych a rastlinných druhov, ale v podstate o nič menšie než o zachovanie životných podmienok pre celé ľudstvo.

1.3 EHSV žiada dôsledné a bezodkladné uplatňovanie smernice o vtákoch a smernice o biotopoch. Aj dôsledné a bezodkladné uplatňovanie rámcovej smernice o vode by bolo podľa názoru EHSV výraznou mierou prispelo k lepšej ochrane biologickej diverzity.

1.4 Členské štáty musia konečne vyčíslit' konkrétne finančné potreby, ktoré vyplývajú z uplatňovania európskeho práva, a Komisia musí potrebné finančné prostriedky poskytnúť. Keďže sa dá povedať, že financovanie siete Natura 2000 prostredníctvom európskych fondov a najmä prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu rozvoja vidieka (EPFRV) sa do veľkej miery neosvedčilo, žiada EHSV, aby sa vytvorila samostatná rozpočtová hlava, ktorá musí byť k dispozícii na financovanie siete Natura 2000.

1.5 EHSV žiada vytvorenie prepojení medzi jednotlivými oblasťami politiky, ktoré majú vplyv na ochranu biodiverzity. V tejto súvislosti EHSV očakáva, že už hodnotenie oblastí ekologického záujmu v polovici obdobia uplatňovania a prípadné hodnotenie SPP v polovici uplatňovania sa využije na to, aby SPP v budúcnosti cielene prispievala k dosiahnutiu cieľov v oblasti biodiverzity. Momentálne sú podľa názoru EHSV potrebné pri oblastiach ekologického záujmu zmeny, pokiaľ ide o ich rozsah a kvalitu.

1.6 Výslovne vítané je posilnenie zelenej infraštruktúry. EHSV v tejto súvislosti vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vypracovali konzistentnú stratégiu k zelenej infraštruktúre a zaviedli ju do praxe. Okrem toho by mala EÚ stanoviť transeurópske zelené siete (TEN-G) ako investičnú prioritu. Aj tu sú naliehavo potrebné účelovo viazané prostriedky.

1.7 Na nesúlade jednotlivých politík EÚ, ktorý mnohokrát konštatovali a kritizovali útvary Komisie, Rada pre životné prostredie, Európsky parlament, VR a aj EHSV, sa v zásade za posledné roky nič nezmenilo! Ak sa však vlastné návrhy na riešenie problémov v oblasti biodiverzity neberú vážne a neuplatňujú v praxi, niet sa čomu čudovať, keď a) sa nedostavia očakávané výsledky a b) sú zainteresované strany a verejnosť čoraz viac sklamané.

1.8 Rôzne stratégie v oblasti biodiverzity, resp. akčné programy EÚ v oblasti biodiverzity z rokov 1998, 2001, 2006 a 2010, v ktorých boli vždy problémy presne popísané a navrhnuté správne nástroje, sa preto musia s odstupom považovať za do veľkej miery zbytočné, keďže neboli schopné splniť politický prísľub a zastaviť úbytok biodiverzity spôsobený spoločnosťou.

1.9 EHSV preto, ako už v mnohých svojich predchádzajúcich stanoviskách k politike EÚ v oblasti biodiverzity, opätovne konštatuje, že chýba politická vôľa, nie právny základ! Existujúci právny základ nie je potrebné meniť.

2. Kontext: chronológia politiky EÚ v oblasti biodiverzity a reakcie EHSV

2.1 Po tom, ako sa v stratégii v oblasti biodiverzity prijatej v roku 1998⁽¹⁾ konštatovalo, že rozmanitosť druhov v Európskej únii sa v priebehu storočí v dôsledku ľudských zásahov postupne znižuje a že v uplynulých desaťročiach tieto zásahy nadobudli nevídané rozmery, stanovila Európska rada v stratégii pre udržateľný rozvoj (Göteborgskej agende) prijatej v roku 2001 jasné ciele v oblasti biodiverzity, konkrétne do roku 2010 zastaviť úbytok rozmanitosti druhov a postarať sa o obnovenie biotopov a prirodzených ekosystémov.

2.2 Na realizáciu tohto cieľa bol v roku 2001 uverejnený akčný plán v oblasti biodiverzity⁽²⁾, v máji 2006⁽³⁾ potom nasledoval ďalší akčný plán pre biodiverzitu, ktorý sa však od toho prvého obsahovo takmer nelíšil.

2.3 V marci 2010 museli hlavy štátov a predsedovia vlád krajín EÚ pripustiť, že svoj sľub z roku 2001 nedodržia, a to aj napriek rôznym akčným plánom, ktoré EHSV hodnotil ako správne a vedúce k cieľu.

2.4 Na základe oznámenia Komisie *Alternatívy vízie EÚ a cieľ týkajúci sa biodiverzity po roku 2010*⁽⁴⁾ bola následne ustanovená ďalšia, nová *Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020*⁽⁵⁾, ktorá však v jadre opäť len preberala staré požiadavky a nástroje predchádzajúcich akčných plánov a posunula cieľ pôvodne stanovený na rok 2010 na rok 2020.

2.5 Optimisticky sa v ňom oznamuje, že: „Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 [...] EÚ privádza na správnu cestu smerujúcu k splneniu jej vlastných cieľov v oblasti biodiverzity, ako aj jej celosvetových záväzkov.“

2.6 EHSV sa vyjadril aj k tejto stratégii⁽⁶⁾ a uviedol niekoľko kritických pripomienok. Okrem iného vyjadril svoje hlboké znepokojenie nad tým, že „Politici doteraz nenašli silu resp. vôľu na uskutočnenie opatrení, ktoré sú už roky uznávané ako nevyhnutné, hoci oznámenie opäť jasne poukazuje na to, že z prísnej politiky v oblasti biodiverzity má úžitok tak spoločnosť, ako aj hospodárstvo. Ani kľúčové smernice o ochrane prírody EÚ neboli členskými štátmi 32 resp. 19 rokov po nadobudnutí ich účinnosti v plnom rozsahu realizované.“

2.7 Podľa EHSV vtedy nebolo „jasné, ako je možné prekonať doterajší nedostatok politickej vôle. Predložená stratégia v oblasti biodiverzity teda nepredstavuje žiadny skutočný pokrok. Doterajšie diskusie o tomto oznámení v Rade ministrov ukazujú, že politika v oblasti biodiverzity je ešte stále ďaleko od toho, aby bola integrovaná do iných oblastí politiky.“

2.8 Už vtedy zastával výbor názor, že je mimoriadne dôležité, aby v nadchádzajúcich politických procesoch reforiem (napríklad politiky v oblasti rybolovu, poľnohospodárstva, dopravy, energetiky a politiky súdržnosti) bolo vytvorené úzke prepojenie so stratégiou v oblasti biodiverzity. Zároveň však ešte stále konštatoval veľké nedostatky a dospel preto k názoru, že „Komisia musí brať svoju vlastnú stratégiu na ochranu biodiverzity vážnejšie.“

⁽¹⁾ COM(1998) 42 final.

⁽²⁾ COM(2001) 162 final.

⁽³⁾ COM(2006) 216 final.

⁽⁴⁾ COM(2010) 4 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 244 final.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 111.

2.9 Z predsavzatia uvedeného v novej stratégii EÚ v oblasti biodiverzity, totiž nájsť správnu cestu a konečne zastaviť úbytok biodiverzity, po štyroch rokoch už veľa nezostalo. To je zjavné z hodnotenia v polovici trvania stratégie EÚ v oblasti biodiverzity ⁽⁷⁾.

3. Hodnotenie súčasnej stratégie v oblasti biodiverzity v polovici jej trvania

3.1 Samotná stratégia obsahuje celkovo 6 jasne definovaných jednotlivých cieľov s celkovo 20 opatreniami. V hodnotení v polovici trvania sa uvádza:

3.1.1 k cieľu 1 (*Zastaviť zhoršovanie stavu všetkých druhov a biotopov, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy EÚ o prírode, a dosiahnuť výrazné a merateľné zlepšenie ich stavu...*), že síce bol dosiahnutý pokrok v určitých oblastiach, tempo je však príliš pomalé na to, aby sa podarilo cieľ dosiahnuť. Nedostatky sú predovšetkým nedokončená sústava Natura 2000 v morských oblastiach, pri zabezpečovaní účinného riadenia lokalít Natura 2000 a vyčleňovaní potrebných finančných prostriedkov na podporu sústavy Natura 2000. A hoci je už pozemná sústava Natura 2000 v podstate dokončená, v roku 2012 existovali alebo sa pripravovali plány obhospodarovania len pre 58 % oblastí Natura 2000.

3.1.2 k cieľu 2 (*Do roku 2020 sa zaistí zachovanie a posilnenie ekosystémov a ich služieb, a to prostredníctvom zriadenia zelenej infraštruktúry, a obnoví sa najmenej 15 % zdegradovaných ekosystémov*), že doteraz prijaté opatrenia a úsilie „ešte nezastavilo trend degradácie ekosystémov a služieb“.

3.1.3 k cieľu 3 (*Zvýšiť príspevok poľnohospodárstva a lesného hospodárstva k udržaniu a posilneniu biodiverzity*), že neboli dosiahnuté žiadne výrazné pokroky a že „Neustály úpadok stavu druhov a biotopov s významom pre EÚ súvisiaci s poľnohospodárstvom ukazuje, že je potrebné vynaložiť väčšie úsilie na zachovanie a zlepšenie biodiverzity v týchto oblastiach. V tomto procese musí zohrávať dôležitú úlohu spoločná poľnohospodárska politika (SPP) v súčinnosti s príslušnými environmentálnymi politikami.“ Už síce existuje viacero nástrojov, členské štáty ich však najskôr musia „v dostatočnom rozsahu“ využívať. Len ak sa budú využívať „v širšej miere“, mohla by EÚ predsa len dosiahnuť svoj cieľ do roku 2020. Celkovo je potrebné vyvinúť oveľa intenzívnejšie úsilie.

3.1.4 k cieľu 4 (*Zabezpečenie udržateľného využívania zdrojov v rybárstve*), že sa síce dosiahol „[v]ýznamný pokrok [...] pri stanovovaní politického rámca, [v]ykonávanie politiky je však v EÚ nerovnomerné a pretrvávajú veľké výzvy, pokiaľ ide o dosiahnutie cieľov v stanovených lehotách. Počet populácií rýb, hodnotených z hľadiska maximálneho udržateľného výnosu, v ktorých sa využíval udržateľný spôsob lovu v roku 2013 mierne prekročoval 50 %.“ Vo všetkých (!) európskych moriach sa zaznamenáva pokračujúci negatívny trend.

3.1.5 k cieľu 5 (*Boj proti inváznym cudzím druhom*), že je to jediný cieľ, kde sa EÚ vidí „na dobrej ceste“ a očakáva, že tento cieľ do roku 2020 dosiahne.

3.1.6 k cieľu 6 (*Príspevok k zamedzeniu strate biodiverzity v celosvetovom meradle*), že dosiahnutý „[p]okrok [...] nie je dostatočný na to, aby sa znížil vplyv modelov spotreby v EÚ na celosvetovú biodiverzitu [a] doterajšie úsilie nemusí stačiť na dosiahnutie cieľov v oblasti biodiverzity z Aichi v stanovených lehotách.“

3.2 Toto pomerne nelichotivé hodnotenie v polovici trvania bolo predložené práve v čase, keď Komisia uvažuje o tom, že od základu prepracuje najdôležitejšie smernice z oblasti ochrany prírody, konkrétne smernicu o vtácoch z roku 1979 a smernicu o biotopoch z roku 1992.

3.3 Odborníkmi vypracované správy ⁽⁸⁾ o kontrole vhodnosti smernice o vtácoch a smernice o biotopoch potvrdzujú to, čo EHSV už niekoľko rokov vytrvalo opakuje: právny rámec je dostatočný a nemožno ho uvádzať ako dôvod nedosiahnutia cieľov v oblasti ochrany biodiverzity. Hlavným nedostatkom je neuplatňovanie opatrení, chýbajúci rozpočet na ochranu prírody a nejednotnosť oblastí politiky EÚ.

⁽⁷⁾ COM(2015) 478 final.

⁽⁸⁾ Milieu, IEEP a ICF, *Evaluation Study to support the Fitness Check of the Birds and Habitats Directives* (Hodnotiacia štúdia na podporu kontroly vhodnosti smerníc o vtácoch a biotopoch), marec 2016.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV opakuje svoj výrok, že pokiaľ ide o zachovanie biodiverzity, v EÚ „máme dostatok zákonov, smerníc, programov, modelových projektov, politických vyhlásení alebo usmernení, chýba však realizácia a spoločné postupy na všetkých politických úrovniach činnosti.“ Podľa neho toto tvrdenie potvrdila nielen hodnotiaca štúdia, ale aj závery Rady pre životné prostredie zo 16. decembra 2015⁽⁹⁾, ktoré sa v zásade nelíšia od záverov Rady pre životné prostredie z roku 2011. Kým sa nebudú smernice v plnom rozsahu uplatňovať, kým nebudú k dispozícii resp. kým nebudú využívané dostatočné finančné prostriedky a kým ostatné oblasti politiky nebudú dôsledne prispôbené tak, aby boli v súlade s požiadavkami biodiverzity, nebude možné dosiahnuť žiadané úspechy.

4.2 Nové strategické alebo akčné plány, či prepracovanie právneho rámca na tom nič nezmenia, sú len predstieraním politickej aktivity, ktorá nemôže mať žiadny efekt, ak sa nevyrieši skutočný problém s neuplatňovaním.

4.3 Ak sa majú dosiahnuť úspechy v oblasti zachovania biodiverzity, je potrebných niekoľko vecí:

4.4 Vytvorenie sústavy Natura 2000

4.4.1 Pre „klasickú“ ochranu prírody, teda zachovanie vzácnych rastlinných a živočíšnych druhov, ako aj jedinečných biotopov (napríklad močarísk, suchých oblastí, zvyškov prírodných lesných formácií a pod.) má sústava Natura 2000 kľúčový význam. Jej základom je predovšetkým smernica o biotopoch prijatá v roku 1992 a oblasti ochrany vtáctva stanovené smernicou o ochrane vtákov prijatou v roku 1979.

4.4.2 Najmä prijatím smernice o biotopoch sa členské štáty a Komisia zaviazali k dvom veciam:

— na jednej strane do troch rokov dokončiť zriaďovanie sústavy Natura 2000⁽¹⁰⁾ a

— na strane druhej poskytnúť aj peniaze na tento účel, aby náklady nemuseli znášať vlastníci resp. užívatelia týchto pozemkov.

4.4.3 Sústava teda mala byť hotová v roku 1995, pred viac ako 20(!) rokmi. Síce už bola vymedzená väčšina týchto území, 18 % rozlohy krajín EÚ je vyčlenených ako oblasť Natura 2000, ale len vymedzenie samotné nestačí. Mnoho oblastí nemá ešte žiadne trvalé právne zabezpečenie a len pre niečo vyše než polovicu oblastí existujú plány riadenia a obhospodarovania. Kým občanom a verejnej správe, najmä vlastníkom pozemkov a užívateľom pôdy, nie je jasné, čo je teraz povolené resp. čo je zakázané, nedá sa účinne chrániť príroda, a nedajú sa poskytnúť ani náhrady za prípadné obmedzenia využívania.

4.4.4 Príznačné je, že Rada pre životné prostredie 19. decembra 2011 vyzvala členské štáty, a teda sama seba, „aby včas zavýšili zriaďovanie sústavy Natura 2000, vypracovali a zrealizovali plány spravovania alebo iné rovnocenné nástroje [...], čím sa vytvorí pevný základ pre strategické plánovanie s cieľom následne zrealizovať VFR 2014 – 2020.“ To, čo malo byť hotové pred 20 rokmi, malo byť po roku 2011 „včas“ zavŕšené, a nie je hotové dodnes!

4.4.5 Preto Rada pre životné prostredie 16. decembra 2015 opätovne, a teraz „naliehavo“, vyzvala členské štáty, „aby dokončili zriaďovanie sústavy Natura 2000“.

⁽⁹⁾ Dokument Rady Európskej únie č. 15389/15.

⁽¹⁰⁾ Lehota troch rokov (teda do roku 1995) sa týkala oznámenia príslušných oblastí členskými štátmi. Šťasti však tieto oznámenia nie sú do dnešného dňa definitívne uzavreté.

4.5 Opatrenia mimo chránených území

4.5.1 Komisia, Rada pre životné prostredie a aj Európsky parlament⁽¹¹⁾ právom zdôrazňujú, že v politike v oblasti biodiverzity nejde len o ochranu rastlinných a živočíšnych druhov, resp. ich biotopov, ale o samotné životné a výrobné podmienky ľudstva. Len jedným z príkladov je opeľovacia schopnosť hmyzu, napríklad včiel či motýľov, ktorej hospodárska hodnota (nielen pre poľnohospodárstvo) je nevyčísliteľná. Komisia však musela konštatovať, že európske ekosystémy „už nie sú schopné poskytovať optimálnu kvalitu a kvantitu základných služieb, ku ktorým patrí napr. opeľovanie poľnohospodárskych plodín, čistenie ovzdušia a vody“⁽¹²⁾.

4.5.2 Zachovanie (služieb) opeľovania či deštruentov, ale napríklad aj mnohých ďalších druhov, sa nedosiahne tým, že sa budeme zameriavať výlučne na vymedzenie chránených oblastí. Politika EÚ v oblasti biodiverzity preto musí obsahovať tak všeobecne platné ustanovenia, ako aj ustanovenia pre chránené oblasti, a práve tu zohráva súlad s politikou využitia pôdy rozhodujúcu úlohu.

4.5.3 Pritom je skutočne správne, že Komisia aj Rada stále znovu zdôrazňujú význam poľnohospodárskeho odvetvia, naposledy aj v hodnotení v polovici trvania, kde Rada „so znepokojením konštatuje, že poľnohospodárstvo vytvára jeden z najväčších tlakov na suchozemské ekosystémy a že do roku 2012 nedošlo k žiadnemu merateľnému zlepšeniu stavu biotopov a druhov spojených s poľnohospodárstvom, na ktoré sa vzťahuje smernica o biotopoch, a vyjadruje poľutovanie nad značným poklesom vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde a motýľov žijúcich na trávnych porastoch, ako aj služieb opeľovania, ktoré sú prejavom neustáleho tlaku v dôsledku uplatňovania určitých poľnohospodárskych praktík, ako napríklad niektorých foriem opúšťania a intenzifikácie poľnohospodárskej pôdy“⁽¹³⁾.

4.6 Nesúlad politik EÚ

4.6.1 V stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 bolo síce zdôraznené, že „[t]áto stratégia predstavuje neoddeliteľnú súčasť stratégie Európa 2020“⁽¹⁴⁾, pojmy „biodiverzita“, „biotopy“, „ochrana prírody“, „ochrana druhov“ či „ochrana rozmanitosti genetických zdrojov“ alebo „ekosystém“ sa v stratégii Európa 2020 nevyskytujú ani raz. Len pojem „rozmanitosť druhov“ sa dvakrát krátko spomína, aj to len vo vedľajších vetách v časti „Efektívne využívanie zdrojov“. Pre EHSV je preto úplne nepochopiteľné, ako mohla Komisia dospieť k tomuto tvrdeniu, keď jej skutočná politika dokazuje presný opak.

4.6.2 Pritom by, vzhľadom na to, že stratégia EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj z roku 2001 už z politického hľadiska prakticky nemá žiadny význam, práve stratégia Európa 2020 bola tým správnym rámcom na riešenie tohto problému. EHSV dosť často žiadal, aby sa ministri hospodárstva a financií zamysleli nad hospodárskym významom poklesu biodiverzity⁽¹⁵⁾. Doteraz sa tak nestalo.

4.6.3 Keďže ciele smerníc EÚ na ochranu prírody a stratégie EÚ v oblasti biodiverzity okrem toho zodpovedajú aj cieľom dohodnutým na medzinárodnej úrovni (napríklad cieľom z Aichi (Aichi targets) v rámci Dohovoru OSN o biologickej diverzite (CBD) či cieľom udržateľného rozvoja), je naliehavo potrebné do veľkej miery začleniť politiku v oblasti biodiverzity do stratégie realizácie cieľov udržateľného rozvoja, resp. do novej stratégie EÚ v oblasti udržateľnosti.

4.6.4 Politiku v oblasti biodiverzity však mnohé útvary Komisie a niektoré zoskupenia Rady ministrov považujú skôr za konkurenčnú oblasť politiky, ktorá čiastočne brzdí resp. blokuje hospodársky rozvoj a navyše viaže finančné prostriedky.

4.6.5 Je nesporné, že konflikty medzi rôznymi možnosťami využitia existujú a občas sú zakázané zásahy do prírodného prostredia, napríklad prostredníctvom smernice o ochrane prírody, presne to však je úlohou ochrany prírody, aby sa štátna moc postarala o to, že bude pomer hospodárskeho využitia a zachovania prirodzených životných podmienok vyvážený. V tom sa ochrana prírody nijako neodlišuje od ostatných oblastí politiky, slobodné pôsobenie trhových síl sa reguluje pomocou regulačných politických opatrení.

⁽¹¹⁾ Pozri o. i. Uznesenie Európskeho parlamentu z 2. februára 2016 o preskúmaní stratégie EÚ v oblasti biologickej diverzity v polovici trvania (2015/2137(INI)).

⁽¹²⁾ COM(2010) 548 final, 8. 10. 2010, s. 3.

⁽¹³⁾ Dokument Rady Európskej únie č. 15389/2015, bod 36.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 244 final, s. 2.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 150, bod 2.3.

4.6.6 Že neexistuje žiadna skutočná súdržnosť medzi klasickou hospodárskou politikou a politikou v oblasti životného prostredia nie je nič nové. Už v roku 2006 kritizoval EHSV⁽¹⁶⁾, že „medzi týmito záväzkami a skutočnosťou je obrovský rozdiel“ a že „rozhodnutia v oblasti plánovania a programy podpory [prispievajú] k [...] ďalšiemu ohrozovaniu“ biodiverzity.

4.6.7 Jedným z hlavných dôvodov tohto konfliktu cieľov je rozpor medzi presadzovaním záujmov jednotlivcov, a to najmä hospodárskych záujmov, a záujmu všeobecného blaha. Doterajšie výroky EÚ sa dajú vykladať tak, že EÚ podporuje ochranu biodiverzity v záujme všeobecného blaha. V tom prípade by mala, logicky, stanoviť jasné mantinely na obmedzenie takých hospodárskych záujmov, ktoré podkopávajú ochranu biodiverzity, a presadzovať ich dodržiavanie.

4.7 Poľnohospodárska politika/poľnohospodárstvo

4.7.1 EHSV sa viackrát zaoberal vzťahom medzi poľnohospodárstvom, Spoločnou poľnohospodárskou politikou a biodiverzitou a zistil pri tom, že k postupnému, ale masívnemu a neustálemu poklesu biologickej rozmanitosti dochádza aj napriek tomu, že poľnohospodári zväčša dodržiavajú platné zákony. Dochádza k nemu teda v rámci zákonov, pri zachovaní takzvanej dobrej, odbornej praxe. Táto okolnosť sa nedá zmeniť reformou právnych predpisov v oblasti ochrany prírody, ale len zmenou postupov využívania v spojení so zmenou politiky podpory poľnohospodárstva. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na svoje stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému *Reforma spoločnej poľnohospodárskej politiky v roku 2013*⁽¹⁷⁾, v ktorom podrobne opisuje, aké zmeny považuje výbor za potrebné.

4.7.2 Komisia si asi veľmi dobre uvedomuje význam poľnohospodárstva, keďže konštatuje, že „Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) je politickým nástrojom, ktorý má najvýraznejší vplyv na biodiverzitu vo vidieckych oblastiach. [...] Jedným z nepriaznivých zvrátov, pokiaľ ide o biodiverzitu, bolo zrušenie povinného vyňatia pôdy z produkcie.“⁽¹⁸⁾ Poľnohospodárska politika je teda aj naďalej často v rozpore s politikou v oblasti biodiverzity, hoci časti SPP, najmä agroenvironmentálne programy 2. piliera ukazujú, ako možno tieto rozpory vyriešiť.

4.7.3 Vyňatie pôdy z produkcie bolo v polovici 80. rokov zavedené nie preto, aby sa zlepšila ekologická stabilita krajiny, ale preto, aby nebolo toľko prebytkov. V reforme SPP z roku 2013 sa však znovu objavila myšlienka časti pôdy obrábať menej intenzívne. V rámci ekologizácie (tzv. „greening“) boli povinne zavedené takzvané „oblasti ekologického záujmu“. Pritom sa rozprúdila poriadna hádka a) o rozsah a b) k otázke, čo sa myslí pod pojmom „ekologický záujem“.

4.7.4 Dnes sa teda napríklad pestovanie strukovín resp. medziplodín definuje ako „ekologický záujem“. Hoci treba v zásade uvítať rozširovanie plôch, na ktorých sa pestujú strukoviny alebo medziplodiny, nebudú tieto opatrenia žiadnym skutočným prínosom k zlepšeniu biodiverzity. A aj skutočnosť, že na oblastiach ekologického záujmu sa čiastočne môžu používať pesticídy, je v príkrom rozpore so zámerom ekologizácie poľnohospodárskej politiky: pesticídy totiž neprispievajú k zvyšovaniu biologickej rozmanitosti, ale naopak ju znižujú.

4.7.5 Komisia by mala čo najskôr vypracovať prvé hodnotenie účinku prijatých opatrení, najmä preto, že ekologizácia bola uvádzaná ako jeden z hlavných dôvodov pre zachovanie poľnohospodárskych príspevkov z rozpočtu EÚ.

4.7.6 Okrem toho by sa však v tejto súvislosti v rámci horizontálnych politík EÚ, najmä pokiaľ ide o výskum, vývoj a inováciu, mal tiež brať do úvahy prínos, ktorý môžu mať pre zlepšenie biodiverzity v EÚ výskum, vývoj a inovácia, a mala by sa im venovať zvláštna pozornosť.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 195, 18.8.2006, s. 96.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 35.

⁽¹⁸⁾ COM(2010) 548 final, s. 5.

4.8 Zelená infraštruktúra

4.8.1 Smernica o biotopoch má jednu závažnú odbornú slabinu: v článku 10 sa síce výslovne odkazuje na význam prepojenia krajinných prvkov, chýba však záväzný mechanizmus, ktorý by mohol viesť k jednoliatemu systému prepojenia biotopov v Európe. Komisia vo svojom oznámení o zelenej infraštruktúre načrtla, ako by sa tento nedostatok dal kompenzovať prostredníctvom príslušných investícií do zachovania a obnovenia zelenej infraštruktúry, a to veľkoplošnej aj maloplošnej. V tomto kontexte má mimoriadny význam, aby sa prijala a realizovala jednoliata stratégia pre zelenú infraštruktúru. V každom prípade by mala ako hlavný prvok obsahovať metodologickú kosť a nástroj na financovanie transeurópskych sietí biodiverzity (TEN-G). To platí veľkoplošne, ale aj pre malé plochy, napríklad v poľnohospodárskych typoch krajín.

4.9 Pripomienky k politike v jednotlivých členských štátoch a potenciálnych prístupujúcich krajinách

4.9.1 V mnohých členských štátoch resp. v krajinách, ktoré sú kandidátmi na vstup do EÚ sa naďalej závažne devastuje príroda. Uvedme len niekoľko príkladov:

4.9.2 V Rumunsku zaberali prirodzené pralesy v momente vstupu do EÚ plochu viac ako 2 000 km². Táto plocha je takmer celá vyčlenená ako oblasť Natura 2000. Medzičasom však boli dokumentované početné veľkoplošné holoruby v rumunských pralesoch, čím sa nenávratne stratilo európske prírodné dedičstvo.

4.9.3 Riečne ekosystémy na Balkáne, najmä v krajinách západného Balkánu, sú s odstupom najcennejšie v Európe. Približne tretina riek v nástupníckych krajinách bývalej Juhoslávie a v Albánsku má prirodzenú dynamiku a dali by sa považovať za rieky v pôvodnom stave. Doložené plány na výstavbu 2 700(!) vodných elektrární, z toho minimálne jedna tretina v chránených prírodných oblastiach, masívne ohrozujú prirodzenú dynamiku a biologickú rozmanitosť všetkých riek na Balkáne. Pri financovaní týchto zámerov sa využívajú verejné prostriedky. V takmer všetkých členských štátoch EÚ už bola biologická rozmanitosť takmer všetkých riek do veľkej miery negatívne ovplyvnená, takže dnes je potrebné vynaložiť obrovské prostriedky na ich renaturalizáciu, o. i. v rámci uplatňovania rámcovej smernice o vode.

4.9.4 Početné druhy vtáctva, uvedené v prílohe I smernice o ochrane vtákov a teda v rámci EÚ chránené, sú v kandidátskych krajinách na vstup do EÚ na Balkáne bezohľadne prenasledované, pričom lov vtáctva je aj v mnohých členských štátoch často neriešeným problémom. Odstrel lyžičiarov bielych, žeriavov popolavých, kormoránov malých a chochlačiek bielookých, aby sme spomenuli len niekoľko druhov, vedie k oslabeniu vyľahnutej populácie týchto druhov v EÚ.

4.10 Financovanie

4.10.1 Ďalším problémom, ktorý bol spomenutý v hodnotení v polovici trvania aj v záveroch Rady, je financovanie, a to aj sústavy Natura 2000, ale nielen jej. V oznámení Komisie z roku 2004⁽¹⁹⁾ išlo o financovanie tejto sústavy, najmä a) o výšku potrebných prostriedkov, ako aj b) o otázku, z akého vreca sa majú tieto náklady kryť. Vtedy sa ako celková suma uvádzalo 6,1 miliardy EUR ročne, pričom bolo rozhodnuté nevytvoriť vlastnú rozpočtovú položku, ani nerozšíriť príslušne program Life, ale použiť 2. pilier SPP a iné fondy EÚ.

4.10.2 EHSV vtedy vyjadril pochybnosti, pokiaľ ide o výšku tejto sumy, a považoval „za bezpodmienečne nutné, aby sa čo najrýchlejšie predložili presné kalkulácie výdavkov. Výbor napríklad pochybuje o tom, že suma uvedená pre nové členské štáty vo výške 0,3 mld. € (pre EÚ (15): 5,8 mld. €) bude dostatočná“⁽²⁰⁾.

4.10.3 Dodnes sa v tejto oblasti nič neudialo, stále sa hovorí o tej istej sume. Príslušné členské štáty a Komisia doteraz nedokázali túto tému jasne uzavrieť.

⁽¹⁹⁾ COM(2004) 431 final.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 108, bod 3.10.1.

4.10.4 EHSV vtedy poukazoval na riziko toho, že pri financovaní opatrení Natura 2000 z 2. piliera SPP môže dôjsť ku konkurencii s inými opatreniami vidieckeho rozvoja⁽²¹⁾. To sa potvrdilo hneď dvojakým spôsobom: Jednak boli platby z 2. piliera vo finančnom období rokov 2007 – 2013 krátené o 30 % v porovnaní s predchádzajúcim finančným obdobím, a okrem toho poukázal Európsky dvor audítorov ako aj Rada pre životné prostredie veľmi správne na to, že „členské štáty nie vždy považovali Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) za možný nástroj podpory biodiverzity, a v súvislosti s financovaním Natura 2000 nevyužili jeho potenciál v dostatočnej miere, pričom uvítala jeho odporúčania“⁽²²⁾.

4.10.5 To malo za následok, že Európska komisia⁽²³⁾ musela konštatovať, že Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka je síce aj naďalej najdôležitejším zdrojom financovania Spoločenstva pre program Natura 2000 a biodiverzitu v EÚ, avšak že „sa v Európe kryje len 20 % celkových finančných potrieb na obhospodarovanie chránených prírodných oblastí (vrátane siete Natura 2000)“.

4.10.6 Je preto naliehavo potrebné zistiť presné finančné potreby na realizáciu európskych smerníc na ochranu prírody a dať k dispozícii príslušné prostriedky, účelovo viazané vo vlastnej rozpočtovej položke (napríklad v rozšírenom rozpočte na program Life).

4.11 *Procesy spoluúčasti a zapojenia*

4.11.1 Nedostatky pri implementácii stratégie EÚ v oblasti biodiverzity, najmä pokiaľ ide o program Natura 2000, sú sčasti spôsobené aj nedostatočným zapojením resp. spoluúčasťou občianskej spoločnosti v príslušných chránených oblastiach. Vytýčenie chránených území je v prvom rade administratívny krok, ktorý sa musí uskutočniť podľa všetkých zásad právneho štátu. Avšak pri vypracúvaní a uplatňovaní plánov riadenia a spravovania by mali byť intenzívne zapojení majitelia pozemkov, užívatelia pôdy, organizácie na ochranu životného prostredia a komúny. V mnohých prípadoch sa tak nestalo, čo často viedlo k nedôvere voči politike EÚ v oblasti biodiverzity a jej odmietaniu.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 108, body 3.14.1 a 3.14.2.

⁽²²⁾ Rada pre životné prostredie, 16. decembra 2015.

⁽²³⁾ COM(2010) 548 final, s. 13.

PRÍLOHA

Tieto pozmeňovacie návrhy, ktoré získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté:

Bod 4.7.4 – Zmeniť

~~„Dnes sa teda napríklad pestovanie strukovín resp. medziplodín definuje ako ‚ekologický záujem‘. Hoci treba v zásade uvítať rozširovanie plôch, na ktorých sa pestujú strukoviny alebo medziplodiny, treba v zásade uvítať, nebudú tieto opatrenia žiadnym skutočným prínosom k zlepšeniu biodiverzity spočíva okrem iného v tom, že symbióza strukovín a baktérií rhizobiacea podporuje pôdny život. A aj skutočnosť, že na Používanie prípravkov na ochranu rastlín je v oblastiach ekologického záujmu čiastočne dovolené v rámci prísnych európskych predpisov na uvádzanie na trh a používanie týchto prípravkov a umožňuje podporovať pestovanie bielkovinových plodín v Európe sa čiastočne môžu používať pesticídy, je v príkrom rozpore so zámerom ekologizácie poľnohospodárskej politiky: pesticídy totiž neprispievajú k zvyšovaniu biologickej rozmanitosti, ale naopak ju znižujú.“~~

Zdôvodnenie

Toto opatrenie sa uplatňuje ešte len druhý rok. So zreteľom na biodiverzitu ešte neexistujú analýzy, ktoré by mali výpovednú hodnotu. Cielené využívanie prípravkov na ochranu rastlín môže byť v určitých prípadoch zmysluplné, napríklad aby sa ochránila kultúrna plodina vo svojom ranom štádiu pred burinou. V súlade s článkom 46 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 musí Komisia do marca 2017 predložiť hodnotiacu správu o uplatňovaní oblastí ekologického záujmu.

Výsledok hlasovania:

Za: 69

Proti: 96

Zdržali sa: 26

Bod 4.7.4 – Doplniť

~~„Dnes sa teda napríklad pestovanie strukovín resp. medziplodín definuje ako ‚ekologický záujem‘. Hoci treba v zásade uvítať rozširovanie plôch, na ktorých sa pestujú strukoviny alebo medziplodiny, nebudú tieto opatrenia žiadnym skutočným prínosom k zlepšeniu biodiverzity. A aj skutočnosť, že na oblastiach ekologického záujmu sa čiastočne môžu používať pesticídy, je v príkrom rozpore so zámerom ekologizácie poľnohospodárskej politiky: pesticídy totiž neprispievajú k zvyšovaniu biologickej rozmanitosti, ale naopak ju znižujú. Na druhej strane je však veľký nedostatok bielkovinových plodín pestovaných v EÚ a všeobecný zákaz používania pesticídov pri pestovaní strukovín by tento deficit ešte prehĺbil.“~~

Zdôvodnenie

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania:

Za: 80

Proti: 105

Zdržali sa: 11

Bod 1.5. – Zmeniť

~~„EHSV žiada vytvorenie prepojení medzi jednotlivými oblasťami politiky, ktoré majú vplyv na ochranu biodiverzity. V tejto súvislosti EHSV očakáva, že už hodnotenie oblastí ekologického záujmu v polovici obdobia uplatňovania a prípadné hodnotenie SPP v polovici uplatňovania sa využije na to, aby SPP v budúcnosti cielene prispievala k dosiahnutiu cieľov v oblasti biodiverzity. Momentálne sú podľa názoru EHSV potrebné pri oblastiach ekologického záujmu zmeny, pokiaľ ide o ich rozsah a kvalitu.“~~

Zdôvodnenie

Ekologizácia, ktorá bola novo zavedená v roku 2015, sa uplatňuje ešte len druhý rok. Preto ešte neexistujú dostatočne spoľahlivé analýzy, ktoré by umožnili dospieť v tejto otázke k serióznym záverom. V súlade s článkom 46 nariadenia (EÚ) č. 1307/2013 musí Komisia do marca 2017 predložiť hodnotiacu správu o uplatňovaní oblastí ekologického záujmu. V nadväznosti na výsledky tohto hodnotenia bude potom potrebné vyvodiť príslušné kroky.

Výsledok hlasovania:

Za: 57

Proti: 120

Zdržali sa: 11

Bod 1.5 – Zmeniť

„EHSV žiada vytvorenie prepojení medzi jednotlivými oblasťami politiky, ktoré majú vplyv na ochranu biodiverzity. V tejto súvislosti EHSV očakáva, že už hodnotenie oblastí ekologického záujmu v polovici obdobia uplatňovania a prípadné hodnotenie SPP v polovici uplatňovania sa využije na to, aby SPP v budúcnosti cielene prispievala k dosiahnutiu cieľov v oblasti biodiverzity. Momentálne sú podľa názoru EHSV potrebné pri oblastiach ekologického záujmu zmeny, pokiaľ ide o ich rozsah a kvalitu, čo tiež zabezpečí, že ich bude možné lepšie začleniť do moderných poľnohospodárskych postupov.“

Zdôvodnenie

Bude podané ústne.

Výsledok hlasovania:

Za: 75

Proti: 118

Zdržali sa: 9

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Po parížskej konferencii**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2016/C 487/04)

Spravodajkyňa: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	26/04/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	05/09/2016
Dátum schválenia v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	129/0/0

1. Závbery a odporúčania

1.1. Parížska dohoda je vítaný globálny záväzok na zmiernenie zmeny klímy. Ďalšou úlohou je zabezpečiť ratifikáciu, vykonávanie a ďalšie rozvíjanie tejto dohody. EHSV v tomto stanovisku vyjadruje svoj pohľad na hlavné prístupy, ktoré by sa mali prijať, pokiaľ ide o dlhodobé smerovanie k uhlíkovo neutrálnemu svetu, ako sa požaduje v dohode.

1.2. Obrovské globálne zmeny si vyžadujú veľký posun v prístupe Európskej únie. Namiesto toho, aby sa EÚ sústredila výhradne na svoje vlastné emisie skleníkových plynov, by mala uvažovať o tom, ako môže prispieť k dosiahnutiu čo najhmatateľnejších výsledkov z globálneho hľadiska. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby vypracovala dlhodobú stratégiu na rozvíjanie a maximalizáciu globálneho „uhlíkového odtlačku ruky“⁽¹⁾ EÚ.

1.3. EÚ by taktiež mala byť ambiciózná v úsilí o hľadanie riešení s prínosom vo všetkých troch oblastiach, pokiaľ ide o hospodárske, spoločenské a environmentálne aspekty. EHSV preto naliehavo žiada Komisiu, aby vypracovala stratégiu v oblasti klímy spôsobom, ktorý pomôže posilniť hospodárstvo EÚ a zvýšiť blahobyt jej občanov, pričom zároveň zmierni zmenu klímy.

1.4. Globálny záväzok je nevyhnutný na dosiahnutie významných výsledkov pri riešení problematiky klímy a zabránenie úniku uhlíka, investícií a pracovných miest. EHSV vyzýva Komisiu pokračovať v aktívnej diplomacii v oblasti klímy s cieľom podporiť vykonávanie dohody v širšej miere a viesť veľké ekonomiky k tomu, aby prijali rovnako ambiciózne záväzky ako EÚ. EHSV ďalej vyzýva Komisiu, aby začlenila klimatické opatrenia do všetkých oblastí vonkajšej politiky, najmä v oblasti obchodu a investícií a rozvojovej spolupráce.

1.5. Z hľadiska praktických opatrení môže EÚ najúspešnejšie prispieť k boju proti zmene klímy vývozom technológií a riešením na znížovanie emisií a zvyšovanie zachytávania uhlíka a výrobou výrobkov určených na svetový trh s nižšími emisiami v porovnaní s výrobkami jej konkurentov. EHSV preto žiada dôraznú podporu inovácií, od výskumu po vstup na trh, aby sa EÚ dostala na popredné miesto vo svete v oblasti klimatických riešení. Osobitnú pozornosť treba venovať potenciálu malých a stredných podnikov (MSP).

⁽¹⁾ „Odtlačok ruky“ je miera prospešných vplyvov na životné prostredie alebo spoločnosť, zatiaľ čo „stopa“ meria negatívne vplyvy napríklad z hľadiska emisií. (Norris, 2015). „Uhlíkový odtlačok ruky“ je potom mierou pozitívneho vplyvu znížovania emisií alebo zvýšeného zachytávania uhlíka na klímu. Uhlíkový odtlačok ruky EÚ je súhrn pozitívnych vplyvov EÚ kdekkoľvek na svete.

1.6. Pokiaľ ide o vnútorný rozmer politiky v oblasti klímy, EÚ by sa mala usilovať o to, aby bola takou klimatickou úniou, ktorá je v rámci svojich domácich opatrení zameraná na konkrétne kroky, účinná a súdržná. Všetko úsilie sa teraz musí sústrediť na vykonávanie prijatých rozhodnutí, pričom tak Komisia, ako aj členské štáty majú svoje vlastné právomoci.

1.7. EHSV ďalej vyzýva Komisiu, aby dlhodobú stratégiu založila na integrovanom prístupe. Súčasťou ďalšieho smerovania by malo byť rozvíjanie súvisiacich „únií“ jednotného trhu, predovšetkým v oblasti energetiky, dopravy, digitalizácie, priemyslu, poľnohospodárstva, kapitálu a inovácií. Osobitná pozornosť by sa mala venovať aj problémom udržateľného potravinového systému a úlohe zachytávania uhlíka.

1.8. Pri vykonávaní cieľov stanovených v parížskej dohode by sa mali v maximálnej miere využívať trhové mechanizmy. Globálny systém tvorby cien emisií uhlíka by bol neutrálnym a účinným spôsobom, ako zapojiť všetkých účastníkov trhu. EHSV podporuje Komisiu, aby na ceste smerom ku globálnej tvorbe cien uhlíka aktívne skúmala rôzne postupy a kroky a spolupracovala s inými krajinami.

1.9. Cesta k uhlíkovo neutrálnemu hospodárstvu po parížskej konferencii je mimoriadnou výzvou. Na spravodlivé a kontrolované riadenie prechodu a na pomoc podnikom a občanom pri prispôbovaní sa zmenám a rozvíjaní nových riešení a zručností sa v rámci stratégie v oblasti klímy musia zaviesť riadne adaptačné opatrenia.

1.10. Prechod na uhlíkovo neutrálnu hospodárstvo uskutočnia partneri z občianskej spoločnosti prostredníctvom svojej činnosti v teréne, pričom úlohou politických činiteľov je zabezpečiť im priaznivé prostredie a financovanie vrátane zvyšovania informovanosti o všetkých dostupných možnostiach financovania. Rozvíjať sa musí prístup viacúrovňového riadenia na uľahčenie opatrení občianskej spoločnosti v oblasti klímy a odstránenie prekážok, ktoré sú s nimi spojené. EHSV očakáva, že bude v plnej miere zapojený do rozvoja tejto multilaterálnej infraštruktúry, ako aj do prípravy dlhodobej stratégie EÚ v oblasti klímy.

2. EÚ ako silný globálny hráč v oblasti klímy

2.1. Výsledkom klimatickej konferencie v Paríži (COP21) bola globálna dohoda, ktorej cieľom je usilovať sa na celosvetovej úrovni o dosiahnutie cieľa obmedziť globálne otepľovanie výrazne pod 2 °C a pokračovať v úsilí o ďalšie obmedzenie nárastu teploty na 1,5 °C v porovnaní s preindustriálnym obdobím. To si bude vyžadovať obrovské zníženie globálnych emisií a výzvu na radikálnu zmenu v spoločnosti.

2.2. Globálne problémy, ktoré nás čakajú, si vyžadujú radikálny posun v prístupe EÚ k zmiernovaniu zmeny klímy. Rozhodujúce je, aby EÚ vyvíjala veľké úsilie na vytvorenie účinného globálneho vplyvu. EÚ by sa preto mala usilovať o zvýšenie svojho uhlíkového odtlačku ruky a nie len o znižovanie svojej uhlíkovej stopy.

2.3. Na vyriešenie klimatických problémov a zabránenie úniku uhlíka, investícií a pracovných miest je nevyhnutný globálny záväzok. EÚ preukázala vedúcu úlohu pred parížskou konferenciou i počas nej a mala by v tomto duchu pokračovať aj pri príprave nadchádzajúcich konferencií zmluvných strán. V rámci **diplomatickej činnosti v oblasti klímy** by sa EÚ mala sústrediť na krajiny s najväčšími emisiami skleníkových plynov, ale aj na svojich najsilnejších konkurentov a najslubnejších partnerov z hospodárskeho hľadiska. Diplomacia v oblasti klímy a diplomatická činnosť v oblasti hospodárstva by mali byť preto vzájomne úzko prepojené.

2.4. Najväčšími emitentmi sú Čína, ktorá sa podieľa na viac ako 25 %, USA približne na 15 % a EÚ približne na 10 % svetových emisií. Očakáva sa, že podiel emisií EÚ sa do roku 2030 zníži na približne 5 %. Ak má EÚ v maximálnej miere ovplyvniť zmiernovanie zmeny klímy, musí vyvinúť všetko úsilie na to, aby motivovala ostatné strany k ambicióznym cieľom.

2.5. Z praktického hľadiska môže EÚ najúspešnejšie prispieť k zmierneniu globálnej zmeny klímy vývozom **nízkouhlíkových technológií**, ako aj výrobou výrobkov určených na svetové trhy s nižšími emisiami ako pri výrobkoch jej konkurentov.

2.6. Okrem USA sa významnými dodávateľmi nízkouhlíkových technológií stali aj Čína a iné rýchlo sa rozvíjajúce krajiny. EÚ zažila v posledných piatich rokoch vo vývoze aj na domácich trhoch v určitých oblastiach doslova prepad a stratila svoje niekdajšie postavenie svetového lídra v oblasti technológií. Junckerova Komisia si síce stanovila cieľ, aby sa EÚ stala svetovou jednotkou v oblasti obnoviteľných energií, avšak tento cieľ je momentálne v nedohľadne.

2.7. Preto je naliehavo potrebný nový a dodatočný impulz, aby sa EÚ dostala opäť na popredné miesto v oblasti klimatických riešení. Globálne možnosti zahŕňajú široké spektrum technológií, výrobkov, služieb a odborných znalostí, ako aj celkové výrobné a spotrebné modely. Ako príležitosť dosiahnuť globálny vplyv by sa mal vnímať aj vývoz odborných znalostí v oblasti zachytávania uhlíka, akými sú trvalo udržateľná správa lesov a zalesňovanie.

2.8. EHSV víta skutočnosť, že Komisia sa pripojila k iniciatíve Inovačnej misie vedúcich svetových hospodárstiev, ktoré sa zaviazali v nadchádzajúcich piatich rokoch zdvojnásobiť finančné prostriedky, ktoré vynakladajú na výskum a vývoj čistej energie.

2.9. Nevyhnutným nástrojom na poskytovanie nízkouhlíkových riešení a presadzovanie pokroku smerom ku globálnemu uhlíkovo neutrálnemu hospodárstvu je účinná **obchodná a investičná politika**. V záujme dosiahnutia pozitívneho výsledku musia byť klimatické otázky neoddeliteľnou súčasťou rokovaní o obchodných a investičných dohodách. Cieľom by malo byť odstránenie prekážok obchodovania s výrobkami, technológiami a riešeniami šetrnými ku klíme. Významnú úlohu by tu zohrávala dohoda o environmentálnych tovaroch. Spoločné riešenia sú potrebné aj na to, aby sa zabránilo deformáciám trhu spôsobeným rozdielmi v politikách a požiadavkách v oblasti klímy v jednotlivých regiónoch.

2.10. Pokiaľ ide o **rozvojovú politiku**, súčasný cieľ vo výške 100 miliárd USD ročne na financovanie opatrení v oblasti klímy, ku ktorému sa zaviazali rozvinuté krajiny, bol na konferencii COP21 predĺžený do roku 2025 a na dosiahnutie tohto cieľa sa požadoval praktický plán. Finančné prostriedky prisľúbili aj jednotlivé krajiny. Dôležité je, aby sa tieto sľuby dodržali a aby sa zdroje použili hospodársky, environmentálne a sociálne zodpovedným spôsobom. Potrebné sú osvetové kampane, ktoré poskytnú informácie o prístupe k finančným prostriedkom pre subjekty občianskej spoločnosti, a to najmä v rozvojových krajinách, ako to EHSV navrhol v súvislosti so stratégiou EÚ a Afriky.

2.11. V rozvojovej politike zohráva úlohu aj spolupráca v oblasti technológií. V tejto súvislosti sa musia primerane chrániť práva duševného vlastníctva, keďže sú kľúčové z hľadiska inovácií. Dôležité je taktiež zabezpečiť, aby sa v poskytnutých riešeniach zohľadňovali podmienky v rozvojových krajinách a aby takéto riešenia v duchu partnerstva pomáhali spomínaným krajinám zaviesť nízkouhlíkový rast bez obmedzenia ich rozvoja. Nevyhnutné je aj budovanie kapacít na pomoc rozvojovým krajinám pri zmierňovaní zmeny klímy a prispôbovaní sa jej.

2.12. Klimatické hľadiská by sa vo všeobecnosti mali zohľadňovať vo všetkých vonkajších politikách EÚ, aby sa zlepšilo vykonávanie parížskej dohody vo svete.

3. Smerom k účinnejšej klimatickej únii

3.1. Ak si má EÚ zabezpečiť pevný základ na to, aby sa stala silným globálnym aktérom, mala by sa zamerať na vytvorenie klimatickej únie, ktorá bude v rámci svojich domácich opatrení plne účinná, súdržná a dôveryhodná. Musí to byť predovšetkým únia činov. Všetko úsilie sa teraz musí sústrediť na vykonávanie prijatých rozhodnutí, pričom tak Komisia, ako aj členské štáty majú vlastné právomoci.

3.2. Keďže zmierňovanie zmeny klímy sa týka všetkých odvetví hospodárstva, klimatická únia musí byť založená na integrovanom prístupe. Ďalšie opatrenia v oblasti klímy by sa preto mali vypracovať ako súčasť súvisiacich „únií“, akými sú energetická únia, jednotný európsky dopravný priestor, jednotný trh pre tovary a služby, digitálny jednotný trh, európska priemyselná politika, spoločná poľnohospodárska politika, únia kapitálových trhov a inovácia v únii. Musí sa taktiež nájsť optimálny prístup k prepojeniu politiky EÚ v oblasti klímy a jej vnútroštátneho vykonávania.

3.3. EÚ by si mala plniť záväzky v oblasti klímy tak, aby sa posilnilo jej hospodárstvo a zvýšil blahobyť jej občanov. Politika v oblasti klímy by sa nemala vnímať len ako vyvažovanie hospodárskych, spoločenských a environmentálnych činiteľov, treba sa usilovať o riešenia prínosné pre všetky tri oblasti. V tejto súvislosti je potrebné úsilie na podporu nízkouhlíkového rastu a plné využívanie možností, ktoré poskytuje napríklad digitalizácia, čisté technológie, biohospodárstvo a obehové hospodárstvo.

3.4. Rovnako ako na globálnej úrovni, aj v rámci EÚ sú potrebné významné nízkouhlíkové **investície**. Klimatické aspekty sa musia zahrnúť do finančných kritérií programov verejných investícií vrátane využitia fondov EÚ. Najvyšší význam má verejno-súkromná spolupráca, ako aj úloha Európskeho fondu pre strategické investície a Európskej investičnej banky. EHSV víta vznik Európskeho portálu investičných projektov a Európskeho centra investičného poradenstva a zdôrazňuje, že finančné limity projektov nesmú vylučovať menšie projekty.

3.5. Pokiaľ ide o súkromný sektor, nízkouhlíkové investície majú rovnaké podmienky ako akékoľvek investície. Na úplné využitie možností a obchodného potenciálu, ktorý poskytuje zmierňovanie zmeny klímy, je nevyhnutné podporné, konkurenčné a stabilné podnikateľské prostredie.

3.6. Ak má EÚ zaujať popredné miesto vo svete v technológiách a riešeniach v oblasti klímy, musí investovať do prostredia, ktoré uľahčí **inovácie** vrátane výskumu, vývoja, pilotných projektov, demonštračných činností a napokon vrátane vstupu na trh a medzinárodnej expanzie. Osobitná pozornosť by sa mala venovať inovačnému potenciálu a vstupu MSP na medzinárodný trh. V tejto súvislosti je potrebné zabezpečiť, aby prístup k financiám nepredstavoval pre MSP prekážku.

3.7. Keďže väčšina emisií skleníkových plynov pochádza z výroby energie, **energia** je ťažiskom tohto prechodu. Kľúčové opatrenia zahŕňajú nahradenie fosílnych palív nízkouhlíkovými zdrojmi energie a zlepšenie energetickej účinnosti vo všetkých odvetviach a činnostiach. Rastúca elektrifikácia spoločnosti – pri nahradzaní fosílnych palív – môže významne prispieť k zníženiu emisií. Jednou z hlavných výziev a príležitostí je rozvoj riešení na skladovanie elektrickej energie.

3.8. Vo vzťahu k dekarbonizácii **dopravy**, najmä cestnej dopravy, sa musí zaviesť široké spektrum opatrení. Pri tomto prechode zohrávajú úlohu elektrická energia a alternatívne zdroje energie, moderné biopalivá, zlepšená energetická účinnosť vozidiel a logistika, zvýšené využívanie nízkouhlíkových spôsobov dopravy, kombinované využívanie viacerých druhov dopravy a verejná doprava, ako aj územné plánovanie. V oblasti námornej a leteckej dopravy EHSV žiada ambiciózne globálne výsledky v rámci Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) a Medzinárodnej organizácie civilného letectva (ICAO).

3.9. Úspešná dekarbonizácia si vyžaduje aj vývoj **výrobkov a výrobných** postupov. Najväčšie možnosti spočívajú v nachádzaní inovačných obchodných modelov a rozvoji nových nízkouhlíkových výrobkov s hlavným zameraním na službu a funkciu, ktoré poskytujú. Mal by sa využiť potenciál všetkých odvetví a aktérov a tvorcovia politík by nemali „vyberať víťazov“, napríklad podporovaním určitých odvetví, postupov alebo výrobkov.

3.10. **Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo** súvisia so zmenou klímy viacerými spôsobmi. Okrem znížovania emisií zohráva pri zmierňovaní zmeny klímy zásadnú úlohu sekvestrácia oxidu uhličitého. To zdôrazňuje význam udržateľného využívania lesných zdrojov a riadneho spravovania pôdy. Na druhej strane však poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo čelia závažným problémom pri prispôbovaní sa zmene klímy. Vo vzťahu k odolnosti a prispôbovaniu sa a k úlohe pôdy ako nástroja na zachytávanie uhlíka je preto potrebná intenzívna výskumná a vývojová činnosť.

3.11. V kontexte rýchleho populačného rastu je mimoriadne dôležité spojenie medzi zmenou klímy a potravinovou bezpečnosťou. V reakcii na rozsiahle problémy spojené s potravinovou bezpečnosťou a so zmierňovaním zmeny klímy sú potrebné udržateľnejšie potravinové systémy, a zároveň predchádzanie úniku uhlíka a strate pracovných miest.

3.12. **Digitalizácia** je prierezovým prvkom dekarbonizujúcej spoločnosti. Automatizácia, robotika a internet vecí vedú k vyššej efektívnosti priemyselných procesov a logistiky. Inteligentné energetické siete, inteligentná mobilita, inteligentné budovy a inteligentné spoločenstvá zapájajú občanov do dekarbonizácie a umožňujú spotrebiteľom, aby sa stali výrobcami-spotrebiteľmi, pričom digitálne platformy poskytujú možnosť spoločného využívania výrobkov a služieb.

3.13. Pri prechode na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo občania celkovo zohrávajú rozhodujúcu úlohu. Udržateľnejšie vzorce **spotreby** a zmeny životného štýlu, napríklad vo vzťahu k strave, nakupovaniu, mobilite a záľubám, môžu priniesť pozoruhodné výsledky. Zvyšovanie informovanosti, informácie o výrobkoch a vzdelávanie sú nástroje, ktoré môžu pomôcť občanom prijímať informované rozhodnutia.

3.14. Pokiaľ ide o konkrétnejšie opatrenia na smerovanie k uhlíkovo neutrálnej budúcnosti vo vyššie uvedených kľúčových oblastiach, EHSV vydal v posledných rokoch viacero dôležitých stanovísk⁽²⁾.

3.15. Prechod k uhlíkovo neutrálnemu hospodárstvu nevyhnutne znamená, že tu budú víťazi a porazení. Preto je mimoriadne dôležité, aby sa tento prechod riadil spravodlivým a kontrolovaným spôsobom. Na pomoc podnikom a občanom pri **prispôsobovaní** sa novej situácii sú potrebné vhodné opatrenia. Hlavnými hrozbami, ktoré je potrebné riešiť, sú narastajúce náklady a nedostatok zručností. Relevantnou možnosťou je aj cieľená finančná pomoc, ktorá vychádza z identifikácie najohrozenejších odvetví a skupín obyvateľstva. Úsilie by sa však malo zameriavať najmä na hľadanie nových riešení a rozvoj zručností.

4. Plné využívanie mechanizmov tvorby cien

4.1. Pri vykonávaní opatrení na dosiahnutie hlavných a čiastkových cieľov, ktoré podľa parížskej dohody stanovujú politickí činitelia, by sa mali čo najviac využívať tržové mechanizmy. Na neutrálnu a účinnú podporu opatrení v oblasti klímy je dôležité usilovať sa o globálnu tvorbu cien emisií skleníkových plynov. Aby systém tvorby cien mohol správne fungovať, mali by sa postupne vyradiť protichodné alebo prekrývajúce sa energetické dotácie.

4.2. Vo viacerých krajinách a regiónoch sa už používajú rôzne druhy systémov tvorby cien uhlíka, najmä zdaňovanie uhlíka a systémy emisných stropov a obchodovania s emisiami. Zvažujú sa aj opatrenia na prepojenie rôznych systémov.

4.3. Pokiaľ ide o systém EÚ na obchodovanie s emisiami, cena emisných kvót zostáva nečakane nízka, pretože ponuka kvót zjavne presiahla dopyt a trh ovplyvňujú prekrývajúce sa dotácie. Emisný strop zabezpečuje plnenie cieľa na znížovanie emisií, ale systém nemotivuje investovať do nízkouhlíkovej energie. Vyžadovalo by si to zvýšenie ceny uhlíka, pričom by bolo potrebné zabezpečiť prijatie opatrení, ktoré zabránia úniku uhlíka.

4.4. Fungujúci a spravodlivý globálny systém tvorby cien uhlíka by pre vyvážajúce podniky zabezpečil rovnaké podmienky na svetových trhoch a znížil by tak riziko úniku investícií alebo pracovných miest. Okrem toho by sa odstránila konkurenčná výhoda dovážaných tovarov, ktoré sú lacnejšie z dôvodu nižších požiadaviek v oblasti klímy. Finančné toky by sa tiež nasmerovali do rozvojových krajín. Preto by sme sa mali dôrazne usilovať o zodpovedajúci globálny režim. Výbor pripomína, že tiež obhajoval – v zásade ako prechodné riešenie – mechanizmus kompenzačných opatrení medzi štátmi (*border carbon adjustment*), kým sa nezačne uplatňovať takýto globálny režim⁽³⁾. Náležitá pozornosť by sa však mala venovať výzvam a rizikám takýchto mechanizmov.

⁽²⁾ Pozri napríklad stanoviská EHSV na tému: *Dosah záverov konferencie COP 21 na európsku dopravnú politiku* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 10) ; *Správa o stave energetickej únie za rok 2015* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 117) ; *Oběhové hospodárstvo* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 98) ; *Integrovaný plán SET* (Ú. v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 25) ; *Transformácia trhu s energiou* (Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13 – 21) ; *Označovanie energetickej účinnosti* (Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 6) ; *Vytváranie nového prístupu s dôrazom na spotrebiteľov energie* (Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 22) ; *Revízia systému EÚ na obchodovanie s emisiami* (Ú. v. EÚ C 71, 24.2.2016, s. 57 – 64) ; *Parížsky protokol* (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 74) ; *Dôsledky klimatickej a energetickej politiky v poľnom a lesnom hospodárstve* (Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 1) ; *Rámec politík v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030* (Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 39) ; *Tržové nástroje* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1).

⁽³⁾ Pozri *Tržové nástroje*, body 3.5.1. a 3.5.2. (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1).

4.5. Pri preskúmaní podmienok a dôsledkov riadneho systému tvorby cien by sa mali starostlivo posúdiť rôzne možnosti. Preskúmať by sa mali aspoň tieto postupy a kroky:

- prepojenie existujúcich systémov tvorby cien a obchodovania so systémami v iných regiónoch;
- zriadenie celoodvetvových medzinárodných systémov obchodovania s emisiami pre najvýznamnejšie odvetvia.

EHSV vyzýva Komisiu, aby aktívne preskúmala rôzne postupy a kroky, informovala o svojich skúsenostiach a spolupracovala s inými krajinami na ceste smerom ku globálnemu systému tvorby cien uhlíka.

5. Viacnásobná úloha občianskej spoločnosti

5.1. Občianska spoločnosť plní pri prechode k uhlíkovo neutrálnemu svetu významnú úlohu na globálnej, európskej, vnútroštátnej a miestnej úrovni. Podniky, pracujúci, spotrebiteľia a občania sú tí, ktorí skutočne prinášajú zmenu svojou vlastnou činnosťou v teréne, a tvorcovia politiky by im mali zabezpečiť priaznivé a podporné prevádzkové prostredie.

5.2. Na trhoch dochádza k veľkému pokroku: čoraz viac súkromných a inštitucionálnych investorov prihliada na „uhlíkové riziko“ svojich investičných cieľov a zakladajú sa súkromné kapitálové fondy súvisiace s oblasťou klímy. Mnoho spoločností obnovuje a rozvíja svoje prevádzky a portfóliá výrobkov v reakcii na dopyt spotrebiteľov a zainteresovaných strán zohľadňujúci klimatické otázky. V rámci odvetví a medzi veľkými spoločnosťami a MSP sa vytvárajú nové obchodné ekosystémy.

5.3. Na konferencii COP21 sa v podstatnej časti činnosti zdôrazňovala úloha orgánov na nižších úrovniach verejnej správy, súkromného sektora a iných subjektov občianskej spoločnosti pri dosahovaní cieľov v oblasti klímy a vytváraní nových partnerstiev. Musí sa zachovať hybná sila programu globálnych opatrení v oblasti klímy a tento druh činnosti sa musí ďalej podporovať.

5.4. Podľa návrhu EHSV⁽⁴⁾ by sa mala vytvoriť koalícia tvorcov politiky, verejnej správy a občianskej spoločnosti na podporu a zvyšovanie informovanosti o neštátnych opatreniach v oblasti klímy na rôznych úrovniach, zabezpečenie fóra pre štruktúrovaný dialóg a odstránenie prekážok, ktoré stoja v ceste opatreniam. EHSV očakáva, že bude plne zapojený do rozvíjania tohto druhu súdržnej infraštruktúry viacerých zainteresovaných strán.

5.5. V oblasti spolupráce občianskej spoločnosti s inými regiónmi, najmä s africkými, karibskými a tichomorskými štátmi (AKT)⁽⁵⁾ a Stredozemím, je otázka klímy v spojení s problémom potravinovej bezpečnosti na popredných priečkach programu EHSV.

5.6. EHSV by taktiež rád nadviazal partnerstvo s Komisiou pri príprave dlhodobej stratégie EÚ v oblasti klímy na prechod k uhlíkovo neutrálnemu svetu.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ Stanovisko na tému *Koalícia na plnenie záväzkov z parížskej dohody* prijaté 14. júla 2016 (Ú. v. EÚ C 389, 21.10.2016, s. 20).

⁽⁵⁾ Pozri uznesenie Siete hospodárskych a sociálnych aktérov EÚ – Afrika, júl 2016, Nairobi.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému *Postoj EHSV k osobitným kľúčovým otázkam pri rokovaniach o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP)*

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2016/C 487/05)

Spravodajca: **Philippe DE BUCK**

Pomocná spravodajkyňa: **Tanja BUZEK**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21. 1. 2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	REX
Dátum schválenia v sekcii	19. 7. 2016
Prijaté v pléne	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	213/23/17

1. Závbery a odporúčania

1.1. Rokovania o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP) vstupujú v roku 2016 do rozhodujúcej fázy. Hlavní vyjednávači EÚ a USA vyjadrili odhodlanie urýchliť diskusiu s cieľom dosiahnuť do konca funkčného obdobia súčasnej administratívy USA ambicióznú a komplexnú politickú dohodu, v ktorej by sa identifikovali potenciálne „záchytné body“ vo všetkých oblastiach. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa preto rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy k osobitným kľúčovým otázkam TTIP.

1.2. Toto stanovisko sa nevyjadruje k možnému uzavretiu konečnej dohody, ktorá bude výsledkom rokovaní medzi EÚ a USA. Ja však dôležité posúdiť, do akej miery boli pozície organizovanej európskej občianskej spoločnosti tak, ako boli vyjadrené najmä v predchádzajúcich stanoviskách EHSV, vzaté do úvahy v návrhoch EÚ, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii pre verejnosť. Tým sa umožní vytvorenie posilneného partnerstva medzi Európskou komisiou a európskou občianskou spoločnosťou pri tvorbe obchodnej politiky EÚ.

1.3. EHSV, ktorý zdôrazňuje svoju inštitucionálnu úlohu, preto vydáva nasledujúce odporúčania.

1.4. Spolupráca v oblasti regulácie

1.4.1. Rokovania o TTIP vytvárajú nový impulz pre zvýšenú spoluprácu v oblasti regulácie s lepšími vyhliadkami. Výbor preto s upokojením konštatuje, že navrhovaná kapitola zahŕňa sledovanie cieľov verejnej politiky a vysokú úroveň ochrany v širokej škále určených oblastí. EHSV takisto víta výslovné objasnenie, že funkciou a účelom inštitucionálnej štruktúry pre regulačnú spoluprácu je poskytovať podporu a poradenstvo subjektom s rozhodovacími právomocami v rámci demokratickej kontroly, a že nebude mať právomoc prijímať právne akty ani nebude nahrádzať žiadne vnútroštátne regulačné postupy.

1.4.2. Výbor však žiada o presnejšie vymedzenie predpisov, ktoré predstavujú záťaž a zdôrazňuje, že predpisy, ktoré zaručujú spotrebiteľské, pracovné a environmentálne práva, by sa ako také nemali považovať za záťaž.

1.4.3. EHSV takisto žiada, aby kapitola o osvedčených postupoch v oblasti regulácie neobmedzovala právo strán regulovať alebo zaviesť postupy zodpovedajúce procesu USA týkajúceho sa oznamovania a predkladania pripomienok.

1.4.4. EHSV okrem toho žiada Európsku komisiu, aby objasnila pravidlá pre zapojenie reprezentatívnych zainteresovaných strán, najmä sociálnych partnerov a zástupcov občianskej spoločnosti.

1.5. *Technické prekážky obchodu a bezpečnosť potravín a zdravie zvierat a rastlín*

1.5.1. EHSV sa domnieva, že návrhy týkajúce sa normalizácie, technických predpisov, označovania a etiketovania sa musia považovať za dôležité ofenzívne záujmy Európskej únie. Berie na vedomie dôležité ustanovenia týkajúce sa transparentnosti. Žiada však o:

— zohľadnenie obáv normalizačných orgánov EÚ CEN/Cenelec, ktoré sa týkajú rizika vzájomného uznávania dobrovoľných noriem;

— podrobnejšie vypracovanie požiadaviek týkajúcich sa označovania a etiketovania.

1.5.2. Pokiaľ ide o kapitolu týkajúcu sa bezpečnosti potravín a zdravia zvierat a rastlín, EHSV berie na vedomie, že je založená na dohode WTO o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín, ktorá zahŕňa zásadu prevencie. EHSV však žiada o ďalšie uistenia, že právne predpisy EÚ v oblasti potravinárstva nebudú zmenené a že EÚ zachová obmedzenia týkajúce sa hormónov, rastových stimulátorov a geneticky modifikovaných organizmov.

1.6. *Uľahčenie v oblasti ciel a obchodu*

1.6.1. EHSV uznáva význam uľahčovania obchodu, najmä pre malé podniky, a víta kapitolu, ktorú navrhla Európska komisia. Vyzýva však na ďalšie zjednodušenie colných postupov a na objasnenie pravidiel týkajúcich sa sankcií a zodpovednosti za porušovanie colných predpisov.

1.7. *Služby*

1.7.1. EHSV víta zmysluplné záväzky EÚ v kapitole o službách a pripomína svoje výzvy o zlepšenie prístupu na trh na federálnej a štátnej úrovni, zlepšenie regulačnej spolupráce – a uvedomenie si, že od toho závisí prístup na trh – a svoju žiadosť o zachovanie verejných služieb v súlade so ZFEÚ. EHSV takisto pripomína, že audiovizuálne služby nie sú súčasťou mandátu a preto by nemali byť zahrnuté v žiadnych záväzkoch. Takisto podporuje rozhodnutie Európskej komisie pozastaviť rokovania o prístupe na trh s finančnými službami, pokiaľ vyjednávači USA jasne neodsúhlasia začatie diskusií o spolupráci v oblasti regulácie, ktorej cieľom je zvýšenie úrovne ochrany a finančnej stability v tomto sektore. EHSV takisto požaduje explicitné a podrobné formulácie výnimky pre široko definované verejné služby s cieľom zabezpečiť, že všetky verejné služby, ktoré sú predmetom outsourcingu alebo financované štátom, súkromnými ziskovými alebo neziskovými organizáciami, budú vylúčené z tejto dohody.

1.8. *Obchod a udržateľný rozvoj*

1.8.1. EHSV víta komplexný a podrobný rozsah návrhu Komisie o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji. Pripomína však, že skutočná hodnota týchto ustanovení závisí v prvom rade od možnosti ich účinného presadzovania. EHSV požaduje účinný mechanizmus presadzovania a silný mechanizmus monitorovania prostredníctvom občianskej spoločnosti. EHSV sa nemôže vyjadriť k opatreniam presadzovania v kapitole o udržateľnom rozvoji TTIP, keďže textové návrhy týkajúce sa presadzovania boli oneskorené. Je dôležité, aby Komisia v súvislosti s týmito návrhmi spolupracovala s občianskou spoločnosťou a so sociálnymi partnermi s cieľom zabezpečiť, že budú vypracované tak, aby boli účinné v praxi. EHSV si vyhradzuje právo vyjadriť sa k týmto prvkom, keď budú zverejnené.

1.9. Ochrana investícií

1.9.1. EHSV víta návrh zameraný na reformu systému ochrany investícií a cieľ vytvoriť stály mnohostranný investičný súd, ktorý nahradí súkromné rozhodcovské súdy. EHSV však stále vidí kritické miesta vzbudzujúce obavy uvedené v bode 8.8, ktoré by sa mali riešiť. Takisto žiada Európsku komisiu, aby vypracovala posúdenie vplyvu, ktoré bude zahŕňať náklady a fungovanie nového systému investičných súdov.

2. Kontext

2.1. Od začatia rokovaní o TTIP v júni 2013 zohrával EHSV dôležitú úlohu pri formulovaní pozícií organizovanej občianskej spoločnosti EÚ vypracovaním stanovísk ku konkrétnym aspektom rokovaní o TTIP⁽¹⁾, k ochrane investícií a urovnávaniu sporov medzi investormi a štátom⁽²⁾ a k vplyvu TTIP na MSP⁽³⁾. Komisia medzitým uverejnila dôležité oznámenie s názvom *Obchod pre všetkých*⁽⁴⁾, ktoré stanovuje podmienky pre nadchádzajúce obchodné a investičné zmluvy. EHSV podporil vo svojom stanovisku prístup opísaný v oznámení⁽⁵⁾. Výbor sa v spolupráci s ďalšími inštitúciami EÚ takisto usiluje prispievať k informovanej diskusii občianskej spoločnosti o TTIP prostredníctvom početných aktivít súvisiacich s TTIP. Medzi tieto aktivity patrí aj organizovanie vypočutí a návštev členov EHSV v Spojených štátoch.

2.2. EHSV konštatuje, že rokovania o TTIP prebiehajú transparentnejším spôsobom než predošlé obchodné a investičné rokovania: po prvýkrát bol uverejnený mandát Rady, ako aj pozície EÚ a niektoré textové návrhy. Bola vytvorená poradná skupina expertov zastupujúcich široké spektrum záujmov – spotrebiteľov, odborových zväzov, podnikov, zástupcov odvetvia ochrany životného prostredia a verejného zdravia – s cieľom poskytovať vyjednávateľom EÚ vysokokvalitné poradenstvo v oblastiach, ktoré sú predmetom rokovaní. EHSV však vyjadruje poľutovanie, že vzhľadom na svoju inštitucionálnu úlohu nebol formálne zahrnutý do tejto osobitnej poradnej skupiny pre TTIP⁽⁶⁾. Európska komisia vytvorila internetovú stránku venovanú TTIP, ktorá obsahuje prehľady s návodmi na ich čítanie, pozíčné dokumenty EÚ (v ktorých sa uvádza a opisuje všeobecný prístup Európskej únie k danej téme), textové návrhy EÚ (ide o pôvodné návrhy právnych textov na témy TTIP od Európskej únie) a ponuku EÚ, pokiaľ ide o prístup na trh vo vzťahu k službám. EHSV víta návrh Európskej komisie na vytvorenie fóra občianskej spoločnosti, ktoré bude pozostávať zo zástupcov nezávislých organizácií občianskej spoločnosti vrátane účastníkov domácich poradných skupín, s cieľom viesť dialóg o implementácii a uplatňovaní tejto dohody.

2.3. Toto stanovisko vychádza zo zistení v predchádzajúcich stanoviskách, v ktorých sa vyzývalo na rovnomerné rozloženie výhod TTIP medzi podniky (vrátane MSP), zamestnancov, spotrebiteľov a občanov, pričom podmienkou prijatia dohody má byť zabezpečenie vysokých noriem platných v EÚ. EHSV považuje za dôležité predkladať pripomienky k doteraz uverejneným pozíciám a textovým návrhom EÚ týkajúcim sa vybraného počtu kapitol s cieľom preskúmať, do akej miery sú v súlade s týmito predpokladmi, a identifikovať hlavné body záujmu a obáv európskej občianskej spoločnosti. EHSV sa v rámci tejto analýzy rozhodol zamerať najmä na návrhy týkajúce sa spolupráce v oblasti regulácie (verejne dostupné 21. marca 2016), technických prekážok obchodu a sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení (verejne dostupné v januári 2015), uľahčenia v oblasti ciel a obchodu (sprístupnené v januári 2015 a zmenené v marci 2016), služieb (uverejnené v júli 2015), trvalo udržateľného rozvoja (uverejnené v novembri 2015) a investícií (uverejnené v novembri 2015). V tomto stanovisku sa berú do úvahy dokumenty uverejnené do 14. júla 2016.

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému *Transatlantické obchodné vzťahy a názory EHSV na posilnenú spoluprácu a prípadnú dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a USA* (Ú. v. EÚ C 424, 26.11.2014, s. 9).

⁽²⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému *Ochrana investorov a urovnávanie sporov medzi investorom a štátom v obchodných a investičných dohodách EÚ s tretími krajinami* (Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 45).

⁽³⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému *TTIP a jeho vplyv na MSP* (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 34).

⁽⁴⁾ Oznámenie Európskej komisie „*Obchod pre všetkých – Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike*“ (COM(2015) 497 final).

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Obchod pre všetkých: Smerom k zodpovednejšej obchodnej a investičnej politike* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 123).

⁽⁶⁾ Tamtiež.

2.4. Treba poznamenať, že Európska komisia 14. júla 2016 zverejnila návrh inštitucionálnej štruktúry dohody⁽⁷⁾, ktorý obsahuje vytvorenie interných poradných skupín zložených zo zástupcov občianskej spoločnosti, ktoré budú zmluvným stranám poskytovať poradenstvo pri uplatňovaní dohody. Výbor víta skutočnosť, že právomoci interných poradných skupín sú rozšírené tak, že pokrývajú všetky oblasti záujmu dohody, vyjadruje však poľutovanie nad tým, že sa v návrhu EÚ výslovne neuvádza spoločná schôdza oboch interných poradných skupín zvolaná z ich vlastnej iniciatívy a že fórum občianskej spoločnosti môže zavolať iba spoločný výbor. Schôdze fóra občianskej spoločnosti umožnia členom oboch interných poradných skupín pracovať na spoločných odporúčaniach zmluvným stranám.

2.5. Z tohto hľadiska EHSV vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že keď dôjde k reálnym rokovaniam na základe konsolidovaných textov, doposiaľ dosiahnutá vysoká úroveň transparentnosti bude vážne ohrozená, pokiaľ USA neodsúhlasia sprístupnenie týchto textov verejnosti alebo aspoň poradnej skupine expertov. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby naďalej vynakladala všetko úsilie o to, aby sa táto otázka dostala na program rokovania zmluvných strán.

3. Spolupráca v oblasti regulácie

3.1. Spolupráca v oblasti regulácie je jedným z troch pilierov TTIP – popri prístupe na trh a pravidlách trhu – a pozostáva zo štyroch prvkov: horizontálne aspekty (medzi ktoré patrí na jednej strane tzv. regulačná súdržnosť alebo osvedčené regulačné postupy a na druhej strane regulačná spolupráca medzi regulačnými orgánmi), technické prekážky obchodu, bezpečnosť potravín a zdravie zvierat a rastlín, a sektorové prílohy. Cieľom tejto časti je predložiť pripomienky k prvému z týchto prvkov – horizontálnym aspektom, kým nasledujúca časť bude venovaná technickým prekážkam obchodu a bezpečnosti potravín a zdraviu zvierat a rastlín.

3.2. Spolupráca v oblasti regulácie bola označená za jeden zo základných cieľov TTIP, keďže by mohla zohrávať dôležitú úlohu pri uľahčovaní obchodu a investícií, ako aj pri zvyšovaní konkurencieschopnosti predovšetkým malých firiem. Najmä malé a stredné podniky očakávajú otvorenie nových príležitostí vzhľadom na to, že na rozdiel od veľkých firiem nedisponujú potrebnými prostriedkami, aby sa mohli pohybovať v odlišných regulačných prostrediach na oboch stranách Atlantiku. Väčšia kompatibilita regulačných režimov by zároveň vytvárala príležitosti pre veľké podniky, pokiaľ ide o využívanie úspor z rozsahu medzi Európou a USA.

3.3. Snahy o spoluprácu v oblasti regulácie nie sú nové⁽⁸⁾. Rokovania o TTIP vytvárajú nový impulz pre zvýšenie regulačnú spoluprácu s väčšími očakávaniami. EHSV sa domnieva, že nie je ľahké odhadnúť výhody, ktoré vyplynú z posilnenej spolupráce v regulačnej oblasti, a to najmä preto, že sa budú líšiť v závislosti od miery spolupráce odsúhlasenej počas rokovaní. V návrhu predbežnej technickej správy, ktorý vypracovala Európska komisia o hodnotení vplyvu na trvalú udržateľnosť sa odhaduje, že 76 % vplyvu TTIP bude pochádzať z regulačnej spolupráce, zatiaľ čo 24 % jeho celkového účinku bude pochádzať zo zníženia sadzieb⁽⁹⁾.

3.4. EHSV však považuje za dôležité, aby sa zaviedla ochrana s cieľom zabezpečiť, že proces regulačnej spolupráce sa nebude využívať na oslabenie sociálnych, pracovných, spotrebiteľských a environmentálnych noriem, ale skôr na ich zlepšenie. Ak budú tieto podmienky splnené, bude to mať nielen hospodársky prínos, ale môže sa tým uľahčiť aj úloha regulačných orgánov pri dosahovaní cieľov verejnej politiky.

3.5. Zásadným bodom pre EHSV je zabezpečenie vysokej úrovne ochrany zavedenej v EÚ. Súčasný návrh článku x1b kapitoly o regulačnej spolupráci sa zaoberá dosahovaním cieľov verejných politík a vysokej miery ochrany, okrem iného v oblasti verejného zdravia; života a zdravia ľudí, zvierat a rastlín; zdravia a bezpečnosti; pracovných podmienok; dobrých životných podmienok zvierat; ochrany životného prostredia; spotrebiteľov; sociálnej ochrany a sociálneho zabezpečenia; ochrany osobných údajov a kybernetickej bezpečnosti; kultúrnej rozmanitosti; a finančnej stability.

⁽⁷⁾ Pozri http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154802.pdf.

⁽⁸⁾ Napr. Transatlantická hospodárska rada (TEC) zriadená v roku 2007; fórum pre spoluprácu na vysokej úrovni; fórum na vysokej úrovni pre spoluprácu v oblasti regulácie.

⁽⁹⁾ Ecorys, *Hodnotenie vplyvu Transatlantického obchodného a investičného partnerstva (TTIP) na obchod medzi EÚ a USA – návrh predbežnej technickej správy*, s. 18 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

3.6. EHSV sa však obáva, že to môže byť ohrozené článkom x ods. 1 písm. d), v ktorom sa stanovuje cieľ „zníženia regulačných požiadaviek, ktoré predstavujú zbytočnú záťaž [...]“⁽¹⁰⁾. EHSV sa obáva, že takáto formulácia by sa mohla vykladať tak, že právne predpisy na ochranu spotrebiteľských, pracovných a environmentálnych práv sa považujú ako také za záťaž.

3.7. EHSV by preto znovu rád dôrazne potvrdil vyhlásenie, že zachovanie existujúcich vysokých noriem je základnou požiadavkou, a že okrem cieľa zvýšenia obchodných príležitostí by spolupráca v oblasti regulácie mala zlepšiť aj bezpečnosť, zdravie a hospodársky a sociálny blahobyt ľudí na oboch stranách Atlantiku. Tento záväzok by sa mal preto znovu veľmi jasne a podrobne potvrdiť v konečnej dohode. EHSV vyjadruje obavy v súvislosti s návrhom EÚ o osvedčených postupoch v oblasti regulácie. Cieľom spolupráce v oblasti regulácie by malo byť zlepšenie dialógu medzi regulačnými orgánmi a nie vzájomné ovplyvňovanie regulačných postupov. EHSV žiada Európsku komisiu, aby objasnila kapitolu o osvedčených postupoch v oblasti regulácie uvedenú v návrhu.

3.8. EHSV sa v tejto súvislosti domnieva, že súčasný návrh kapitoly o osvedčených postupoch v oblasti regulácie, v ktorej sa poznamenáva, že strany budú musieť preskúmať „neregulačné alternatívy vrátane možnosti neregulácie [...], pomocou ktorých sa dosiahne cieľ regulačného aktu“, by sa nemal vnímať tak, že obmedzuje práva strán v oblasti regulácie. V záujme väčšej istoty by mal text dohody objasniť, že toto ustanovenie neobmedzuje právo strán v oblasti regulácie. Takisto poznamenáva, že článok 6 návrhu o konzultáciách zainteresovaných strán by sa nemal považovať za rovnocenný s procesom USA týkajúcim sa oznamovania alebo predkladania pripomienok.

3.9. Podľa EHSV musí uľahčenie obchodu preto zostať ústredným cieľom. Je dôležité, aby rokovania o TTIP podporili odstránenie zbytočných prekážok obchodu⁽¹¹⁾.

3.10. EHSV víta skutočnosť, že súčasný návrh Komisie výslovne uvádza, že funkciou a účelom inštitucionálnej štruktúry je poskytovať podporu a poradenstvo subjektom s rozhodovacou právomocou za demokratickej kontroly Európskeho parlamentu a Rady EÚ⁽¹²⁾. Riadny legislatívny proces nesmie byť oslabený a musí sa predísť oneskoreniam a regulačnému spomaleniu. EHSV víta navrhovaný článok 1, ktorý opätovne potvrdzuje právo tak na reguláciu, ako aj na stanovenie úrovni ochrany. Je však dôležité, aby sa v návrhu stanovilo zloženie a pravidlá rokovania jednotlivých výborov a skupín. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zabezpečila koherentnosť a konzistentnosť medzi kapitolami o horizontálnej spolupráci v oblasti regulácie, kapitolami o technických prekážkach obchodu a o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach a sektorovými prílohami.

3.11. Dialóg uskutočnený na začiatku regulačného procesu zvyšuje šance na nájdenie politických riešení, ktoré zahŕňajú cezhraničné aspekty, a preto sa naň musí pamätať. Zapojenie zainteresovaných strán prostredníctvom transparentného procesu je základnou zásadou správneho procesu tvorby pravidiel v Európskej únii a musí byť v návrhu Komisie jasne a podrobne uvedené. Aby regulačná spolupráca dosiahla inkluzívne výsledky a návrhy pre regulačné orgány, zainteresované strany a najmä podniky, spotrebiteľia, záujmové skupiny v oblasti životného prostredia a pracovníci by sa mali zapájať štruktúrovaným a vyváženým spôsobom.

3.12. Aby reálne došlo ku konkrétnemu pokroku, musia byť zabezpečené včasné konzultácie o regulačnej činnosti medzi regulačnými orgánmi EÚ a USA. Očakáva sa, že diskusia v prvotnom štádiu procesu tvorby politik v budúcnosti zvýši potenciál vytvorenia kompatibilných pravidiel a umožní účastníkom trhu zároveň plniť podmienky oboch režimov. Regulačné orgány však musia považovať dialóg a odpovede na pripomienky od svojich partnerov alebo zainteresovaných osôb za dobrovoľné, aby nedošlo k odrádzajúcemu účinku v oblasti regulácie

3.13. EHSV žiada Európsku komisiu, aby objasnila pravidlá pre uvedený dialóg a zapojenie reprezentatívnych zainteresovaných strán, najmä sociálnych partnerov a zástupcov občianskej spoločnosti. Musí existovať jasná záruka, že príslušné zainteresované strany budú mať možnosť prispievať k transparentnému dialógu prostredníctvom riadne vymedzeného procesu, ktorý zabezpečí rovnaké zaobchádzanie a zabráni oneskoreniam v regulačnom procese. Pokiaľ ide o EÚ, pri definovaní relevantnosti a reprezentatívnosti zainteresovaných strán by sa mal vziať do úvahy register transparentnosti.

⁽¹⁰⁾ Revidovaný textový návrh EÚ o regulačnej spolupráci, uverejnený 21. marca 2016 (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154377.htm>).

⁽¹¹⁾ Sociaal-Economische Raad (SER), poradenská správa 16/04E o TTIP (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko Hospodárskej, sociálnej a environmentálnej rady Francúzska „Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI)“ (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_transatlantique.pdf).

4. Technické prekážky obchodu a bezpečnosť potravín a zdravie zvierat a rastlín

4.1. EHSV víta, že dohoda WTO o technických prekážkach obchodu je integrovaná tak, ako to stojí v návrhu. Navrhovaná kapitola o technických prekážkach obchodu sa okrem toho zaoberá technickými požiadavkami (technické predpisy a normy) a požiadavkami na posúdenie zhody. EHSV zastáva názor, že návrhy týkajúce sa normalizácie, technických predpisov, označovania a etiketovania sa musia považovať za dôležité ofenzívne záujmy Európskej únie. Je dôležité, aby sa tieto návrhy nepoužívali na spochybňovanie predpisov potrebných na ochranu zdravia a bezpečnosti, ako aj sociálnu ochranu.

4.2. EHSV berie na vedomie dôležité ustanovenia o transparentnosti: opakovane zdôrazňuje povinnosť oznamovať opatrenia WTO, poskytovať informácie druhej strane, poskytnúť priestor na písomné pripomienky a odpovedať na takéto pripomienky. Ustanovuje sa v nej tiež uverejňovanie všetkých platných technických predpisov, nových aj súčasných, prostredníctvom registra, ako aj noriem, na ktoré technické predpisy odkazujú (keďže veľká väčšina noriem sa používa v príslušných odvetviach, ale regulačné orgány ich nepoužívajú – neodkazujú na ne v technických predpisoch).

4.3. Pokiaľ ide o normalizáciu, EHSV víta spoluprácu medzi normalizačnými orgánmi, ako aj zásady obmedzeného vzájomného uznávania. EHSV však berie na vedomie obavy, ktoré vyjadrili výbory CEN/Cenelec v súvislosti s rizikami vzájomného uznávania dobrovoľných noriem v TTIP. EHSV žiada Komisiu, aby zvážila návrhy normalizačných orgánov EÚ a zabezpečila ochranu záujmov EÚ. Dôležitá je aj záruka, že všetky príslušné zainteresované strany budú môcť prispieť k rozvoju nových noriem.

4.4. Normalizačné systémy USA a EÚ sa od seba veľmi líšia. Najmä zásada, že na jeden produkt sa vzťahuje jedna norma prijímaná všade, ktorá predstavuje pilier jednotného trhu EÚ, v Spojených štátoch neexistuje. V prípade prijatia novej normy v Európe sa vnútroštátne normy, ktoré sú s ňou v rozpore, stiahnu; v USA existujú na trhu súbežne rôzne normy a pre MSP je ťažké určiť, ktorá sa najviac vzťahuje na ich výrobné rady. Aby sa zvýšila transparentnosť a uľahčila činnosť malých podnikov, je dôležité v USA vytvoriť asistenčnú službu, ktorá bude poskytovať podporu podnikom z EÚ, ktoré chcú vyvážať na americký trh. Ide často o malé podniky s obmedzenými prostriedkami, ale s vysokou mierou špecializácie na okrajovom trhu, na ktorej je založená ich konkurencieschopnosť.

4.5. EHSV ľutuje, že kľúčové oblasti, ako sú elektrická bezpečnosť, elektromagnetická kompatibilita, stroje a telekomunikácie, v ktorých má EÚ jednoznačný ofenzívny záujem, sú označené ako prioritné oblasti na zváženie v budúcnosti: tieto oblasti by mali byť uvedené medzi konkrétnymi výsledkami v oblasti posudzovania zhody, ktoré vyplynú z rokovaní.

4.6. EHSV takisto ľutuje, že v časti o označovaní a etiketovaní nie sú pre prácu v budúcnosti určené žiadne prioritné oblasti a nie sú vymedzené žiadne požiadavky na časový harmonogram budúcej revízie požiadaviek na označovanie a etiketovanie ani na zahrnutie výsledkov vyplývajúcich z rokovaní v konkrétnych sektoroch.

4.7. Navrhovaná kapitola o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín vychádza z dohody WTO o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín a obsahuje pripomienky k textovým návrhom EÚ predloženým na diskusiu s USA na rokovaníach od 29. septembra do 3. októbra 2014, ktoré boli sprístupnené verejnosti 7. januára 2015.

4.8. Dohoda WTO o bezpečnosti potravín a zdraví zvierat a rastlín, ktorá sa týka uplatňovania predpisov o bezpečnosti potravín, zdravia a rastlín, obsahuje zásadu obozretnosti (článok 5 ods. 7), ktorá je v súčasnosti zakotvená aj v Lisabonskej zmluve. To však nesmie byť predmetom rokovaní a preto by to nemalo byť súčasťou dohody. EHSV preto veľmi víta ubezpečenia EÚ, že TTIP nebude meniť existujúce právne predpisy o potravinách, že EÚ ponechá svoje obmedzenia týkajúce sa hormónov a rastových stimulátorov v mäse, a že TTIP nebude meniť právo EÚ o geneticky modifikovaných organizmoch.

5. Uľahčenie v oblasti ciel a obchodu

5.1. Keďže obchod s tovarom tvorí veľkú časť transatlantického obchodu, akákoľvek snaha o zlepšenie colného režimu bude mať veľký vplyv na obojstranný obchod, najmä pre malé firmy.

5.2. EHSV víta ďalšie návrhy zamerané na uľahčenie colného režimu, najmä: vytvorenie jednotného kontaktného miesta na oboch stranách Atlantiku, posilnenie koordinácie medzinárodných noriem a vytvorenie partnerského programu na uľahčenie obchodu; harmonizáciu a zosúladenie údajov so zavedením postupu posudzovania toho, ktoré údaje je potrebné zosúladiť; rozšírenie zodpovedností Spoločného výboru pre colnú spoluprácu, aby mohol pôsobiť ako špecializovaný colný výbor vo viacerých oblastiach, ktoré budú neskôr určené, a presadzovať prijaté rozhodnutia.

5.3. EHSV žiada Európsku komisiu, aby jasne vymedzila prvky, ktoré sú pre firmy z EÚ obzvlášť dôležité a ktoré ešte nie sú v dostupných textoch jasne uvedené, napríklad hodnota *de minimis*, eliminácia všetkých dodatočných poplatkov, ukládanie sankcií a zodpovednosť za porušenie colných právnych predpisov.

6. Služby

6.1. EÚ vo svojej ponuke služieb ponúka významné záväzky v sektoroch, ktoré sú kľúčové pre podporu konkurencieschopnosti a rastu Európy (digitálne technológie a telekomunikácie), urýchlenie integrácie globálnych hodnotových reťazcov (doprava, kuriérske služby, obchodné služby a profesionálne služby) alebo kľúčové hospodárske odvetvia (stavebníctvo, maloobchod a energetika).

6.2. EHSV takisto s uspokojením poznamenáva, že v návrhu EÚ sa predkladá rámec na uľahčenie spravodlivého, transparentného a konzistentného režimu pre vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií zainteresovanými stranami a stanovujú všeobecné podmienky pre rokovanie o dohodách o vzájomnom uznávaní, ktoré majú zásadný význam pre zabezpečenie lepšieho prístupu poskytovateľov služieb na trh EÚ.

6.3. EHSV opakovane zdôrazňuje tri hlavné aspekty spojené so službami: potrebu zlepšiť prístup na trh na federálnej aj štátnej úrovni, uvedomenie si, že prístup na trh závisí aj od lepšej regulačnej spolupráce, a požiadavku na zachovanie špecifik verejných služieb v súlade so ZFEÚ.

6.4. EHSV zdôrazňuje, že Komisia by mala zabezpečiť, aby TTIP v oblasti služieb prekročilo rámec súčasných dohôd, napríklad GATS a TiSA, a aby boli uzavreté konkrétne dohody, ktorými sa obmedzia mnohé diskriminačné prekážky v USA.

6.5. EHSV zdôrazňuje konkrétny problém, ktorý by Komisia mala vziať do úvahy a ktorý sa týka nevyváženého prístupu na trh: americké podniky môžu využívať výhody jednotného trhu EÚ, zatiaľ čo podniky z EÚ nachádzajú v USA fragmentovaný trh, keďže veľký počet odvetví služieb sa reguluje na úrovni štátov. EHSV upozorňuje na skutočnosť, že zachovanie vízovej povinnosti zo strany Spojených štátov pre občanov niektorých členských štátov EÚ, pričom občania USA na cestu do EÚ víza nepotrebujú, predstavuje diskriminačné zaobchádzanie s občanmi EÚ, ktoré poškodzuje bilaterálne vzťahy.

6.6. Pokiaľ ide o konkrétne odvetvia, EHSV má tieto pripomienky:

- audiovizuálne služby nie sú súčasťou mandátu, preto by nemali byť zahrnuté v žiadnych záväzkoch,
- prístup na trh s finančnými službami by mal byť pozastavený, pokiaľ vyjednávači USA jasne neodsúhlasia začatie diskusií o spolupráci v oblasti regulácie. Cieľom takejto regulačnej spolupráce by malo byť zvýšenie úrovne ochrany a finančnej stability;
- verejné služby by mali byť plne chránené, keďže zaisťujú súčasné vysoké normy v poskytovaní základných a citlivých služieb občanom. Na tento účel by sa mali stanoviť jasné a široko definované výnimky.

6.7. Pokiaľ ide o verejné služby, v stanovisku EHSV s názvom „Obchod pre všetkých“ sa uvádza, že ochranu verejných služieb v obchodných dohodách „možno najlepšie vykonávať pomocou využívania pozitívneho zoznamu, pokiaľ ide o prístup na trhu a národné zaobchádzanie“. Súčasná ponuka služieb EÚ v TTIP však zaujíma nebývalý „hybridný“ prístup k zoznamu služieb, ktorý by mohol vyvolať značnú neistotu.

6.8. V prílohe III týkajúcej sa prístupu na trh je pozitívny zoznam uvedený v rovnakom znení ako v programe Všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS), kde „verejné služby existujú v sektoroch spojených s vedeckým a technickým poradenstvom, službami výskumu a vývoja v sociálnych a humanitných vedách, službách technického skúšobníctva a analýz, environmentálnych službách, zdravotníctve, dopravných službách a pomocných službách pre všetky spôsoby dopravy. Výhradné práva na takéto služby sú často udelené súkromným prevádzkovateľom, napr. prevádzkovateľom s koncesiami od orgánov verejnej moci, ktorí sú viazaní špecifickými služobnými povinnosťami. Keďže verejné služby často existujú aj na nižšej ako centrálnej úrovni, podrobné plánovanie pre jednotlivé sektory nie je praktické“⁽¹³⁾. Doložka o verejných službách, ktorá umožňuje zachovať monopolné štruktúry, má niekoľko nedostatkov vrátane toho, že jej pôsobnosť nezahŕňa obmedzenia, ako sú testy ekonomickej potrebnosti alebo kvóty. EHSV by rád zdôraznil, že výnimky pre verejné služby sa musia vzťahovať na všetky spôsoby poskytovania.

6.9. EHSV požaduje explicitné a podrobné formulácie výnimky pre verejné služby uvedené v prílohe III, aby sa zabezpečilo, že všetky verejné služby, ktoré sú predmetom outsourcingu alebo financované štátom, súkromnými ziskovými alebo neziskovými organizáciami, budú vylúčené z tejto dohody.

6.10. Hoci sa doložky o nečinnosti a doložky znemožňujúce návrat do pôvodného stavu („ratchet clause“) nevzťahujú na prílohu II, EHSV vyjadruje obavy, že rokovania môžu mať za následok presunutie výhrad EÚ, ktoré sú v súčasnosti uvedené v tejto prílohe, do prílohy I, a tým brániť vráteniu liberalizácie. EHSV v tejto súvislosti podporuje vyhlásenie poradenskej správy holandskej sociálnej a hospodárskej rady, že „vlády musia mať možnosť vyhlásiť určité služby – podľa vlastných preferencií – za služby vo všeobecnom verejnom záujme“⁽¹⁴⁾.

6.11. EHSV takisto vyjadruje obavy, že štátna regulácia akejkoľvek služby, ktorá nie je zodpovedajúcim spôsobom uvedená v prílohe I a prílohe II, bude zo strany americkej vlády vystavená potenciálnym problémom prostredníctvom konaní o porušení národného zaobchádzania alebo týkajúcich sa sporov medzi štátmi v súvislosti so záväzkami podľa doložky najvyšších výhod, alebo prostredníctvom systému investičných súdov.

6.12. EHSV ľutuje, že v porovnaní s inými kapitolami sa prístup k trhu so službami zanedbáva, a vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila úsilie o odstránenie pretrvávajúcich prekážok v prístupe na trh USA. Spojené štáty naďalej ukladajú úplný zákaz činnosti v lodnej doprave. V leteckej doprave je stanovená maximálna kapitálová účasť 25 %, v telekomunikáciách 20 % a v oblasti telekomunikácií a satelitov existujú významné prekážky presahujúce hranice. Existuje tiež veľmi dlhý zoznam požiadaviek na občianstvo, napr. v bankovníctve, poisťovníctve a účtovníctve. V prípade právnych, účtovných, inžinierskych a poisťovacích služieb existujú požiadavky na trvalý pobyt. Takisto existujú požiadavky na miestne zastúpenie, napríklad v oblasti právnych, účtovných a poisťovacích služieb, a v oblasti poisťovníctva je požiadavka na právnu formu atď.

7. Udržateľný rozvoj

7.1. TTIP ponúka obom stranám príležitosť podporovať udržateľnosť prostredníctvom obchodu a v dosahovaní cieľov udržateľnosti ísť nad rámec akýchkoľvek iných obchodných dohôd, ktoré doteraz uzavreli. EHSV vo svojich stanoviskách REX/390 a REX/449⁽¹⁵⁾ vyzval na zahrnutie dôkladne vypracovanej kapitoly o obchode a trvalo udržateľnom rozvoji, ktorý je označený za podstatný prvok dohody, a preto EHSV víta komplexnú a podrobnú povahu návrhu Komisie. EHSV sa však domnieva, že skutočná hodnota týchto ustanovení závisí v prvom rade od toho, či bude nakoniec možné účinne ich presadzovať.

7.2. V stanovisku REX/390 sa uvádza, že silné, spoločné monitorovacie mechanizmy občianskej spoločnosti musia byť nevyhnutnou súčasťou každej dohody. EHSV preto plne podporuje vyhlásenie komisárky Malmströmovej, že v kapitole o udržateľnom rozvoji sú potrebné účinné mechanizmy presadzovania⁽¹⁶⁾. EHSV takisto podporuje odporúčania uvedené v poradenskej správe Sociálnej a hospodárskej rady Holandska a Hospodárskej a sociálnej rady Francúzska týkajúcej sa „schopnosti uložiť zainteresovaným stranám v prípade potreby účinné sankcie“⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Ponuka služieb a investícií Európskej únie (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153670.pdf).

⁽¹⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 11.

⁽¹⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

⁽¹⁶⁾ Vyhlásenie komisárky Malmströmovej, 17. novembra 2015 (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153968.pdf).

⁽¹⁷⁾ Pozri stanovisko Hospodárskej, sociálnej a environmentálnej rady Francúzska „Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI)“ (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_transatlantique.pdf) a poradenskú správu 16/04E Sociaal-Economische Raad (SER) o TTIP (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

7.3. EHSV chváli rozsiahly záväzok Európskej komisie zaistiť vysoké pracovné a environmentálne normy. EHSV víta skutočnosť, že v preambule dohody a v samostatnom článku kapitoly o udržateľnom rozvoji je opätovne potvrdené právo na reguláciu a stanovenie vysokých úrovní ochrany.

7.4. EHSV vyzval na opätovné potvrdenie záväzku oboch strán účinne vykonávať a presadzovať vlastné právne predpisy v oblasti práce a plniť svoje povinnosti vyplývajúce z členstva v MOP. EHSV preto víta zahrnutie záväzných ustanovení o ochrane základných pracovných noriem, ako sú sloboda združovania a právo na kolektívne vyjednávanie vytváraním a zapájaním sa do odborových zväzov, odstraňovanie nútených alebo povinných prác, účinné odstránenie detskej práce a rovnosť a nediskriminácia v oblasti zamestnania a povolania. Okrem toho EHSV víta dodatočné zahrnutie záväzku oboch strán zaisťovať dôstojné pracovné podmienky, ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci. Aby boli tieto ustanovenia o udržateľnom rozvoji záväzné, je potrebné uplatňovať „trojstupňový prístup“ založený na konzultáciách na vládnej úrovni, domácich poradných skupinách a paneloch odborníkov zahŕňajúcich MOP a na všeobecných ustanoveniach dohody o urovnávaní sporov.

7.5. Pokiaľ ide o environmentálne aspekty, je zahrnutie ustanovenia o obchode v súvislosti s environmentálne zodpovedným nakladaním s chemickými látkami a odpadmi v súlade so záujmami občianskej spoločnosti. EHSV preto schvaľuje zahrnutie ustanovení zameraných na prevenciu alebo minimalizovanie nepriaznivých účinkov chemických látok a odpadov na ľudské zdravie a životné prostredie do tejto dohody. EHSV podobne víta aj záväzok oboch strán k udržateľnému obhospodarovaniu lesov a obojstranné uvedenie si významného nepriaznivého vplyvu nezákonného, nenahláseného a neregulovaného rybolovu.

7.6. Spolupráca medzi oboma stranami v oblasti aspektov pracovnej a environmentálnej politiky je vítanou súčasťou návrhu. EHSV schvaľuje uznanie významu spolupráce pri podpore dôstojnej práce v globálnych dodávateľských reťazcoch a pri tvorbe stratégií a politík na podporu prispievania obchodu k efektívnemu využívaniu zdrojov, ekologickému hospodárstvu a obehovému hospodárstvu⁽¹⁸⁾.

7.7. EHSV podporuje cieľ ochrany pracovných práv a pracovného prostredia prostredníctvom kódexu správania, štandardných schém, označovania, certifikácie, overovania a ďalších súvisiacich podnikových politík.

7.8. Zodpovedné obchodné správanie, ako je sociálna zodpovednosť podnikov, môže posilniť plnenie cieľov udržateľnosti. EHSV podporuje zahrnutie explicitných odkazov na usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti, iniciatívu Global Compact, normu ISO 26000, Tripartitnú deklaráciu o zásadách týkajúcich sa nadnárodných podnikov a sociálnej politiky MOP OSN (vyhlásenie o nadnárodných podnikoch) a hlavné zásady OSN týkajúce sa podnikania a ľudských práv do kapitoly o udržateľnosti.

7.9. EHSV poznamenáva, že textový návrh EÚ neobsahuje prvky týkajúce sa urovnávania sporov, ktoré budú vypracované v neskoršej fáze, a vyhradzuje si možnosť pripomienok k týmto prvkom, keď budú sprístupnené verejnosti.

7.10. V záujme podpory vykonávania záväzku oboch strán podporovať medzinárodný obchod spôsobom, ktorý bude prispievať k dosahovaniu udržateľného rozvoja, sa EHSV prihovára za mechanizmus presadzovania založený na sociálnom dialógu. EHSV víta návrh Komisie na vytvorenie domácich poradných skupín s rovnomerným zastúpením skupín občianskej spoločnosti, ktoré budú vyváženým spôsobom reprezentovať záujmy podnikov, pracovníkov, spotrebiteľov, ako aj záujmy v oblasti životného prostredia a verejného zdravia, a ktoré budú môcť predkladať stanoviská alebo odporúčania týkajúce sa implementácie TTIP⁽¹⁹⁾. Skúsenosti s platnými dohodami ukazujú, že na zaistenie účinnosti takýchto monitorovacích mechanizmov je dôležité, aby inštitúcie EÚ preskúmali odporúčania monitorovacích orgánov a aby ich začlenili do procesu presadzovania.

8. Investície

8.1. EHSV berie na vedomie, že Komisia predložila textový návrh systému investičných súdov, ktorým sa zavádza procesná reforma zameraná na vytvorenie nového systému, ktorý nahradí urovnávania sporov medzi štátom a investormi. Skladá sa z dvoch častí, zo základných ustanovení o ochrane investícií a z ustanovení o fungovaní systému na urovnávanie sporov medzi investormi a štátmi. Obsahuje aj úvodnú časť, v ktorej sú uvedené vymedzenia špecifické pre ochranu investícií.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dôstojná práca v globálnych dodávateľských reťazcoch* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 17).

⁽¹⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 7.

8.2. V súlade so žiadosťou v stanovisku REX/390 sú uvedené podrobnejšie vymedzenia práva na reguláciu, nepriameho vyvlastnenia a spravodlivého a nestranného zaobchádzania. Tieto podmienky treba splniť, aby bolo možné regulovať postup urovnávania sporov medzi štátom a investorom. Tieto objasnenia uprednostňujú právo strán na reguláciu vo verejnom záujme pred ochranou investorov.

8.3. EHSV zdôrazňuje, že vymedzenia v dohode, najmä pokiaľ ide o právo na reguláciu, by mali byť jasné a zaručovať právo štátu na zachovanie a zavedenie vysokých noriem, najmä sociálnych a environmentálnych noriem a noriem v oblasti ochrany spotrebiteľa, a zároveň zaručiť primeranú a legitímnu ochranu investorov pred protekcionizmom a diskrimináciou. EHSV víta skutočnosť, že do textu dohody bol okrem preambuly zahrnutý aj samostatný článok na túto tému. V rámci práva na reguláciu v oblasti sociálnej ochrany by sa mali výslovne uviesť kolektívne dohody vrátane trojstranných a/alebo všeobecných (*erga omnes*) zmlúv s cieľom vyhnúť sa tomu, aby podliehali výkladu v zmysle porušenia legitímnych očakávaní investora. Pracovné a platové podmienky stanovené v kontexte kolektívnych zmlúv sa nemôžu považovať za necelnú prekážku obchodu.

8.4. EHSV však uznáva, že najvýznamnejšie zmeny sa zaviedli v súvislosti s procesnými aspektmi urovnávania sporov. Rozhodcovský systém sa zmenil na súdny systém s tribunálom a rozhodcov ad hoc menovaných stranami sporu nahrádzajú sudcovia z trvalého zoznamu, ktorí budú vymenovaní zmluvnými stranami dohody. V dôsledku týchto zmien sa zvyrazňuje inštitucionálny charakter tohto systému. EHSV vyzýva obe strany, aby zabezpečili, že ihneď po ratifikácii zmluvy bude systém investičných súdov riadne fungovať a že sudcovia budú mať demokratickú legitimitu a budú vymenovaní spôsobom, ktorým sa odstráni riziko spolitizovania súdneho systému, ako aj riziko konfliktu záujmov.

8.5. EHSV s potešením zdôrazňuje, že sa zavádza striktný kódex správania na zaistenie nestrannosti a predchádzanie konfliktom záujmov. Zriaďuje sa aj odvolací súd na posudzovanie rozhodnutí tribunálu, ktorý je odpoveďou na oprávnenú kritiku systému urovnávania sporov medzi štátom a investormi. Okrem toho je transparentnosť zaistená aj tým, že na spory sa vzťahujú pravidlá UNCITRAL.

8.6. Hoci EHSV víta zlepšenia, ktoré boli vykonané s cieľom reformovať systém, ešte stále vidí kritické miesta vzbudzujúce obavy, ktoré je potrebné riešiť.

8.7. EHSV okrem toho uznáva, že stále pretrvávajú obavy týkajúce sa zavedenia tohto nového systému a že sa podľa zainteresovaných strán líšia. EHSV žiada Komisiu, aby tieto obavy lepšie zohľadnila vo svojom neustálom úsilí o zlepšenie systému na riešenie investičných sporov.

8.8. Niektoré z týchto obáv možno zhrnúť takto:

- potreba nájsť správnu rovnováhu medzi legitímnymi verejnými politikami a normami na ochranu investícií z hľadiska „spravodlivého a nestranného zaobchádzania“ a „ochrany pred nepriamym vyvlastnením“, a to na základe jasných definícií, ktoré znížia riziko širokej interpretácie,
- veľmi obmedzený zoznam legitímnych politických cieľov, ako sú ochrana verejného zdravia, bezpečnosť, životné prostredie alebo verejná morálka, sociálna ochrana alebo ochrana spotrebiteľa či podpora a ochrana kultúrnej rozmanitosti, ktoré súvisia s právom na reguláciu,
- žiadne explicitné vylúčenie predpisov vzťahujúcich sa na organizovanie alebo poskytovanie verejných služieb,
- úplné vylúčenie ušlého zisku pri výpočte náhrady za vykonané investície,
- vykonávanie zásady „platí strana, ktorá prehrá spor“ môže zabrániť podnikom, najmä MSP, využívať tento systém,
- potreba odkazov na povinnosti investora podľa vyhlásenia MOP o nadnárodných podnikoch, hlavných zásad OSN týkajúcich sa podnikania a ľudských práv a usmernení OECD pre nadnárodné spoločnosti,

- isté nejasnosti, pokiaľ ide o to, ako budú rozhodnutia uznávať a vykonávať vnútroštátne súdy, aký je vzťah k newyorskému Dohovoru o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí alebo k príslušným pravidlám ICSID. To je potrebné objasniť, keďže investori narážajú na problémy s presadzovaním už v súčasnom systéme,
- potreba dôkladného posúdenia zlučiteľnosti systému investičných súdov s právnym rámcom EÚ,
- chýbajúca nezávislosť sudcov, keďže v novom návrhu majú v niektorých prípadoch ešte stále možnosť pracovať ako podnikoví právnici,
- potreba zvážiť odporúčania návrhu predbežnej technickej správy hodnotenia vplyvu TTIP s cieľom vylúčiť možnosť napadnutia verejných služieb na základe štandardu vnútornej kontroly ⁽²⁰⁾.

EHSV vyzýva Komisiu, aby do riešenia týchto problémov zapojila občiansku spoločnosť a európske právne spoločenstvo.

8.9. Okrem toho, niektoré zainteresované strany spochybňujú potrebu samostatného investičného rozhodcovského systému v rámci riadne fungujúcich a vysoko rozvinutých domácich právnych systémov ⁽²¹⁾.

8.10. EHSV sa ďalej domnieva, že návrh Európskej komisie na vytvorenie systému investičných súdov je krok správnym smerom, ale v mnohých oblastiach sa ešte musí zlepšiť, aby mohol fungovať ako nezávislý medzinárodný súdny orgán. Výbor ľutuje, že tento systém bol navrhnutý bez úplného a riadneho konzultačného procesu a pred posúdením vplyvu, ktorý by zahŕňal náklady na tento systém a jeho fungovanie, a vyzýva Komisiu, aby vypracovala takéto posúdenie vplyvu.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽²⁰⁾ Ecorys, *Hodnotenie vplyvu Transatlantického obchodného a investičného partnerstva (TTIP) na obchod medzi EÚ a USA – návrh predbežnej technickej správy*, s. 144 (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

⁽²¹⁾ Napr. postoj organizácie ETUC k návrhu Komisie na systém investičných súdov v TTIP a CETA (<https://www.etuc.org/documents/etuc-position-commissions-proposal-investment-court-system-ttip-and-ceta#.V2xn19KNhHg>).

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Trvalo udržateľnému rozvoju:
Mapovanie vnútorných a vonkajších politík EÚ**

(prieskumné stanovisko)

(2016/C 487/06)

Spravodajca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Pomocná spravodajkyňa: **Jarmila DUBRAVSKÁ**

Žiadosť	Európska komisia, 08/06/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Dátum schválenia v sekcii	05/09/2016
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	171/0/2

1. Závbery a odporúčania

1.1. Prijatie programu OSN pre trvalo udržateľný rozvoj do roku 2030 je historickým míľnikom na ceste k novému modelu, pretože sa v ňom riešia hospodárske, sociálne a environmentálne rozdiely globálnym a nedeliteľným spôsobom. Všetky krajiny musia program preložiť a vykonávať bez ohľadu na ich príjmovú úroveň. V tomto jedinečnom programe sa v plnej miere odrážajú európske hodnoty sociálnej spravodlivosti, demokratickej správy a sociálneho trhového hospodárstva, ako aj ochrany životného prostredia. EÚ má takto jedinečnú príležitosť vyzdvihnúť spomínané hodnoty a pristúpiť k vykonávaniu uvedeného programu komplexne. EHSV vyzýva EÚ, aby tento celosvetovo mimoriadne náročný proces príkladne viedla.

1.2. EHSV víta záväzok Európskej únie vykonávať ciele v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Vyjadruje však zároveň obavy z toho, že od prijatia programu OSN do roku 2030 prešiel už rok a EÚ za ten čas neprijala žiadne konkrétne strategické opatrenia na začlenenie cieľov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja do svojich politík a programov a neiniciovala žiadne širšie konzultácie s občianskou spoločnosťou.

1.3. EÚ čelí zásadným politickým, sociálnym, hospodárskym a štrukturálnym výzvam vo všetkých odvetviach hospodárstva a spoločnosti. Nerovnosti, nezamestnanosť, a to najmä nezamestnanosť mladých ľudí, spoločenské vylúčenie a chudoba, rodové nerovnosti, diskriminácia a marginalizácia zraniteľných skupín európskej spoločnosti narúšajú základy samotnej EÚ. Finančná kríza v mnohých členských štátoch tento problém ešte viac prehĺbila a zmenila sa na krízu ľudských a sociálnych práv.

1.4. Program OSN do roku 2030 by sa mal zmeniť na aktívny, transformačný a pozitívny príbeh Európy. Tento proces pritom musí vychádzať zo silnej politickej vôle a odhodlania vytvoriť trvalo udržateľnú Európsku úniu tým, že naše hospodárstva budeme viesť smerom k odolnému a konkurencieschopnému, nízkouhlíkovému a sociálne inkluzívnemu vývoju s efektívnym využívaním zdrojov. Tento strategický zámer by taktiež pomohol prekonať nebyvalý nedostatok dôvery občanov EÚ v projekt EÚ a najmä by preň zabezpečil podporu mladých ľudí. EÚ by mala program OSN do roku 2030 využívať týmto spôsobom, aby občanom EÚ predstavila novú víziu Európy: sociálnu zmluvu 21. storočia.

1.5. EHSV žiada preklenujúcu a integrovanú stratégiu pre trvalo udržateľnú Európu do roku a po roku 2030, v rámci ktorej by sa zabezpečil potrebný dlhodobý horizont, politická koordinácia a súdržnosť v záujme vykonávania programu 2030. Táto stratégia by mala vychádzať z medziinštitucionálnej dohody medzi Komisiou, Radou a Parlamentom s cieľom

vytvoriť pevný základ ďalších politických opatrení. EHSV zastáva názor, že súčasné európske stratégie, ako napríklad stratégia Európa 2020, ktorá odsunula európsku stratégiu udržateľnosti z roku 2001 ako predchádzajúcu hlavnú stratégiu, a desať priorít predsedu Junckera, neumožňujú naplno riešiť problémy vykonávania cieľov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja v EÚ.

1.6. Uvedená komplexná stratégia musí obsahovať konkrétne zámery týkajúce sa vykonávania cieľov udržateľného rozvoja a mechanizmov kontroly a monitorovania, ako aj akčné plány s potrebnými legislatívnymi a politickými nástrojmi, aktivity zamerané na zvyšovanie informovanosti (napr. prieskum Eurobarometra o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja) a plán na mobilizáciu finančných prostriedkov. Proces vedúci k tejto stratégii by mala začať Komisia v nadchádzajúcom oznámení a v etape návrhu stratégie by sa mali zabezpečiť rozsiahle konzultácie s občianskou spoločnosťou, vládami, parlamentmi a miestnymi orgánmi. EHSV môže podporiť tento proces ako sprostredkovateľ.

1.7. Nevyhnutným krokom je mapovanie vnútorných a vonkajších politík EÚ zo strany Komisie v súlade so 17 cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. EHSV vyzýva Komisiu, aby mapovanie doplnila o podrobnú analýzu nedostatkov, pokiaľ ide o 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja, s cieľom identifikovať oblasti, kde by EÚ mala vopred a okamžite konať.

1.8. EHSV identifikoval kľúčové politické oblasti uvedené ďalej, ktoré sú základom transformácie smerom k trvalo udržateľnému rozvoju, a odporúča Komisii, aby vypracovala vhodné hlavné iniciatívy vrátane transparentných akčných plánov a míľnikov s ohľadom na odporúčania uvedené v bode 4.3 tohto stanoviska:

- spravodlivý prechod k nízkouhlíkovému a obehovému hospodárstvu a hospodárstvu spoločného využívania zdrojov;
- prechod k sociálne inkluzívnej spoločnosti a hospodárstvu – k zabezpečeniu dôstojnej práce a ľudských práv;
- prechod k udržateľnej výrobe a spotrebe potravín;
- investovanie do inovácií a dlhodobej modernizácie infraštruktúry a podpora udržateľného podnikania;
- umožnenie fungovania obchodu v prospech globálneho udržateľného rozvoja.

1.9. EHSV vyzýva Komisiu, aby ciele udržateľného rozvoja začlenila do všetkých príslušných politík. Na tento účel by sa mali využiť preskúmania v polovici obdobia, ktoré sa majú uskutočňovať v rokoch 2014 až 2020. Vynikajúcou príležitosťou na úplné začlenenie cieľov trvalo udržateľného rozvoja do programov výdavkov EÚ budú taktiež nasledujúce obdobia VFR.

1.10. Mimoriadne dôležité je začleniť program OSN do roku 2030 do vonkajšej činnosti Európskej únie. Komisia by mala v plnej miere prispôsobiť oblasti kľúčového významu – ako sú napríklad politiky obchodu a rozvoja, globálne politiky životného prostredia a opatrenia v oblasti klímy, humanitárna pomoc, znižovanie rizika pohrôm, prenos technológií a podpora ľudských práv – s cieľom aktívne presadzovať vykonávanie programu OSN do roku 2030. EHSV taktiež vyzýva Komisiu, aby využívala program OSN do roku 2030 a v plnej miere ho začlenila do Európskeho konsenzu o rozvoji. Zároveň vyjadruje poľutovanie nad tým, že program nebol dostatočne zahrnutý do globálnej stratégie EÚ v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

1.11. EHSV žiada Komisiu, aby posúdila a zlepšila koordináciu horizontálnych a vertikálnych politík s cieľom efektívne vykonávať program OSN do roku 2030. Lepšia správa a riadenie sú kľúčovým prvkom pri zabezpečovaní trvalo udržateľného rozvoja. Európsky semester by sa mal rozvinúť do primeraného rámca správy a riadenia vertikálnej koordinácie vykonávania cieľov udržateľného rozvoja s členskými štátmi. EHSV zdôrazňuje, že účasť, transparentnosť, monitorovanie a kontrola, zodpovednosť a zapojenie občanov by mali patriť medzi hlavné znaky a charakteristiky lepšej správy a riadenia.

1.12. Eurostat by mal vypracovať a používať skupinu ukazovateľov a referenčných hodnôt, ako ich má vypracované OSN. Uľahčilo by to kontrolu, monitorovanie, zodpovednosť a transparentnosť procesu vykonávania cieľov trvalo udržateľného rozvoja a inštitúcie EÚ, jej členské štáty a všetky zainteresované strany by tak získali podložené štatistické údaje rozdelené podľa jednotlivých cieľov udržateľného rozvoja a podľa zámerov.

1.13. EHSV oceňuje, že medzi 22 krajinami, ktoré na fóre OSN na vysokej politickej úrovni o udržateľnom rozvoji v roku 2016 predložili prvé dobrovoľné preskúmania vykonávania cieľov udržateľného rozvoja, boli štyri členské štáty EÚ. EHSV vyzýva EÚ, aby bola príkladom a aby sa stala prvým regiónom, ktorý predloží dobrovoľné preskúmanie na politickom fóre na najvyššej úrovni v roku 2017. EHSV by sa pritom mohol postarať o zorganizovanie príspevkov od občianskej spoločnosti.

1.14. EÚ by mala v rámci vykonávania cieľov udržateľného rozvoja začať uplatňovať prístup založený na angažovanosti viacerých zainteresovaných strán, a to prostredníctvom zapojenia všetkých aktérov a organizácií občianskej spoločnosti na základe zásad účasti, zodpovednosti a partnerstva. Práve EHSV už predložil konkrétnu iniciatívu multilaterálneho fóra európskej občianskej spoločnosti v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Komisia by mala aktívne preskúmať a vypracovať iniciatívu charty cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ktorá bude podporovať vytváranie silných partnerstiev na vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej úrovni.

2. Úvod

2.1. V septembri 2015 vedúci svetoví predstavitelia prijali program OSN s názvom *Transformujeme náš svet: program trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030*, v ktorom sa stanovuje skupina cieľov udržateľného rozvoja v záujme zastavenia chudoby, ochrany planéty, zaistenia ochrany ľudských práv a zaručenia prosperity pre všetkých. Každý cieľ obsahuje konkrétne úlohy, ktoré sa majú dosiahnuť v najbližších 15 rokoch.

2.2. EÚ bude zohrávať kľúčovú úlohu pri vykonávaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja v Európe. Vo svojom pracovnom programe na rok 2016 Komisia oznámila novú iniciatívu s názvom *Ďalšie kroky pre udržateľnú európsku budúcnosť* so zámerom vykonávať ciele udržateľného rozvoja vo vnútorných a vonkajších politikách EÚ⁽¹⁾.

2.3. Ako úvodný krok Komisia vykonáva vnútorné mapovanie s cieľom identifikovať, ktoré existujúce politiky EÚ sa už zaoberajú problémami stanovenými v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Komisia požiadala výbor, aby do tohto procesu prispel predloženým prieskumným stanoviskom. S cieľom podnietiť širšiu diskusiu v európskej občianskej spoločnosti výbor zohľadňuje výsledky dvoch hlavných konferencií na tému plnenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ktoré sa v roku 2016 konali v EHSV, a iných dôležitých konferencií⁽²⁾.

3. Premena cieľov udržateľného rozvoja na európsky program 2030: smerom k únii udržateľného rozvoja

3.1. Výbor víta **iniciatívu uvedenú v pracovnom programe Komisie na rok 2016 s názvom *Ďalšie kroky smerom k udržateľnej európskej budúcnosti*** ako nový prístup s cieľom zabezpečiť hospodársky rozvoj a sociálnu a environmentálnu udržateľnosť Európy aj po roku 2020 a integrovaným spôsobom zaviesť ciele udržateľného rozvoja do vnútorných a vonkajších európskych politík⁽³⁾. Sú tu však obavy, že v tejto oblasti možno chýba politická vôľa a odhodlanosť, keďže doposiaľ sa neurobilo veľa pre to, aby sa program premenil na realitu.

3.2. V situácii, keď je projekt EÚ vystavený tlaku a mnohí občania strácajú vieru v tento projekt, by mala EÚ využiť ciele udržateľného rozvoja na rozvinutie pozitívnej transformačnej rétoriky zameranej na udržateľnú Európu a prepojiť dlhodobú perspektívu s konkrétnymi politickými krokmi v krátkodobom a strednodobom horizonte. Udržateľnosť je „európskou značkou“⁽⁴⁾; program OSN do roku 2030 je vyjadrením európskych hodnôt a európskeho modelu sociálnej spravodlivosti a demokratickej správy. Je teda vynikajúcou príležitosťou na vymedzenie novej pozitívnej a presvedčivej rétoriky a vízie pre EÚ.

⁽¹⁾ COM(2015) 610 final.

⁽²⁾ Konferencia s názvom *How to make the SDGs Europe's business*, ktorá sa konala v dňoch 30. a 31. mája 2016 a ktorej spoluorganizátormi boli holandské predsedníctvo, EHSV, sieť Sustainable Development Solutions Network (SDSN) a Holandská charta pre ciele udržateľného rozvoja; konferencia EHSV s názvom *Ďalšie kroky pre udržateľnú európsku budúcnosť*, ktorá sa konala 7. júla 2016; konferencia Inštitútu pre udržateľný rozvoj a medzinárodné vzťahy (IDDRI) s názvom *Sustainable development: it's time!*, ktorá sa konala v Paríži v dňoch 10. a 11. mája 2016; konferencia IASS s názvom *Jump-starting the SDGs in Germany*, ktorá sa konala v dňoch 1. až 3. mája 2016.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 73).

⁽⁴⁾ *Udržateľnosť teraz!* Strategické poznámky EPSC, 18. vydanie, 20. júla 2016.

3.3. Program OSN do roku 2030 podporili všetky členské štáty EÚ a aj EÚ ako celok. Nastal čas na jasný politický záväzok na najvyššej politickej úrovni, ktorým by sa potvrdilo, že EÚ prijala tento nový program ako víziu a preklenujúci rámec prechodu na úniu udržateľného rozvoja⁽⁵⁾.

3.4. Plnenie cieľov udržateľného rozvoja sa netýka len rozvoja a životného prostredia. Cieľmi udržateľného rozvoja sa riešia hlavné výzvy súvisiace s transformáciou našich hospodárstiev a spoločností, a to aj v rozvinutom svete. Ich vykonávanie v EÚ si vyžaduje nový hospodársky model, ktorý bude hospodársky udržateľnejší, sociálne inkluzívnejší a z dlhodobého hľadiska ohľadupľnejší k životnému prostrediu a ktorým sa zaistí, že sa zdroje našej planéty budú rozdeľovať spravodlivo s ohľadom na rastúcu svetovú populáciu. Naše hospodárstva potrebujú zásadný obrat⁽⁶⁾. Nová koncepcia rozvoja by mala obsahovať nové vymedzenie prosperity pre EÚ a novú skupinu ukazovateľov. Ciele udržateľného rozvoja by sa mali použiť ako nástroje na spustenie a urýchlenie dlhodobého prechodu k odolnému, konkurencieschopnému a sociálne inkluzívnemu hospodárstvu EÚ, v ktorom sa efektívne využívajú zdroje.

3.5. Komisia začatím plánu na obnovu Európskeho konsenzu o rozvoji vytvára dojem, že sa chce najprv sústrediť na plnenie nového programu rozvojových politík. Tento spôsob uprednostňovania nie je v súlade s integrovaným prístupom k cieľom udržateľného rozvoja, ktorý si vyžaduje globálne a integrované vykonávanie stratégií týkajúcich sa vonkajších a vnútorných politík.

3.6. Na zostavenie rámca správy a riadenia v oblasti plnenia cieľov udržateľného rozvoja bude musieť EÚ predĺžiť svoje plánovacie obdobie aj na obdobie dlho po roku 2020. Komplexnou a dlhodobou stratégiou pre udržateľnú Európu s časovým horizontom do roku 2030 a neskôr⁽⁷⁾ by sa mali ciele udržateľného rozvoja previesť do vnútorných a vonkajších politík EÚ, pričom by sa konkrétne mali riešiť európske problémy a stratégia by sa mala doplniť o transparentné plány a akčné plány týkajúce sa legislatívnych a politických iniciatív a podrobného časového harmonogramu do roku 2030. Podobný prístup požadoval aj Európsky parlament⁽⁸⁾.

4. Mapovanie vnútorných a vonkajších politík EÚ

4.1. Mapovanie musí byť prepojené s analýzou rozdielov v politikách

4.1.1. Vymedzenie politickej stratégie EÚ a plánu na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja si vyžaduje viac než mapovanie existujúcich politík EÚ. Mapovanie existujúcich politík EÚ a ich priradenie k jednotlivým cieľom trvalo udržateľného rozvoja neumožňuje posúdiť, či ciele udržateľného rozvoja možno v EÚ dosiahnuť bez ďalších opatrení. Existujúce politiky možno nie sú efektívne, možno sú v rozpore s inými politikami alebo môžu existovať iné prekážky. **Mapovanie politík preto musí byť spojené s analýzou rozdielov** na určenie skutočných rozdielov v politikách EÚ, pokiaľ ide o 17 cieľov programu OSN do roku 2030 a súvisiace úlohy.

4.1.2. EHSV v tejto súvislosti víta strategické poznámky s názvom „Sustainability Now!“ (Udržateľnosť teraz!), vypracované pod vedením Karla Falkenberga, bývalého generálneho riaditeľa GR pre životné prostredie, v ktorých sa rozhodne poukazuje na potrebu pristúpiť k reforme EÚ na základe programu OSN do roku 2030, pričom si treba vziať príklad z niektorých politických oblastí.

4.1.3. Stále chýba komplexná analýza rozdielov v oblasti cieľov trvalo udržateľného rozvoja pre EÚ. Nedávno zverejnený index a panel cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ako aj iné posúdenia vykonané členskými štátmi EÚ však ukazujú, že ciele udržateľného rozvoja sú ambicióznym programom aj pre krajiny s vysokým príjmom⁽⁹⁾. Dôvodom je najmä spôsob, akým tieto krajiny produkujú, dodávajú a spotrebúvajú produkty a služby, a výsledný negatívny dosah na životné prostredie. Hlavnými výzvami pre krajiny EÚ je 12. cieľ udržateľného rozvoja týkajúci sa zodpovednej spotreby

⁽⁵⁾ Pozri vyššie.

⁽⁶⁾ Prejav podpredsedu Komisie Fransa Timmermansa na samite OSN 27. septembra 2015.

⁽⁷⁾ Bod 4.3.3 stanoviska EHSV na tému *Zhodnotenie vykonávania stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu* (Ú. v. EÚ C 12, 15.1.2015, s. 105); stanovisko EHSV na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 73).

⁽⁸⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu 2016/2696(INI).

⁽⁹⁾ SDSN, Bertelsmann Stiftung – SDG Index & Dashboard (Index a panel cieľov trvalo udržateľného rozvoja), júl 2016; Niestroy – *How are we getting ready? (Ako sa pripravujeme?)* Diskusný dokument DIE, 9/2016

a výroby, 13. cieľ týkajúci sa krokov v oblasti klímy, 14. a 15. cieľ súvisiaci s ochranou ekosystému, ciele udržateľného poľnohospodárstva a výživy v rámci 2. cieľa trvalo udržateľného rozvoja, ako aj 9. cieľ týkajúci sa priemyslu, inovácií a infraštruktúry, kde boli zistené rozdiely v investíciách.

4.1.4. Ďalšími výzvami sú ciele udržateľného rozvoja orientované na ľudí, konkrétne 10. cieľ o znižovaní nerovností, 8. cieľ o dôstojnej práci a zamestnaní a 1. cieľ o chudobe, ako aj 5. cieľ o rodovej rovnosti a 4. cieľ o vzdelávaní.

4.1.5. Mnohým krajinám OECD sa nedarí dosahovať 17. cieľ udržateľného rozvoja týkajúci sa finančných príspevkov na rozvojovú spoluprácu.

4.1.6. Ciele udržateľného rozvoja sa ako univerzálny program zameriavajú aj na zníženie nepriaznivého sociálneho a environmentálneho dosahu hospodárstiev krajín s vysokým príjmom v tretích krajinách. Doposiaľ sa tento aspekt veľmi nemeral, ale ide o dôležitú výzvu pre krajinu EÚ.

4.2. Príspevok existujúcich európskych stratégií k plneniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja

4.2.1. Výbor sa domnieva, že mapovanie politík EÚ by sa malo zamerať v prvom rade na nástroje politík, ktoré majú strategický význam z hľadiska tvorby a vykonávania politík EÚ. Úvodné posúdenia naznačujú, že tieto nástroje nevyhovujú výzvam vykonávania cieľov trvalo udržateľného rozvoja v EÚ⁽¹⁰⁾. Časový horizont žiadnej z týchto stratégií sa nezhoduje s horizontom programu OSN do roku 2030.

4.2.2. **Stratégia Európa 2020** bola počas funkčného obdobia EK pod vedením predsedu Barrosa vyhlásená za hlavnú stratégiu EÚ a nahradila stratégiu pre udržateľnosť. A hoci v zásade pokrýva všetky tri rozmery udržateľného rozvoja, ide skôr o krátkodobú stratégiu s jasným zameraním na Európu. Nezahŕňa však medzinárodné hľadisko, a ani nerieši dosah vnútorných politík EÚ na iné časti sveta a jej vonkajšie politiky vrátane rozvojovej spolupráce. Preto nikdy nemohla mať ambíciu nahradiť predchádzajúcu stratégiu o udržateľnosti. Jej súčasťou nie sú dva ciele udržateľného rozvoja, a to 2. cieľ týkajúci sa potravín a poľnohospodárstva a 16. cieľ týkajúci sa správy a riadenia. Ďalšie ciele sa riešia len čiastočne, napríklad 6. cieľ (voda) a 11. cieľ (mestá).

4.2.3. V **desiatich prioritách predsedu Junckera** vôbec nie sú zahrnuté dva ciele udržateľného rozvoja, konkrétne 14. cieľ týkajúci sa oceánov a 15. cieľ týkajúci sa biodiverzity. Ďalšie sa v prioritách riešia len čiastočne, napríklad 4. cieľ o vzdelávaní, 6. cieľ o vode, 11. cieľ o mestách a 12. cieľ o udržateľnej spotrebe a výrobe.

4.2.4. Užší súbor priorit bol zvolený v „**správe piatich predsedov**“, ktorá sa zameriava na hospodárske, finančné, menové a daňové záležitosti a ako piatu tému zahŕňa správu. V správe sa spomínajú niektoré oblasti cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ako napríklad energia, zamestnanosť, sociálne začleňovanie a zdravotné systémy.

4.2.5. **Európsky fond pre strategické investície** (EFSI) prilákal projekty do odvetví, ktoré, ako sa zdá, súvisia s určitými výzvami plnenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja: energetika (40 %), životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov (12 %), sociálna infraštruktúra (3 %) (11).

4.2.6. Mnohé ciele udržateľného rozvoja – najmä 3. cieľ týkajúci sa zdravia, 5. cieľ týkajúci sa rodových otázok, 10. cieľ týkajúci sa nerovnosti a 11. cieľ týkajúci sa miest – sa však v rámci tematických investičných priorit **európskych štrukturálnych a investičných fondov** (EŠIF) neriešia dostatočne.

(10) Podklad pre hodnotenie obsiahnuté v bodoch 4.2.2. až 4.2.7. pozri Niestroy (2016), s. 38 – 45, Európska komisia, GR pre výskum a inováciu (2015). Úloha politík v oblasti vedy, technológií a inovácií pri podpore plnenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja

(11) COM(2016) 359 final.

4.2.7. Vďaka úplne novej **globálnej stratégii EÚ v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky** má EÚ širší rámec na začlenenie programu OSN do roku 2030 do takých oblastí, akými sú obchod, rozvoj, demokracia, ľudské práva, humanitárna pomoc, znižovanie rizika pohrôm, prenos technológií a opatrenia v oblasti klímy. Stratégia do istej miery rieši ciele udržateľného rozvoja súvisiace s potrebou zabezpečiť, aby sa prosperita globálne rozdeľovala. Zároveň sa v nej uvádza, že ciele udržateľného rozvoja budú formovať budúci stav po dohode z Cotonou a že sú hnacou silou revízie Európskeho konsenzu o rozvoji.

4.3. **Kľúčové oblasti politiky, v ktorých je potrebná transformačná zmena**

4.3.1. Na základe analýzy skutočných rozdielov a tendencií vo výkone EÚ smerom k dosahovaniu cieľov a plneniu úloh by Komisia mala určiť politické oblasti s kľúčovým významom, v ktorých sa vyžadujú transformačné zmeny. Politické opatrenia by sa mali sústreďovať na tieto kľúčové oblasti prostredníctvom primeraných hlavných iniciatív vrátane transparentných akčných plánov a míľnikov. S ohľadom na svoju predošlú prácu v týchto oblastiach považuje EHSV za zásadné nasledujúce kľúčové politické oblasti.

4.3.2. *Spravodlivý prechod k nízkouhlíkovému a obehovému hospodárstvu a hospodárstvu spoločného využívania zdrojov* (7., 8., 9., 11., 12. a 13. cieľ udržateľného rozvoja)

4.3.2.1. Medzi kľúčové zámery cieľov udržateľného rozvoja patrí udržať rozvoj v rámci možností planéty, či už ide o oblasť klímy, spotreby zdrojov, kvality ovzdušia a vody alebo ochranu pevninskej a morskej biodiverzity. To si vyžaduje, aby rozvinuté regióny, kam patrí aj Európa, zásadne znížili environmentálnu stopu svojho hospodárstva na základe posunu vo výrobe, spotrebe a spoločnosti smerom k nízkouhlíkovému a obehovému hospodárstvu. Tento prechod je pre EÚ príležitosťou modernizovať svoje hospodárstvo – a tak zvýšiť jeho konkurencieschopnosť a odolnosť – a zlepšiť kvalitu života a blaho svojich občanov.

4.3.2.2. Plány sa zaviedli v 7. environmentálnom akčnom programe, v rámci politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030 a v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo. Jednoznačne sa však musí zrýchliť pokrok dosahovaný v praxi⁽¹²⁾. Treba zlepšiť konzistentnosť s ostatnými politickými oblasťami a riešiť nedostatky vo vykonávaní v mnohých členských štátoch, a to úplným začlenením prechodu na nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo do európskeho semestra⁽¹³⁾. Pre 7. environmentálny akčný program a akčný plán obehového hospodárstva sú potrebné silné vykonávacie mechanizmy a aktívna koordinácia s inými politickými oblasťami v rámci Komisie, aby sa zaistil efektívny výstup⁽¹⁴⁾. Musí sa napredovať v oblasti lepšieho dialógu a združení s občianskymi spoločnosťami vrátane podnikov a odborových zväzov. Spravodlivý prechod sa musí zabezpečiť aj v rámci aktívnych politik zamestnanosti⁽¹⁵⁾. Politika v oblasti klímy musí vychádzať zo zásady tzv. klimatickej spravodlivosti. Musí sa zaistiť, aby sa záťaž a prínosy zmeny klímy – z hľadiska jej vplyvu na ľudské práva, chudobu a rovnosť – spravodlivo rozdelili a aby netrpeli práve najzraniteľnejšie skupiny.

4.3.2.3. Je potrebné zabezpečiť, aby trhy podporovali tento hospodársky prechod a aby sa v cenách odrážali skutočné vonkajšie náklady na klimatické emisie a využívanie prírodných zdrojov⁽¹⁶⁾. Treba do praxe zaviesť existujúce záväzky týkajúce sa odstránenia škodlivých environmentálnych dotácií a dôraznejšie presadzovať reformu environmentálnej dane. Je potrebné rozšíriť nové návrhy decentralizovaných trhov s čistou energiou, na ktorých sa výrobcami môžu stať aj spotrebiteľia. Podobne aj hospodárstvo spoločného využívania zdrojov umožňuje spotrebiteľom, aby postupne prešli na model obehového hospodárstva. Súčasťou vznikajúceho hospodárstva spoločného využívania zdrojov je koncepčný

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Parížsky protokol – Konceptia boja proti celosvetovej zmene klímy po roku 2020* (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 74); stanovisko EHSV na tému *Trhové nástroje na prechod k hospodárstvu v EÚ s efektívnym využívaním zdrojov a nízkymi emisiami uhlíka* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1).

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Trhové nástroje na prechod k hospodárstvu v EÚ s efektívnym využívaním zdrojov a nízkymi emisiami uhlíka* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Balík predpisov o obehovom hospodárstve* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 98).

⁽¹⁵⁾ Stanovisko na tému *Koalícia na plnenie záväzkov z parížskej dohody*, prijaté 14. júla 2016 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Trhové nástroje na prechod k hospodárstvu v EÚ s efektívnym využívaním zdrojov a nízkymi emisiami uhlíka* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 1); stanovisko EHSV na tému *Otvorenie verejnej konzultácie o novej koncepcii trhu s energiou* (Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 13); stanovisko EHSV na tému *Vytváranie nového prístupu s dôrazom na spotrebiteľov energie* (Ú. v. EÚ C 82, 3.3.2016, s. 22).

prechod týkajúci sa pracovnej sily, pričom takéto hospodárstvo sa stane hlavným zdrojom pracovných miest. V tomto novom odvetví bude potrebné zaistiť práva spotrebiteľov a pracovníkov a spravodlivú hospodársku súťaž⁽¹⁷⁾.

4.3.3. Prechod k sociálne inkluzívnej spoločnosti a hospodárstvu – k zabezpečeniu dôstojnej práce a ľudských práv (1., 3., 4., 5., 8. a 10. cieľ udržateľného rozvoja)

4.3.3.1. Jadrom cieľov udržateľného rozvoja je zastaviť chudobu a zaistiť, aby sa mohol naplniť potenciál každého jednotlivca, čo sa týka dôstojnosti a rovnosti. Ciele udržateľného rozvoja v tomto vyjadrujú hodnoty a sociálny model Európy. Rozdiely medzi bohatými a chudobnými v Európe sa však v uplynulých desaťročiach prehlbovali a posledných osem rokov recesie a finančnej krízy politik úsporných opatrení a v určitých oblastiach nedostatok štrukturálnych reforiem však zvýšilo mieru nezamestnanosti a mieru chudoby, zhoršilo dodatočné nerovnosti a spôsobilo väčší tlak na systémy sociálneho zabezpečenia, čo ovplyvnilo najmä najzraniteľnejšie skupiny.

4.3.3.2. Dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja si vyžaduje, aby sa EÚ v rámci hospodárskeho chápania presunula k inkluzívnejšiemu modelu rozvoja, v ktorom sa bohatstvo rozdeľuje spravodlivejšie a v ktorom sa taktiež zvyšuje hospodárska a finančná odolnosť⁽¹⁸⁾. V záujme tvorby pracovných miest a hospodárskeho rozvoja musí EÚ vytvoriť priaznivé investičné prostredie a dobre fungujúci vnútorný trh, medzinárodnú konkurencieschopnosť a zvýšený domáci dopyt.

4.3.3.3. Ciele udržateľného rozvoja by mali byť dôvodom na opätovné potvrdenie strategických cieľov Európy 2020 týkajúcich sa znižovania chudoby, zamestnanosti a vzdelávania a dôvodom na uvažovanie o efektívnejších spôsoboch ich dosahovania. Kľúčové sociálne ciele, ako je napríklad dôstojné zamestnanie, odstraňovanie chudoby, znižovanie nerovnosti a sociálne investície sa musia v rámci európskeho semestra považovať za rovnocenné prvky ako makroekonomické hľadiská⁽¹⁹⁾. Prvý návrh Európskeho piliera sociálnych práv z dielne Komisie neobsahoval žiadny odkaz na ciele v oblasti trvalej udržateľnosti. Integrácia týchto cieľov by sa mala zväziť v priebehu ďalšej prípravy Európskeho piliera sociálnych práv. Výbor v súčasnosti pripravuje stanovisko k tomuto pilieru, v ktorom vyjadrí priamo svoje názory.

4.3.3.4. EÚ by mala investovať do súdržnejšieho a systematickejšieho prístupu k boju proti sociálnemu vylúčeniu, marginalizácii a chudobe, prístupu, ktorý by sa zameriaval na zraniteľné skupiny a ktorý by bol založený na ľudských právach a riešil by aj rodovú diskrimináciu. Treba prijať smernicu o rovnakom zaobchádzaní⁽²⁰⁾.

4.3.3.5. Okrem výziev v oblasti nezamestnanosti a starnutia obyvateľstva sa systémy sociálneho zabezpečenia musia prispôbiť novým výzvam, ktoré vyvolávajú najmä nové formy zamestnávania, ktoré ponúkajú nové možnosti zamestnať sa, ale môžu viesť k rizikovej práci a chudobe zamestnaných. Treba využiť potenciál tvorby pracovných miest vyplývajúci z kľúčových hospodárskych zmien, ako napríklad z digitálneho, nízkouhlíkového a obehového hospodárstva⁽²¹⁾. Prostredníctvom noriem zamestnávania a európskeho minimálneho príjmu sa pomôže zaistiť územná a sociálna súdržnosť a spravodlivé prerozdelenie bohatstva a príjmov⁽²²⁾, pričom treba zohľadniť kompetencie členských štátov a EÚ v tejto oblasti. Verejné aj súkromné subjekty by mali mobilizovať obrovský potenciál zamestnanosti vplyvom sociálnych investícií⁽²³⁾. Treba pritom investovať do kvalitatívneho a inkluzívneho vzdelávania a do kvalitných, dostupných a integrovaných služieb s cieľom podporiť jednotlivcov v núdzi, aby „nikto nezostal v úzadí“.

4.3.3.6. Sociálne podniky podporujú začleňovanie do trhu práce a súčasne dodávajú dostupné výrobky a služby na spoločenské účely, napríklad služby v decentralizovanom nízkouhlíkovom a obehovom hospodárstve. Mali by sa preto podporiť prostredníctvom stimulov pre začínajúce podniky v sociálnom hospodárstve a vytvorením regulačného prostredia⁽²⁴⁾.

⁽¹⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému *Spotreba založená na spolupráci alebo participácii: model udržateľnosti pre 21. storočie* (Ú. v. EÚ C 177, 11.6.2014, s. 1); stanovisko EHSV na tému *Hospodárstvo spoločného využívania zdrojov a samoregulácia* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 36).

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému *Vplyv sociálnych investícií na zamestnanosť a verejné rozpočty* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 21); stanovisko EHSV na tému *Zásady efektívnych a spoľahlivých systémov sociálnych dávok* (Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 40).

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Vplyv sociálnych investícií na zamestnanosť a verejné rozpočty* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 21); stanovisko EHSV na tému *Boj proti chudobe* (Ú. v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 9).

⁽²⁰⁾ COM(2008) 426 final.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Zelený akčný plán pre MSP: Umožniť MSP premeniť výzvy v oblasti životného prostredia na podnikateľské príležitosti* (Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 99); stanovisko EHSV na tému *Digitálna spoločnosť: prístup, vzdelávanie, odborná príprava, zamestnanosť a nástroje na podporu rovnosti* (Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 25); stanovisko EHSV na tému *Na ceste k prosperujúcemu hospodárstvu založenému na údajoch* (Ú. v. EÚ C 242, 23.7.2015, s. 61).

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja* (Ú. v. EÚ C 170, 5.6.2014, s. 23).

⁽²³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Vplyv sociálnych investícií na zamestnanosť a verejné rozpočty* (Ú. v. EÚ C 226, 16.7.2014, s. 21).

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Budovanie finančného ekosystému pre sociálne podniky* (Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 152).

4.3.4. Prechod k udržateľnej výrobe a spotrebe potravín

(2., 12. a 15. cieľ udržateľného rozvoja)

4.3.4.1. Potraviny – spôsob, akým sa pestujú, produkujú, spotrebúvajú, ako sa s nimi obchoduje, ako sa prepravujú, skladujú a uvádzajú na trh – predstavujú základné prepojenie medzi ľuďmi a planétou a sú cestou smerom k inkluzívnemu a udržateľnému hospodárskemu rastu⁽²⁵⁾. V cieľoch trvalo udržateľného rozvoja, najmä v 2. a 12. cieľi, sa uvádza rozhodujúci rámec pre spoločné opatrenia v oblasti udržateľného zabezpečenia potravín do roku 2030. Je potrebná výrazná zmena smerom k udržateľnejším potravinovým systémom zahŕňajúcim všetky fázy od výroby po spotrebu. Výrobcovia musia produkovať viac potravín s menším environmentálnym vplyvom a spotrebiteľov treba nabádať, aby prešli na výživnejšiu a zdravšiu stravu s nižšou uhlíkovou stopou.

4.3.4.2. Reformou spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) sa zaviedla kombinácia opatrení, ktoré možno považovať za krok správnym smerom⁽²⁶⁾. Prechod na udržateľné potravinové systémy si vyžaduje komplexnú potravinovú politiku a rozsiahlu stratégiu biohospodárstva, nie iba poľnohospodársku politiku. Treba vypracovať udržateľný európsky politický prístup založený na uznaní vzájomnej závislosti výroby potravín a ich spotreby, ktorý by nás viedol smerom k udržateľnosti, zdraviu a odolnosti⁽²⁷⁾.

4.3.4.3. V tejto súvislosti treba okrem iného zodpovedať aj otázku uvedenú vo „Falkenbergovej správe“ v súvislosti s tým, či je napr. orientácia európskeho poľnohospodárstva na vývoz v súlade s cieľom posilniť potravinársku výrobu v rozvojových krajinách

4.3.4.4. EÚ bude musieť zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení cieľa 12.3, ktorým je o polovicu znížiť globálny potravinový odpad na obyvateľa. Takmer 800 miliónov ľudí na celom svete hladuje, ale podľa dostupných údajov sa tretina potravín vyprodukovaných na ľudskú spotrebu na celom svete stratí alebo vyhodí, čo len v EÚ predstavuje 100 miliónov ton⁽²⁸⁾. EHSV víta plán Komisie vytvoriť platformu zainteresovaných strán s cieľom pomôcť formovať potrebné opatrenia a vymieňať si najlepšie postupy v oblasti predchádzania a znižovania vzniku potravinového odpadu⁽²⁹⁾.

4.3.5. Investovanie do inovácií a dlhodobej modernizácie infraštruktúry a podpora udržateľného podnikania

(7., 8., 9. a 13. cieľ udržateľného rozvoja)

4.3.5.1. Transformácia hospodárstva na udržateľnejší model si bude vyžadovať zásadný posun v investíciách. Odhaduje sa, že ak sa majú ciele udržateľného rozvoja dosiahnuť celosvetovo, bude si to vyžadovať verejné aj súkromné investície vo výške približne 3 bilióny USD⁽³⁰⁾. Treba vytvoriť holistický plán na mobilizáciu finančných prostriedkov na úrovni EÚ aj členských štátov. Musia sa zlúčiť rôzne programy financovania a iniciatívy EÚ.

4.3.5.2. EÚ musí smerovať verejné investície v rozvojových krajinách efektívnejšie smerom k dosahovaniu integrovaného udržateľného rozvoja a musí začleniť ukazovatele cieľov trvalo udržateľného rozvoja do verejného financovania rozvojových projektov. Ešte dôležitejšie je to, aby EÚ podporovala a zvýšila investície súkromného sektora v týchto oblastiach.

4.3.5.3. Aj v EÚ si však ciele udržateľného rozvoja vyžadujú značné investície do modernizácie infraštruktúry a udržateľných podnikov. Podľa prvých posúdení vykonávania cieľov trvalo udržateľného rozvoja v EÚ existujú značné medzery v investíciách do priemyslu, inovácií a infraštruktúry⁽³¹⁾.

⁽²⁵⁾ FAO a 17 cieľov udržateľného rozvoja: <http://www.fao.org/3/a-i4997e.pdf>.

⁽²⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Udržateľnejšie potravinové systémy* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 64).

⁽²⁷⁾ Pozri vyššie.

⁽²⁸⁾ FUSIONS (2016) – *Estimates of European food waste levels (Odhady európskej úrovne potravinového odpadu)*: <http://eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁽²⁹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 26.

⁽³⁰⁾ IDDRI – *Stručné vydanie za rok 2015*: <http://www.iddri.org/Publications/Three-commitments-governments-should-take-on-to-make-Sustainable-Development-Goals-the-drivers-of-a-major-transformation>

⁽³¹⁾ Niestroy (2016), s. 28.

4.3.5.4. Jednoznačne treba rozvíjať udržateľnosť podnikov. EÚ by mala vytvárať priaznivé podnikateľské prostredie podnecujúce k inováciám, podnikaniu a udržateľným investíciám, aby sa táto príležitosť dala naplno využiť. Niektoré podniky už začali, prvoradé je však rozvíjanie a opakovanie úspešných skúseností udržateľných podnikov. K tomuto prechodu môžu pozitívne prispieť aj dobrovoľné prístupy, ako napríklad sociálna zodpovednosť podnikov. Tie sa musia doplniť dodatočnými opatreniami ako sú opatrenia na zvýšenie transparentnosti, rozvoj spôsobilostí, podporu partnerstiev a usmernenia týkajúce sa podávania výkazov spoločností. Komisia by mala posúdiť, či by sa združenia viacerých zainteresovaných strán v súkromnom sektore mohli stať užitočným nástrojom na úrovni EÚ.

4.3.5.5. Programy financovania EÚ sa musia zosúladiť s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. Rozhodujúcu úlohu budú zohrávať iniciatívy ako Junckerov plán a taktiež finančné inštitúcie a verejné investičné banky. Úlohou je prerozdeliť kapitál. Príležitosťou na podporu udržateľných investícií je aj únia kapitálových trhov⁽³²⁾. Preskúmanie viacročného finančného rámca v polovici obdobia umožní začleniť ciele udržateľného rozvoja do významných fondov EÚ. Treba stimulovať dlhodobé investície a odstraňovať prekážky⁽³³⁾.

4.3.6. Umožnenie fungovania obchodu v prospech globálneho udržateľného rozvoja (12. a 17. cieľ udržateľného rozvoja)

4.3.6.1. V globalizovanom hospodárstve má obchod rozhodujúci vplyv na udržateľný rozvoj v EÚ a na celom svete. V rámci rôznych cieľov trvalo udržateľného rozvoja sa teda obchod vníma ako dôležitý prostriedok na vykonávanie programu OSN 2030. Vo svojom oznámení *Obchod pre všetkých* Komisia spustila ambiciózne akčný plán pre zodpovednejší obchod a investície s cieľom zaručiť sociálne a environmentálne normy v obchode a podporiť udržateľný rozvoj⁽³⁴⁾. Vykonávanie cieľov trvalo udržateľného rozvoja sa musí systematicky a efektívne prepojiť s týmto akčným plánom a výsledky sa musia monitorovať.

4.3.6.2. Do všetkých obchodných a investičných dohôd EÚ by sa mali začleniť ambiciózne kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji, ktoré by sa mali efektívne vykonávať a presadzovať. Treba posilniť aj rozmer udržateľného rozvoja v rámci WTO⁽³⁵⁾. Najlepším spôsobom zaručenia sociálnych, pracovných a environmentálnych noriem v dohodách o voľnom obchode je zaistiť oveľa väčšiu účasť občianskej spoločnosti na rokovaniach a procese vykonávania a monitorovania⁽³⁶⁾.

4.3.6.3. Komisia by mala prijať stratégiu podporujúcu dôstojnú prácu v globálnych dodávateľských reťazcoch⁽³⁷⁾. Je nutné zabezpečiť podporu pre iniciatívy viacerých zainteresovaných strán s cieľom presadzovať náležitú kontrolu v globálnych dodávateľských reťazcoch.

4.4. Lepšia správa v prospech udržateľného rozvoja

4.4.1. Na podporu činností v kľúčových politických oblastiach musí EÚ posúdiť a zlepšiť koordináciu horizontálnych a vertikálnych politík s cieľom efektívne vykonávať program OSN do roku 2030. Lepšia správa je kľúčovým faktorom udržateľného rozvoja⁽³⁸⁾ a lepšia koordinácia je kľúčovým prístupom na dosiahnutie súdržnosti politík.

4.4.2. EÚ musí zlepšiť súdržnosť svojich politík a neustále ich orientovať na vyvážený udržateľný rozvoj. Existujúci mechanizmus „politickej súdržnosti v záujme rozvoja“ pre systematické zohľadňovanie hľadísk rozvojovej politiky v ostatných oblastiach by sa mal preskúmať, upevniť a prepracovať tak, aby sa vytvoril nástroj zabezpečujúci „politickú súdržnosť v záujme udržateľného rozvoja“, ktorý by sa prepojil s inými horizontálnymi činnosťami koordinácie.

⁽³²⁾ Skúmanie Programu OSN pre životné prostredie – Building a sustainable Financial System in the European Union (Budovanie udržateľného finančného systému v Európskej únii), s. 5: <http://web.unep.org/inquiry>.

⁽³³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dlhodobé financovanie európskeho hospodárstva* (Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 11).

⁽³⁴⁾ COM(2015) 497 final.

⁽³⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obchod, rast a rozvoj* (Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 77); stanovisko EHSV na tému *Financovanie rozvoja – postoj občianskej spoločnosti* (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 49).

⁽³⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Obchod pre všetkých* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 123).

⁽³⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému *Dôstojná práca v globálnych dodávateľských reťazcoch* (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 17).

⁽³⁸⁾ „Koniec koncov všetko závisí od správy“, príhovor podpredsedu Timmermansa na samite OSN 27. septembra 2015.

4.4.3. Komisia by taktiež mala zvážiť, ako by sa mohli využiť nástroje „lepšej tvorby práva“ na zlepšenie dosahovania cieľov trvalo udržateľného rozvoja. V súlade s tým by sa mali revidovať usmernenia o posúdeniach vplyvu, napríklad zavedením kritéria udržateľnosti do posúdení vplyvu pri vypracúvaní nových právnych predpisov.

4.4.4. Na začlenenie cieľov trvalo udržateľného rozvoja do všetkých príslušných politických sektorov by mala Komisia využiť hlavné zásady programu OSN do roku 2030 ako rámca na preskúmanie právnych predpisov EÚ, ako aj tvorby jej politík, najmä s ohľadom na prístup založený na ľudských právach a zásadu „zásadu na nikoho sa nezabudne“.

4.4.5. Na základe celosvetových ukazovateľov pre ciele udržateľného rozvoja doplnených o vhodné európske ukazovatele musí EÚ vytvoriť systém monitorovania a kontroly cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ktorý bude koordinovaný s monitorovaním v členských štátoch EÚ a prepojený s celosvetovým monitorovaním na úrovni politického fóra na najvyššej úrovni.

4.4.6. Ukazovatele o cieľoch udržateľného rozvoja by sa taktiež mali zaviesť do existujúcich procesov monitorovania a hodnotenia politík. Platí to najmä pre európsky semester ako ústredný nástroj správy EÚ, ktorý sa taktiež musí prispôbiť vykonávaniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja.

4.4.7. Posilňovanie úlohy ukazovateľov udržateľnosti pri pridelovaní prostriedkov z rozpočtu by sa stalo dôležitým nástrojom vykonávania udržateľného rozvoja. Kritériá podmienenosti európskych štrukturálnych a investičných fondov by sa mali prispôbiť plneniu cieľov udržateľného rozvoja.

4.4.8. Podporiť by sa mala iniciatíva siete European Sustainable Development Network (ESDN) s cieľom vytvoriť partnerskú vzdelávaciu platformu medzi členskými štátmi.

4.4.9. Aj samotná EÚ by mala byť iniciatívna a do zasadnutia politického fóra na najvyššej úrovni v roku 2017 by mala predložiť dobrovoľné preskúmanie ako prvá regionálna organizácia, ktorá tak urobí. Okrem toho by mala EÚ vydávať výročné správy poukazujúce na to, ako vnútorná a vonkajšia činnosť EÚ prispieva k vykonávaniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja, v rámci ročnej tematickej oblasti záujmu politického fóra na najvyššej úrovni⁽³⁹⁾. Do prípravy a prezentácie dobrovoľného preskúmania a tematických správ by sa mala naplno zapojiť aj občianska spoločnosť, a to prostredníctvom európskeho fóra pre trvalo udržateľný rozvoj.

5. Občianska spoločnosť ako hnacia sila

5.1. V programe OSN do roku 2030 sa vyžaduje prechod **na model správy viacerých zainteresovaných strán**, v ktorom má významnejšiu úlohu občianska spoločnosť. Ciele udržateľného rozvoja sa môžu dosiahnuť iba v prípade, ak sa budú občianska spoločnosť a iné zainteresované strany aktívne zapájať a preberať zodpovednosť. Občianska spoločnosť sa musí angažovať v každej etape až po vykonávanie, a to na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej, európskej úrovni aj úrovni politického fóra na najvyššej úrovni.

5.2. EHSV EÚ a jej členským štátom odporúča, aby založili **európske fórum pre trvalo udržateľný rozvoj**, prostredníctvom ktorého by sa do vykonávania cieľov trvalo udržateľného rozvoja v EÚ a jeho stáleho monitorovania a kontroly zapojil široký rozsah organizácií občianskej spoločnosti a zainteresovaných strán⁽⁴⁰⁾. Prvou úlohou tohto fóra by malo byť uľahčiť dialóg občianskej spoločnosti v procese, ktorý vedie k vytvoreniu rozsiahlej stratégie EÚ pre udržateľný rozvoj.

5.3. Komisia by mala zaviesť konkrétny program a zabezpečiť financovanie na podporu budovania kapacít organizácií občianskej spoločnosti, aby sa mohli naplno zúčastňovať na tomto procese. Treba výraznejšie otvoriť existujúce programy budovania kapacít pre organizácie občianskej spoločnosti venujúce sa domácim otázkam, ktoré pracujú na „premostení“ vnútornej a vonkajšej zložky pri začleňovaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja a pri problematike správy.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽³⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému Program do roku 2030 – Európska únia sa zasadzuje za globálnu podporu cieľov udržateľného rozvoja, zatiaľ neuvyverejnené v úradnom vestníku.

⁽⁴⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému Fórum európskej občianskej spoločnosti v oblasti udržateľného rozvoja (Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 73).

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Nadčasovosti právnych predpisov
(prieskumné stanovisko)**

(2016/C 487/07)

Spravodajca: **Christian MOOS**

Pomocný spravodajca: **Denis MEYNENT**

Konzultácie	slovenské predsedníctvo Rady EÚ, 14/3/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušný orgán	podvýbor Nadčasovosť právnych predpisov
Prijaté v podvýbore	07/09/2016
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	213/2/5

1. Závěry a odporúčania

1.1. Slovenské predsedníctvo Rady EÚ požiadalo EHSV, aby predložil svoje stanovisko k „nadčasovosti právnych predpisov“. Táto nová koncepcia sa zaraďuje k ďalším špecifickým požiadavkám adresovaným Komisii a spoluzákonodarcom s cieľom zaistiť väčšie zosúladenie právnych predpisov, najmä s konkurencieschopnosťou EÚ, a zohľadniť osobitosti MSP a mikropodnikov, k čomu sa EHSV už opakovane vyjadril.

1.2. EHSV berie na vedomie úsilie na zlepšenie kvality právnych predpisov EÚ a konštatuje, že toto úsilie by sa malo zintenzívniť.

1.3. EHSV sa nazdáva, že vysokokvalitné, jednoduché, zrozumiteľné a konzistentné právne predpisy sú hlavným integračným faktorom a nepredstavujú záťaž alebo náklady, ktoré by sa mali znižovať. Sú nevyhnutné na generovanie udržateľného hospodárskeho rastu, stimulovanie inovácie a konkurencieschopnosti podnikov vrátane MSP, ako aj na vytváranie kvalitných pracovných miest.

1.4. „Zásada inovácie“, ako je definovaná v kapitole 2, je tiež v súlade s logikou programu REFIT. EHSV pripomína zásady programu lepšej právnej regulácie, ktoré už boli vymedzené a uplatnené, a zdôrazňuje, že táto nová zásada by nemala mať prednosť a musí sa uplatňovať obozretne, a najmä v oblasti sociálnej ochrany a ochrany životného prostredia, zdravia a ochrany spotrebiteľov.

1.5. EHSV navrhuje preskúmať možnosti, ktoré prináša zásada inovácie, a to prostredníctvom výmeny osvedčených postupov.

1.6. Inovácia je jednou z nevyhnutných podmienok udržateľného rastu v Európe. Preto je potrebný priaznivý regulačný rámec pre inováciu napriek tomu, že vzťah medzi inováciou a regulačným rámcom nie je jednoduchý. Okrem legislatívnych opatrení sú teda potrebné aj iné opatrenia na podporu a rozvoj inovácie (administratívne opatrenia, daňové úľavy, opatrenia v oblasti financovania atď.)

1.7. Cieľom právnych predpisov EÚ musí byť vždy vytvorenie právneho rámca, ktorý občanom a podnikom umožňuje využívať výhody vnútorného trhu a zabrániť zbytočnému administratívne zaťaženiu. Európska legislatíva bude nadčasová, ak bude proaktívna a prezieravá; EHSV podporuje právne predpisy, ktoré sú schopné prispôsobiť sa. Domnieva sa, že nadčasové právne predpisy musia spočívať na metóde Spoločenstva.

1.8. Treba zabrániť zbytočným nákladom na reguláciu. Náklady na reguláciu musia byť primerané výhodám, ktoré prinášajú.

1.9. EHSV sa domnieva, že všetky právne predpisy musia byť výsledkom verejnej politickej diskusie. V tejto súvislosti je veľmi dôležitá úloha, ktorú zohráva občianska spoločnosť a sociálni partneri, a preto je potrebné zabezpečiť primeraný rámec pre sociálny a občiansky dialóg, aby sa mohli vhodným spôsobom uplatňovať vyjadrené hľadiská.

1.10. EHSV konštatuje, že nielen obsah právnych predpisov, ale aj legislatívny proces musí byť nadčasový, aby zodpovedal potrebám podnikov a občanov.

1.11. Nadčasové právne predpisy musia byť dôsledné, pokiaľ ide o ich účel a flexibilitu v rámci ich transpozícií do vnútroštátnej legislatívy, a musia byť vždy v súlade s cieľmi stanovenými v zmluvách. Nezachádzajú do podrobností, stanovujú len rámec, ktorý treba včas a vhodným spôsobom transponovať na vnútroštátnej úrovni, vrátane konzultácií so sociálnymi partnermi a reprezentatívnymi organizáciami občianskej spoločnosti a zohľadnenia ich postojov. Používanie doložiek o ukončení platnosti (tzv. sunset clauses) by sa malo ďalej analyzovať.

1.12. EHSV podporuje objasnenie zásad subsidiarity a proporcionality, ktoré odporcovia legislatívnych iniciatív niekedy používajú ako argumenty bez toho, aby ich odôvodnenie bolo dostatočne podložené.

1.13. Občianska spoločnosť musí poskytovať spätnú väzbu k nadčasovým právnym predpisom. EHSV má vhodnú pozíciu na to, aby bol sprostredkovateľom medzi zákonodarcom a organizáciami občianskej spoločnosti a sociálnymi partnermi.

1.14. EHSV zdôrazňuje význam posúdenia vplyvu legislatívnych opatrení na národnej a európskej úrovni vrátane testu MSP, a to pre všetky legislatívne aj nelegislatívne iniciatívy, aby sa politické rozhodnutia prijímali na základe relevantných informácií a konkrétnych prvkov. Posúdenia vplyvu pomáhajú pri politických rozhodnutiach, ale nemôžu ich nahradiť.

1.15. EHSV žiada, aby bol konzultovaný, keď sa Komisia, Parlament a Rada dohodnú na stiahnutí legislatívnych návrhov, keďže je dôležité posúdiť hmotné a nehmotné dôsledky takéhoto stiahnutia.

1.16. EHSV sa domnieva, že Rada musí byť transparentnejšia a budúca reforma zmlúv by sa mala snažiť zlepšiť koherentnosť rozhodnutí Rady. Práva Parlamentu sa musia posilniť.

1.17. EHSV považuje za potrebné, aby sa vo väčšej miere využívala posilnená spolupráca, pričom treba zabrániť, aby pri tom došlo k oslabeniu inštitúcií.

1.18. EHSV trvá na tom, aby bol zapojený do konzultačných procesov, ktoré musia sprevádzať prehĺbenie HMÚ. Európsky parlament, ako aj poradné orgány musia byť lepšie integrované do cyklu európskeho semestra.

1.19. EHSV podporuje zrýchlený legislatívny postup v rámci trialógu len v naliehavých prípadoch.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Slovenské predsedníctvo Rady EÚ požiadalo EHSV, aby predložil svoje stanovisko k nadčasovosti právnych predpisov a preskúmal spôsob, akým môže EÚ zlepšiť právne predpisy tak, aby sa prispôbili potrebám hospodárstva a spoločnosti v časoch rýchlych zmien. Predsedníctvo sa pýta, ako možno udržať regulačné náklady pre podniky na primeranej úrovni bez toho, aby sa zanedbali ciele zmlúv.

2.2. Európska legislatíva bude nadčasová, ak bude proaktívna a prezieravá a poskytne maximálnu právnu zrozumiteľnosť a istotu. EHSV preto podporuje právne predpisy, ktoré sa prispôbujú a zároveň sú schopné predvídať.

2.3. Právne predpisy sú potrebné aj na to, aby sa dosiahli politické ciele zmlúv. Európska únia je sociálne trhové hospodárstvo a niektoré pravidlá teda podnikom spôsobujú určité náklady, napríklad v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Práve rovnováha medzi hospodárskymi a sociálnymi cieľmi zaručuje sociálny zmier v Európe. Nadčasové právne predpisy musia rešpektovať túto rovnováhu a podporovať hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi.

2.4. EHSV podporuje a vyzdvihuje potrebu posilniť legitímnosť európskej legislatívy prostredníctvom lepšej právnej regulácie, ale trvá na tom, že chápanie nadčasovosti nesmie viesť k depolitizácii legislatívneho procesu. Je presvedčený, že všetky právne predpisy musia byť výsledkom politickej diskusie. V tejto súvislosti treba zohľadniť významnú úlohu občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov v rámci sociálneho dialógu.

2.5. Právne predpisy EÚ sú nadčasové, ak ich občania považujú za legitímne. Musia byť založené na zastúpení, konsenze a účasti, a musia byť schopné prinášať výsledky alebo riešenia kolektívnych problémov.

2.6. EHSV sa domnieva, že európsky legislatívny proces by sa mal preskúmať v rámci Lisabonskej zmluvy a v prípade potreby v rámci novej zmluvy, aby európske politiky prinášali čo najlepšie výsledky. EHSV chce vyzdvihnúť práve tento aspekt nadčasových právnych predpisov, t. j. ich kvalitu, legitímnosť, transparentnosť a inkluzívny charakter.

2.7. EHSV konštatuje, že nielen obsah právnych predpisov, ale aj legislatívny proces musí byť nadčasový, aby zodpovedal potrebám podnikov a občanov. Inými slovami, ide o otázku demokracie na európskej úrovni.

2.8. Politická vôľa volených zástupcov a ich rozhodnutia sú preto rozhodujúce. Všetky právne predpisy možno analyzovať vzhľadom na ich schopnosť premieňať túto politickú vôľu na skutky, a posudzovať na základe ich demokratických kvalít. EHSV teda navrhuje preskúmať nielen obsah právnych predpisov, ale aj legislatívny proces.

2.9. Táto nová koncepcia *nadčasovosti* súvisí s inými iniciatívami zameranými na zlepšenie právnych predpisov. EHSV sa už niekoľkokrát vo svojich stanoviskách⁽¹⁾ vyjadril k programu *lepšej právnej regulácie* a programu REFIT⁽²⁾. Chce pripomenúť svoje stanovisko o proaktívnom prístupe právnych predpisov⁽³⁾.

2.10. Vykonávanie programu lepšej právnej regulácie a programu REFIT, ktorý Európska komisia spustila v roku 2012 s cieľom zmerať administratívne náklady platných právnych predpisov a v prípade potreby ich odstrániť, je kľúčovou prioritou trojice predsedníctiev (holandského, slovenského a maltského) od januára 2016 do júna 2017. Je zrejmé, že myšlienka nadčasových právnych predpisov zapadá do logiky takýchto programov.

2.11. EHSV berie na vedomie úsilie na zlepšenie kvality právnych predpisov EÚ a trvá na tom, že toto úsilie sa musí zintenzívniť. EHSV vzal na vedomie oznámenie Komisie z 19. mája 2015⁽⁴⁾ a medziinštitucionálnu dohodu o lepšej tvorbe práva z 13. apríla 2016⁽⁵⁾, pričom konštatoval, že do tejto dohody nebol zapojený.

2.12. EHSV je presvedčený, že vysokokvalitné, jednoduché, zrozumiteľné a konzistentné právne predpisy, za ktoré ručí Komisia, Parlament a Rada, sú nevyhnutnou podmienkou pre dosiahnutie trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a posilnenie inovácií a konkurencieschopnosti podnikov, vrátane mikropodnikov a malých a stredných podnikov, ako aj vytváranie kvalitných pracovných miest. Okrem toho je dôležité v plnej miere implementovať iniciatívu *Small Business Act* vo všetkých oblastiach.

2.13. Európska právna úprava „je hlavným integračným faktorom a nepredstavuje záťaž alebo náklady, ktoré by sa mali znižovať. Pokiaľ je primeraná, je naopak významnou zárukou ochrany, presadzovania a právnej istoty pre všetkých európskych aktérov a občanov“⁽⁶⁾.

2.14. EHSV pripomína význam už definovaných zásad na zabezpečenie primeraných právnych predpisov. Ide okrem iného o zásadu včasného uplatnenia, zásady subsidiarity a proporcionality, zásadu predbežnej opatrnosti, zásadu predvídateľnosti, zásadu *Think Small First*, zásadu vonkajšieho rozmeru konkurencieschopnosti a skúšky vnútorného trhu.

2.15. Zdá sa, že Rada v súčasnosti prikladá čoraz väčší význam novému aspektu legislatívy – zásade inovácie. Táto zásada, ktorá znamená zohľadnenie vplyvu na výskum a inovácie pri tvorbe a preskúmaní právnych predpisov, je jedným z mnohých kritérií, ktoré umožňujú posúdiť legislatívne návrhy Komisie v technickej, vedeckej a technologickej oblasti. Mala by sa však uplatňovať inteligentne a obozretne, najmä v oblasti sociálnej ochrany a ochrany životného prostredia, zdravia a ochrany spotrebiteľa.

⁽¹⁾ Zoznam stanovísk a informačných správ EHSV.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 230, 14.7.2015, s. 66 a Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 45.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

⁽⁴⁾ Lepšia právna regulácia v záujme lepších výsledkov – program EÚ, COM(2015) 215 final.

⁽⁵⁾ Lepšia tvorba práva, Ú. v. EÚ L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 303, 19.8. 2016, s. 45.

2.16. Zo záverov Rady pre konkurencieschopnosť EÚ⁽⁷⁾ vyplýva, že „by sa mala uplatňovať ‚zásada inovácie‘, ktorá znamená zohľadňovanie vplyvu na výskum a inováciu v procese vývoja a preskúmania právnej regulácie vo všetkých oblastiach politik“. To sa odráža aj v žiadosti slovenského predsedníctva Rady EÚ, ako aj v nedávnej štúdií Centra pre európske politické štúdie (CEPS)⁽⁸⁾, podľa ktorej by príliš prísne pravidlá mohli zablockovať investície a zabrzdiť inováciu. Táto interpretácia zapadá aj do logiky programu REFIT.

2.17. EHSV sa nazdáva, že využívanie tejto novej zásady musí byť vopred vymedzené a presne určené.

2.18. Podľa EHSV musí mať zásada inovácie rovnakú váhu ako ostatné kritériá uvedené v bode 2.14, ktoré Komisia používa pri analýze vplyvu legislatívneho návrhu. Treba teda nájsť rovnováhu medzi zásadou inovácie a ostatnými kritériami a dohliadnuť, aby ich táto zásada nenahradila.

2.19. EHSV navrhuje slovenskému predsedníctvu Rady EÚ preskúmať možnosti, ktoré prináša zásada inovácie, a to prostredníctvom výmeny osvedčených postupov. EHSV žiada, aby Komisia na tomto základe zhodnotila príležitosti a dôsledky tejto novej zásady.

2.20. Cieľom právnych predpisov EÚ musí byť vždy vytvorenie právneho rámca, ktorý občanom a podnikom umožňuje využívať výhody a slobody vnútorného trhu, t. j. podporiť inovačné tendencie v Európe. To znamená vyhnúť sa zbytočnej administratívnej záťaži, pričom treba zrevidovať zle navrhnuté, zastarané a ťažkopádne predpisy.

2.21. EHSV sa nazdáva, že náklady na reguláciu musia byť primerané výhodám, ktoré prinášajú. Zbytočným nákladom a administratívnej záťaži sa treba vyhnúť v záujme podnikov, občanov a orgánov zodpovedných za uplatňovanie právnych predpisov. Je dôležité, aby čistý prínos a pridaná hodnota právnych predpisov prevážili náklady pre podniky alebo spoločnosť ako celok.

3. Výhľadové návrhy pre nadčasové právne predpisy

3.1. EHSV trvá na tom, aby bol pojem nadčasovosť právnych predpisov lepšie definovaný. Musí byť v súlade s hodnotami a cieľmi Európskej únie podľa článkov 1 a 2 Lisabonskej zmluvy. Preto by zásada inovácie, ktorá je jednou z priorit slovenského predsedníctva Rady EÚ⁽⁹⁾, a teda úzko súvisí s novou koncepciou nadčasových právnych predpisov predpisy, mala prevziať túto zodpovednosť.

3.2. Inovácia je jednou z nevyhnutných podmienok udržateľného rastu v Európe. Všetky právne predpisy, či už na európskej alebo národnej úrovni, musia zabrániť tomu, aby podniky, najmä MSP, ktoré majú obmedzené zdroje, čelili zbytočnej záťaži. Inovácia a konkurencieschopnosť sú základom úspechu európskeho sociálneho trhového hospodárstva. Inovácia potrebuje kvalitný regulačný rámec. Interakcia medzi legislatívou a inováciou je zložitá a nemožno ju posudzovať len z kvantitatívneho hľadiska, v zmysle väčšieho alebo menšieho množstva právnych ustanovení⁽¹⁰⁾.

3.3. EHSV sa domnieva, že používanie doložiek o ukončení platnosti (tzv. sunset clauses) v európskych právnych predpisoch s cieľom predísť byrokratickým prekážkam v budúcnosti, treba ďalej analyzovať.

3.4. Nadčasové právne predpisy musia byť dôsledné, pokiaľ ide o ich účel, a to vždy v súlade s cieľmi zmlúv, a flexibilné v rámci ich transpozície do vnútroštátneho práva v súlade so zásadami uvedenými vyššie. Nemajú zachádzať do podrobností, ale stanoviť len rámec, ktorý možno prípadne doplniť buď nelegislatívnymi nástrojmi alebo národnými regulátormi, sociálnymi partnermi alebo systémami samoregulácie, ktoré sú ešte stále pod kontrolou zákonodarcu na príslušnej úrovni.

3.5. EHSV podporuje objasnenie zásad subsidiarity a proporcionality. Dodržiavanie zásady subsidiarity, či skôr rozdelenie právomocí, je nevyhnutným predpokladom pre správne fungovanie EÚ ako spoločného právneho priestoru. Odporcovia legislatívnych iniciatív však tieto dve zásady niekedy používajú ako argumenty bez toho, aby ich odôvodnenie bolo dostatočne podložené. Je potrebné objasniť kritériá, ktoré určujú uplatňovanie zásad subsidiarity a proporcionality. Právny priestor Európskej únie musí byť jediný a nerozdeliteľný.

⁽⁷⁾ Závery Rady pre konkurencieschopnosť z 26. mája 2016 (bod 2), http://www.consilium.europa.eu/register/sk/content/out/?&typ=ENTRY&i=ADV&DOC_ID=ST-9580-2016-INIT

⁽⁸⁾ Centrum pre európske politické štúdie (CEPS) je expertná skupina so sídlom v Bruseli.

⁽⁹⁾ <http://www.eu2016.sk/data/documents/presidency-programme-sk-final2.pdf>

⁽¹⁰⁾ *Better regulations for innovation-driven investment at EU level* (Lepšia právna regulácia pre investície na úrovni EÚ založené na inováciách), pracovný dokument Komisie: https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovrefit_staff_working_document.pdf.

3.6. EHSV považuje za potrebné preskúmať v prvom rade legislatívny proces na úrovni EÚ s cieľom zlepšiť kvalitu právnych predpisov. Veľký počet iniciatív sa snaží o zlepšenie legislatívneho procesu, ale strany zapojené do tohto procesu nesúhlasia s použitými prostriedkami. EHSV odkazuje na usmernenia Komisie uvedené v jej programe lepšej právnej regulácie (19. mája 2015) a medziinštitucionálnej dohode (december 2015/16, apríl 2016), správe Brok-Bresso (február 2016), Hübnerovej správe (marec 2016), Giegoldovej správe (koniec mája 2016) a najmä iniciatívy *Small Business Act* (február 2011). Upriamuje tiež pozornosť na návrhy vlád a parlamentov členských štátov, na iniciatívy ako napríklad iniciatívy Európskeho medzinárodného hnutia a Európskych federalistov, ako aj na príspevky výskumných inštitúcií a expertných skupín.

3.7. Organizovaná občianska spoločnosť má zásadný význam pre rozvoj európskej verejnej mienky. Európa potrebuje menej fragmentovanú verejnú mienku, ktorá poskytne spätnú väzbu o nadčasových európskych právnych predpisoch. EHSV má ako orgán zastupujúci organizovanú občiansku spoločnosť Európy dobrú pozíciu na to, aby uľahčil konsenzus medzi rôznymi aktérmi občianskej spoločnosti na všetkých úrovniach, ako aj v členských štátoch. Presnejšie povedané, je dôležitým sprostredkovateľom medzi zákonodarcom a organizáciami občianskej spoločnosti a sociálnymi partnermi.

3.8. EHSV si uvedomuje význam posúdení vplyvu, najmä pre MSP. Mali by sa zohľadniť v legislatívnom procese, ale nemôžu nahradiť politický proces.

3.9. Zjednodušenie právnych predpisov, ktoré sú ťažko zrozumiteľné, či dokonca ťažko uplatniteľné, alebo zrušenie právnych predpisov, ktoré sa stali nadbytočnými, môže byť prospešné pre občanov a hospodárskych aktérov a prispieť tak k vzniku prostredia priaznivého pre rast a vytváranie väčšieho počtu kvalitných pracovných miest (*enabling environment*). EHSV však žiada, aby bol konzultovaný, keď sa Komisia, Parlament a Rada dohodnú na stiahnutí legislatívnych návrhov. V tejto súvislosti je dôležité posúdiť hmotné a nehmotné dôsledky takéhoto stiahnutia a informovať o tom EHSV.

3.10. Lisabonská zmluva posilňuje úlohu Európskeho parlamentu, ako aj metódu Spoločenstva. V dôsledku krízy sa Európska rada stala základným kameňom európskeho inštitucionálneho systému. EHSV sa domnieva, že táto odchýlka by sa mala napraviť. Nadčasové právne predpisy musia spočívať na metóde Spoločenstva.

3.11. Zasadnutia Rady v tých zloženiach, ktoré fungujú na základe kvalifikovanej väčšiny, by mali byť verejné s cieľom zaručiť väčšiu transparentnosť a demokraciu. Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou by malo byť pre rozhodnutia Rady pravidlom. EHSV je tiež presvedčený, že budúca reforma zmlúv by sa mala snažiť zlepšiť koherentnosť rozhodnutí Rady, ktorá sa vo svojich rôznych zloženiach v súčasnosti zameriava na čiastočne protichodné politiky, čo má jasné dôsledky na kvalitu právnych predpisov.

3.12. Rozšírenie práv Európskeho parlamentu stanovené v zmluvách, ktoré sa však doteraz neuskutočnilo, sa musí zrealizovať čo najskôr. Obmedzené právo iniciatívy zavedené Lisabonskou zmluvou (článok 225 ZFEÚ) by sa preto malo uplatňovať vo väčšej miere v súlade s touto zmluvou. Zamietnutie zo strany Komisie by malo byť možné len z formálnych dôvodov, najmä keď nie je postačujúci základ právomocí.

3.13. Rozdiely v tempe integrácie sú v EÚ už dávno realitou a takéto odchýlky budú v budúcnosti nevyhnutné vzhľadom na počet členských štátov. V tejto súvislosti EHSV považuje za potrebné, aby sa vo väčšej miere využívala posilnená spolupráca. Zároveň je potrebné zabrániť tomu, aby inštitúcie EÚ boli oslabené rozdielnou štruktúrou projektov európskej integrácie. Posilnená spolupráca by mala fungovať na základe kvalifikovanej väčšiny.

3.14. EHSV podporuje žiadosť Európskeho parlamentu transformovať hospodársku a menovú úniu (HMÚ) na „účinnú a demokratickú hospodársku vládu“ a opätovne trvá na tom, aby bol zapojený do konzultačných procesov, ktoré musia sprevádzať takéto prehĺbenie HMÚ, ak má byť zapojená občianska spoločnosť.

3.15. EHSV zastáva názor, že zrýchlený legislatívny postup v rámci trialógu by sa mal uplatňovať len v naliehavých prípadoch, čo je tiež v súlade s podmienkami zmluvy. Zasadnutia trialógu nie sú na rozdiel od výborov Európskeho parlamentu ani transparentné, ani prístupné. Obmedzenie legislatívneho procesu na jediné čítanie vedie k obmedzeniu účasti občianskej spoločnosti.

3.16. EHSV sa domnieva, že navrhované nástroje a postupy zavedené v nadväznosti na finančnú krízu a krízu eura, musia byť lepšie začlenené do európskeho právneho rámca. Európsky parlament, ale aj orgány ako napr. Európsky výbor regiónov (VR) a EHSV, musia byť lepšie zapojené do cyklu európskeho semestra. Európsky mechanizmus pre stabilitu musí byť prepojený s legislatívnym rámcom EÚ.

3.17. V prípade delegovaných aktov by mala Európska komisia zabezpečiť väčšiu transparentnosť pri rozhodovaní (pozri článok 290 ZFEÚ), čo výbor už viackrát zdôraznil.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

519. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 21. A 22. SEPTEMBRA 2016

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o právnom rámci Únie pre porušenia colných predpisov a sankcie

[COM(2013) 884 final – 2013/0432 (COD)]

(2016/C 487/08)

Hlavný spravodajca: **Antonello PEZZINI**

Konzultácia	Európsky parlament, 22/06/2016
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	173/0/3

1. Závěry a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor vždy tvrdil, že účinná colná únia je nevyhnutným predpokladom procesu európskej integrácie, a jej cieľom je zabezpečiť bezpečný a transparentný voľný pohyb tovaru a maximálnu možnú ochranu spotrebiteľov a životného prostredia v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže, ako aj účinný boj proti porušovaniu predpisov, podvodom a falšovaniu na uľahčenie rozvoja zákonného obchodu.

1.2. Výbor s presvedčením podporuje zámery návrhu Komisie, keďže navrhované opatrenia majú za cieľ:

- byť prvým krokom smerom k vytvoreniu skutočného systému jednotnej európskej colnej správy, ktorý by mal jednotné riadenie, spoločné správne a súdne orgány, ako napr. európsky colný súdny dvor, spoločný súbor vykonávacích predpisov colného kódexu, spoločný digitálny systém s jednotnými postupmi dodržiavania predpisov, jednoznačný výklad predpisov schopný uľahčiť rozvoj vnútorného a vonkajšieho obchodu EÚ,
- zaručiť právnu istotu a jednotné uplatňovanie na celom území EÚ prostredníctvom harmonizovaného režimu zisťovania porušení predpisov a obviňovania zaň, ako aj sankčných občianskoprávných a nie trestnoprávných opatrení, úmerných k výške nezaplateného cla a závažnosti, v rámci spoločných minimálnych a maximálnych prahových hodnôt, vrátane potenciálnych nepenažných sankcií,

- ako neoddeliteľnú súčasť právnych predpisov zahrnúť posilnené spoločné systémy predchádzania porušeniam predpisov a odrádzania od nich s pomocou digitálnych modelov dodržiavania predpisov a automatických systémov včasného varovania,
- ustanoviť spoločné mechanizmy urovnávania sporov a vysporiadania uvalených sankcií s cieľom zjednodušiť a urýchliť rozvoj európskeho trhu a zabrániť dlhotrvajúcim a nákladným súdnym konaniam,
- dôsledne splniť všetky povinnosti vyplývajúce z medzinárodných referenčných rámcov Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a Svetovej colnej organizácie (WCO).

1.3. EHSV žiada, aby sa medzi ciele smernice zahrnulo, že nástroj, ktorý by umožnil postupne ale nevyhnutne smerovať k jednotnému spoločnému režimu predpisov, uplatňovania a výkladu, by sa mal doplniť o kontroly a dohľad nad trhom, založené na automatických mechanizmoch zisťovania, ktoré by nevytvárali prekážky pre rozvoj zákonného európskeho obchodu.

1.4. Výbor odporúča, aby správa, ktorá sa má každé dva roky predkladať Európskemu parlamentu, Rade a EHSV, obsahovala okrem hodnotenia úrovne konvergencie vykonávania nových predpisov na území aj návrh ukazovateľov pre ďalšie kroky smerom k vytvoreniu

- skutočnej **európskej colnej agentúry**,
- **európskeho colného súdneho dvora**,
- účinného a efektívneho **spoločného colného orgánu** s cieľom zosúladiť colné systémy porušení predpisov a sankcií na spoločnom regulačnom základe a uplatňovaní s jednotným výkladom.

2. Úvod

2.1. Colná únia je základom Európskej únie. Colná legislatíva Únie je z hľadiska pravidiel hmotného a procesného práva úplne harmonizovaná už od roku 1992. V roku 2013 bol nariadením (EÚ) č. 952/2013 prijatý nový Colný kódex Únie (Union Customs Code – UCC), v platnosti od roku 2016.

2.2. Colné záležitosti, pokiaľ ide o regulačné aspekty, spadajú do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ZFEÚ, zatiaľ čo činnosti týkajúce sa organizácie kontrol, systému sankcií a činnosti v oblasti presadzovania práva v rámci justičnej spolupráce v trestných veciach sú v právomoci členských štátov (hlava V ZFEÚ).

2.3. Colné operácie EÚ predstavujú takmer 16 % svetového obchodu spravujúc dovoz a vývoz v hodnote viac než 3 500 miliárd EUR ročne. Vybrané clá v roku 2013 dosiahli hodnotu 15,3 miliardy EUR, t. j. približne 11 % rozpočtu EÚ.

2.4. Vnútroštátne systémy v oblasti porušovania colných predpisov a sankcií, ktoré nie sú harmonizované, môžu viesť k presunu nelegálneho obchodovania do členských štátov, kde je menšie riziko, že bude odhalené, a kde sú postihy nižšie, zatiaľ čo legitímne podniky čelia vyšším nákladom, keď pôsobia vo viacerých jurisdikciách a rôzne sankčné režimy môžu narušiť obchodné toky a formy hospodárskej činnosti na jednotnom trhu a prinášať výhody pre spoločnosti pôsobiace v krajinách, v ktorých sú menej prísne colné kontroly.

2.5. Už od programu Colníctvo 2013 sa analyzovali vnútroštátne režimy členských štátov týkajúce sa porušenia colných predpisov a sankcií, pričom sa zistil značný počet rozdielov medzi jednotlivými systémami, ako upozornili nedávne hĺbkové analýzy ⁽¹⁾.

2.6. V skutočnosti sa pri boji proti porušovaniu colných predpisov dodržiava 28 ⁽²⁾ rôznych súborov právnych noriem, ako aj rôzne administratívne alebo právne tradície s veľkými rozdielmi vo vymedzení pojmov a prísnosti týchto sankcií: chýbajúca jednotnosť pri uplatňovaní colných predpisov má vplyv na podmienky hospodárskej súťaže, ktoré by mali byť homogénne v rámci vnútorného trhu.

2.7. Rozdiely pri uplatňovaní pravidiel sa týkajú predovšetkým: povahy administratívnych a/alebo trestných sankcií, druhov sankcií, prahových hodnôt a rozsahu porušenia, systémov urovnávania sporov/vysporiadania, úrovni a druhov zodpovednosti, všetkých prítahujúcich alebo poľahčujúcich faktorov, časových obmedzení a premlčacích lehôt a zodpovednosti právnických osôb.

⁽¹⁾ Pozri *Analysis and effects of the different Member States' customs sanctioning systems*. PE 569.990 – január 2016.

⁽²⁾ V súčasnosti.

2.8. Prekonanie nesúladu vo vykonávaní bude potrebné a mali by sa harmonizovať európske colné systémy podľa princípu jednotnej colnej správy, v rámci ktorej členské štáty umožnia mechanizmy urovnávania sporov v oblasti zúčtovania v prípade porušenia colných predpisov, v závislosti od jeho povahy a rozsahu, v snahe predchádzať pre obe strany nákladným a dlhotrvajúcim právnym postupom.

2.9. Okrem toho treba pripomenúť, že colná únia je operatívnym nástrojom väčšiny opatrení obchodnej politiky EÚ a vykonáva mnohé medzinárodné dohody, pokiaľ ide o obchodné toky EÚ. Prostredníctvom správnych orgánov členských štátov rozvíja dôležité horizontálne postupy riadenia údajov, obchodných hospodárskych subjektov a uplatnení. Rozdiely vo vykonávaní v rámci európskeho systému už boli predmetom odvolaní vo WTO.

2.10. Vzhľadom na vážne problémy s fungovaním, ktorým colná únia čelí v dôsledku nejednotného uplatňovania právnych predpisov, ktoré môže ohroziť jej celkovú efektívnosť, EHSV už prízvukoval, že je dôležité „aby sa sledovala jednotná colná politika, založená na jednotných, aktualizovaných, transparentných, účinných a zjednodušených postupoch, ktorá by prispela k zvýšeniu hospodárskej konkurencieschopnosti EÚ v celosvetovom meradle“⁽³⁾.

2.11. Je totiž dôležité, ako to zdôraznil EHSV⁽⁴⁾, aby sa v záujme vytvorenia skutočného vnútorného trhu zaručili isté lehoty na zavedenie vykonávacích predpisov ako aj jednotný výklad colných právnych predpisov Únie, pričom colné správy musia konať ako jedna správa s cieľom dosiahnuť: rovnaké zaobchádzanie s hospodárskymi subjektmi kdekoľvek na colnom území EÚ, uľahčenie prístupu k statusu schváleného hospodárskeho subjektu, poskytovanie aktualizovaných informácií všetkým zainteresovaným aktérom, informatizované postupy, kvalitnú odbornú prípravu ľudských zdrojov. V zásade by sme mali byť schopní vytvoriť **jednotnú európsku colnú správu**.

2.12. Jediné účinnými krokmi smerom k vytvoreniu jednotnej európskej colnej správy a primeraných riadiacich štruktúr sa bude dať odstrániť pretrvávajúca zložitosť a nejednotnosť pri fungovaní colnej únie.

3. Návrh Komisie

3.1. Hlavným cieľom navrhovanej smernice Komisie je dosiahnuť prostredníctvom harmonizačnej smernice spoločný právny rámec s cieľom zabezpečiť:

- rovnaké zaobchádzanie s hospodárskymi subjektmi,
- účinnú ochranu finančných záujmov EÚ,
- účinné presadzovanie pravidiel v oblasti porušovania colných predpisov a sankcií,
- situácia právnej istoty (*lex certa*) a podmienenosti a proporcionality sankcií (*nulla poena sine culpa*),

pričom sa zaručí dodržiavanie colných predpisov konzistentným spôsobom v celej EÚ jednotným uplatňovaním pravidiel týkajúcich sa porušovania colných predpisov a sankcií s cieľom zabrániť tomu, aby sa vnútroštátne systémy týkajúce sa porušovania predpisov a sankcií príliš navzájom odlišovali, až natoľko, že by menili pravidlá hospodárskej súťaže a ovplyvňovali voľný pohyb tovaru.

3.2. Európska komisia konkrétne v súlade so zvoleným právnym základom, ktorým je článok 33 ZFEÚ, navrhla:

- dlhý zoznam sankcionovateľných prípadov roztriediť podľa typológie do troch makrokategórií: prípady postihnutelné v prípade objektívnej zodpovednosti (*strict liability*) v prípade zavinenia alebo nedbanlivosti, alebo v prípade úmyselného porušenia predpisov,

⁽³⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 68.

⁽⁴⁾ Pozri stanoviská EHSV Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 68 a Ú. v. EÚ C 251, 31.7.2015, s. 25.

- vytvorí škálu sankcií, ktoré sú „účinné, primerané a odrádzajúce“ pre každú z kategórií v súlade s kritériami ustanovenými v judikatúre Súdneho dvora⁽⁵⁾,
- rozsah sankcií, ktoré možno uložiť v rozpätí od 1 do 30 % hodnoty tovaru, alebo stanoví paušálnu sadzbu, ak sa porušenie týka určitého postavenia alebo povolenia,
- s cieľom predísť rozdielom v časových obmedzeniach sankčných právomocí zaviesť lehotu 4 rokov odo dňa porušenia predpisov alebo odo dňa, keď sa prestávajú porušovať v prípade pokračujúceho alebo opakovaného porušovania,
- zaviesť mechanizmy na pozastavenie správneho konania v prípade, že v súvislosti s tými istými skutočnosťami začne trestné konanie,
- podporovať spoluprácu a výmenu informácií medzi členskými štátmi.

3.3. Návrh, ktorý pred tromi rokmi predložila Európska komisia, dôkladne preskúmal Európsky parlament a viaceré členské štáty predniesli svoje námietky. Litovský parlament namietol, že výber právneho základu (článok 33 ZFEÚ) návrhu neoprávňuje Úniu prijať opatrenia, ktorými sa stanovuje rámec týkajúci sa porušení colných predpisov Únie, ako aj sankcie za tieto porušenia⁽⁶⁾, keďže nie je v súlade so zásadou subsidiarity, najmä ak nie je dodržaná zásada prenesenia právomocí, podľa ktorej Únia koná iba vtedy, ak zmluvy poskytujú právny základ pre dané opatrenie.

3.4. EP teraz pokračuje v skúmaní návrhu, pričom vypracovaním svojho stanoviska bola poverená pani Kaja Kallas, spravodajkyňa výboru IMCO, ktorá požiadala o rozšírenie právneho základu aj na článok 114 ZFEÚ⁽⁷⁾, ktorý stanovuje povinnú konzultáciu s EHSV, ako je uvedené v liste predsedu výboru EP IMCO so žiadosťou o konzultáciu s EHSV.

3.5. EHSV plne súhlasí s týmto rozhodnutím a zdôrazňuje význam **jednotného** colného systému, so schopnosťou dodať hodnoty a jednotu nielen vnútornému trhu, ale celej európskej spoločnosti, ktorá v súčasnosti viac ako kedykoľvek predtým vyhľadáva zjednocujúce systémy.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor vždy tvrdil, že účinná colná únia je nevyhnutným predpokladom procesu európskej integrácie, a jej cieľom je zabezpečiť voľný pohyb tovaru a maximálnu možnú ochranu spotrebiteľov a životného prostredia v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže.

4.2. EHSV považuje za nevyhnutný spoločný prístup k prevencii, odrádzaniu a jednoznačnému vymedzeniu porušení predpisov a jednotnému riadeniu systémov sankcií, vrátane systémov urovnávania sporov vysporiadaním s cieľom zabezpečiť jednotné a nediskriminačné uplatňovanie právnych predpisov EÚ na celom území, ako sa uvádza v článku 3 ZFEÚ.

4.3. EHSV s presvedčením podporuje urýchlenie prebiehajúceho procesu smerom k vytvoreniu skutočne jednotnej európskej colnej správy s jednotným riadením Európskou colnou agentúrou a zriadenie spoločných správnych a súdnych orgánov⁽⁸⁾, ako Európsky colný súdny dvor⁽⁹⁾, podľa vzoru severoamerického systému na uplatňovanie jednotného systému pre porušovanie predpisov a jednotného systému sankcií poslednej inštancie doplnený o ex ante uplatňovanie systémov prevencie a systému urovnávania sporov/vysporiadania zamerané na obmedzenie, resp. odstránenie nákladných sporov, ktoré poškodzujú obchod Únie, najmä pre malé a stredné podniky.

⁽⁵⁾ Pozri rozsudky Súdneho dvora vydané vo veciach C-382/92 a C- 91/02.

⁽⁶⁾ Pozri Seimas Litovskej republiky – závery Výboru pre európske záležitosti, dokument č. ES-14-51, 9. júla 2014, č. 100-P-71.

⁽⁷⁾ Článok 33 ZFEÚ predstavuje teda správny právny základ, keď ide o rámec spolupráce medzi colnými orgánmi. Článok 114 ZFEÚ je právny základ použitý na prijatie harmonizačných opatrení týkajúcich sa vnútorného trhu. Zosúladovacie opatrenia uvedené v tomto článku vychádzajú z predpokladu, že medzi právnymi predpismi jednotlivých členských štátov existujú rozdiely, ktoré by mohli narušiť obchodnú výmenu v rámci vnútorného trhu.

⁽⁸⁾ Z právneho hľadiska je to možné na základe článku 257 ZFEÚ, ktoré sa už uplatňuje na Súd pre verejnú službu (t. j. súdny dvor pre pracovnoprávne spory zamestnancov EÚ), a perspektívne by sa to dalo uplatniť aj na vytvorenie európskeho súdu pre ochranné známky a patenty.

⁽⁹⁾ Referenčným modelom by mohol byť *U. S. Court of International Trade*. „The Customs Courts Act of 1980 creates a comprehensive system for judicial review of civil actions arising out of import transactions and federal transactions affecting international trade.“

4.4. EHSV sa domnieva, že jednotné uplatňovanie colných predpisov EÚ sa musí vzťahovať aj na štádium súdneho konania pre hospodárske subjekty, a to jednak z hľadiska vnútorného trhu, jednak na medzinárodnej úrovni, ako aj na ex ante prístup k prevencii založený na jednoznačných posilnených telematických riešeniach IKT, aby sa zabránilo zvyšovaniu byrokratickej záťaže pri overovaní totožnosti.

4.4.1. Výbor opätovne poukazuje na dôležitosť uplatňovania „colnej politiky založenej na jednotných, transparentných, efektívnych, účinných [...] postupoch, ktorá umožní Európskej únii čeliť svetovej konkurencii a chrániť práva a bezpečnosť podnikov a európskych spotrebiteľov, ako aj duševné vlastníctvo“⁽¹⁰⁾.

4.5. EHSV je presvedčený, že každý európsky systém porušení predpisov, urovnávania sporov a sankčného vysporiadania musia sprevádzať opatrenia zahŕňajúce všetky ostatné prvky, ktoré sú súčasťou všeobecného systému presadzovania práva, ako sú dohľad, kontrola a vyšetrovanie a monitorovanie.

4.6. Výbor považuje za nevyhnutné zaručiť právnu istotu a jednotné uplatňovanie na celom území EÚ prostredníctvom harmonizovaného režimu zisťovania porušení predpisov a obviňovania zaň podľa presných a dobre stanovených kategórií, a prostredníctvom sankčných občianskoprávných a nie trestnoprávných opatrení, úmerných k závažnosti, v rámci spoločných minimálnych a maximálnych prahových hodnôt, ktoré by si vynútili konvergenciu trendov, vrátane potenciálnych nepeňažných sankcií.

4.7. EHSV sa domnieva, že tento prvý krok vedúci k zosúladieniu systémov porušenia predpisov a sankcií spoločnej colnej legislatívy, by mal:

- zosúladiť premlčacie lehoty s premlčacími lehotami na oznámenie colného dlhu vo výške 3 rokov, ako sa stanovuje v Colnom kódexe,
- zabezpečiť, aby porušenia predpisov boli sankcionované v závislosti od závažnosti previnenia,
- odstupňovať peňažné pokuty proporčne a podľa výšky nezaplateného cla, a nie podľa hodnoty daného tovaru.

4.8. EHSV trvá na tom, aby sa zaručila plná interoperabilita medzi rôznymi existujúcimi databázami európskeho systému dohľadu nad trhom, v snahe zvýšiť odrádzajúci efekt porušenia predpisov, na základe spoločnej stratégie a s výraznou podporou programov Únie s cieľom zabezpečiť spoločné využívanie informácií medzi rôznymi orgánmi na rôznych úrovniach v reálnom čase, najmä v prípadoch vážnych porušení predpisov a sankcií, a to aj s cieľom posilniť boj proti nezákonnému obchodu a zjednodušiť postupy pre legálny obchod.

4.9. V súlade s judikatúrou Súdneho dvora, sa výbor domnieva, že možno súhlasiť so začlenením článku 114 popri článku 33 do právneho základu návrhu, pretože opatrenia uvedené v článku 114 ZFEÚ majú za cieľ zlepšenie podmienok fungovania vnútorného trhu a prispievajú k odstráneniu narušení hospodárskej súťaže v zmysle legislatívneho návrhu.

4.10. Kým sa vytvorí skutočná colná únia, EHSV vyzýva na zintenzívnenie činnosti EÚ v oblasti odbornej prípravy a rozvoja kvalifikovaných ľudských zdrojov a posilnenie riadiacich kapacít regulačného rámca EÚ, okrem iného aj pomocou opatrení zameraných na zlepšenie administratívnych kapacít a vytvorením spoločnej colnej zásahovej jednotky s cieľom zabezpečiť jednotné uplatňovanie systémov sankcií, urovnávania sporov a vysporiadania.

4.11. Výbor odporúča, aby do správy, ktorú má Komisia každé dva roky predkladať Európskemu parlamentu, Rade a EHSV, nebolo zahrnuté len hodnotenie úrovní konvergencie vykonávania v členských štátoch, ale predovšetkým aj názorný prehľad kľúčových výkonnostných ukazovateľov colných sankcií, šírenia osvedčených postupov, účinnosti súvisiacich služieb, efektívnosti legislatívneho rámca EÚ, aby sa zväzili ďalšie kroky smerom k vytvoreniu **skutočnej európskej colnej agentúry, európskeho colného súdneho dvora a účinného a efektívneho spoločného colného orgánu.**

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV (Ú. v. C 271 z 19.09.2013, s. 66).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií o dani z príjmu určitými podnikmi a pobočkami

[COM(2016) 198 final – 2016/0107 (COD)]

(2016/C 487/09)

Spravodajca: **Victor ALISTAR**

Pomocný spravodajca: **Petru Sorin DANDEA**

Konzultácia	Európsky parlament, 28. 4. 2016 Rada, 28. 4. 2016
Právny základ	Článok 50 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Dátum schválenia v sekcii	8. 9. 2016
Dátum schválenia na plenárnom zasadnutí	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	204/7/16

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV podporuje návrh Komisie na zvýšenie transparentnosti systému zdaňovania prostredníctvom vykazovania podľa jednotlivých krajín a domnieva sa, že toto opatrenie zvýši dôveru občanov v Európsku úniu.

1.2. Daňová transparentnosť je užitočným nástrojom, pokiaľ ide o uznanie prínosu nadnárodných spoločností pri vytváraní verejných príjmov na mieste, kde pôsobia.

1.3. EHSV konštatuje, že zverejňovanie konkrétnych údajov týkajúcich sa dodržiavania daňových povinností (ktoré už boli stanovené prostredníctvom iných pravidiel na úrovni EÚ, členskými štátmi a kapitálovými trhmi) podľa jednotlivých krajín si vyžaduje verejná mienka, ako aj podnikateľské prostredie.

1.4. Prostredie spravodlivej hospodárskej súťaže sa zabezpečuje prostredníctvom spravodlivého daňového zaťaženia všetkých subjektov pôsobiacich na jednotnom trhu, pričom toto zaťaženie sa vzťahuje na zisky vytvorené na jednotnom európskom trhu bez ohľadu na ich formu organizácie na celosvetovom trhu.

1.5. Normy navrhnuté Komisiou sú minimálne a nižšie ako normy, ktoré stanovila OECD, pokiaľ ide o údaje, ktoré sa majú vykazovať. Návrh smernice však požaduje zverejňovať tieto údaje s cieľom zabezpečiť súčinnosť s vyhláseniami o etike v podnikateľskej oblasti a verejnú zodpovednosť príslušných podnikov vo vzťahu ku všetkým spotrebiteľom, partnerom a daňovým poplatníkom v Európskej únii. EHSV sa preto domnieva, že súbor údajov sa musí stanoviť v súlade s normami BEPS, ktoré Európska únia a väčšina jej členských štátov už prevzali, keďže tento návrh nariadenia sa týka transparentnosti a jeho cieľom nie je zmenšovať účinok už prijatých medzinárodných záväzkov.

1.6. EHSV zastáva názor, že pravidlá Komisie v rámci balíka opatrení v daňových záležitostiach musia zabezpečiť, aby veľké a/alebo nadnárodné spoločnosti, ktoré čestne dodržiavajú svoje záväzky v daňovej oblasti, neboli znevýhodnené z dôvodu praktík agresívneho daňového plánovania iných nadnárodných spoločností.

1.7. EHSV odporúča, aby sa údaje uverejňovali v jednom z jazykov medzinárodnej komunikácie, ktorý je aj jedným z úradných jazykov Európskej únie, s cieľom zabezpečiť reálny prístup verejnosti k údajom o celom spoločnom trhu.

1.8. EHSV sa domnieva, že v snahe zjednodušiť administratívnu záťaž v oblasti zverejňovania a správy údajov na úrovni Európskej únie, je potrebné stanoviť pre členské štáty povinnosť viesť verejný register o predkladaní vykazovania podľa jednotlivých krajín, ktorý bude v súlade so štandardizovaným systémom na úrovni EÚ.

1.9. So zreteľom na záväzky členských štátov a Komisie týkajúce sa partnerstva za otvorenú verejnú správu (Open Government Partnership – OGP), zverejňovanie údajov na portáli sa musí realizovať v rámci otvoreného systému, ktorý zástupcom občianskej spoločnosti a podnikateľského prostredia uľahčí prístup a bezproblémové používanie údajov.

1.10. EHSV sa domnieva, že v záujme riešenia podstatných problémov musí Komisia predložiť ambicióznejší balík, ktorý bude pokračovať v tomto smerovaní zameranom na harmonizáciu daní a ktorý zabezpečí, že zdroje potrebné na investičné programy, sociálnu ochranu a hospodársky rast, sa budú v členských štátoch vyberať účinne, rovnomerne a nediskriminačným spôsobom, aby sa zabránilo daňovým únikom, ako aj rizikám spojeným so zneužívaním a nadmerným daňovým zaťažením v niektorých jurisdikciách.

1.11. EHSV je presvedčený, že strop vo výške 750 miliónov EUR je príliš vysoký a žiada jeho zníženie, resp. odporúča vypracovať harmonogram pre postupné znižovanie tejto prahovej hodnoty.

1.12. Je potrebné stanoviť jasnejšie kritériá pre dobrú správu v daňových záležitostiach a pre zisťovanie tých daňových jurisdikcií, ktoré ich nespĺňajú.

2. Návrh Európskej komisie

2.1. Európska komisia predložila v marci 2016 oznámenie⁽¹⁾ obsahujúce návrh smernice, ktorého cieľom je zmeniť a doplniť smernicu o účtovníctve⁽²⁾. Tento návrh smernice bol ohlásený v rámci súboru opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, ktorý Komisia predložila v marci 2016 ako súčasť Agendy⁽³⁾ pre transparentnejšie, spravodlivejšie a efektívnejšie zdaňovanie podnikov.

2.2. Boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a agresívnemu daňovému plánovaniu je politickou prioritou Európskej komisie. Prostredníctvom tohto návrhu si Komisia želá zabezpečiť uplatňovanie zásady, podľa ktorej by sa zisk mal zdaňovať tam, kde bol vytvorený.

2.3. Návrh by od nadnárodných podnikov s obratom vyšším ako 750 miliónov EUR vyžadoval, aby v rámci vykazovania podľa jednotlivých krajín (country by country reporting – CBCR) zverejňovali výšku svojej dane z príjmu, spolu s ďalšími relevantnými daňovými informáciami.

2.4. Návrh smernice neukladá malým podnikom a mikropodnikom žiadne dodatočné povinnosti týkajúce sa zdaňovania ich príjmov.

2.5. Návrh smernice o zmene a doplnení smernice 2013/34/EÚ obsahuje opatrenia zamerané na jednotnú transpozíciu opatrenia 13⁽⁴⁾ OECD BEPS (base erosion profit shifting) na úrovni členských štátov. Tieto opatrenia sa týkajú zlepšenia mechanizmu automatickej výmeny informácií medzi daňovými službami členských štátov vrátane informácií, ktoré sú predmetom výmeny, a informácií týkajúcich sa výsledkov rozpočtového roka pre nadnárodné korporácie.

2.6. Návrh Komisie je reakciou na výzvy Európskeho parlamentu na zavedenie vykazovania informácií o dani z príjmu právnických osôb podľa jednotlivých krajín na úrovni Európskej únie.

⁽¹⁾ COM(2016) 198 final

⁽²⁾ Smernica 2013/34/EÚ.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/timeline_without_logo.png.

⁽⁴⁾ <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm>.

2.7. V období od júna do decembra 2015 zorganizovali útvary Komisie rozsiahle konzultácie o návrhu vykazovania podľa jednotlivých krajín. Medzi 400 respondentmi boli zastúpené podniky, priemyselné združenia, MVO, občania a expertné skupiny. Väčšina fyzických osôb, ktoré zareagovali na verejnú konzultáciu, požadovala, aby Európska únia viedla rozpravu a prípadne v oblasti vykazovania podľa jednotlivých krajín išla nad rámec súčasných medzinárodných iniciatív. Väčšina respondentov sa vyjadrila, že uprednostňujú štandardné vykazovanie podľa jednotlivých krajín v súlade s normou BEPS OECD.

2.8. Návrh sa opiera o posúdenie vplyvu, ktoré kladne prijal výbor pre kontrolu regulácie. Na základe stanoviska výboru sa posúdenie vplyvu vylepšilo.

2.9. Komisia sa domnieva, že približne 6 000 podnikov bude musieť vypracovať vykazovanie podľa jednotlivých krajín z dôvodu pôsobenia v rámci EÚ. Z toho približne iba 2 000 podnikov má sídlo v EÚ, čo je len zlomok z celkového počtu 7,5 milióna podnikov.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1. Návrh smernice navrhuje, aby sa na úrovni členských štátov jednotne vykonávali pravidlá obsiahnuté v projekte OECD BEPS⁽⁵⁾, ktorý je zameraný na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu na celosvetovej úrovni. EHSV v súlade so svojimi vyjadreniami v predchádzajúcich stanoviskách⁽⁶⁾ víta iniciatívu Komisie a podporuje jej úsilie zamerané na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, keďže takéto praktiky uplatňované niektorými nadnárodnými korporáciami narúšajú základy dane členských štátov v odhadovanej ročnej výške niekoľko desiatok miliárd EUR.

3.2. Balík opatrení Komisie v daňovej oblasti prispeje k transparentnejším daňovým postupom a vytvorí legitímny tlak na zabezpečenie rovnakého konkurenčného rámca a rovnakej ekonomickej výkonnosti medzi spoločnosťami, ktoré majú k dispozícii nástroje daňového plánovania a medzi tými, ktoré pôsobia len na spoločnom trhu. Táto smernica nemení zásady zdaňovania, no vyžaduje väčšiu transparentnosť, pokiaľ ide o ich uplatňovanie na základe žiadostí európskej verejnej mienky v nadväznosti na škandály LuxLeaks a Panama papers.

3.3. Návrh smernice vyníma z rozsahu uplatňovania 85 – 90 % nadnárodných spoločností, pričom stanovuje prahovú hodnotu na úrovni 750 miliónov EUR. Nad touto prahovou hodnotou sa musí povinne predkladať vykazovanie podľa jednotlivých krajín. EHSV sa domnieva, že táto prahová hodnota je príliš vysoká a diskriminačná. Tým, že sa rozsah uplatňovania smernice nevzťahuje na väčšinu nadnárodných korporácií, sa môže znížiť jej účinok.

3.4. EHSV sa domnieva, že prahová hodnota vo výške 750 miliónov by sa mala postupne znižovať a mal by sa vypracovať príslušný harmonogram na základe priebežných posúdení vplyvu.

3.5. Komisia navrhla, aby vykazovanie podľa jednotlivých krajín obsahovalo súbor podrobných informácií v článku 48c návrhu smernice. EHSV sa domnieva, že do tejto kategórie informácií by sa malo zahrnúť aj vyhlásenie spoločností o prípadných operáciách realizovaných na území jurisdikcií, ktoré sú zahrnuté v zozname uvedenom v článku 48 g. Aby uplatňovanie tejto smernice prinieslo očakávané výsledky, mal by zoznam informácií uvedených v tomto článku obsahovať aj údaje o aktívach a predajoch, ako aj zoznam všetkých dcérskych spoločností alebo pobočiek, tak ako to odporúča norma BEPS OECD.

3.6. Komisia navrhuje, aby vykazovanie podľa jednotlivých krajín bolo podrobné a aby sa správa o finančnej situácii predkladala oddelene za každý členský štát, v ktorom má materská spoločnosť pobočky alebo dcérske spoločnosti. V návrhu smernice sa stanovuje, že v prípade jurisdikcií mimo územia Európskej únie sa musia informácie predkladať komplexne. EHSV sa domnieva, že takéto komplexné predkladanie údajov môže zakrývať prípadné operácie agresívneho daňového plánovania, v dôsledku čoho sa stráca účinnosť uplatňovanej smernice. EHSV odporúča Komisii, aby zverejnila podrobné vykazovanie podľa jednotlivých krajín pre všetky jurisdikcie, v ktorých má materská spoločnosť pobočky alebo dcérske spoločnosti.

3.7. V článku 48 g návrhu sa stanovuje, aby sa vypracoval zoznam daňových jurisdikcií, ktoré nespolupracujú alebo nedodržiavajú normy v oblasti dobrej správy v daňových záležitostiach. EHSV podporil⁽⁷⁾ vypracovanie zoznamu EÚ, v ktorom budú uvedené územia, ktoré odmietajú uplatňovať normy v oblasti dobrej správy v daňových záležitostiach.

⁽⁵⁾ <http://www.oecd.org/ctp/beps-actions.htm>.

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému *Boj proti daňovým podvodom a daňovým únikom* (Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 34) a stanovisko na tému *Balík opatrení na boj proti vyhybaniu sa daňovým povinnostiam* (Ú. v. EÚ C 264, 20.7.2016, s. 93).

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV o súbore opatrení na tému *Daňová transparentnosť* (Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 64).

Väčšina členských štátov má v súčasnosti svoj vlastný systém zoznamov a sankcií pre finančné transakcie týkajúce sa týchto území. EHSV sa domnieva, že zoznam EÚ s jasnými kritériami na určenie nespolupracujúcich jurisdikcií a sankcií, ktoré sa majú uplatňovať jednotne vo všetkých členských štátoch, by bol oveľa účinnejším nástrojom v boji proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a proti agresívnemu daňovému plánovaniu. Výbor preto schvaľuje opatrenia, ktoré navrhla Komisia v rámci tejto stratégie.

3.8. EHSV v záujme zabezpečenia cieľov verejnej politiky v oblasti väčšej daňovej transparentnosti spoločností odporúča vytvoriť národný verejný register spravovaný vnútroštátnymi daňovými orgánmi členských štátov, aby bolo vykazovanie podľa jednotlivých krajín dostupné bez obmedzení. V snahe uľahčiť realizáciu procesu a znížiť administratívnu záťaž podnikov výbor v tejto súvislosti odporúča, aby smernica stanovila spoločný štandardný formát na úrovni členských štátov, ktorý umožní otvorené spracovanie údajov, v súlade so záväzkami partnerstva za otvorenú verejnú správu (Open Government Partnership).

3.9. EHSV sa taktiež domnieva, že v záujme zabezpečenia jednotnej etiky v daňovej oblasti na spoločnom trhu je potrebné, aby sa v rámci daňových politík pristúpilo k väčšej harmonizácii zásad a politík zdaňovania, pričom treba klásť väčší dôraz na zásadu zdaňovania ziskov na mieste, kde vznikajú, vrátane výrobných a obchodných vzťahov medzi členskými štátmi.

3.10. EHSV so zreteľom na početné žiadosti organizácií občianskej spoločnosti o zvýšenie daňovej transparentnosti nadnárodných korporácií víta iniciatívu Komisie, aby sa do ustanovení smernice zahrnula aj povinnosť členských štátov zverejňovať údaje predložené vo vykazovaní podľa jednotlivých krajín.

3.11. V návrhu smernice sa stanovuje, že vykazovanie podľa jednotlivých krajín sa zverejňuje v úradnom jazyku členského štátu, na území ktorého podnik pôsobí. Výbor sa domnieva, že v záujme zabezpečenia verejného prístupu k informáciám fiškálnej povahy obsiahnutým v správe je potrebné, aby sa tieto informácie zverejňovali aspoň v jednom z jazykov využívaných pre medzinárodnú komunikáciu.

3.12. Vzhľadom na negatívne účinky krízy na administratívne kapacity daňových orgánov jednotlivých členských štátov, EHSV odporúča, aby Komisia a členské štáty v súvislosti s uplatňovaním nových noriem v daňovej oblasti vyčlenili ľudské a finančné zdroje potrebné na zabezpečenie ich úspešného uplatnenia.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2016/399, pokiaľ ide o používanie systému vstup/výstup

[COM(2016) 196 final – 2016/0105 (COD)]

a na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje systém vstup/výstup (EES) na zaznamenávanie údajov o vstupe a výstupe a odopretí vstupe v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín prekračujúcich vonkajšie hranice členských štátov Európskej únie a ktorým sa stanovujú podmienky prístupu do systému vstup/výstup na účely presadzovania práva a ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 767/2008 a nariadenie (EÚ) č. 1077/2011

[COM(2016) 194 final – 2016/0106 (COD)]

(2016/C 487/10)

Spravodajca: **Cristian PÎRVULESCU**

Konzultácia	Európsky parlament, 9. 5. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní EÚ
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Dátum schválenia v sekcii	9. 9. 2016
Dátum schválenia na plenárnom zasadnutí	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	155/2/0

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že systém vstup/výstup (Entry/Exit System – EES) vo svojej novej forme je potrebný, keďže je prínosom v oblasti bezpečnosti na európskej úrovni. Tak ako v iných politických a regulačných oblastiach, výbor prostredníctvom svojich stanovísk podporuje vyvážený prístup, pokiaľ ide o bezpečnosť a rešpektovanie zákonov, ktoré sú vždy spojené so základnými hodnotami Európskej únie.

1.2. Výbor sa domnieva, že sprevádzkovanie nového systému vstup/výstup musí sprevádzať informovanie verejnosti s cieľom čo najzrozumiteľnejšie vysvetliť, ako systém funguje, pričom treba klásť dôraz na ochranu osobných údajov. Odporúča zorganizovať informačné a vzdelávacie kampane určené orgánom, ako aj štátnym príslušníkom tretích krajín.

1.3. Výbor sa domnieva, že je potrebné vhodne informovať a vyškolit pracovníkov zapojených do prevádzky systému. Odporúča, aby na výškolenie pracovníkov bola vyčlenená primeraná finančná aj inštitucionálna podpora.

1.4. Výbor sa domnieva, že je potrebné, aby špecializované inštitúcie Európskej únie trvalo monitorovali rešpektovanie základných práv, pričom na tomto monitorovaní sa môžu podieľať aj organizácie občianskej spoločnosti na európskej a vnútroštátnej úrovni.

1.5. Pokiaľ ide o osobné údaje, výbor trvá na tom, že je potrebné jasne vymedziť a chrániť právo na prístup, opravu a vymazanie osobných údajov.

1.6. Výbor odporúča, aby sa po uvedení systému do prevádzky uskutočnil podobný prieskum, aký sa vykonal v pilotnej fáze, aby bolo možné preskúmať vplyv na cestujúcich za reálnych podmienok.

2. Úvod: súvislosti a argumenty zamerané na zavedenie nového systému EÚ vstup/výstup

2.1. Keďže sa očakáva, že celkový počet regulárnych prekročení hraníc má v roku 2025 stúpnuť na 887 miliónov, z čoho približne jednu tretinu majú tvoriť štátni príslušníci tretích krajín cestujúci do krajín schengenského priestoru na krátkodobú návštevu, je potrebné pristúpiť k modernizácii hraníc, na základe ktorej bude možné spoločne a efektívne riadiť toky cestujúcich.

2.2. Rozsah pôsobnosti nového systému vstup/výstup (EES) zahŕňa prekročenia hraníc všetkými štátnymi príslušníkmi tretích krajín, pre ktorých sú víza povinné, ako aj tými, ktorí sú od vízovej povinnosti oslobodení, ktorí navštevujú schengenský priestor na krátkodobý pobyt (maximálne 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia) alebo prípadne na základe okružného víza (do jedného roka).

2.3. Zavedenie systému EES má za cieľ: a) odstrániť meškania zaznamenané počas procesu kontroly na hraniciach a zlepšiť kvalitu týchto kontrol pre štátnych príslušníkov tretích krajín; b) zabezpečiť systematickú a spoľahlivú identifikáciu osôb, ktoré prekročili povolenú dĺžku pobytu; c) posilniť vnútornú bezpečnosť a boj proti terorizmu a závažnej trestnej činnosti.

2.4. Komisia predložila vo februári 2013 balík legislatívnych návrhov o inteligentných hraniciach s cieľom modernizovať riadenie vonkajších hraníc schengenského priestoru. Od roku 2013 sa prijal rad zmien, ktoré majú uľahčiť navrhovanie a vykonávanie systému vstup/výstup:

2.4.1. Vízový informačný systém (VIS) sa stal plne funkčným a biometrické overenie držiteľov víz v systéme VIS na vonkajších hraniciach schengenského priestoru sa stalo povinným.

2.4.2. Rozhovory o liberalizácii vízového režimu s krajinami západného Balkánu a na východných a juhovýchodných hraniciach EÚ boli ukončené alebo sa zrýchlili, čo povedie k rastúcemu podielu cestujúcich do EÚ oslobodených od vízovej povinnosti.

2.4.3. Bol schválený Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF-B), v ktorom sa na rozvoj inteligentných hraníc vyčlenila suma 791 miliónov EUR.

2.4.4. V Európskej migračnej agende sa „riadenie hraníc“ identifikuje ako jeden zo „štyroch pilierov na lepšie riadenie migrácie“.

2.4.5. Rozsudok Súdneho dvora EÚ týkajúci sa smernice o uchovávaní údajov po právnej stránke ozrejnilo podmienky a záruky, ktoré treba rešpektovať v prípade ukladania a používania údajov systému vstup/výstup.

3. Všeobecné pripomienky týkajúce sa zavedenia nového systému EÚ vstup/výstup v EÚ

3.1. Výbor sa domnieva, že je nevyhnutné prejsť od neintegrovaneho a ťažkopádneho systému založeného na pečiatkovaní cestovných dokladov pohraničným personálom na takmer automatizovaný systém, prostredníctvom ktorého sa uľahčí prístup štátnych príslušníkov tretích krajín. V tomto prípade je zrejmý prínos úsilia vyvíjaného Spoločenstvom. Európska únia potrebuje systém hraničnej kontroly na zvládnutie zvýšenej mobility, ako aj zaistenie bezpečnosti na území Únie, t. j. systém, ktorý bude uľahčovať mobilitu a zároveň nebude obmedzovať základné práva.

3.2. Výbor oceňuje skutočnosť, že systém prešiel pilotnou fázou a že bolo možné pozorovať v praxi účinky využívania rôznych biometrických zariadení pri kontakte so štátnymi príslušníkmi tretích krajín (pozri štúdiu, ktorá je výsledkom pilotného projektu)⁽¹⁾. Výsledky prieskumu poukazujú na to, že existuje veľká dôvera v spoľahlivosť biometrických technológií a takisto odrážajú súhlasný názor odborníkov, pokiaľ ide o najbezpečnejšie a najspoľahlivejšie prostriedky na biometrickú identifikáciu vyvinuté s cieľom zistiť totožnosť osoby.

⁽¹⁾ Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, 2015, *Smart Borders Pilot Project, Report on the technical conclusions of the Pilot, Volume 1* (Pilotný projekt pre inteligentné hranice: správa o technických záveroch pilotného projektu: prvá časť).

3.3. EHSV víta zapojenie Agentúry pre základné práva, ktorá medzi štátnymi príslušníkmi tretích krajín, s ktorými bol systém testovaný, uskutočnila prieskum o rôznych biometrických zariadeniach, ktoré by sa mohli použiť na účely vyšetovania identifikačných biometrických znakov na rôznych miestach (na letiskách, na železničných staniach a vo vlakoch, v prístavoch a na námorných hraniciach, na cestných hraničných priechodoch) a v rôznych podmienkach, pričom všetky zariadenia použité pri tomto pilotnom projekte sú už dostupné na trhu⁽²⁾.

3.4. Výsledky prieskumu ukazujú, že niektoré skupiny osôb považujú získavanie biometrických údajov za ponížujúce, pričom v priemere si to myslí 45 % respondentov (v Severnej Amerike 30 %, v Európe 43 %, v Latinskej Amerike a v Karibskej oblasti 46 %, v Ázii 52 % a v Afrike 58 %)⁽³⁾. Pokiaľ ide o druh zhromažďovaných biometrických údajov, snímanie dúhovky považuje väčšina respondentov za ponížujúce (32 %), po ktorom nasleduje rozpoznávanie tváre, ktoré za ponížujúce považuje 26,2 % respondentov. Dôležitá je aj skutočnosť, že značná časť respondentov sa domnieva, že prevádzkovanie systému bude mať za následok menšiu diskrimináciu (44,3 %).

3.5. Výbor sa opakovane prostredníctvom svojich stanovísk usiloval podporovať vyvážený prístup, v rámci ktorého sú bezpečnosť a presadzovanie práva vždy spojené s hodnotami Únie, ako aj jej víziu byť vždy slobodným, otvoreným a zároveň bezpečným priestorom.

3.6. Pre Európsku úniu a jej členské štáty je mimoriadne dôležité, aby sa uľahčil systém vstupu a výstupu s cieľom prilákať, a nie odradiť, viac návštevníkov, od turistov po podnikateľov a odborníkov. EHSV preto upozorňuje na znepokojujúci trend v niektorých členských štátoch, ktoré zaujímajú čoraz odmietavejší postoj k prijímaniu štátnych príslušníkov tretích krajín. Výbor sa „obáva, že nemožno očakávať, že členské štáty pomôžu občanom tretích krajín pri vstupe do štátov Únie, ak zároveň existujú členské štáty, ktoré dokonca samotným občanom Únie hrozia odsunutím do ich krajín pôvodu, pretože sú nezamestnaní, alebo im jednoducho zakazujú vstup.“⁽⁴⁾

3.7. EHSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému *Inteligentné hranice* uviedol, že „EHSV by chcel zdôrazniť, že Európska únia je explicitne a implicitne stotožňovaná s otvorenosťou a prepojenosťou nielen v rámci jej hraníc, ale aj v cezhraničnom ponímaní. EÚ je pulzujúcim kultúrnym, sociálnym, politickým a hospodárskym priestorom a cezhraničná mobilita je nástrojom na zachovanie jej významu na svetovej scéne. Vzhľadom na túto skutočnosť by inštitúcie EÚ a členské štáty mali zabezpečiť, že nové systémy nebudú vplývať na cestovanie štátnych príslušníkov tretích krajín a ich ochotu cestovať do EÚ“⁽⁵⁾.

3.8. Výbor v tom istom stanovisku zdôraznil dôležitosť ochrany základných práv a zákazu diskriminácie, ako aj potrebu zabezpečiť prostredníctvom procedurálnych a inštitucionálnych prostriedkov náležitú celistvosť a používanie údajov zhromažďovaných a uchovávaných v systéme.

3.9. Nie je jasné, v akej miere musia členské štáty prispievať k prevádzkovaniu tohto systému, pokiaľ ide o rozpočtovú a inštitucionálnu oblasť. Tento bod treba spresniť a nájsť riešenie v záujme toho, aby sa členské štáty pevne zaviazali k tomu, že budú spolupracovať a prispievať k realizácii systému.

3.10. Výbor upozorňuje na podobné skúsenosti krajín, ktoré zaviedli systém rovnakého typu. Očakávaná verejnosť a všetkých zainteresovaných strán sa musia prispôsobiť v závislosti od kapacít systému dosiahnuť stanovené ciele.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Pokiaľ ide o biometrické identifikačné znaky, výbor oceňuje zníženie počtu digitálneho snímania odtlačkov prstov z 10 na 4, čo je minimálny potrebný počet, a ktorý spolu s identifikáciou tváre umožňuje získať príslušné údaje.

⁽²⁾ Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, 2015, *Smart Borders Pilot Project* (Pilotný projekt pre inteligentné hranice), Prílohy, november 2015, s. 307 – 335.

⁽³⁾ Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, 2015, *Smart Borders Pilot Project* (Pilotný projekt pre inteligentné hranice), Prílohy, november 2015, s. 322.

⁽⁴⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Otvorená a bezpečná Európa: premeniť víziu na skutočnosť“ [COM(2014) 154 final] (Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 96).

⁽⁵⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje systém vstup/výstup na registráciu údajov o vstupe a výstupe štátnych príslušníkov tretích krajín prekračujúcich vonkajšie hranice členských štátov Európskej únie“ [COM(2013) 95 final – 2013/0057 (COD)] a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 562/2006, pokiaľ ide o používanie systému vstup/výstup a programu registrovaných cestujúcich“ [COM(2013) 96 final – 2013/0060 (COD)] a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program registrovaných cestujúcich“ [COM(2013) 97 final – 2013/0059 (COD)] (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 97).

4.2. Pokiaľ ide o osobné údaje, výbor trvá na tom, aby bolo jasne vymedzené a chránené právo na prístup, opravu a vymazanie osobných údajov.

4.3. Je veľmi dôležité, aby pri využívaní systému vstup/výstup príslušné orgány zaručili rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a nedotknuteľnosti osôb, od ktorých požadujú, aby poskytli svoje údaje, a aby nikoho nediskriminovali na základe pohlavia, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

4.4. Zavedenie systému vstup/výstup má výrazný vplyv na vykonávanie práv uvedených v *Charte základných práv Európskej únie*: ľudská dôstojnosť (článok 1), zákaz otroctva a nútených prác (článok 5), právo na slobodu a bezpečnosť (článok 6), rešpektovanie súkromného a rodinného života (článok 7), ochrana osobných údajov (článok 8), nediskriminácia (článok 21), práva dieťaťa (článok 24), práva starších osôb (článok 25), integrácia osôb so zdravotným postihnutím (článok 26) a právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (článok 47). Výbor sa domnieva, že je potrebné, aby špecializované inštitúcie Európskej únie trvalo monitorovali rešpektovanie základných práv, pričom na tomto monitorovaní sa môžu podieľať aj organizácie občianskej spoločnosti na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ.

4.5. Hoci pilotný projekt, ktorý umožnil testovať fungovanie systému na viacerých miestach, nevyvolal výraznejší odpor alebo zdržanlivý postoj zo strany užívateľov, ako je možné vidieť z výsledkov prieskumu Agentúry pre základné práva, môžeme predpokladať, že niektoré kategórie osôb budú mať ťažkosti s jeho používaním a verejnosť ho bude vnímať negatívne. K týmto kategóriám osôb sa môžu pridať aj osoby, ktoré majú zdržanlivý postoj k zhromažďovaniu biometrických údajov z kultúrno-náboženských dôvodov alebo z dôvodu nedostatku dôvery, pokiaľ ide o spôsob používania a ochrany údajov zo strany orgánov.

4.6. Výbor sa domnieva, že sprevádzkovanie tohto systému vstup/výstup musí sprevádzať informovanie verejnosti s cieľom čo najzrozumiteľnejšie vysvetliť, ako systém funguje, pričom treba kľásť dôraz na ochranu osobných údajov. Verejnosť musí byť informovaná o všetkých preventívnych opatreniach týkajúcich sa zhromažďovania, uchovávaní a používania údajov, aby sa predišlo prípadnej neochote a uľahčila sa bezproblémová mobilita.

4.7. Výbor sa domnieva, že je potrebné vhodne informovať a vyškolit pracovníkov zapojených do prevádzky systému. Tak ako to vyplýva aj z pilotného projektu, samotní pracovníci pôsobiaci na hraniciach poukázali na skutočnosť, že je potrebná odborná príprava, aby sa mohli oboznámiť s novými zariadeniami a procesmi⁽⁶⁾. Aj samotné členské štáty sú zodpovedné za dobrú prevádzku systému. V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť normy a postupy, ktoré spresňujú zodpovednosť členských štátov v prípade nedodržania ustanovení nariadenia.

4.8. Výbor sa domnieva, že prenos osobných údajov získaných od členských štátov prostredníctvom systému vstup/výstup alebo informovanie tretích krajín, medzinárodnej organizácie alebo súkromného právneho subjektu so sídlom na území Únie alebo mimo nej o takýchto údajoch, musí byť obmedzené a náležite opodstatnené.

4.9. Výbor sa nazdáva, že určené orgány a Europol by mali požiadať o prístup k systému vstup/výstup iba v prípade, ak sa opodstatnene domnievajú, že prístupom získajú informácie, ktoré v zásadnej miere prispejú k zabráneniu, odhaleniu alebo vyšetrovaniu teroristického trestného činu alebo iného závažného trestného činu. Používanie systému vstup/výstup bude prínosom pre činnosť policajných orgánov, prístup však musí byť prísne regulovaný.

4.10. Výbor oceňuje skutočnosť, že sa vykonalo opätovné preskúmanie predpokladaných nákladov na zavedenie tohto systému a že následne došlo k ich výraznému zníženiu (z 1,1 miliardy EUR na 480 miliónov EUR).

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, 2015, *Smart Borders Pilot Project, Report on the technical conclusions of the Pilot, Volume 1* (Pilotný projekt pre inteligentné hranice: správa o technických záveroch pilotného projektu: prvá časť), s. 14.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu, ktorým sa zrušuje smernica (EÚ) č. 994/2010

[COM(2016) 52 final – 2016/0030 (COD)]

(2016/C 487/11)

Spravodajca: **Graham WATSON**

Konzultácia	Európska komisia, 16/09/2016 Európsky parlament, 07/03/2016 Rady Európskej únie, 09/03/2016
Právny základ	článok 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ)
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	07/09/2016
Prijaté v pléne	22/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	133/4/9

1. Závbery a odporúčania

1.1. Politike EÚ v oblasti bezpečnosti dodávok zemného plynu sa čiastočne darí povzbudzovať členské štáty, aby zohľadňovali solidaritu a spoločnú bezpečnosť. Väčšina otázok spojených s energetickou politikou sa však ešte stále pokladá za vnútroštátne záujmy. V záujme zaistenia bezpečnosti, ktorú Európania očakávajú, sa musia dodávky energie riešiť koherentnejšie na úrovni EÚ.

1.2. Pri takejto celoeurópskej regulácii sa musí zohľadňovať širší kontext úsilia o zmiernenie globálnej zmeny klímy, ambiciózne ciele stanovené v parížskej dohode, stratégia EÚ týkajúca sa odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy, rôzne geopolitické napätia v Európe a vo svete vrátane pohybu utečencov, kríz na hraniciach Európy vrátane nedávnych kríz na Ukrajine, v Turecku, Líbyi a Gruzínsku, ako aj nárastu regionalizmu, ktorý ohrozuje integráciu EÚ.

1.3. Na zabezpečenie dodávok energie v Európe sú potrebné značné investície. Je dôležité, aby boli získané predovšetkým zo súkromných zdrojov. Zisky v odvetví ťažby ropy a zemného plynu sú také vysoké, že verejná podpora by nemala byť potrebná. Na zabezpečenie dôvery investorov, a tým aj stabilných a spoľahlivých dodávok plynu, je potrebný predvídateľný a spoľahlivý politický rámec.

1.4. Cieľom navrhovaného nariadenia je odvrátiť krízy v dodávkach plynu, aké nastali v rokoch 2006 a 2009. Väčšina dopytu po plyne je spojená s vykurovaním budov. Rozsiahly program modernizácie budov z hľadiska energetickej hospodárnosti navrhnutý v smernici o energetickej hospodárnosti budov (2010/31) a v smernici o energetickej efektívnosti (2012/27), predovšetkým ak by bol zameraný na plynom vykurované budovy, by viedol k významnému zníženiu dopytu po plyne, najmä v zimných mesiacoch, v ktorých sa vyskytli predošlé krízy.

1.5. Zemný plyn ostáva významným prechodným zdrojom energie a významnou mierou pomáha znížiť emisie skleníkových plynov, emisie chemických látok, ako aj emisie nebezpečných jedovatých látok, ako sú jemné prachové častice PM10 a PM2,5. Vzhľadom na výrazne nižšie ukazovatele úrovne emisií v porovnaní s uhlím má väčší podiel zemného plynu v energetickom mixe členských štátov osobitný význam pre zlepšenie kvality ovzdušia, a tým aj zdravia občanov členských štátov a susedných krajín. Prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami CO₂ je však nutné urýchliť a to sa musí zohľadniť v politike obstarávania plynu.

1.6. Odberatelia energie môžu zohrávať dôležitú úlohu v rozvoji a riadení dodávok. Je potrebné vyvinúť metódy na aktivizáciu odberateľov v spolupráci s nimi samotnými, a to vrátane inovatívneho využitia IKT. Otázkou energetickej chudoby treba riešiť predovšetkým prostredníctvom opatrení sociálnej politiky. Tieto opatrenia by mali zahŕňať špecializované vnútroštátne plány na stimulovanie investícií do programov rekonštrukcie budov, ako sa uvádza v článku 4 smernice o energetickej efektívnosti (2012/27), uprednostnenie zraniteľných odberateľov a odberateľov trpiacich nedostatkom palív a podporu spolupráce medzi sociálnymi partnermi.

1.7. Zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie spolu so zrýchlením sa elektrifikácie môžu výrazne znížiť spotrebu plynu v EÚ, a tým aj jeho dovoz. Čím rýchlejšie sa prejde na využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, tým menej relevantné budú vonkajšie politiky EÚ v oblasti zabezpečenia dodávok plynu. Výbor žiada, aby Komisia predložila posúdenie, aká presná je koordinácia medzi prognózami spotreby plynu v EÚ, zabezpečením dodávok plynu do EÚ, rozvojom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zvyšovaním energetickej efektívnosti vo všetkých odvetviach.

2. Úvod (Zhrnutie návrhu Komisie)

2.1. Vzhľadom na narušenie hospodárstva a problémy obyvateľov spôsobené prerušením dodávok plynu sa Európska komisia usiluje nadviazať na činnosti, ktoré sa v EÚ už vykonali v záujme zaistenia lepšieho prepojenia infraštruktúry dodávok plynu a väčšej solidarity medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o ich ochotu spoločne niesť bremeno prerušenia dodávok.

2.2. Návrhom nariadenia sa aktualizuje významná politika v rámci snahy Únie o vytvorenie Európskej energetickej únie (COM(2015) 80 final). Energetická únia musí zapadať do kontextu záväzkov EÚ konať tak, aby sa zastavila – a podľa možnosti zvrátila – zmena klímy spôsobená človekom v dôsledku spaľovania fosílnych palív.

2.3. Cieľom návrhu nariadenia je zabezpečiť, aby všetky členské štáty zaviedli vhodné nástroje, ktoré im umožnia pripraviť sa na následky nedostatku plynu v dôsledku prerušenia dodávok alebo výnimočne vysokého dopytu a tieto situácie zvládnuť.

2.4. Na splnenie tohto cieľa sa v návrhu nariadenia navrhuje posilnenie regionálnej koordinácie, pričom sa určité zásady a štandardy stanovujú na úrovni EÚ. Podľa navrhovaného prístupu by členské štáty mali pri vykonávaní regionálnych posúdení rizík v rámci svojich regiónov úzko spolupracovať. Riziká zistené prostredníctvom regionálnych posúdení rizík sa budú riešiť v regionálnych preventívnych akčných plánoch a núdzových plánoch, ktoré budú predmetom partnerského preskúmania a schválenia Komisiou.

2.5. V nariadení sa stanovujú povinné vzory so zoznamom aspektov, ktoré sa musia zohľadniť pri vykonávaní posúdenia rizík a vypracúvaní plánov, aby sa zabezpečilo, že posúdenia rizík a plány budú komplexné a konzistentné.

2.6. V nariadení sa zlepšuje aj uplatňovanie štandardu dodávok chráneným odberateľom (predovšetkým domácnostiam) a štandardu infraštruktúry (možnosť dodávať plyn aj v prípade, že najväčšia infraštruktúra nie je k dispozícii). Umožňuje stálu obojsmernú kapacitu. Napokon sa ním navrhuje zavedenie dodatočných transparentných opatrení týkajúcich sa zmlúv o dodávkach plynu, keďže takéto zmluvy môžu mať vplyv na bezpečnosť dodávok v EÚ.

2.7. Potreba konať na úrovni EÚ je odôvodnená tým, že prístupmi na vnútroštátnej úrovni sa nedosahujú optimálne výsledky a ešte viac sa zhoršuje vplyv krízy. Opatrenie prijaté v jednej krajine môže spôsobiť nedostatok plynu v susedných krajinách.

2.8. Zatiaľ čo fungujúce trhy sú pre zabezpečenie dodávok plynu kľúčové, správne koordinované opatrenia prijaté členskými štátmi, najmä v prípade stavu núdze, takisto môžu výrazne zvýšiť bezpečnosť dodávok. Týka sa to lepšej koordinácie nielen vnútroštátnych opatrení na zmiernenie situácie v prípade stavu núdze, ale aj vnútroštátnych preventívnych opatrení, ako sú návrhy na lepšiu koordináciu vnútroštátnych politik v oblasti skladovania alebo LNG, ktoré môžu byť v určitých regiónoch strategicky dôležité.

2.9. V monitorovacej správe Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky z roku 2014 sa preukázalo, že pretrvávajú vážne dôvody na obavy, pokiaľ ide o spoluprácu medzi členskými štátmi (prevažne vnútroštátne opatrenia, ktoré prijímajú, nie sú vhodné na riešenie problémov s dodávkami plynu); okrem toho záťažový test z leta roku 2014 ukázal, že vážne prerušenie dodávok plynu z východu by stále malo veľký vplyv na celú EÚ.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Hlavným problémom tohto návrhu nariadenia nie je jeho text, ale kontext. Zatiaľ čo v rámcovej stratégii Únie týkajúcej sa odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy (COM(2015) 80 final) sa potreba boja proti zmene klímy prezentuje takmer ako spása, tento návrh nariadenia – hoci je v súlade s predchádzajúcimi nariadeniami o zabezpečení dodávok plynu – nie je celkom v súlade s cieľmi rámcovej stratégie.

3.2. Mnohí klimatológovia hovoria, že na to, aby vznikla reálna šanca obmedziť oteplenie planéty o 2 °C, je nutné do roku 2050 znížiť emisie skleníkových plynov na úroveň blízku nule. V prípade 1,5 °C ešte skôr. Napríklad na elimináciu približne 4 611 miliónov ton ekvivalentu CO₂, ktoré sme vypustili do atmosféry v roku 2013, je nutné uspokojiť dopyt po primárnej energii v EÚ (1 567 miliónov ton ekvivalentu ropy (Mtoe) v roku 2013) čistou energiou. Viac ako dve tretiny emisií pochádzajú z fosílnych palív, ktoré sú motorom našej priemyselnej civilizácie, a tieto fosílna palivá je nutné nahradiť.

3.3. Zemný plyn ostáva významným prechodným zdrojom paliva a pomohol EÚ znížiť emisie skleníkových plynov z pevných palív, najmä v krajinách, kde uhlie zohráva dominantnú úlohu. Prechod na nízkouhlíkové a napokon bezuhlíkové zdroje energie je však nutné urýchliť. To je požiadavka potrebná na splnenie dlhodobého cieľa udržať globálne zvýšenie priemernej teploty na úrovni do 1,5 °C, ako je stanovené v parížskej dohode, ktorú je nevyhnutné zohľadniť v politike dodávok plynu. To by sa malo odraziť v posúdeniach rizík, ktoré majú vykonať členské štáty. Na podporu efektívnych investícií a vytvorenie rámca pre odolnú energetickú sústavu je potrebné lepšie zosúladiť politiku EÚ v oblasti dodávok plynu a dimenzií energetickej únie, najmä plne integrovaného európskeho trhu s energiou, zvyšovania energetickej efektívnosti a dekarbonizácie.

3.4. Päť rokov po prijatí nariadenia č. 994/2010 je bezpečnosť dodávok plynu naďalej veľmi aktuálnou témou, najmä vzhľadom na prevládajúce napätie medzi Ukrajinou a Ruskom. Na vnútroštátnej i európskej úrovni sa vyvíja úsilie s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok plynu počas zimy 2016/2017 a v ďalšom období. Vážne úsilie o zabezpečenie väčšej energetickej hospodárnosti budov prostredníctvom izolácie, pričom by sa uprednostnili budovy vykurované plynom, by však výrazne ovplyvnilo potrebu plynu.

3.5. Zemný plyn ako druhé najvýznamnejšie palivo v EÚ nahradil pevné palivá a v roku 2013 z neho pochádzalo 23,8 % všetkej spotrebovanej primárnej energie. To pomohlo EÚ znížiť emisie skleníkových plynov. Pozoruhodné je však zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov: v roku 2013 sa z obnoviteľných zdrojov zabezpečovalo 15 % hrubej konečnej spotreby energie v EÚ, kým v roku 2004 to bolo len 8,3 %, čo znamená, že EÚ je na dobrej ceste dosiahnuť do roku 2020 svoj cieľ, ktorým je 20 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov. Hrubá výroba elektriny z obnoviteľných zdrojov sa od roku 2000 do roku 2013 viac ako zdvojnásobila a v roku 2013 sa takto vyrábala viac ako štvrtina všetkej elektrickej energie.

3.6. Zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie spolu so zrýchľujúcou sa elektrifikáciou môžu výrazne znížiť spotrebu plynu v EÚ, a tým aj jeho dovoz; čím rýchlejšie sa prejde na využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, tým menej relevantné budú vonkajšie politiky EÚ v oblasti zabezpečenia dodávok plynu. Preto má zásadný význam zlepšenie koordinácie medzi prognózami spotreby plynu v EÚ, zabezpečením dodávok plynu do EÚ, rozvojom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a zvyšovaním energetickej efektívnosti vo všetkých odvetviach.

3.7. Koordinácia medzi krajinami EÚ v oblasti prepravy a dodávok všetkých druhov palív je zas dôležitá na budovanie energetickej únie, a to na úrovni politik aj dlhodobých stratégií. Komisia vo svojom návrhu predkladá rozdelenie EÚ na sedem regiónov, v rámci ktorých by sa koordinovala politika. To predstavuje prinajlepšom len polovicu potrebných krokov, keďže čoskoro bude nutná koordinácia politiky v rámci celej EÚ, ktorá by sa ideálne mala ešte rozšíriť o zmluvné strany Energetického spoločenstva – susedné krajiny, s ktorými má EÚ zmluvy v oblasti energie.

3.8. Vzhľadom na stále intenzívnejšiu hospodársku súťaž v oblasti dodávok energie a potrebu diverzifikovať zdroje dodávok musí energia ostať významnou súčasťou vonkajších politík EÚ; tie by však mali byť čoraz viac zamerané na zabezpečenie dodávok energie z obnoviteľných zdrojov, najmä z vyspelých technológií, ako sú solárne a veterné elektrárne, ktoré doplnia dodávky z domácej výroby energie z obnoviteľných zdrojov.

3.9. Nový spôsob riadenia energetickej politiky musí zabezpečiť koherentnosť rôznych aspektov dodávok energie a plnenie cieľov na úrovni EÚ. Jedným z významných aspektov pri zabezpečovaní koherentnosti je včasné, systematické a štruktúrované zapojenie občianskej spoločnosti s cieľom zaistiť zvyšovanie informovanosti o výzvach v oblasti energetickej bezpečnosti medzi organizáciami občianskej spoločnosti a – čo je najdôležitejšie – zabezpečiť, aby tvorcovia politík v celej Európe poznali obavy, záujmy, zdroje a riešenia, ktoré ponúka občianska spoločnosť a sociálni partneri na riešenie týchto výziev a dosahovanie cieľov energetickej politiky EÚ. S týmto cieľom EHSV aktívne podporuje koncepciu európskeho dialógu o energetike a Komisia túto iniciatívu EHSV vrelo víta.

3.10. Ďalším významným prvkom riadenia energetickej politiky by malo byť vzájomné posilnenie vonkajších a vnútorných dimenzií energetickej politiky, ako sa opisuje v akčnom pláne diplomacie v oblasti energetiky. EHSV už predtým vyzval na vytvorenie a realizáciu vonkajšej energetickej politiky EÚ s cieľom posilniť existujúcu a nadviazať novú spoluprácu v oblasti energie a dialógy so štátmi a regiónmi, ktoré sú významnými výrobcami energie, s tranzitnými štátmi a regiónmi, so susednými krajinami, ako aj s kľúčovými svetovými a regionálnymi strategickými partnermi s cieľom posilniť diverzifikáciu zdrojov energie, dodávok a ich trás v EÚ.

3.11. Vo vonkajšej energetickej politike EÚ vrátane politiky obstarávania plynu sa musí zohľadňovať široký geopolitický kontext. EHSV už zdôraznil, že obchodné aspekty projektu by nemali byť jediným faktorom pri rozhodovaní, najmä vzhľadom na tendenciu Ruska využívať energiu ako nástroj na dosiahnutie svojich geopolitických cieľov. Medzi faktory, ktoré musí diplomacia EÚ v oblasti energetiky brať do úvahy, patrí politická stabilita krajín, cez ktoré prechádzajú trasy, a ich zraniteľnosť zahraničnými politickými vplyvmi, sociálna a environmentálna minulosť realizátorov projektov, ako aj zapojenie ruských podnikov do prieskumu a výroby. Pri posudzovaní nových projektov je ďalej potrebné vziať do úvahy ich vplyv na energetickú bezpečnosť susedných krajín. Pokiaľ ide napríklad o Ukrajinu, existuje riziko, že projekty, ktorými by sa tranzit plynu presunul mimo jej územia, by nepriaznivo ovplyvnili jej príjmy, zastavili investície do modernizácie siete a oslabili jej pozíciu pri rokovaniach s Moskvou.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. EHSV víta návrh Komisie na spoločné vymedzenie pojmu „chránený odberateľ“.

4.2. EHSV víta koncepciu tzv. spoločnej zodpovednosti a tzv. trojúrovňového prístupu k zabezpečeniu dodávok plynov, ktorý by zahŕňal plynárenské podniky, členské štáty a EÚ; víta aj návrh, aby Komisia v prípade potreby koordinovala príslušné kroky, ako bola vyzvaná v predchádzajúcej správe EHSV⁽¹⁾. Tento prístup je obzvlášť dôležitý na zabezpečenie transparentnosti zmlúv o dodávkach.

Okrem toho sa Výbor domnieva, že povinnosti a úlohy verejných orgánov uvedené v článku 3 je potrebné odlíšiť od povinností súkromných podnikov a organizácií, a preto navrhuje prepracovať ho tak, aby bolo jasné, že:

- bezpečnosť dodávok plynu je úlohou príslušných orgánov členských štátov a Komisie v ich príslušných oblastiach zodpovednosti,
- plynárenské podniky a priemyselní odberatelia plynu musia spolupracovať a uplatňovať opatrenia, o ktorých rozhodli príslušné orgány.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 339, 14.12.2010, s. 49.

- 4.3. EHSV berie na vedomie navrhnuté kritériá na vytvorenie siedmich regiónov v rámci EÚ. Malo by sa prinajmenšom poskytnúť riešenie, v rámci ktorého by jeden členský štát mohol patriť do viacerých regiónov súčasne.
- 4.4. EHSV poznamenáva, že navrhovaný štandard infraštruktúry ostal od nariadenia z roku 2010 do veľkej miery nezmenený. Víta návrh na vytvorenie obojsmernej kapacity (tzv. reverzného toku) na prepojeniach medzi členskými štátmi.
- 4.5. EHSV poznamenáva, že navrhovaný štandard dodávok ostal od nariadenia z roku 2010 do veľkej miery nezmenený. Víta požiadavku na posúdenie vplyvu pred prijatím akýchkoľvek nových netrhových opatrení.
- 4.6. EHSV berie na vedomie návrh, aby sa posudzovanie rizika vykonávalo na regionálnej úrovni. Víta ho ako krok smerom k obdobiu, keď sa bude posudzovanie rizika vykonávať na úrovni EÚ. Víta vzor navrhnutý Komisiou a v tejto súvislosti považuje za dôležitý proces partnerského preskúmania.
- 4.7. EHSV víta návrhy núdzových plánov, postupov krízového riadenia a reakcií na stav núdze.
- 4.8. EHSV víta návrhy na transparentnosť a solidaritu medzi členskými štátmi ako primeraný poistný mechanizmus na základe záťažových testov z leta 2014. Výbor s osobitným potešením berie na vedomie zhodu skupiny na vysokej úrovni pre plynárenskú konektivitu v strednej a juhovýchodnej Európe na zozname prioritných projektov, ktorých realizácia umožní krajinám v tomto regióne prístup aspoň k trom zdrojom plynu, čím sa zaisťujú diverzifikácia a bezpečnosť dodávok.
- 4.9. EHSV víta návrh na spoluprácu s tretími krajinami, ktoré sú zmluvnými partnermi v rámci Energetického spoločenstva.
- 4.10. EHSV uznáva význam návrhu na priebežné monitorovanie opatrení na zabezpečenie dodávok plynu a naliehavo žiada Komisiu, aby do nich zahrnula potrebu postupného ukončenia využívania zemného plynu a jeho nahradenia energiou z obnoviteľných zdrojov.
- 4.11. EHSV berie na vedomie navrhované výnimky pre Maltu a Cyprus a nabáda obe tieto krajiny, aby sa vzhľadom na svoju priaznivú klímu zaradili medzi prvé krajiny, ktoré prejdú na uspokojovanie svojich energetických potrieb z obnoviteľných zdrojov namiesto fosílnych palív.

V Bruseli 22. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégiu EÚ pre skvapalnený zemný plyn a skladovanie plynu

[COM(2016) 49 final]

(2016/C 487/12)

Spravodajca: **Marian KRZAKLEWSKI**

Konzultácia	Komisia, 16/02/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	07/09/2016
Prijaté v pléne	22/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	109/0/8

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že stratégia EÚ pre skvapalnený zemný plyn (LNG) a skladovanie plynu predstavená v oznámení COM(2016) 49 final je nevyhnutnou súčasťou projektu energetickej únie.

1.2. Keďže celosvetový potenciál z hľadiska skvapalňovania plynu v najbližších rokoch vzrastie, čo pravdepodobne povedie k poklesu cien, podľa názoru výboru je to preto príležitosť zvýšiť bezpečnosť a odolnosť plynárenskej sústavy EÚ.

1.3. Výbor zastáva názor, že je potrebné, aby sa európsky trh plynu stal flexibilnejším vďaka zvýšeniu podielu LNG na tomto trhu.

1.4. EHSV sa nazdáva, že zvýšenie podielu LNG na trhu EÚ s plynom, zabezpečenie dostatočnej rezervy plynu v skladovacích zariadeniach a ojazdná diverzifikácia dodávok energie sú faktory, ktoré zaistia energetickú bezpečnosť krajín Európskej únie.

1.5. Komisia sa vo svojom oznámení správne zameriava na zdanlivú dostatočnú kapacitu EÚ na spätné splyňovanie, keďže tento potenciál nie je optimálne rozložený z regionálneho hľadiska.

1.6. Výbor súhlasí s názorom, že v záujme úplnej a udržateľnej diverzifikácie dodávok plynu do EÚ treba zaujať k výstavbe nových terminálov LNG diferencovaný prístup.

1.6.1. Prioritu by mali mať investície podporujúce rovnováhu z hľadiska smerovania dodávok. Pri uvážlivom poskytovaní prostriedkov EÚ na výstavbu nových terminálov LNG a cezhraničné prepravné spojenia by sa malo prihliadať na regióny, ktoré sú v súčasnosti izolované a závislé od jediného dodávateľa.

1.6.2. V záujme rozšírenia trhu s LNG v EÚ je dôležité šikovne a včas investovať do projektov spoločného záujmu. Je nevyhnutné navrhnuť transparentné mechanizmy, ktoré zabezpečia, že investičné a prevádzkové náklady budú spravodlivo rozdelené medzi členskými štátmi a hospodárskymi subjektmi.

1.6.3. Výbor sa domnieva, že EÚ by mala zaručiť, aby rozvoj terminálov LNG typu „fast-track“ alebo „Floating storage®asification units (vessels)“ (FSRU) bol technologicky neutrálnou voľbou s využitím čo najúčinnejších investícií.

1.7. EHSV podporuje zámer Komisie overovať, či sú medzivládne dohody o nákupe LNG od krajín mimo EÚ v súlade s právom EÚ.

1.8. Výbor upozorňuje, že Komisia v oznámení nepreukazuje spojitosť stratégie na zvýšenie podielu LNG a rozšírenie skladovania plynu s veľkými sieťovými investíciami, ktoré v súčasnosti plánujú niektorí susedia EÚ, ako je napríklad Nord Stream 2.

1.9. EHSV uznáva a vyzdvihuje význam zemného plynu, ako aj dôležitú úlohu LNG, pri transformácii energetiky EÚ a úsilí znížiť emisie skleníkových plynov, ako aj emisií toxických plynov a prachových častíc (PM10, PM2,5) nebezpečných pre zdravie a život občanov členských štátov.

1.9.1. V stratégii predostretej v oznámení by sa mala väčšmi vyzdvihnúť dôležitá úloha zemného plynu ako preklenovacej technológie pri transformácii uhoľnej energetiky na energetiku s nízkymi emisiami. Plyn ako čistejší zdroj energie, je obzvlášť dôležitý pre radikálne zníženie emisií, najmä v domácnostiach a doprave.

1.9.2. Výbor odporúča, aby sa pri transformácii uhoľnej energetiky na hospodárstvo s nízkymi emisiami zvýšil podiel zemného plynu v energetickom mixe členských štátov, najmä tých, v ktorých má najväčší podiel uhlie.

1.10. EHSV súhlasí s názorom vysloveným v oznámení, že využívanie LNG pri preprave ťažkých nákladov a lodnej preprave môže výrazne pomôcť obmedziť škodlivý vplyv na životné prostredie.

1.10.1. Zároveň sa domnieva, že v časti oznámenia venovanej LNG sa nevenuje dostatočná pozornosť intenzívnemu rozvoju európskeho systému dodávok a využívania LNG ako paliva v doprave, či už cestnej alebo námornej.

1.11. Výbor upozorňuje, že skladovanie plynu je mimoriadne dôležité pre európsky systém bezpečnosti a zachovanie stability dodávok zemného plynu. EÚ má značné skladovacie kapacity[COM(2016) 49 final], ale ich rozloženie nie je dostatočné.

1.12. EHSV zastáva názor, že v záujme rovnováhy a bezpečnosti dodávok energie by prevádzkovatelia sústav mali prijať zásadu, že minimálna úroveň uskladneného plynu musí pokryť 100 % dopytu po plyne na celoštátnom trhu v zimnom období, pričom najlepšou alternatívou by bolo vyvažovanie rozloženia uskladneného plynu v regionálnom meradle.

1.13. Výbor podporuje a považuje za dôležité zábery Komisie odstrániť prekážky brániace obchodovaniu medzi efektívnymi regionálnymi plynárenskými centrami a trhmi jednotlivých krajín.

1.14. Pokiaľ ide o otázku vybudovania chýbajúcej infraštruktúry zdôraznenú v oznámení, EHSV sa nazdáva, že treba využiť možnosti Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI) na financovanie projektov v oblasti kritickej energetickej a telekomunikačnej infraštruktúry.

2. Kontext

2.1. Európska rada prijala v marci 2015 závery o energetickej únii. V najdôležitejšej časti tohto dokumentu sa uvádza: „EÚ je odhodlaná budovať energetickú úniu s výhľadovou politikou v oblasti klímy na základe rámcovej stratégie Komisie, ktorej päť rozmerov je úzko prepojených a navzájom sa posilňujú

— (energetická bezpečnosť, solidarita a dôvera;

— plne integrovaný európsky trh s energiou;

— energetická efektívnosť, ktorá pomáha znižovať dopyt;

— dekarbonizácia hospodárstva;

— výskum, inovácia a konkurencieschopnosť).“

2.2. EHSV upozorňuje, že v spomínanom dokumente (v bode 2 písm. a) Európska rada vyzvala, aby sa **urýchlila práca na projektoch v oblasti infraštruktúry pre elektrinu a plyn**, vrátane prepojení – najmä s okrajovými regiónmi – s cieľom dosiahnuť energetickú bezpečnosť a dobre fungujúci vnútorný trh s energiou.

2.3. EHSV analyzuje **stratégiu EÚ pre skvapalnený zemný plyn (LNG) a skladovanie plynu** predstavenú v oznámení (COM(2016) 49 final). Táto stratégia je dôležitou súčasťou projektu energetickej únie (COM(2015) 80) vzhľadom na jej prínos k bezpečnosti dodávok energie, konkurencieschopnosti trhov s energiou a cieľom v oblasti klímy a životného prostredia realizovaných v rámci energetickej únie aj mimo nej.

2.4. Zemný plyn je dôležitým palivom v energetickej bilancii EÚ. V celkovej spotrebe palív predstavuje 25 %. Treba podotknúť, že jeho ťažba v členských krajinách uspokojí 34 % dopytu po energii v priemysle, službách a na súkromné účely.

2.5. **Ťažba zemného plynu v EÚ zaznamenáva dosť rýchly pokles**. V roku 2004 sa vyťažilo 229,5 mld. m³ a v roku 2014 132,3 mld. m³. Navyše zostávajúce zdroje nie sú veľké a vystačia na 11,3 roka. V tejto situácii je pochopiteľné, prečo je Európska únia najväčším dovozcom zemného plynu na svete. V roku 2014 sa v EÚ spotrebovalo 383,9 mld. m³ plynu. Bolo to najmenej za uplynulých 10 rokov, o 11,6 % menej než v predchádzajúcom roku, zatiaľ čo priemerná ročná spotreba plynu v EÚ v rokoch 2004 až 2013 predstavovala 477 mld. m³.

2.6. **Dostupné zdroje zemného plynu v celosvetovom meradle sú rozsiahle** (187 000 mld. m³) a ukazovateľ R/P predstavuje 54 rokov. Ak sa k tomu pripočítajú netradičné zdroje plynu, mohli by naše zdroje zemného plynu vystačiť až na 290 rokov.

2.7. Do roku 2020 výrazne **vzrastie celosvetový potenciál skvapalňovania plynu** (o 50 %), najmä v USA a Austrálii (viac než 100 miliónov ton za rok), čo bude mať určite za následok pokles cien. Pre členské štáty EÚ je to príležitosť zvýšiť bezpečnosť a odolnosť plynárenskej sústavy EÚ voči prípadnému prerušeniu dodávok.

2.8. V prvej dekáde 21. storočia **sa plyn dovážal do EÚ najmä prostredníctvom systému plynovodov, pričom skvapalnený plyn (LNG) predstavoval sotva 1/5 dovozu**, napriek tomu, že má 600-násobne menší objem, a preto je jeho preprava a skladovanie úspornejšie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV uznáva **význam plynu v transformácii energetiky EÚ** a v úsilí o zníženie emisií. **Zabezpečiť členskými štátmi vyvážený a voľný prístup k diferencovaným a politicky stabilným trhom výrobcov plynu** je v krátkodobom i strednodobom horizonte veľmi dôležitou prioritou, ktorá pomôže realizovať politiku EÚ v oblasti klímy a energetiky a vytvorí stabilnú energetickú úniu. Politika týkajúca sa podielu plynu na energetickom mixe by mala zohľadňovať dlhodobý cieľ stanovený v parížskej dohode (COP 21), t. j. udržať nárast celosvetovej priemernej teploty pod 1,5 °C.

3.2. Výbor konštatuje, že oznámenie Komisie (COM(2016) 49 final) nadväzuje na dohodu o rámci politik v oblasti klímy a energetiky, ktorú Európska rada prijala na zasadnutí 23. – 24. októbra 2014 a v ktorej sa do roku 2030 stanovujú tieto ciele:

- znížiť emisie CO₂ o 40 %,
- dosiahnuť, aby energia z obnoviteľných zdrojov predstavovala v energetickom mixe EÚ najmenej 27 %,
- zlepšiť energetickú efektívnosť aspoň o 27 %.

3.3. O hospodárskej konkurencieschopnosti plynu ako paliva v krajinách EÚ, ako aj o tom, či sa plyn stane reálnym konkurentom tuhých palív (najmä uhlia), rozhodne v najbližšej dekáde interakcia piatich faktorov, ktorými sú:

- politika v oblasti energetiky a klímy, a najmä starostlivosť o kvalitu ovzdušia,
- ceny plynu,

- realizácia európskeho systému obchodovania s emisiami vrátane cien emisných kvót CO₂,
- dynamika vývozu plynu (LNG) z USA a Austrálie,
- predajné ceny ropy a uhlia na svetovom trhu.

3.4. EHSV podporuje a považuje za dôležité zámery Komisie odstrániť prekážky brániace obchodovaniu medzi efektívnymi regionálnymi plynárenskými centrami a tržmi jednotlivých krajín. Preto je nevyhnutné dobudovať vnútorné trhy s plynom, odstrániť regulačné, obchodné a právne prekážky a zabezpečiť prístup na tieto trhy.

3.4.1. Keďže dovoz skvapalneného bridlicového plynu z USA môže mať pozitívny vplyv na európsky trh s plynom, EHSV naliehavo žiada EÚ, aby aktívne rokovala v rámci TTIP s cieľom odstrániť prekážky dovozu tohto plynu v USA.

3.5. Treba poznamenať, že **Komisia v oznámení nepreukazuje spojitosť stratégie** na zvýšenie podielu LNG a rozšírenie skladovania plynu s plánovanými investíciami do plynovodu Nord Stream 2 [COM(2016) 49 final].

3.6. V stratégii predostretej v oznámení by sa mala väčšmi vyzdvihnúť dôležitá úloha zemného plynu ako preklenovacej technológie pri transformácii uhoľnej energetiky na energetiku s nízkymi emisiami. Plyn ako palivo sa obzvlášť hodí na rýchlu a stabilnú výrobu elektrickej a tepelnej energie, a preto sa môže využiť v technológiách na zabezpečenie obnoviteľných zdrojov energie.

3.7. Výbor odporúča, aby sa pri transformácii uhoľnej energetiky na hospodárstvo s nízkymi emisiami zvýšil podiel zemného plynu v energetickom mixe členských štátov, najmä tých, v ktorých má najväčší podiel uhlie. Je to obzvlášť dôležité najmä pre zlepšenie kvality ovzdušia, čo bude mať pozitívny vplyv na zdravie občanov príslušných krajín a ich susedov, a pomôže výrazne obmedziť emisie skleníkových a toxických plynov.

3.7.1. V niektorých členských štátoch priemerne 2/3 finálnej energie slúži na vykurovanie bytov, pričom toto teplo vzniká v uhoľných tepelných elektrárňach s nízkou účinnosťou. Investíciami do plynových tepelných elektrární s malým výkonom by sa zlepšila stabilita energetickej sústavy a kvalita ovzdušia. Investície tohto typu sa dajú zrealizovať v krátkom čase (2 roky), finančné náklady (CAPEX) sú pomerne nízke (hoci sa zvyšujú v dôsledku prevádzkových nákladov) a čiastočne kompenzujú vysoké náklady na palivo. Ďalšou výhodou plynových tepelných elektrární s malým výkonom je veľmi krátky čas synchronizácie s distribučnou energetickou sústavou, preto sú vynikajúcim kompenzačným zdrojom energie v obdobiach energetickej špičky.

3.8. Pokiaľ ide o otázku **vybudovania chýbajúcej infraštruktúry** zdôraznenú v oznámení, treba využiť možnosti, ktoré ponúka Európsky fond pre strategické investície (EFSI). V rámci tohto programu majú byť okrem iného financované tieto projekty v oblasti kritickej energetickej a telekomunikačnej infraštruktúry:

- rozvoj energetickej prepojenosti medzi štátmi,
- diverzifikácie zdrojov energie a trás dodávok,
- vypracovanie európskych a regionálnych plánov pre prípad energetickej krízy,
- zlepšenie energetickej účinnosti hospodárstva.

4. Konkrétne pripomienky v súvislosti s LNG

4.1. Výbor zastáva názor, že **je potrebné, aby sa európsky trh plynu stal flexibilnejším** vďaka zvýšeniu podielu LNG na tomto trhu.

4.2. **Zvýšenie podielu LNG na trhu EÚ s plynom, zabezpečenie dostatočnej rezervy plynu nahromadenej v skladovacích zariadeniach a ozajstná diverzifikácia trás dodávok** sú faktory, ktoré krajinám Európskej únie zaisťujú väčšiu energetickú bezpečnosť.

4.3. V oznámení Komisie sa správne poukazuje na **zdanlivú dostatočnú kapacitu EÚ na spätné splyňovanie**. Zdanlivú preto, lebo tento potenciál nie je z geografického hľadiska optimálne rozložený. V krajinách Pyrenejského polostrova, vo Francúzsku, Veľkej Británii a Holandsku je potenciál spätného splyňovania málo využitý, zatiaľ čo členské štáty v pobaltských regiónoch, v strednej a východnej Európe, ako aj v juhovýchodnej Európe sú do veľkej miery závislé od jediného dodávateľa.

4.4. Výbor súhlasí s názorom, že v **záujme úplnej a udržateľnej diverzifikácie dodávok plynu** na európsky trh je nevyhnutné zaujať k výstavbe nových terminálov LNG diferencovaný prístup. Prioritu by mali mať investície podporujúce rovnováhu z hľadiska smerovania dodávok.

4.5. Pri uvážlivom **poskytovaní prostriedkov EÚ na výstavbu nových terminálov LNG a cezhraničné prepravné spojenia** by sa malo prednostne prihliadať na regióny, ktoré sú v súčasnosti izolované a závislé od jediného dodávateľa. Tento spôsob stimulovania investícií by mal mnohým dodávateľom plynu zabezpečiť rovnaký prístup do týchto regiónov, na zásadách slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaže. V rámci toho je mimoriadne dôležité rozšíriť prepojenia, ktoré uľahčujú obchodovanie medzi vnútornými tržmi členských krajín, najmä v krajinách, ktoré v súčasnosti nemajú dostatočnú úroveň bezpečnosti dodávok.

4.6. V záujme **rozšírenia trhu s LNG v EÚ** je veľmi dôležité šikovne a včas **investovať do projektov spoločného záujmu (PCI)**. Treba navrhnuť jasné mechanizmy, ktoré zabezpečia, že investičné a prevádzkové náklady budú spravodlivo rozdelené medzi členské štáty, ktoré majú odlišnú úroveň infraštruktúry LNG a odlišné kapacity skladovania plynu.

4.7. EÚ by mala zaručiť, aby rozvoj terminálov LNG typu „fast-track“ alebo FSRU bol technologicky neutrálnou voľbou s využitím čo najúčinnejších investícií, ktoré by mali zabezpečiť čo najnižšie sadzby spätného splyňovania, rýchlejšie zavádzanie výrobkov na trh, menšie riziko pri realizácii a väčšiu istotu na trhu.

4.8. EHSV plne podporuje zámer Európskej komisie overovať, či sú medzivládne dohody o nákupe LNG uzatvárané medzi členskými štátmi a krajinami mimo EÚ v súlade s právom EÚ.

4.9. Výbor súhlasí s názorom vysloveným v oznámení EK, že využívanie LNG namiesto nafty alebo ťažkého vykurovacieho oleja pri preprave ťažkých nákladov a lodnej preprave môže výrazne pomôcť obmedziť škodlivý vplyv na životné prostredie.

4.9.1. Výbor sa domnieva, že v časti oznámenia venovanej LNG sa nevenuje dostatočná pozornosť európskemu systému dodávok a využívania LNG ako paliva v doprave, či už cestnej alebo námornej. Ide najmä o inovatívny rozvoj systému dodávok a sietí čerpacích staníc v cestnej doprave a čerpania paliva v námornej doprave. Tieto ciele sa realizujú okrem iného v rámci projektu „Blue Corridor“, do ktorého sú zapojené krajiny EÚ od Francúzska až po Baltské more.

4.10. V niektorých členských štátoch EÚ sa vzhľadom na malú prístupnosť plynových sústav na výrobu energie a tepla stále vo veľkom využívajú fosílna palivá. Používaním LNG ako alternatívneho paliva v miestnych sústavách, kde môže nahradiť tradičné palivá, ktoré v dôsledku emisií plynov a tuhých častíc spôsobujú značné znečistenie, sa môže rýchlo zlepšiť kvalita ovzdušia. Za týchto podmienok a v súlade s dlhodobými cieľmi trvalo udržateľného rozvoja nemôže LNG vytláčať obnoviteľné zdroje energie.

4.11. EHSV súhlasí s názorom Komisie uvedeným v oznámení, že obnoviteľné zdroje energie a energetická účinnosť by mali byť nákladovo efektívnymi riešeniami a že pri rozhodovaní o infraštruktúre LNG treba dôkladne zvážiť všetky možnosti, aby sa v budúcnosti predišlo odkázanosti na určitého dodávateľa technológie alebo uviaznutiu aktív. Nemožno pripustiť, aby došlo k odlúčeniu investícií do zdrojov energie od hospodárskeho rozvoja EÚ.

5. Konkrétne pripomienky v súvislosti so skladovaním plynu

5.1. Výbor upozorňuje, že **skladovanie plynu je mimoriadne dôležité pre európsky systém bezpečnosti** a zachovanie stability dodávok zemného plynu do hospodárstva EÚ. EÚ má značné skladovacie kapacity, ale ich rozloženie nie je ani zďaleka dostatočné. Viac než 83 % kapacity skladovania plynu sa nachádza v západnej a juhozápadnej Európe. Cezhraničné využívanie skladovacích kapacít do veľkej miery sťažujú regulačné a tarifné prekážky, ako aj nedostatočná sieť prepojení v niektorých európskych regiónoch.

5.2. EHSV upozorňuje, že v záujme rovnováhy a bezpečnosti dodávok energie by prevádzkovatelia sústav mali prijať zásadu, že **minimálna úroveň uskladneného plynu musí pokryť 100 %** dopytu po plyne na celoštátnom trhu v zimnom období. Zároveň by ekonomicky najvhodnejšou alternatívou bolo vyvažovanie rozloženia uskladneného plynu v regionálnom meradle. Takýto optimálny model môže byť dosiahnutý po vybudovaní prepojení v severovýchodnej Európe (Fínsko, Švédsko, pobaltské krajiny a Poľsko), juhovýchodnej Európe (Bulharsko, Turecko, Srbsko a Chorvátsko) a v juhozápadnej Európe (Portugalsko, Španielsko a Francúzsko). Druhou podmienkou je odstránenie všetkých prekážok v cezhraničnej preprave, najmä hraničných poplatkov, resp. colných sadzieb.

5.3. Výbor oceňuje návrh Európskej komisie zabezpečiť rovnaké podmienky pre konkurenčné nástroje flexibility a vypracovať celoeurópske sieťové predpisy, ktoré by zohľadňovali jednotné tarify za prepravu plynu do/zo skladovacích zariadení, pričom tarifné štruktúry by mali odrážať náklady na skladovanie.

5.4. Okrem toho sú nevyhnutné aj opatrenia, ktoré zabezpečia voľný fyzický prístup k skladovacím zariadeniam a ku kapacite v prepravnej sústave, a to aj v cezhraničnom systéme. EHSV je rovnako ako Európska komisia presvedčený, že je nevyhnutné optimalizovať využívanie existujúcej kapacity skladovania prostredníctvom dokončenia sieťových predpisov. Preto je dôležité, aby členské štáty účinne spolupracovali so susednými krajinami, pokiaľ ide o optimálne využívanie kapacít skladovania oboch strán.

V Bruseli 22. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o ustanovení mechanizmu výmeny informácií, pokiaľ ide o medzivládne dohody a nezáväzné nástroje v oblasti energetiky medzi členskými štátmi a tretími krajinami, a o zrušení rozhodnutia č. 994/2012/EÚ

[COM(2016) 53 final]

(2016/C 487/13)

Spravodajca: **Vladimír NOVOTNÝ**

Konzultácia	Európska komisia, 16/02/2016 Rada, 02/03/2016 Európsky parlament, 07/03/2016
Právny základ	článok 194 ods. 2 a článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	07/09/2016
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	139/0/4

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV víta návrh Komisie a návrh nového rozhodnutia a považuje ho za krok k zvýšeniu právnej istoty pri investovaní do energetiky a v rámci súvisiacich projektov v oblasti infraštruktúry, ako aj k zvýšeniu transparentnosti v otázke bezpečnosti dodávok plynu a zlepšeniu fungovania vnútorného trhu s energiou.

1.2. EHSV podporuje používanie ex ante hodnotenia medzinárodných dohôd s tretími stranami (IGA) v oblasti energetiky a vníma ho ako prostriedok na predchádzanie rizikám potenciálneho nesúladu uzatváraných dohôd s právnymi predpismi EÚ a požiadavkami vnútorného trhu s energiou. Zároveň považuje v tejto súvislosti prevenciu za účinnejší postup než kroky na dodatočnú nápravu.

1.3. EHSV navrhuje, aby sa postup oznamovania a overovania medzinárodných zmlúv v oblasti energetiky pred ich uzavretím (ex ante) obmedzil na zmluvy týkajúce sa dodávky plynu do členských krajín, keďže práve plyn je najcitlivejšou energetickou komoditou a týka sa obvykle viacerých členských krajín EÚ.

1.4. Revízia rozhodnutia by sa mala podľa názoru EHSV týkať len konceptu rámcových zmlúv s priamym vplyvom na vnútorný trh Únie a/alebo bezpečnosť dodávok energie, a Komisia by mala posudzovať výlučne súlad predloženého návrhu IGA s právnymi predpismi Únie.

1.5. Podmienkou úspešného zavedenia navrhovaných postupov oznamovania a overovania pripravovaných a pre-rokovaných medzinárodných zmlúv v odvetví energetiky bude zvýšenie ochrany dôverných informácií v celom procese prípravy IGA.

1.6. Ostatné zmluvy v oblasti energetiky by sa podľa názoru EHSV mali posudzovať na základe doterajších legislatívnych a administratívnych postupov ex post. EHSV však zároveň odporúča, aby sa zväžila možnosť dobrovoľne predložiť takéto zmluvy na posúdenie ex ante na základe žiadosti členského štátu.

1.7. Výbor sa taktiež domnieva, že lehota v navrhovanej dĺžke 12 týždňov na vydanie nesúhlasného stanoviska Komisie v prípade nezlučiteľnosti návrhu zmluvy s právnymi predpismi EÚ je naozaj najkrajnejší termín. Po uplynutí tejto lehoty možno predpokladať, že Komisia s navrhnutou zmluvou súhlasí a môže sa pokračovať v rokovaní vedúcich k uzatvoreniu IGA.

2. Úvod

2.1. Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje „mechanizmus výmeny informácií o medzivládnych dohodách medzi členskými štátmi a tretími krajinami v oblasti energetiky“, je súčasťou tzv. zimného balíka Európskej komisie zameraného na bezpečnosť dodávok energie v rámci pripravovanej energetickej únie. V prvom rade sa tento súbor opatrení zameriava na dodávky plynu z tretích krajín.

2.2. Komisia uskutočnila v roku 2015 revíziu a hodnotenie účinnosti v súčasnosti platného rozhodnutia č. 994/2012/EÚ o medzivládnych dohodách z 25. októbra 2012, ktorým sa zaviedol mechanizmus výmeny informácií o zmluvách medzi členskými štátmi a tretími krajinami v oblasti energetiky

2.3. Z hodnotiacej správy Komisie vyplýva, že podľa jej názoru súčasné rozhodnutia neplnia jeden zo svojich hlavných cieľov, ktorým je zabezpečiť súlad medzivládnych dohôd s právnymi predpismi EÚ. Komisia identifikovala tri hlavné príčiny tohto problému:

- chýbajúce oznamovanie medzivládnych dohôd Komisii ex ante, v dôsledku čoho sa zvyšuje riziko, že medzivládne dohody sa budú formulovať spôsobom, ktorý nie je v súlade s právnymi predpismi EÚ,
- nedostatočné právne mechanizmy v niektorých medzivládnych dohodách, ktoré umožňujú ich zmenu alebo ukončenie,
- nedostatočná transparentnosť, pokiaľ ide o medzivládne dohody týkajúce sa prebiehajúcich rokovaní (substitučný účinok).

2.4. Komisia vypracovala návrh rozhodnutia, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 994/2012/EÚ a ktorý obsahuje niekoľko dôležitých zmien v súvislosti s riešením otázok vyplývajúcich z revízie rozhodnutia č. 994/2012/EÚ. Revízia má dva hlavné ciele:

- zabezpečiť súlad medzivládnych dohôd s právnymi predpismi EÚ, aby sa zaistilo náležité fungovanie vnútorného trhu a zvýšila sa energetická bezpečnosť v EÚ, a
- zvýšiť transparentnosť medzivládnych dohôd s tretími stranami v záujme nákladového zefektívnenia dodávok energie do EÚ a väčšej solidarity medzi členskými štátmi.

3. Dokument Komisie

3.1. Návrh revidovaného rozhodnutia obsahuje tieto prvky:

3.1.1. Oznamovacie povinnosti, pokiaľ ide o medzivládne dohody:

- povinnosť členských štátov oznámiť Komisii zámer začať s treťou krajinou rokovania o uzavretí nových medzivládnych dohôd o dodávke plynu alebo o zmene existujúcich dohôd,
- Komisia by mala byť po predložení takéhoto oznámenia o rokovaní priebežne informovaná o postupe prípravy dohody,
- keď členský štát informuje Komisiu o rokovaní, jej útvary ho môžu usmerniť, ako predísť nezlučiteľnosti medzivládnej dohody s právnymi predpismi Únie alebo politickými pozíciami Únie, ktoré boli prijaté v záveroch Rady alebo Európskej rady,
- povinnosť členských štátov oznámiť Komisii návrh medzivládnej dohody alebo jej zmeny spolu so všetkými sprievodnými dokumentmi, len čo sa pri rokovaní zmluvné strany dohodnú na všetkých jej hlavných prvkoch, aby ich Komisia mohla posúdiť ex ante,

- povinnosť členských štátov oznámiť Komisii medzivládne dohody alebo zmeny spolu so všetkými sprievodnými dokumentmi po ratifikácii,
- povinnosť členských štátov oznámiť Komisii všetky existujúce medzivládne dohody alebo ich zmeny spolu so všetkými sprievodnými dokumentmi,
- na dohody medzi podnikmi sa oznamovacia povinnosť nevzťahuje, ale možno ich oznamovať dobrovoľne,
- povinnosť Komisie poskytovať získané informácie a dokumenty iným členským štátom, avšak za súčasného rešpektovania ustanovenia o dôvernosti údajov.

3.1.2. Posúdenie zo strany Komisie:

- povinnosť Komisie vykonať posúdenie návrhu medzivládnej dohody alebo zmeny ex ante a do šiestich týždňov informovať členský štát o prípadných pochybnostiach nad zlučiteľnosťou s právnymi predpismi Únie, predovšetkým s právnymi predpismi v oblasti vnútorného trhu s energiou a s právom hospodárskej súťaže,
- povinnosť Komisie do 12 týždňov od dátumu oznámenia záväzne informovať členský štát o svojom stanovisku o zlučiteľnosti medzivládnej dohody alebo zmeny s právnymi predpismi Únie,
- členský štát neuzavrie navrhovanú medzivládnu dohodu ani neprijme zmenu skôr, než ho Komisia vo svojom stanovisku informuje o prípadných pochybnostiach. Pri uzatváraní medzivládnej dohody alebo prijímaní zmeny členský štát v čo najväčšej miere zohľadní relevantné závery a odporúčania Komisie,
- povinnosť Komisie vykonať posúdenie existujúcich medzivládnych dohôd alebo zmien ex post a do deviatich mesiacov od oznámenia informovať členské štáty v prípade pochybností o zlučiteľnosti s právnymi predpismi Únie.

3.1.3. Oznamovacia povinnosť a posúdenie zo strany Komisie, pokiaľ ide o nezáväzné nástroje:

- povinnosť členských štátov predložiť Komisii existujúce a budúce nezáväzné nástroje spolu so všetkými sprievodnými dokumentmi,
- Komisia môže uskutočniť posúdenie predložených nezáväzných nástrojov ex post a informuje členský štát, ak usúdi, že opatrenia vykonávajúce nezáväzný nástroj by mohli byť v rozpore s právnymi predpismi Únie,
- Ako nákladovo najefektívnejšiu, najúčinnnejšiu a najprimeranejšiu navrhuje Komisia možnosť, v rámci ktorej by boli hodnotenia medzivládnych dohôd ex ante zo strany Komisie povinné. Členské štáty by mali byť povinné informovať Komisiu v ranej fáze akýchkoľvek prebiehajúcich rokovaní o medzivládnej dohode o dodávkach plynu a predložiť Komisii svoje návrhy medzivládnej dohody na hodnotenie ex ante.

3.2. Dosah tohto rozhodnutia by mal mať podľa Komisie vplyv na:

- zvýšenie právnej istoty, ktorá podporuje investície,
- dobre fungujúci vnútorný trh s energiou bez segmentácie a pri zvýšenej konkurencii,
- zlepšenie transparentnosti, pokiaľ ide o bezpečnosť dodávok vo všetkých členských štátoch.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV sa problematikou zmlúv v energetike zaoberal v roku 2012 v súvislosti s prípravou rozhodnutia EP a Rady č. 994/2012/EÚ⁽¹⁾. Vo svojom stanovisku zdôraznil, že dohody v oblasti energetiky sa musia riadiť strategickými aj obchodnými hľadiskami a zároveň byť v súlade so zásadami proporcionality a transparentnosti.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 65.

4.2. Výbor okrem iného vyjadril poľutovanie nad tým, návrh rozhodnutia sa nevzťahuje na dôležité obchodné dohody súkromných subjektov v energetike, ktoré majú vplyv na viacero členských štátov a pri ktorých hrozí, že budú v rozpore s právnymi predpismi EÚ. Výbor upozornil na možné hrozby, ktoré by mohli vzniknúť tam, kde by strategické partnerstvá mohli viesť k nútenému prijatiu postupov, ktoré nie sú v záujme EÚ, čo by sa mohlo ukázať ako škodlivé.

4.3. K návrhu rozhodnutia EP a Rady, ktoré reviduje rozhodnutie EP a Rady č. 994/2012/EÚ vyjadrili svoje výhrady aj európske organizácie zamestnávateľov, ako aj významní partneri sociálneho dialógu a predstavitelia organizovanej občianskej spoločnosti. Zväzy zamestnávateľov poukazujú na skutočnosť, že doterajší mechanizmus hodnotenia ex post je dostatočný. Zdôraznili, že hodnotenie by sa malo zameriavať na zmluvy, ktoré majú vplyv na vnútorný trh s energiou alebo bezpečnosť dodávok energie.

4.4. Organizácie občianskej spoločnosti a viacero členských štátov vyslovili požiadavku, aby sa uplatňovala zodpovednosť v prípade úniku citlivých obchodných informácií a požiadavka na príslušnú ochranu obchodných záujmov. Vyslovili sa tiež za vyňatie zmlúv súkromných subjektov a zmlúv založených na mechanizmoch Euratom-u z rámca pôsobnosti a vyjadrili požiadavku, aby celá revízia rozhodnutia č. 994/2012/EÚ rešpektovala slobodu podnikania a obchodu, ochranu obchodného tajomstva a právo na dobrú správu vecí verejných (good administration).

4.5. Podobné výhrady vyjadrili zúčastnené strany, vrátane európskych sektorových a regulačných združení, aj v rámci verejnej konzultácie k tejto otázke. Okrem iného poukázali na skutočnosť, že sprievodný materiál Komisie (SWD (2016) 28 final) neobsahuje kvantifikované podklady s dostatočnou výpovednou hodnotou a argumentáciou, ktorá by podporovala záver, že súčasná právna regulácia neplní svoj účel a že je teda potrebné ju nahradiť novou právnou úpravou. Namiesto novej právnej úpravy sa môže podať odstrániť zistené nedostatky medzinárodných zmlúv dôslednejším uplatňovaním existujúceho rozhodnutia.

4.6. Pri hľadaní vhodného kompromisu vychádza EHSV v tomto stanovisku z už uvedených pripomienok a námietok časti spektra organizovanej občianskej spoločnosti, ale aj z argumentov Komisie a záverov Rady EÚ pre energetiku.

4.7. EHSV na základe skúseností Komisie, že je problematické dosiahnuť zmenu už uzatvorených medzinárodných zmlúv v energetike, ak sa dodatočne zistí ich nesúlad s právnymi predpismi Únie, podporuje návrh na uplatnenie mechanizmu posudzovania ex ante ako formy prevencie porušovania právnych predpisov Únie a pravidiel vnútorného trhu s energiou v prípadoch, ktoré majú celoeurópsky význam alebo sa týkajú viacerých členských štátov.

4.8. Revízia rozhodnutia by sa preto podľa názoru EHSV mala týkať len dôležitých IGA s tretími krajinami a priamym vplyvom na vnútorný trh Únie a/alebo bezpečnosť dodávok energie, a Komisia by mala posudzovať výlučne súlad predloženého návrhu IGA s právnymi predpismi Únie.

4.9. V procese rokovaní o IGA menšieho rozsahu a obmedzeného významu by Komisia nemala mať pri poskytovaní podpory členskému štátu v priebehu rokovaní žiadny špecifický mandát. Zároveň by však Komisia mala mať aj naďalej možnosť poskytovať na požiadanie členským štátom poradenstvo, aby sa predišlo rozporu prerokovanej zmluvy s právnymi predpismi EÚ. V takomto prípade by mala byť Komisia viazaná pevnými lehotami na poskytnutie relevantných informácií.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. EHSV sa domnieva, že kontrolný mechanizmus by sa mal naďalej vzťahovať len na medzinárodné zmluvy týkajúce sa dodávok plynu.

5.2. Výbor súhlasí s názorom Komisie, že záväzky vyplývajúce z návrhu rozhodnutia sa nemajú vzťahovať na zmluvy, ktoré uzatvárajú súkromné subjekty. Odporúča však zvážiť uplatňovanie navrhnutého mechanizmu hodnotenia ex ante v prípade zmlúv súkromného sektora s významným vplyvom na vnútorný trh s energiou alebo na bezpečnosť dodávok energie. Pre tento postup by však mali byť stanovené jasné pravidlá.

5.3. EHSV očakáva, že sa zakotví zodpovednosť za prípadnú stratu citlivých obchodných informácií vrátane posudzovania takýchto prípadov podľa trestného práva.

5.4. EHSV sa domnieva, že nie je nutné a ani prínosné, aby sa rozhodnutie vzťahovalo na právne nezáväzné nástroje (článok 2 návrhu).

5.5. Výbor sa s pochybnosťami stavia k tvrdeniu Komisie, že návrh nebude mať vplyv na rozpočet EÚ. Najmä v prípade rozšírenia mechanizmu hodnotenia ex ante na zmluvy súkromných subjektov sa dá očakávať nárast administratívnych nákladov aj administratívnej záťaže. EHSV chýba analýza toho, ako bude v rámci nového rozhodnutia rešpektovaná zásada subsidiarity a presadzovaná zásada proporcionality.

5.6. EHSV súhlasí s návrhom Komisie, aby mala pomoc Komisie (článok 4 návrhu) aj naďalej dobrovoľný charakter, pričom asistencia zo strany Európskej komisie by nemala byť pri rokovaniach členského štátu s treťou krajinou povinná.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Oznámeniu Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska iniciatíva v oblasti cloud computingu – budovanie konkurencieschopnej dátovej a znalostnej ekonomiky v Európe

[COM(2016) 178 final]

(2016/C 487/14)

Spravodajca: **Antonio LONGO**

Konzultácia	Európska komisia, 19/04/2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	07/09/2016
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	149/1/1

1. Závěry a odporúčania

1.1. EHSV súhlasí so strategickou voľbou Komisie vytvoriť otvorený európsky cloud computing určený vedeckým kruhom, a to v rámci silného politického a hospodárskeho záväzku v oblasti digitálnych inovácií, a podporuje toto úsilie. Výbor od roku 2011 Komisii pri rôznych príležitostiach poskytol viacero odporúčaní s cieľom dostať Európu na čelo tohto sľubného odvetvia, a to s pomocou popredných spoločností v tejto oblasti.

1.2. Pre EHSV je to absolútnou prioritou, ktorá má strategický význam, a to pokiaľ ide o prekonanie technologickej medzery, ako aj z hľadiska hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho napredovania spoločnosti.

1.3. EHSV navrhuje, aby bol európsky cloud k dispozícii všetkým občanom a podnikom. EHSV najprv žiada objasniť a upresniť, kedy a ako sa rozšíri používateľská základňa, čo bolo prisľúbené inovatívnym MSP a priemyslu.

1.4. EHSV súhlasí s analýzou Komisie týkajúcou sa hlavných úskalí, ktoré bránia Európe využívať potenciál dát, najmä pokiaľ ide o chýbajúcu interoperabilitu, fragmentáciu štruktúr, ich uzavretosť voči ďalším príspevkom a výmene. Opatrenia uvedené v oznámení sú prospešné pri prekonávaní rozdelenia na jednotlivé členské štáty, ktoré bráni realizácii skutočného európskeho jednotného digitálneho trhu, a to prostredníctvom opatrení zameraných na rozšírenie prístupnosti a posilnenie dôvery medzi verejným sektorom a akademickou obcou, ktoré sú často úplne oddelené a nekomunikujú spolu.

1.5. EHSV žiada, aby sa integračné opatrenia realizovali tak, aby podporovali zmenu myslenia vedeckej obce, a to prostredníctvom mechanizmov integrácie medzi akademickou infraštruktúrou, výskumnými centrami a verejnými inštitúciami, ako aj prostredníctvom revízie štruktúry stimulov na dosiahnutie lepšieho spoločného využívania dát, a aby sa tie vedecké obce, v ktorých je už spoločné využívanie dát dosť bežné, podnecovali k tomu, aby zohrávali hlavnú úlohu pri určovaní podrobností otvorených dát (Open Data).

1.6. EHSV odporúča lepšie vysvetliť, aká bude vzájomná súčinnosť medzi európskou dátovou infraštruktúrou, ktorá by mala presadzovať aj podporu, vývoj a zavádzanie vysoko výkonných superpočítačov (HPC), a oznámenou hlavnou iniciatívou na posilnenie v oblasti kvantových informačných technológií.

1.7. EHSV navrhuje, aby Komisia začala rozsiahle konzultácie s priamou účasťou vedeckej obce a občanov zastúpených záujmovými združeniami, pokiaľ ide o rozhodujúci aspekt, ktorým je riadenie, ako aj o postupné otvorenie sa všetkým a o spôsoby využívania a uchovávanía dát.

1.8. EHSV odporúča, aby dodávky hardvéru a softvéru potrebného pre európsky cloud pochádzali z Európy, a žiada, aby vládla väčšia prehľadnosť, pokiaľ ide o finančné prostriedky z rôznych rámcových programov, štrukturálnych fondov, Nástroja na prepájanie Európy a EFSI.

1.9. EHSV navrhuje, aby Komisia po dohode s členskými štátmi spustila rozsiahly program rozvoja a rozširovania nových pracovných miest pre pracovníkov s vysokou kvalifikáciou, ktorý ponúkne nové kvalifikované pracovné príležitosti a podporí „návrat“ mladých vedcov pracujúcich v iných krajinách do EÚ.

1.10. S cieľom zabezpečiť pre podniky a občanov jasne vymedzený a spoľahlivý regulačný rámec v takom strategickom, ako aj komplexnom a neustále sa vyvíjajúcom odvetví ako je digitálne odvetvie, EHSV navrhuje vytvoriť „jednotný portál pre digitálnu Európu“, ktorý by občanom a podnikom umožnil ľahký prístup k existujúcim predpisom Únie.

1.11. EHSV v neposlednom rade zdôrazňuje, že na dosiahnutie skutočnej digitálnej revolúcie je potrebné vzdelávanie a odborná príprava pre všetky vekové skupiny európskeho obyvateľstva v produktívnom aj neproduktívnom veku. EHSV predovšetkým pripomína, že je potrebné investovať do technologického vzdelávania žien a ich dosadenia na zodpovedné a rozhodujúce pozície.

2. Súvislosti a obsah

2.1. Komisia vypracovala súbor usmernení, ktorých cieľom je položiť základy európskej iniciatívy v oblasti otvoreného cloud computingu určeného pre vedecké kruhy, a zverejnila návrh, podľa ktorého je vzhľadom na očakávaný vývoj takzvaných veľkých dát (big data) práve cloud nástrojom, ktorý dokáže v plnej miere využiť obrovské množstvo dát vytvorených verejnými a súkromnými subjektmi. Schopnosť využívať veľké dáta má vplyv na celosvetové hospodárstvo a otvára možnosti pre veľké priemyselné a sociálne inovácie a vytváranie nových finančných služieb a produktov.

2.2. Tento návrh je súčasťou prvého balíka priemyselnej politiky v rámci stratégie jednotného digitálneho trhu oznámeného 19. apríla 2016 so stanoveným finančným plánom vo výške 50 miliárd EUR a zameraného na skutočnú „cestu k digitalizácii európskeho priemyslu“, ktorým sa stanovuje „súbor opatrení na podporu a prepojenie vnútroštátnych iniciatív v oblasti digitalizácie priemyslu a súvisiacich služieb vo všetkých odvetviach a na zvýšenie investícií prostredníctvom strategických partnerstiev a sietí“.

2.3. Iniciatíva v oblasti cloud computingu je jedným z najdôležitejších záväzkov s cieľom dosiahnuť, aby sa Európa stala „svetovým lídrom v oblasti ekonomiky založenej na dátach“. Táto voľba – ako vyhlásil Carlos Moedas, komisár pre výskum, vedu a inováciu – je takisto odpoveďou „na žiadosť vedeckej komunity o infraštruktúru pre otvorenú vedu. [...] Prínos otvorených dát pre Európu v oblasti vedy, hospodárstva a spoločnosti bude obrovský“.

2.4. Podľa názoru Komisie Európa musí odpovedať na štyri otázky:

— Ako maximalizovať spoločné využívanie dát?

— Ako zabezpečiť, aby sa dáta mohli využívať v čo najväčšej miere, v rôznych vedných disciplínach a medzi verejným a súkromným sektorom?

— Ako lepšie prepojiť existujúce a nové dátové infraštruktúry v celej Európe?

— Ako čo najlepšie koordinovať podporu, ktorá je k dispozícii pre európske dátové infraštruktúry?

2.5. Nástroj, ktorý zvolila Komisia, je vytvorenie **európskeho cloudu pre otvorenú vedu** – bezpečného a otvoreného priestoru, v rámci ktorého môže vedecká obec ukladať, vymieňať si a využívať vedecké dáta a výsledky. Tento dôležitý nástroj zameraný na rozvoj výpočtovej kapacity, konektivity a veľkokapacitných cloudových riešení by mal využívať **európsku dátovú infraštruktúru**, a to prepojením vedeckej obce a následne verejného sektora a priemyslu. Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti je potrebná otvorená spolupráca všetkých zúčastnených strán, aby bolo možné využívať prínosy dátovej revolúcie v Európe.

2.6. Komisia objašňuje, že iniciatívu budú dopĺňať ďalšie opatrenia v rámci stratégie jednotného digitálneho trhu s odkazmi na zmluvy o cloud computingu pre podnikových používateľov a zmenu poskytovateľov cloudových služieb, ako aj iniciatíva týkajúca sa voľného toku dát.

2.7. Komisia uvádza päť dôvodov, prečo Európa zatiaľ nevyužíva dátový potenciál v plnej miere:

- **k dátam z verejne financovaného výskumu nie je vždy otvorený prístup,**
- **chýbajúca interoperabilita,**
- **fragmentácia dátových infraštruktúr a infraštruktúr IT,**
- **nedostatok špičkovej vysokovýkonnej výpočtovej infraštruktúry (HPC) pre spracovanie dát,**
- **potreba vyspelých analytických techník (napr. hĺbková analýza textu a dát) v spoľahlivom prostredí.**

2.8. Prostredníctvom **európskeho cloudu pre otvorenú vedu** by Európa mala prevziať vedúcu pozíciu vo svete v oblasti vedeckých dátových infraštruktúr tým, že poskytne pre 1,7 milióna výskumníkov a 70 miliónov odborníkov virtuálne prostredie s bezplatným využívaním služieb. Rozvoj tohto nástroja by mal byť v rukách vedeckej obce a mal by sa zameriavať aj na vzdelávanie a odbornú prípravu. Určenie uznávaných technických noriem by umožnilo vytvoriť bezpečné dátové prostredie pre používateľov.

2.9. V nadväznosti na existujúce infraštruktúry Komisia zamýšľa dôrazne presadzovať aj už naplánované opatrenia, ako napríklad otvorený prístup k vedeckým publikáciám a dátam v programe Horizont 2020. Otázka **riadenia** európskeho cloudu pre otvorenú vedu sa vyrieši po ukončení dôkladného prípravného procesu, ktorý už prebieha.

2.10. V rámci osobitných opatrení na realizáciu cloudu podľa oznámenia je potrebné:

- **zabezpečiť štandardne otvorený prístup ku všetkým vedeckým dátam získaným v rámci programu Horizont 2020,**
- **zvýšiť povedomie a zmeniť štruktúry stimulov,**
- **rozvíjať interoperabilitu a spoločné využívanie dát,**
- **vytvoriť účelnú celoeurópsku štruktúru riadenia,**
- **rozvíjať služby založené na cloude pre otvorenú vedu,**
- **rozšíriť základňu vedeckých používateľov európskeho cloudu pre otvorenú vedu.**

2.11. Komisia tiež plánuje **európsku dátovú infraštruktúru** s integrovanou vysokovýkonnou výpočtovou kapacitou na svetovej úrovni, ktorá pre Európu predstavuje nutný predpoklad, aby sa mohla umiestniť medzi tromi najvýznamnejšími aktérmi v tomto odvetví na svete, pričom exaflopové superpočítače by sa mali zrealizovať do roku 2022.

2.12. Komisia sa domnieva, že európska dátová infraštruktúra prispeje tiež k digitalizácii priemyslu, podpore priemyselných inovácií a vytváraniu strategických platforiem v európskom výskume.

2.12.1. Časový rámec opatrení je stanovený na obdobie od roku 2016 do roku 2020.

2.13. Komisia vo svojom oznámení tiež vyhlasuje **hlavnú iniciatívu** zameranú na podporu výskumu a vývoja kvantových technológií.

2.14. Komisia má tiež v úmysle **rozšíriť prístupnosť a posilniť dôveru** medzi verejným sektorom a akademickou obcou, tým, že sa európsky cloud otvorí verejnému sektoru.

2.15. **Používateľská základňa** by sa postupne rozšírila na verejné služby, inovatívne MSP a priemysel. Rozšírenie iniciatívy na verejné služby bude vychádzať z existujúcich príkladov excelentnosti, ako je smernica o infraštruktúre pre priestorové informácie (Inspire) a sieť eHealth. Rozšírenie na priemysel bude vychádzať z aktuálnych príkladov poskytovania dôležitých vedeckých infraštruktúr, ako je Helix-Nebula, EMBL-EBI a PRACE. Ďalším krokom pre MSP môže byť ich zapojenie ako poskytovateľov inovatívnych riešení pre EOSC, ako v prípade programu Horizont 2020.

2.16. Komisia stanovuje niekoľko zdrojov financovania:

- rámcový program pre výskum a inovácie Horizont 2020,
- Nástroj na prepájanie Európy (NPE),
- európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF),
- Európsky fond pre strategické investície (EFSI).

2.16.1. Prvotný odhad potrebných dodatočných verejných a súkromných investícií na obdobie piatich rokov predstavuje 4,7 miliardy EUR.

2.17. Táto iniciatíva umožní postupne vytvárať vlastné príjmy, keď ju začnú využívať inovatívne začínajúce podniky, vedecká obec a verejný sektor.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. Voľba Komisie prijať politický a hospodársky záväzok pre digitálnu inováciu získala rozhodný súhlas EHSV s osobitným zreteľom na voľbu európskeho cloud computingu.

3.1.1. Komisia vymedzuje veľmi ambicióznou stratégiu. Hoci úroveň jej komplexnosti je veľmi vysoká, politické ciele sú jasne stanovené. Slabiny Európy a problémy, ktorým čelí v oblasti vytvárania služieb na využívanie veľkých dát vytvorených vedou a verejnými službami, sú presne identifikované, a to by malo byť východiskovým bodom pre všetky práce, ktoré sa majú vykonať v nadchádzajúcich rokoch.

3.2. Výbor od roku 2011⁽¹⁾ a pri rôznych príležitostiach formuloval viacero odporúčaní pre Komisiu „v snahe povzbudiť Európu, aby sa v tejto perspektívnej oblasti ujala vedúcej pozície“ s pomocou popredných spoločností v tejto oblasti.

3.3. Malo by sa však zároveň pripomenúť, že návrh EHSV sa týkal európskeho cloudu pre všetkých občanov a podniky. Okrem toho názov tohto oznámenia môže byť zavádzajúci, pretože sa v ňom neuvádza, že je obmedzený iba na vedecké kruhy.

3.4. EHSV víta rozhodnutie Komisie a upozorňuje na strategický význam tejto voľby z hľadiska prekonania európskej technologickkej medzery, ako aj z hľadiska hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho napredovania európskej spoločnosti. Vedecký cloud spĺňa tiež požiadavku vedeckej obce mať prístup k verejnému výskumu a spoločne využívať jeho dáta.

3.5. EHSV súhlasí s analýzou Komisie týkajúcou sa hlavných úskalí, ktoré bránia Európe využívať potenciál dát, najmä pokiaľ ide o chýbajúcu interoperabilitu, fragmentáciu štruktúr, ich uzavretosť voči ďalším príspevkom a výmene. EHSV tiež znovu zdôrazňuje potrebu vzdelávania a odbornej prípravy pre všetky vekové skupiny európskeho obyvateľstva v produktívnom aj neproduktívnom veku⁽²⁾. EHSV predovšetkým pripomína, že je potrebné investovať do technologického vzdelávania žien a do ich dosadenia na zodpovedné a rozhodujúce pozície.

3.6. Výbor súhlasí s cieľmi a opatreniami stanovenými v oznámení so zámerom prekonať rozdelenia na jednotlivé členské štáty, ktoré bráni realizácii skutočného európskeho jednotného digitálneho trhu. Je potrebné vziať do úvahy aj všeobecný trend prechodu od uchovávanía osobných a pracovných informácií na vlastnom počítači na využívanie verejného alebo komerčného cloudu. Iniciatíva v oblasti cloudu preto ide správnym smerom.

3.7. Pozitívny je aj záväzok Komisie prijať opatrenia zamerané na rozšírenie prístupnosti a vybudovanie dôvery medzi verejným sektorom a akademickou obcou, ktoré sú často úplne oddelené a nekomunikujú spolu.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Je potrebné lepšie vymedziť niektoré aspekty. Plán Komisie sa zdá byť veľmi komplexný, pokiaľ ide o ciele, ale v niektorých základných bodoch má zároveň len všeobecný charakter.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 40; Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 59.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 451, 16.12.2014, s. 25.

4.2. EHSV predovšetkým odporúča, aby dodávky hardvéru a softvéru potrebného pre európsky cloud pochádzali z Európy. Softvérové riešenia sú v Európe vysoko rozvinuté a malo by byť možné zabrániť technologickému závislosti od iných regiónov sveta. Pokiaľ ide o hardvér, pozitívny je predpoklad, že aspoň jeden z dvoch exaflopových superpočítačov bude z Európy.

4.3. EHSV vyjadruje znepokojenie, aj pokiaľ ide o zdroje potrebné na realizáciu a rozvoj cloudu, a to nielen finančné, ale aj profesionálne. Dostupnosť ľudských zdrojov spolu s vhodnými zručnosťami bude mať zásadný význam pre využitie plného potenciálu veľkých dát, pokiaľ ide o hospodársky rast a zamestnanosť pre Európu. Výbor zároveň naliehavo žiada Komisiu, aby starostlivo zohľadnila cezhraničné systémy cloud computingu v konkrétnych vedeckých oblastiach, ktoré už existujú a dobre fungujú, ako aj národné činnosti zamerané na dosiahnutie rovnakého cieľa.

4.3.1. Hoci EHSV pozitívne hodnotí ciele programu Horizont 2020 a financovanie projektu EDISON, ktorý urýchľuje proces vytvorenia profesie „dátového vedca“, dúfa, že Komisia po dohode s členskými štátmi začne vykonávať rozsiahly program rozvoja nových pracovných miest pre pracovníkov s vysokou kvalifikáciou, ktorý podporí kvalifikované pracovné miesta a „návrat“ mladých vedcov, ktorí pracujú v iných krajinách, do EÚ. Predovšetkým sú potrební „správcovia dát“, ktorí môžu pomôcť vedcom, sektorovému priemyslu a verejnej správe pri čo najlepšom využívaní a výmene zhromaždených dát. Tieto zásahy Komisie sú obzvlášť naliehavé a mali by tiež viesť k novým pracovným príležitostiam.

4.4. Taktiež nie je dobre objasnená vzájomná súčinnosť medzi navrhovanou európskou dátovou infraštruktúrou, ktorá by mala posilniť aj podporu, vývoj a implementáciu vysoko výkonných superpočítačov (HPC), a hlavnou iniciatívou na posilnenie v oblasti kvantových informačných technológií. Obe iniciatívy sa vzájomne dopĺňajú, hoci sú rozdielne. Zatiaľ čo realizácia exaflopových superpočítačov sa predpokladá do roku 2018, stratégia pre kvantové technológie je stále v prípravnej fáze a je založená na dlhodobom prístupe.

4.5. Oznámenie má veľmi všeobecný charakter, aj pokiaľ ide o prirodzené mechanizmy vzájomnej súčinnosti, a to vďaka európskemu cloudu pre otvorenú vedu a európskym dátovým infraštruktúram, medzi akademickou infraštruktúrou, výskumnými centrami a verejnými inštitúciami. Táto stratégia nebude úspešná bez vyrovnaného postavenia všetkých zúčastnených strán. Informovanosť a zmena štruktúr stimulov určených pre akademické kruhy, priemysel a verejné služby na spoločné využívanie dát sú nevyhnutným krokom pre rozvoj cloud computingu pre otvorenú vedu. Obzvlášť komunity, v ktorých je už spoločné využívanie dát dosť bežné, ako napríklad v mnohých výskumných oblastiach, by mohli mať kľúčový význam pri vymedzovaní podrobností otvorených dát v postupe zdola nahor.

4.5.1. EHSV víta rozhodnutie Komisie o štandardnom formáte dát otvoreného výskumu vo všetkých nových projektoch programu Horizont 2020 počnúc rokom 2017. EHSV vyzýva Komisiu, aby preskúmala odporúčanie z roku 2012 o prístupe k vedeckým informáciám a ich uchovávaní.

4.6. Okrem toho je potrebné upresniť mechanizmy rozšírenia používateľskej základne, ako bolo prisľúbené inovatívnym MSP a priemyslu, prostredníctvom dátových a softvérových centier a centier inovácií dátových služieb pre MSP.

4.7. EHSV žiada, aby sa zlepšilo riadenie cloudu, ktoré sa podľa Komisie vyrieši po ukončení dôkladného prípravného procesu, ktorý už prebieha. Vedecká obec, podniky a občania majú právo podieľať sa na tomto riadení a Komisia má povinnosť stanoviť spôsob a rozsah vykonávania tohto práva. Využitie platformy OSPP (Platforma pre politiky súvisiace s otvorenou vedou) môže byť pozitívnym nástrojom.

4.8. EHSV navrhuje, aby sa začali rozsiahle konzultácie s priamou účasťou vedeckej obce a občanov zastúpených svojimi záujmovými združeniami na témy „riadenia“, postupného otvorenia sa všetkým, ako aj spôsobov využívania a uchovávanía dát.

4.9. Komisia by predovšetkým mala poskytnúť podrobnejšie informácie o platforme pre riadenie cloudu.

4.10. Pokiaľ ide o financovanie, EHSV sa domnieva, že ide o najvyššiu prioritu pre Európu, pričom je potrebné zohľadniť veľký počet členských štátov, v ktorých by sa mala stratégia uplatňovať, ako aj nízky rast európskeho hospodárstva, ktorý príliš sťažuje súkromné investície v rámci európskej iniciatívy, ktorá by v skutočnosti mala iba nepriamy a sekundárny vplyv na svet priemyslu a MSP.

4.11. Podniky by v skutočnosti ťažili z pozitívnych účinkov cloudu a dátovej infraštruktúry až po ich realizácii, a to v súlade so všeobecnými technickými normami, ktoré je potrebné vypracovať, a v regulačnom rámci pre súkromie, kybernetickú bezpečnosť a duševné vlastníctvo, ktorý stále nie je skonsolidovaný ani z regulačného hľadiska na európskej úrovni, ani pokiaľ ide o jeho transpozíciu v členských štátoch.

4.12. V tejto súvislosti EHSV navrhuje vytvorenie „jednotného portálu pre digitálnu Európu“ s cieľom uľahčiť prístup občanov a podnikov k existujúcim predpisom Únie.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Priority v oblasti normalizácie IKT pre jednotný digitálny trh

[COM(2016) 176 final]

(2016/C 487/15)

Spravodajca: **Gundars STRAUTMANIS**

Konzultácia	Európska komisia, 19. 4. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	7. 9. 2016
Prijaté v pléne	21. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa hlasovania)	159/1/3

1. Závěry a odporúčania

1.1. **EHSV všeobecne víta** dokument navrhnutý Komisiou, keďže poskytuje východisko pre plány a iniciatívy podporujúce normalizáciu IKT; stanovujú sa v ňom prioritné oblasti a kľúčové opatrenia vrátane harmonogramu (realizačného plánu).

1.2. **EHSV sa domnieva**, že normalizácia by mala pomôcť zvýšiť pridanú hodnotu, zabezpečiť zamestnanosť vo všetkých oblastiach a zlepšiť blaho spoločnosti ako celku. Preto je osobitne dôležité určiť prioritné oblasti, v ktorých sa má uskutočniť normalizácia, vrátane odvetvia informačných a komunikačných technológií (IKT), aby sa vyriešili tieto otázky, ktoré sú mimoriadne dôležité pre všetkých. Z toho vyplýva, že toto oznámenie Komisie je skutočne potrebné, a takisto jasne ukazuje, prečo je vypracovanie tohto dokumentu kľúčové pre ďalšiu normalizáciu IKT, a tým aj rozvoj jednotného digitálneho trhu.

1.3. **EHSV by chcel predložiť niekoľko odporúčaní**, ktoré by mohli pomôcť Komisii ďalej zlepšiť oznámenia a iné sprievodné dokumenty, ktoré vypracovala.

1.3.1. Odporúčanie 1

EHSV odporúča, aby v budúcich oznámeniach a iných súvisiacich dokumentoch Komisia informovala všetky zainteresované strany o potrebe prijať vyvážený prístup k normalizácii IKT: normy ako obmedzujúci faktor verzus tvorivosť.

1.3.2. Odporúčanie 2

EHSV odporúča vyvinúť úsilie na zabezpečenie konzistentnosti medzi prioritnými oblasťami pre normalizáciu IKT, ktoré majú odlišné názvy v oznámení Komisie a v ročnom priebežnom pláne normalizácie IKT. S cieľom vytvoriť konzistentnosť medzi jednotlivými dokumentmi a všetkými navzájom súvisiacimi textami sa musí používať jednotná terminológia.

1.3.3. Odporúčanie 3

Vzhľadom na význam úlohy stanovenia priorít pre normalizáciu IKT **EHSV odporúča** poskytnúť viac informácií, pokiaľ ide o dôvody, metodiku a výsledky so zreteľom na výber prioritných oblastí.

1.3.4. Odporúčanie 4

S cieľom zabezpečiť, aby všetky zainteresované strany lepšie porozumeli vykonávaniu a konzistentnosti oznámenia Komisie, **EHSV odporúča** šíriť informácie o opakovaných činnostiach na doplnenie alebo pokračovanie práce, ktorá sa začala týmto dokumentom.

1.3.5. Odporúčanie 5

S cieľom zabezpečiť, aby sa všetky zainteresované strany mohli spoľahnúť na to, že Komisia pri vypracúvaní tohto oznámenia zašla nad rámec otázok, ktoré priamo súvisia s prioritami pre normalizáciu IKT, a takisto posúdila vplyv týchto priorít na rôzne sociálne problémy (pozri článok 11 ZFEÚ), **EHSV odporúča**, aby budúce oznámenia Komisie obsahovali konkrétne podrobnosti o účasti rôznych zainteresovaných strán a o sociálnych dôsledkoch jej prístupu v oblasti normalizácie IKT, ktorá už ovplyvňuje celú spoločnosť.

1.4. Hoci výbor podporuje oznámenie Komisie ako celok, **EHSV by napriek tomu navrhoval** posúdiť:

- či je oznámenie z hľadiska formy dostatočné na dosiahnutie stanovených cieľov, napr. zabezpečenie „vedúceho postavenia“, alebo či by bolo potrebné použiť formy, ktoré umožňujú väčšiu účinnosť a rozhodnosť,
- či by sa mal prehodnotiť pojem „vedúce postavenie“ a či by sa oznámenie Komisie nemalo skôr zamerať na spoluprácu založenú na partnerstve s globálnymi normalizačnými organizáciami, než sa riadiť zásadami hospodárskej súťaže, keďže máme zhruba rovnaké potreby, ktoré presahujú hranice EÚ.

2. Úvod

2.1. Európska komisia 19. apríla 2016 prijala svoje oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Priority v oblasti normalizácie IKT pre jednotný digitálny trh [COM(2016) 176 final].

2.2. **Ciele** oznámenia Komisie:

- podporovať a posilňovať úlohu Európy v rámci globálnej digitálnej ekonomiky,
- zabezpečiť, aby normy v oblasti IKT boli stanovené tak, aby lepšie reagovali na potreby politiky,
- zabezpečiť, aby boli normy aktívne, otvorené a užšie spojené s výskumom a inováciami.

2.3. **Duch** oznámenia Komisie:

- **Komplexný strategický a politický prístup k normalizácii pre prioritné informačné a komunikačné technológie.** V oznámení sa stanovuje komplexný strategický a politický prístup k normalizácii pre prioritné informačné a komunikačné technológie, ktoré sú dôležité na dobudovanie jednotného digitálneho trhu.
- **Riešenie výziev týkajúcich sa normalizácie IKT.** Na riešenie výziev týkajúcich sa normalizácie IKT Komisia oznámila, že „začne plán integrovanej normalizácie s cieľom identifikovať a vymedziť kľúčové priority pre normalizáciu so zameraním na technológie a oblasti, ktoré sa považujú za rozhodujúce pre jednotný digitálny trh“.

2.4. **Východiská** oznámenia Komisie:

- **Spoločné normy ako základ účinného jednotného digitálneho trhu.** Spoločné normy zabezpečujú interoperabilitu digitálnych technológií a sú základom účinného jednotného digitálneho trhu. Zaručujú, aby technológie spoločne fungovali hladko a spoľahlivo a aby dosahovali úspory z rozsahu, podporovali výskum a inováciu a udržiavali otvorenosť trhov. Rôzne vnútroštátne normy však môžu značne spomaliť inováciu a znevýhodniť európske podniky voči zvyšku sveta.

- **Nariadenie (EÚ) č. 1025/2012 o európskej normalizácii.** Nedávna revízia normalizačnej politiky EÚ viedla k prijatiu nariadenia (EÚ) č. 1025/2012 o európskej normalizácii a k vytvoreniu rámca pre transparentnejší, efektívnejší a účinnejší európsky systém normalizácie vo všetkých priemyselných odvetviach. **Oznámenie vychádza z nariadenia (EÚ) č. 1025/2012** ⁽¹⁾ a súvisí s plánovanou spoločnou iniciatívou v oblasti normalizácie, ktorá je súčasťou širšej stratégie pre jednotný trh [COM(2015) 550 final Zlepšovanie jednotného trhu: viac príležitostí pre ľudí a podniky].

2.5. **Kľúčové otázky** oznámenia Komisie:

- Normy IKT ako základný kameň jednotného digitálneho trhu
- Stanovenie noriem pre IKT: rýchlo sa meniaci a náročný globálny kontext
- Reakcia Európy: plán založený na dvoch pilieroch s cieľom stanovovať priority a realizovať normotvorbu v oblasti IKT pre jednotný digitálny trh
- Päť prioritných oblastí: základné stavebné prvky normotvorby v oblasti IKT
- Závazok na vysokej úrovni na dosiahnutie a zabezpečenie vedúceho postavenia prostredníctvom noriem

3. **Prehľad a všeobecné pripomienky k zneniu oznámenia Komisie**

3.1. **Normy IKT ako základný kameň jednotného digitálneho trhu**

3.1.1. V bode 1 oznámenia Komisie sa stanovuje, že transformácia globálnej ekonomiky na digitálnu ekonomiku má vplyv na všetky odvetvia priemyslu a služieb. Podobne bod 1 zaoberá všeobecnými otázkami týkajúcimi sa oznámenia, ako sú:

- účel oznámenia,
- povaha oznámenia,
- východiská oznámenia.

3.2. **Stanovenie noriem pre IKT: rýchlo sa meniaci a náročný globálny kontext**

3.2.1. V bode 2 oznámenia Komisie sa stanovuje, že vývoj noriem IKT čelí viacerým novým výzvam, ktoré si vyžadujú ciele a udržateľné riešenie na úrovni EÚ.

3.2.2. V oznámení sa zdôrazňuje, že potenciálnymi dôsledkami týchto výziev môžu byť rozptýlenie obmedzených zdrojov, pomerne slabá efektívnosť a v širšom zmysle utlmenie európskej inovačnej kapacity.

3.3. **Reakcia Európy: plán založený na dvoch pilieroch s cieľom stanovovať priority a realizovať normotvorbu v oblasti IKT pre jednotný digitálny trh**

3.3.1. V bode 3 oznámenia Komisie je predstavený prioritný akčný plán pre ďalšiu vlnu technologickej normalizácie v digitálnej ekonomike.

3.3.2. Prístup navrhovaný Komisiou:

1. V oznámení sa určuje **zoznam prioritných stavebných prvkov** pre jednotný digitálny trh, v prípade ktorých je potreba lepšej normalizácie IKT najnaliehavejšia vrátane výstupov a harmonogramu.
2. Komisia navrhuje politický proces na vysokej úrovni s cieľom validovať, monitorovať a v prípade potreby upraviť zoznam priorít. Očakáva sa, že v tomto procese sa budú využívať nástroje európskeho systému normalizácie a zapojí sa široká škála zainteresovaných strán v rámci EÚ, ako aj na medzinárodnej úrovni.

3.3.3. Obe časti tohto prioritného plánu bude potrebné vykonávať spoločne s cieľom zabezpečiť, aby sa EÚ stala lídrom v globálnej digitálnej ekonomike.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 316, 14.11.2012, s. 12.

3.4. Päť prioritných oblastí: základné stavebné prvky normotvorby v oblasti IKT

3.4.1. V bode 3.1 oznámenia Komisia určuje päť prioritných oblastí, ktoré predstavujú **základné technologické stavebné prvky** jednotného digitálneho trhu (poradie uvedených oblastí nie je dôležité):

- cloud computing,
- internet vecí,
- komunikácie 5. generácie (5G),
- technológie (veľkých) dát,
- kybernetická bezpečnosť.

3.4.2. Tieto prioritné oblasti boli vybrané na základe odporúčaní európskej multilaterálnej platformy zainteresovaných strán pre normalizáciu IKT, ktorá spája zainteresované strany z oblasti priemyslu, tvorcov noriem, vlády a zástupcov občianskej spoločnosti.

3.4.3. Digitálna transformácia má významný vplyv na rôzne odvetvia, ako aj spotrebiteľov. Mnohé **dôležité oblasti uplatňovania IKT** (napríklad: elektronické zdravotníctvo, inteligentné dopravné systémy, inteligentná energia, moderná výroba, inteligentné mestá atď.) sú priamo založené na piatich vybraných prioritách normalizácie IKT.

3.4.4. **Vybraté priority budú dopĺňať ďalšie normalizačné nástroje používané na vykonávanie európskej politiky v oblasti normalizácie.** Okrem plánovanej spoločnej iniciatívy v oblasti európskej normalizácie ide o priebežný plán normalizácie IKT a ročný pracovný program Únie.

3.5. Závazok na vysokej úrovni na dosiahnutie a zabezpečenie vedúceho postavenia prostredníctvom noriem

3.5.1. V bode 3.2 oznámenia Komisie sa uvádza, že stanovenie priorít pre normy IKT pre jednotný digitálny trh nebude samo osebe postačovať. **Úspech závisí od záväzku veľkého počtu zainteresovaných strán** vrátane priemyselného odvetvia, normotvorných organizácií a výskumnej obce, ako aj od inštitúcií EÚ a vnútroštátnych správnych orgánov v **súvislosti s normalizáciou na vysokej úrovni.**

3.5.2. **Komisia na dosiahnutie prioritných opatrení navrhuje postup na vysokej úrovni.** Tento postup bude využívať a dopĺňať európsku multilaterálnu platformu zainteresovaných strán, priebežný plán normalizácie IKT a ročný pracovný program Únie pre európsku normalizáciu ako mechanizmy na vykonávanie a šírenie noriem. V oznámení Komisie sa opisuje každý prvok procesu a všetky súvisiace činnosti.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Rovnováha medzi normalizáciou a tvorivosťou

4.1.1. Z hľadiska oznámenia Komisie normalizácia nie účelom samým o sebe, ale len prostriedkom; jedným z jej cieľov je podporovať výskum a inováciu v oblasti IKT.

4.1.2. Normy neznamenajú len príležitosti; stanovujú aj rámce a obmedzenia. Normy môžu uľahčovať rozvoj, ale môžu ho tiež spomaliť, najmä v odvetviach, ktoré sa veľmi rýchlo rozvíjajú, ako je IKT.

4.1.3. V bode 2 oznámenia, s názvom „Stanovenie noriem pre IKT: rýchlo sa meniaci a náročný globálny kontext“, v ktorom sa rozoberajú problémy vyskytujúce sa v rámci procesu normalizácie, sa uvádza, že: „... čoraz väčšia zložitosť spôsobená veľkým počtom noriem a rôznorodosťou technických spoločenstiev zapojených do stanovovania noriem môže **spomaliť inováciu.**“

4.1.4. Výsledky verejnej konzultácie (Súhrnná správa o verejnej konzultácii *Standards in the Digital Single Market: setting priorities and ensuring delivery* – Normy v rámci jednotného digitálneho trhu: stanovenie priorít a zabezpečenie realizácie) sprostredkujú názory príslušných skupín zainteresovaných strán, ako je odvetvie IKT. Toto odvetvie si želá proces normalizácie „zdola nahor“.

4.1.5. Je zrejmé, že uloženie nadmerne prísnych noriem alebo ich predčasné uloženie môže

- obmedziť tvorivosť, čím by sa pribrzdil rozvoj a vykonávanie inovačných riešení,
- viesť k situácii, že normy síce boli vypracované a schválené, ale výrobcovia vykonávajú svoje každodenné činnosti podľa iných „noríem“, ktoré si stanovili sami.

4.1.6. To znamená, že počas procesu normalizácie by sa situácia mala dôkladne posúdiť, pokiaľ ide o navrhnutie, prijatie a vykonávanie každej normy, a medzi normami ako faktorom obmedzenia a tvorivosťou sa musí nastoliť rozumná rovnováha, t. j. ponechať otvorenú možnosť slobodne sa vyjadriť s cieľom vytvoriť nové „neštandardné“ riešenia.

4.1.7. *Odporúčanie 1*

EHSV odporúča, aby v budúcich oznámeniach a iných súvisiacich dokumentoch Komisia informovala všetky zainteresované strany o potrebe prijať vyvážený prístup k normalizácii IKT: normy ako obmedzujúci faktor verzus tvorivosť.

4.2. *Nezrovnalosti medzi prioritnými oblasťami v rôznych dokumentoch o normalizácii*

4.2.1. V bode 3.1 oznámenia Komisie sa stanovuje uvedených päť prioritných oblastí pre normalizáciu IKT:

- cloud computing,
- internet vecí,
- **komunikácie 5. generácie (5G)**,
- **kybernetická bezpečnosť**,
- **technológie (veľkých) dát**.

4.2.2. V oznámení sa zároveň odkazuje na ročný priebežný plán normalizácie IKT. Jednotlivé oblasti určené a opísané v ročnom priebežnom pláne normalizácie IKT na rok 2016 sú uvedené ďalej:

3.5. Kľúčové nástroje a bezpečnosť	95
3.5.1. Cloud computing	96
3.5.2. Informácie verejného sektora, otvorené dáta a veľké dáta (big data)	101
3.5.3. Elektronická verejná správa	106
3.5.3.1. DCAT Aplikačný profil pre dátové portály v Európe	107
3.5.3.2. Výmena metaúdajov o opätovne použiteľných aktívach interoperability (elektronická verejná správa)	107
3.5.3.3. Základné slovníky na uľahčenie rozvoja interoperabilných riešení	107
3.5.4. Elektronická identifikácia a dôveryhodné služby vrátane elektronických podpisov	109
3.5.5. Rádiofrekvenčná identifikácia (RFID)	112
3.5.6. Internet vecí	114
3.5.7. Bezpečnosť sietí a informácií	120
3.5.8. Ochrana súkromia online (ePrivacy)	124
3.5.9. Elektronické infraštruktúry pre výskumné údaje a výpočtovo intenzívna veda	127
3.5.10. Mapovanie infraštruktúry širokopásmových sietí	131
3.5.11. Uchovanie digitálneho kina	134

4.2.3. Hoci tieto dva dokumenty – oznámenie Komisie a priebežný plán normalizácie IKT na rok 2016 – spolu súvisia a dopĺňajú sa, používa sa v nich odlišná terminológia. Ani v jednom z týchto dvoch dokumentov sa nepoukazuje na prepojenie medzi podobnými oblasťami normalizácie.

4.2.4. Odporúčanie 2

EHSV odporúča vyvinúť úsilie na zabezpečenie konzistentnosti medzi prioritnými oblasťami pre normalizáciu IKT, ktoré majú odlišné názvy v oznámení Komisie a v ročnom priebežnom pláne normalizácie IKT. S cieľom vytvoriť konzistentnosť medzi jednotlivými dokumentmi a všetkými navzájom súvisiacimi textami sa musí používať jednotná terminológia.

4.3. Výber priorít pre normalizáciu IKT

4.3.1. V bode 3.1 oznámenia Komisie sa stanovuje päť prioritných oblastí pre normalizáciu IKT; uvádza sa v ňom: „Tieto oblasti boli vybrané na základe odporúčaní európskej multilaterálnej platformy zainteresovaných strán pre normalizáciu IKT, ktorá spája zainteresované strany z oblasti priemyslu, tvorcov noriem, vlády a zástupcov občianskej spoločnosti. **V procese verejnej konzultácie sa potvrdil široký konsenzus, pokiaľ ide o stanovenie uvedených priorít.**“

4.3.2. Verejná konzultácia sa uskutočnila od 23. septembra 2015 do 4. januára 2016 a zúčastnilo sa na nej 168 účastníkov. Zistenia konzultácie sú uvedené v **súhrnnej správe** o verejnej konzultácii *Standards in the Digital Single Market: setting priorities and ensuring delivery* (Normy v rámci jednotného digitálneho trhu: stanovenie priorít a zabezpečenie realizácie).

4.3.3. Keďže výsledky prieskumu sa zohľadňujú pri výbere prioritných oblastí stratégie IKT, ktoré sú stanovené v oznámení Komisie a týkajú sa veľkej časti európskych podnikateľov, vzhľadom na pomerne nízku mieru účasti (168 respondentov) by mohli byť potrebné ďalšie informácie o štruktúre zloženia respondentov.

4.3.4. Informácie o skupinách respondentov sú k dispozícii v správe ⁽²⁾.

4.3.5. Ako možno vidieť, mnohí respondenti patria do odlišných normalizačných organizácií. Pomerne malá časť sa skladá z vývojárov a výrobcov – tých, ktorí pozorne sledujú potreby trhu, ktorí určujú alebo sledujú trendy v oblasti technologického pokroku a ktorí majú svoje vlastné plány rozvoja. V absolútnom vyjadrení sú ich počty nízke.

4.3.6. Zistenia konzultácie, ktoré sú prezentované v súhrnnej správe, síce poskytujú informácie o vybratých oblastiach, ale neuvádza sa v nich počet oblastí, ktoré sa skutočne preskúmali, alebo o aké oblasti ide (neuvádzajú sa v nich ani oblasti uvedené v ročnom priebežnom pláne normalizácie IKT). Neuvádza sa v nich ani to, kto robil výber, alebo ak pôvodný zoznam zahŕňal ďalšie oblasti, aké boli stanoviská.

4.3.7. Odporúčanie 3

Vzhľadom na význam úlohy stanovenia priorít pre normalizáciu IKT **EHSV odporúča** poskytnúť viac informácií, pokiaľ ide o dôvody, metodiku a výsledky so zreteľom na výber prioritných oblastí.

4.4. Životný cyklus oznámenia

4.4.1. V oznámení Komisie sa uvádzajú mnohé konkrétne body, ktoré sa budú časom meniť, vrátane prioritných oblastí, kľúčových opatrení, hlavných lehôt a mnohých ďalších vecí. To znamená, že takýto dokument, t. j. oznámenie Komisie, nemožno navrhnuť na dlhé časové obdobie.

4.4.2. Preto je potrebné zaviesť osobitný postup, uplatňovaný v praxi, ktorý bude opisovať, akým spôsobom a ako často sa bude revidovať takýto dokument, organizovať verejné konzultácie, prijímať rozhodnutia, vykonávať operačné plánovanie a uskutočňovať ďalšie činnosti – t. j. pravidelná správa životného cyklu dokumentu a akékoľvek súvisiace činnosti by sa mali plánovať.

4.4.3. Odporúčanie 4

S cieľom zabezpečiť, aby všetky zainteresované strany lepšie porozumeli vykonávaniu a konzistentnosti oznámenia Komisie, **EHSV odporúča** šíriť informácie o opakovaných činnostiach na doplnenie alebo pokračovanie práce, ktorá sa začala týmto dokumentom.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-17/synopsis_report_on_the_public_consultation_-_standards_in_the_digital_single_market_setting_priorities_and_ensuring_delivery_15264.pdf.

4.5. *Nedostatočne pokryté oblasti*

4.5.1. V oznámení Komisie sa uvádzajú mnohé aspekty týkajúce sa výberu priorít pre normalizáciu IKT a plánované opatrenia, prostredníctvom ktorých má táto práca napredovať. Pri čítaní tohto oznámenia a súvisiacich dokumentov však študijná skupina EHSV zistila, že viacero aspektov, ktoré sú dôležité pre spoločnosť, sa nerieši vôbec alebo sú uvedené len mimochodom.

4.5.2. Hoci je hlavným účelom oznámenia Komisie určiť prioritné oblasti pre normalizáciu IKT a súvisiace činnosti, jeho praktické vykonávanie a presadzovanie bude mať takisto vplyv, či už priamy, alebo nepriamy, v oblastiach, ako sú:

- práva spotrebiteľa,
- činnosť malých a stredných podnikov (MSP),
- zamestnanosť a istota pracovného miesta,
- pracovný čas a podmienky,
- ako môžu ľudia s osobitnými potrebami získať prístup k IKT,
- ochrana životného prostredia,
- rôzne ďalšie otázky súvisiace so sociálnym rozmerom.

4.5.3. EHSV konštatuje, že počas procesu normalizácie sa musí venovať pozornosť:

- zabezpečeniu, aby mali všetky zainteresované strany „spoločnú úroveň rovnakých podmienok“,
- významu zdôrazňovania otázok normalizácie v dvojstranných dohodách o voľnom obchode EÚ,
- tomu, ako sú vymedzené odvetvia činnosti,
- spôsobilosti zamestnancov spĺňať požiadavky noriem,
- základným právam zamestnancov,
- zapojeniu zástupcov občianskej spoločnosti do dialógu.

4.5.4. *Odporúčanie 5*

S cieľom zabezpečiť, aby sa všetky zainteresované strany mohli spolať na to, že Komisia pri vypracúvaní tohto oznámenia zašla nad rámec otázok, ktoré priamo súvisia s prioritami pre normalizáciu IKT, a takisto posúdila vplyv týchto priorít na rôzne sociálne problémy (pozri článok 11 ZFEÚ), **EHSV odporúča**, aby budúce oznámenia Komisie obsahovali viac konkrétnych podrobností o účasti rôznych zainteresovaných strán a o sociálnych dôsledkoch jej prístupu v oblasti normalizácie IKT, ktorá už ovplyvňuje celú spoločnosť.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Akčný plán EÚ pre elektronickú verejnú správu na roky 2016 – 2020 Urýchlenie digitálnej transformácie verejnej správy

[COM(2016) 179 final]

(2016/C 487/16)

Spravodajca: **Raymond HENCKS**

Konzultácia	Európska komisia, 19. 4. 2016
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	7. 9. 2016
Prijaté v pléne	22. 9. 2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	162/1/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. Cieľ Európskej únie zaviesť do roku 2020 elektronickú verejnú správu, ktorá bude zabezpečovať ľahko použiteľné, personalizované a bezhraničné digitálne služby, sa vôbec nezdá byť uskutočniteľný vzhľadom na súčasné tempo vykonávania jednotlivých po sebe nasledujúcich akčných plánov v mnohých členských štátoch.

1.2. EHSV podporuje návrhy obsiahnuté v 3. akčnom pláne EÚ (2016 – 2020), ktorého cieľom je urýchliť vytvorenie elektronickej verejnej správy, ktorá bude efektívna, interoperabilná a všeobecne dostupná.

1.3. Elektronická verejná správa bude môcť fungovať, len ak budú splnené ďalšie podmienky, ako je vytvorenie výkonnej digitálnej siete a služieb, všeobecný prístup za dostupnú cenu a primeraná digitálna odborná príprava používateľov na všetkých úrovniach a v každom veku. Hoci sa má elektronická verejná správa v strednodobom alebo dlhodobom horizonte stať štandardným prostriedkom komunikácie, je potrebné zachovať pre občanov, ktorí si to želajú, tradičné prostriedky komunikácie (poštové zásielky, osobný styk, telefonické spojenie) s verejnou správou.

1.4. Pokiaľ ide o práva používateľov elektronickej verejnej správy, najmä práva v oblasti prístupu a nediskriminácie, slobody prejavu a informovanosti, ochrany súkromia a osobných údajov, vzdelávania a všeobecných vedomostí od školského vzdelávania po celoživotné vzdelávanie, prostriedkov nápravy atď., EHSV navrhuje Komisii, aby na jednom webovom sídle zhromaždila všetky práva používateľov v oblasti elektronickej verejnej správy.

1.5. EHSV schvaľuje sedem zásad, na ktorých je založený návrh Komisie, ale pochybuje, že niektoré z nich bude možné preniesť do praxe, ak sa nevyriešia súvisiace právne a technologické problémy.

1.6. Pokiaľ ide o zásadu „stačí len raz“, podľa ktorej by sa od jednotlivcov a podnikov nemalo požadovať, aby správnym orgánom poskytovali tie isté informácie viackrát, EHSV konštatuje, že určité právne a organizačné problémy ostávajú nevyriešené, a vyzýva Komisiu, aby uskutočnila skúšobný projekt v tejto oblasti. Navrhuje takisto stanoviť zásadu „prístup na úrovni celej verejnej správy“, ktorá spočíva v spolupráci medzi jednotlivými verejnými orgánmi nad rámec ich oblasti právomocí, aby mohla žiadateľovi poskytnúť integrovanú odpoveď jedna inštitúcia.

1.7. EHSV takisto vyjadruje poľutovanie nad tým, že zásada aktualizácie systémov, ktorá spočíva v obnovení informačných systémov a technológií v orgánoch verejnej správy, aby zodpovedali technologickému vývoju, sa nenachádza medzi vybranými zásadami.

1.8. Požaduje, aby sa v rámci zásady „otvorenosť a transparentnosť“ výslovne ustanovilo právo občanov a podnikov dohliadať na prenos svojich osobných údajov iným orgánom verejnej správy a prípadne ich dať vymazať (právo na zabudnutie), pričom treba dodržiavať príslušné právne predpisy a postupy, a žiada, aby bol predložený návrh na európsky zabezpečený systém archivovania a výmeny dokumentov online.

1.9. Keďže mnohí občania sa s novým nástrojom elektronickej verejnej správy potrebujú lepšie oboznámiť, EHSV sa domnieva, že členské štáty a ich regionálne a miestne územné celky by mali poskytnúť občanom odbornú prípravu zameranú na digitálnu gramotnosť a malo by sa požadovať, aby vytvorili asistovanú digitálnu službu alebo zabezpečili miestnu pomoc, ktoré by boli spolufinancované prostriedkami z európskych fondov. Platí to aj pre úradníkov orgánov verejnej správy v rámci ďalšej odbornej prípravy.

1.10. EHSV s poľutovaním konštatuje, že v akčnom pláne sa vôbec nespomínajú sociálne dôsledky a vplyvy elektronickej verejnej správy a ani jej dosah na zamestnanosť, pokiaľ ide o stratu zamestnania, ako aj o množstvo voľných pracovných miest v dôsledku nedostatku uchádzačov, ktorí by mali požadovanú digitálnu odbornú kvalifikáciu. V rámci prerozdelenia pracovných miest uvoľnených v dôsledku digitálnej transformácie verejnej správy by úradníci, ktorých pracovné miesta sa zrušia z dôvodu úspor, mali byť priradení k asistovanej digitálnej službe alebo dostať vhodné pracovné úlohy.

2. Úvod

2.1. Európsky akčný plán pre elektronicкую verejnú správu na roky 2011 – 2015 (Využitie IKT na podporu inteligentnej, udržateľnej a inováčnej verejnej správy) ⁽¹⁾ platil do decembra 2015.

2.2. Elektronicкая verejná správa však naďalej patrí medzi hlavné oblasti záujmu digitálnej agendy a medzi hlavné iniciatívy na úrovni Európskej únie a členských štátov, ktoré sú potrebné na dokončenie jednotného digitálneho trhu.

2.3. Mnohé iniciatívy stanovené v akčnom pláne, ktorému sa skončila platnosť, ešte neboli všetky riadne zavedené v mnohých členských štátoch a musia sa presunúť do nového akčného plánu pre elektronicкую verejnú správu na roky 2016 – 2020.

2.4. Orgány verejnej správy by preto mali zlepšiť navrhovanie svojich služieb online a väčšmi sa sústrediť na potreby používateľov, aby sa zabezpečilo účinné a efektívne fungovanie služieb elektronickej verejnej správy aj za vnútroštátnymi hranicami.

3. Obsah oznámenia

3.1. Nový akčný plán, v ktorom sa zdôrazňuje urýchlenie digitálnej transformácie, by mal slúžiť ako katalyzátor a umožniť koordináciu úsilia a zdrojov vynakladaných na modernizáciu verejného sektora v oblasti elektronickej verejnej správy.

3.2. Pozostáva z 20 opatrení, ktoré však nie sú úplné a ku ktorým sa, podľa toho, ako sa bude vyvíjať rýchlo sa meniace prostredie, môžu doplniť ďalšie opatrenia, ktoré môže navrhnúť buď Komisia, alebo zainteresované strany.

3.3. Iniciatívy, ktoré sa zavedú v rámci nového akčného plánu, by sa mali zakladať na týchto základných zásadách:

— Digitálne služby ako štandard: digitálne poskytovanie služieb by sa malo stať všeobecným pravidlom, pričom by sa iné komunikačné kanály mali naďalej ponechať otvorené pre tých, ktorí nie sú pripojení, či už dobrovoľne, alebo z nevyhnutnosti. Okrem toho by sa mali verejné služby poskytovať prostredníctvom jednotného kontaktného miesta a prostredníctvom rôznych kanálov.

— Zásada „stačí len raz“: podľa tejto zásady by sa od jednotlivcov a podnikov nemalo požadovať, aby správnym orgánom poskytovali tie isté informácie viackrát.

⁽¹⁾ COM(2010) 743 final a COM(2010) 744 final.

- Inkluzívnosť a dostupnosť: orgány verejnej správy by mali vytvoriť digitálne verejné služby, ktoré sú štandardne inkluzívne a zohľadňujú rôzne potreby, ako napríklad potreby starších ľudí alebo ľudí so zdravotným postihnutím.
- Otvorenosť a transparentnosť: orgány verejnej správy by si mali navzájom vymieňať informácie a údaje a poskytnúť občanom a podnikom možnosť kontroly a opravy vlastných údajov. Mali by umožniť používateľom sledovať administratívne postupy, ktoré sa ich týkajú, a do navrhovania a poskytovania služieb by mali zapojiť zainteresované strany (ako sú podniky, výskumníci a neziskové organizácie) a otvoriť sa spolupráci s nimi.
- Cezhraničné služby ako štandard: orgány verejnej správy by mali príslušné digitálne verejné služby sprístupniť aj za hranicami a mali by predchádzať ďalšej fragmentácii, čím sa uľahčí mobilita v rámci jednotného trhu.
- Interoperabilita ako štandard: verejné služby by mali byť navrhnuté tak, aby fungovali nepretržite na celom jednotnom trhu nezávisle od oddelených prevádzkových štruktúr, opierajúc sa pritom o voľný pohyb údajov a digitálnych služieb v Európskej únii.
- Dôveryhodnosť a bezpečnosť: jednotlivé iniciatívy by sa nemali obmedzovať len na bežné dodržiavanie právneho rámca na ochranu osobných údajov a súkromia, ako aj bezpečnosti IT, ale mali by tieto prvky začleniť už vo fáze navrhovania.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV podporuje opatrenia Komisie s cieľom urýchliť rozvoj a používanie služieb elektronickej verejnej správy. Od prvého akčného plánu pre elektronickej verejnú správu z roku 2006 sa členské štáty zaviazali podporovať účinné, efektívne, interoperabilné a všeobecne dostupné služby elektronickej verejnej správy vrátane služieb online aj za vnútroštátnymi hranicami. Tieto záväzky boli potvrdené v rámci stratégie jednotného digitálneho trhu v programe Horizont 2020.

4.2. Treba však konštatovať, že napriek určitému pokroku, ktorý dokazujú hodnotenia akčného plánu na roky 2011 – 2015, a napriek značným finančným prostriedkom Spoločenstva, ktoré boli vyčlenené, ale málo využité členskými štátmi, sú používatelia stále, a v jednotlivých členských štátoch vo veľmi odlišnej miere, konfrontovaní s nerovnomernou modernizáciou orgánov verejnej správy členských štátov a nedostatočnou ponukou nadnárodných služieb online. EHSV sa pýta, z akých dôvodov vyčlenené finančné prostriedky EÚ ostávajú do veľkej miery nevyužité, a žiada Komisiu, aby uskutočnila analýzu v tejto oblasti, odstránila prípadné prekážky a podnietila členské štáty, aby tieto finančné prostriedky účinne a efektívne využívali, a to najmä v oblasti elektronickej verejnej správy.

4.3. Elektronickej verejnej správy je jedným z kľúčových prvkov stratégie jednotného digitálneho trhu. Treba však konštatovať, že ďalšie kľúčové prvky digitalizácie, ktorým sa nevenuje pozornosť v tomto oznámení, sú základnou podmienkou vytvorenia elektronickej verejnej správy. Je teda zrejmé, že najpokrokovejšie digitálne siete a služby musia byť k dispozícii občanom v každom veku aj podnikom, aby k nim mali všeobecný prístup za dostupnú cenu, bez ohľadu na svoju zemepisnú polohu alebo finančnú situáciu, a mohli v prípade potreby využiť pomoc a odbornú prípravu s cieľom osvojiť si požadované zručnosti, ktoré im umožnia využívať digitálne aplikácie účinným a zodpovedným spôsobom.

4.4. Ďalším kľúčovým prvkom sú práva používateľov elektronickej verejnej správy, ktoré v prvom rade patria medzi ľudské práva a základné slobody vzťahujúce sa na používateľov internetu, najmä práva v oblasti prístupu a nediskriminácie, slobody prejavu a informovanosti, ochrany súkromia a osobných údajov, vzdelávania a všeobecných vedomostí od školského vzdelávania po celoživotné vzdelávanie, prostriedkov nápravy atď. Patria k nim aj osobitné práva, ktoré priamo súvisia s elektronickej verejnou správou. Vzhľadom na rôzne zdroje práv, ktoré prislúchajú používateľom elektronickej verejnej správy, EHSV navrhuje Komisii, aby na jednom webovom sídle zhromaždila všetky práva používateľov v oblasti elektronickej verejnej správy.

4.5. Keďže pre používateľov je často zložitá nájsť elektronickej informácie a pomoc, ktoré potrebujú, Komisia navrhuje vytvoriť na úrovni Únie, ako aj na vnútroštátnej úrovni jednotnú digitálnu „bránu“/jednotné kontaktné miesto. Podobné jednotné kontaktné miesta už fungujú vo väčšine členských štátov a regionálnych a miestnych územných celkov. EHSV s potešením podporuje vytvorenie takéhoto miesta, ktoré by umožňovalo prístup k celoštátnej, regionálnej alebo komunálnej verejnej správe a nasmerovalo by používateľov priamo ku kompetentným inštitúciám, ktoré môžu ich žiadosti alebo požiadavky vybaviť.

4.6. Akčný plán na roky 2016 – 2020 je založený na siedmich zásadách, o ktoré sa do veľkej miery opierali už predchádzajúce akčné plány. Hoci EHSV vo všeobecnosti schvaľuje uvedené zásady, pýta sa však, ako ich možno začať uplatňovať, kým sa nevyriešia všetky súvisiace problémy, či už právne (správa osobných údajov a ochrana súkromia v kontexte otvorenej správy), alebo technologické (generické a priemyselné technológie, migrácia služieb smerom k digitálnym kanálom).

4.7. V novom akčnom pláne sa kladie dôraz na interoperabilitu a opakované použitie údajov, ktorými disponujú orgány verejnej správy, keďže mnohé z údajov, ktoré v súčasnosti orgány verejnej správy zhromažďujú, majú len jediný alebo veľmi obmedzený účel. V rámci zásady „stačí len raz“ používatelia nebudú viac musieť opätovne zadávať svoje základné údaje pri nových kontaktoch s orgánom verejnej správy, ktorý sa o ne bude môcť podeliť s ostatnými orgánmi verejnej správy, samozrejme, so zreteľom na ochranu osobných údajov a súkromia. Podľa tejto zásady by mali byť obchodné registre v celej Únii prepojené, jednotlivé vnútroštátne a cezhraničné systémy by mali navzájom spolupracovať a správne orgány by viac nemali znovu a opakovane požadovať informácie, ktoré už raz dostali. Aj keď sa v oblasti elektronickej verejnej správy uplatňuje nariadenie o ochrane údajov, EHSV sa domnieva, že treba dbať na rovnováhu medzi kontrolou právneho štátu a bezpečnosťou a slobodou občanov.

4.8. Cieľom nového prístupu Komisie je udržať krok s rýchlo sa meniacim prostredím. EHSV však konštatuje, že zásada aktualizácie systémov, ktorá spočíva v obnovení informačných systémov a technológií v orgánoch verejnej správy, aby zodpovedali technologickému vývoju, sa nenachádza medzi siedmimi vybratými zásadami, keďže Komisia ju pred prípadným zavedením musí najskôr otestovať.

4.9. Komisia tvrdí, že chce klásť dôraz na zapojenie občanov do tvorby digitálnych verejných služieb, a v rámci zásady otvorenosti a transparentnosti vyzýva orgány verejnej správy, aby o navrhovaní a poskytovaní týchto služieb viedli dialóg s občanmi, podnikmi, zástupcami sociálnych partnerov a spotrebiteľmi, výskumníkmi a neziskovými organizáciami.

4.10. Občania budú môcť predkladať návrhy a adresovať svoje konkrétne žiadosti priamo Komisii a členským štátom prostredníctvom platformy spolupráce, vďaka ktorej sa vytvorí sieť medzi občanmi a orgánmi a ktorá umožní nájsť v rôznych krajinách podobné problémy, ako aj osvedčené postupy a praktické riešenia správnych orgánov. EHSV s potešením podporuje takúto iniciatívu, ktorá umožní každému jednotlivcovi upovedomiť celoštátne, regionálne alebo miestne orgány o problémoch, s ktorými sa stretol vo svojom okolí.

4.11. V rámci zásady otvorenosti a transparentnosti sa stanovuje, že orgány verejnej správy si navzájom vymieňajú informácie a údaje a poskytujú občanom a podnikom možnosť kontroly a opravy vlastných údajov. Pokiaľ ide o ich osobné údaje, EHSV trvá na tom, aby mali občania a podniky výslovné právo dohliadať na prenos svojich osobných údajov iným orgánom verejnej správy a prípadne ich dať vymazať (právo na zabudnutie), pričom treba dodržiavať príslušné právne predpisy a postupy.

4.12. EHSV sa domnieva, že v tejto súvislosti a s cieľom vyhnúť sa novej inkompatibilite by Komisia mala predložiť návrh na európsky zabezpečený systém archivovania a výmeny dokumentov online.

4.13. K zásadám, ktoré sa v akčnom pláne nespomínajú, patrí aj „prístup na úrovni celej verejnej správy“, ktorý spočíva v spolupráci medzi jednotlivými verejnými orgánmi nad rámec ich oblasti právomocí, aby mohla žiadateľovi poskytnúť integrovanú odpoveď jedna inštitúcia.

4.14. EHSV žiada Komisiu, aby urýchlila vytváranie jednotných kontaktných miest v oblasti elektronickej justície, námornej dopravy a ostatných spôsobov dopravy. Cieľom budúcej stratégie by malo byť spojiť v rámci možností existujúce európske portály (ako sú [Európsky portál elektronickej justície](#), [SOLVIT](#), [Youreurope](#) atď.) do jedného portálu, a najmä, v druhej fáze, tento portál rozšíriť o vnútroštátne portály s cieľom uľahčiť rôzne druhy administratívnych postupov.

4.15. Hoci EHSV súhlasí s myšlienkou, že na to aby mohli členské štáty a ich regionálne a miestne územné celky rozvinúť svoje služby online, musia sa v budúcnosti zamerať na tieto portály, zdôrazňuje, že tieto portály by mali byť naďalej doplnkom k fyzickým kontaktným miestam a tradičným komunikačným prostriedkom (poštové zásielky, osobný kontakt pri okienku, telefonické spojenie).

4.16. Organizácia Spojených národov určuje, v ktorých krajinách je elektronickej verejnej správy najlepšie rozvinutá na základe indexu rozvoja s tromi kritériami: služby online zamerané na občanov, telekomunikačná infraštruktúra a ľudský kapitál. Treba konštatovať, že v akčnom pláne sa vôbec nespomínajú sociálne dôsledky a vplyvy elektronickej verejnej správy a ani jej dosah na zamestnanosť, pokiaľ ide o stratu zamestnania, ako aj o množstvo voľných pracovných miest v dôsledku nedostatku uchádzačov, ktorí by mali požadovanú digitálnu odbornú kvalifikáciu.

4.17. Poskytovanie služieb online ako štandard však neznamená, že už netreba ďalej bojovať proti digitálnej priepasti.

4.18. Naďalej pretrvávajú veľké rozdiely medzi ponukou služieb elektronickej verejnej správy a tým, ako tieto služby využívajú a prijímajú používatelia. Dôvodom tejto zdržanlivosti používateľov pri využívaní služieb online je často nedostatočná digitálna gramotnosť. Mnohí občania sa potrebujú oboznámiť s novým nástrojom elektronickej verejnej správy a s „asistovanou digitálnou službou“ alebo miestnou pomocou. Platí to aj pre úradníkov orgánov verejnej správy v rámci ďalšej odbornej prípravy.

4.19. EHSV sa domnieva, že od členských štátov a ich regionálnych a miestnych územných celkov by sa malo požadovať, aby vytvorili takéto služby digitálnej asistencie pre občanov spolufinancované prostriedkami z európskych fondov. V rámci prerozdelenia pracovných miest uvoľnených v dôsledku digitálnej transformácie verejnej správy by úradníci, ktorých pracovné miesta sa zrušia z dôvodu úspor, mali byť priradení k asistovanej digitálnej službe alebo dostať vhodné pracovné úlohy.

V Bruseli 22. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Oznámeniu Komisie – Jadrový objasňujúci program – predloženému podľa článku 40 Zmluvy o Euratome na vyjadrenie stanoviska Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru

[COM(2016) 177 final]

(2016/C 487/17)

Spravodajca: **Brian CURTIS**

Žiadosť o konzultáciu	Európska komisia 04/04/2016
Právny základ	článok 40 zmluvy o Euratome
Príslušná sekcia	sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť
Prijaté v sekcii	07/09/2016
Prijaté v pléne	22/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	210/2/11

1. Závbery a odporúčania

1.1. Na podporu rozvoja programu energetickej únie sa v súčasnosti uskutočňuje množstvo revízií právnych predpisov a legislatívnych iniciatív týkajúcich sa energie, ktoré budú predložené v priebehu nasledujúcich 12 mesiacov. Dalo by sa očakávať, že v tomto strategickom prehľade sa ako príspevok k tomuto rozsiahlemu legislatívnemu balíku vyjadria hlavné problémy spojené s výrobou jadrovej energie, výskumom a vyradovaním jadrových zariadení z prevádzky. Jadrový objasňujúci program (PINC) však neponúka jasný a komplexný prístup, pokiaľ ide o spôsoby strategického riešenia zložitej budúcnosti jadrovej energie v európskom energetickom mixe.

1.2. Výroba jadrovej energie je vo väčšine členských štátov politicky chýlostivou záležitosťou, ktorú ovplyvňujú meniace sa sociálne a hospodárske záležitosti na vnútroštátnej úrovni. Výbor naliehavo žiada Komisiu, aby využila túto príležitosť a navrhla jasný analytický proces a metodiku, ktoré môžu ponúknuť súdržný a dobrovoľný rámec na prijímanie vnútroštátnych rozhodnutí o prípadnej úlohe jadrovej energie v energetickom mixe.

1.3. EHSV preto žiada revíziu a doplnenie návrhu oznámenia, ako je uvedené v bode 4.3, s cieľom zaradiť do neho osobitné časti, pokiaľ ide o:

- konkurencieschopnosť jadrovej energie v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte,
- súvisiace hospodárske aspekty,
- prínos pre bezpečnosť dodávok,
- zmeny klímy a cieľov pre emisie oxidu uhličitého,
- prijateľnosť z pohľadu verejnosti, zodpovednosť za jadrové škody, transparentnosť a účinný dialóg.

1.4. Transparentné monitorovanie je nevyhnutné z hľadiska jadrovej bezpečnosti aj z hľadiska dôvery verejnosti. EHSV preto navrhuje, aby sa v dokumente jasne podporili návrhy na monitorovanie a podávanie správ vo vnútroštátnych akčných plánoch členských štátov, ako navrhuje Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť. Väčšie úsilie by sa malo vynaložiť na začlenenie susedných krajín, ktoré nie sú členmi EÚ.

1.5. Aj vzhľadom na dôveru verejnosti je potrebné poukázať na rozsiahlu činnosť zameranú na pripravenosť na krízové situácie mimo areálov závodov a za hranicami (Preskúmanie súčasného stavu jadrovej havarijnej pripravenosti a núdzových opatrení mimo areálov závodov v členských štátoch EÚ a susediacich krajinách. Euratom, december 2013.) a na závery samitu o jadrovej bezpečnosti z roku 2016, najmä pokiaľ ide o potenciálne teroristické hrozby.

1.6. V súvislosti s uznaním významného záväzku, ktorý EÚ prijíma, pokiaľ ide o výskum jadrovej syntézy, by bol nápomocný plán objasňujúci jeho postup smerom ku komerčnej výrobe.

1.7. Vzhľadom na referendum v Spojenom kráľovstve o vystúpení z EÚ by sa mal zväziť strategický dosah tohto kroku a najmä jeho význam pre zmluvy o Euratome. V PINCP by mala byť výslovne uznaná potreba rokovať o možných ďalekosiahlych dôsledkoch.

2. Úvod

2.1. Podľa článku 40 Zmluvy o Euratome Európska komisia „uverejňuje v pravidelných intervaloch objasňujúce programy, poukazujúce najmä na ciele výroby jadrovej energie a všetky druhy investícií, ktoré sú potrebné pre ich dosiahnutie. Komisia si pred uverejnením týchto programov vyžiada stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru“, (COM/2003/0370 final). Od roku 1958 bolo uverejnených päť takýchto jadrových objasňujúcich programov (PINC), z nich najnovší v roku 2007 a jeden aktualizovaný v roku 2008. Konečná verzia bude pripravená a uverejnená, keď Komisia získa stanovisko EHSV.

2.2. Výbor tak, ako v predchádzajúcich prípadoch, oceňuje možnosť predložiť svoje stanovisko k návrhu dokumentu predtým, ako Komisia predloží konečné znenie Rade a Európskemu parlamentu. EHSV naliehavo a čo najdôraznejšie žiada Komisiu, aby do textu začlenila odporúčania uvedené v prvej časti tohto stanoviska, vďaka čomu bude PINC komplexnejším a strategickejším dokumentom a zabezpečí sa jeho väčší prínos pre energetický balík Únie.

2.3. Jadrová energia je jedným z hlavných zdrojov energie v EÚ. V správe o stave energetickej únie za rok 2015 sa pripomína, že „EÚ patrí medzi tri jediné veľké ekonomiky, ktoré si dokážu vyrobiť vyše polovicu elektriny bez skleníkových plynov, 27 % z obnoviteľných zdrojov energie a ďalších 27 % z jadra“. V správe sa tiež uvádza, že iniciatíva PINC „by mala vniesť viac svetla do dlhodobých jadrových investičných potrieb a spravovania jadrových záväzkov“, (COM(2015) 572 final).

2.4. Energetická stratégia EÚ sa od uverejnenia najnovšieho PINC výrazne rozvinula a v súčasnosti je vysokou prioritou. Zaviedli sa ciele na roky 2020, 2030 a 2050, výrazné premenné a neistoty však zostávajú. Patrí k nim miera vykonávania parížskej dohody o zmene klímy, nestálosť medzinárodného trhu fosílnymi palivami, miera uplatňovania nových technológií, ktoré krajiny sú členmi EÚ, vplyv vyhladok svetového hospodárstva a miera prílevu predpokladaných rozsiahlych investícií v celom energetickom reťazci.

2.5. Bez ohľadu na energetickú politiku EÚ zostávajú kľúčové rozhodnutia o mixe zdrojov na výrobu energie výsadou členských štátov. Energetická politika EÚ sa môže použiť ako podklad pre takéto rozhodnutia, ale energetika je politicky veľmi citlivá, a preto podlieha meniacej sa sociálnej a politickej atmosfére na vnútroštátnej úrovni. Tvorba politík EÚ si vyžaduje jasný analytický proces a metodiku, ktoré môžu ponúknuť súdržný rámec na prijímanie rozhodnutí na vnútroštátnej úrovni. PINC na to ponúka potenciálnu možnosť pre štáty, ktoré uvažujú o jadrovej energii, ako aj pre štáty, ktoré jadrovú energiu majú a ktoré posudzujú jej budúcnosť.

3. Zhrnutie návrhu oznámenia Komisie

3.1. Oznámenie Komisie sa začína tvrdením, že „PINC poskytuje východisko na diskusiu o tom, ako môže jadrová energia prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti energetiky“ a končí sa záverom, že „keďže jadrová energetika je nízkouhlíkovou technológiou a významne prispieva k bezpečnosti dodávok a k diverzifikácii, očakáva sa, že aj do roku 2050 zostane dôležitou zložkou energetického mixu EÚ“.

3.2. Oznámenie sa sústreďuje na investície súvisiace so zvyšovaním bezpečnosti po udalostiach vo Fukušime a s bezpečnou prevádzkou existujúcich zariadení. Okrem toho sa v ňom zdôrazňujú odhadované finančné potreby týkajúce sa vyradovania jadrových elektrární z prevádzky a nakladania s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom.

3.3. V 14 členských štátoch je v prevádzke 129 jadrových reaktorov, pričom v desiatich z týchto štátov sa plánuje výstavba nových reaktorov. EÚ má najpokročilejšie právne záväzné normy jadrovej bezpečnosti na svete. Tieto normy sa zachovávajú a rozširujú pravidelnou revíziou smernice o jadrovej bezpečnosti ⁽¹⁾.

3.4. Odvetvie jadrovej energie EÚ funguje na globálnom trhu s hodnotou 3 bilióny EUR do roku 2050 a má vedúce postavenie v oblasti technológií, pričom je v ňom priamo zamestnaných 400 000 – 500 000 osôb a nadväzuje na ďalších 400 000 pracovných miest.

3.5. Európske spoločnosti sa vo veľkej miere podieľajú na svetovej výrobe jadrového paliva v úzkej spolupráci so Zásobovacou agentúrou Euratomu, pričom uspokojujú potreby reaktorov západnej konštrukcie v EÚ a majú kapacitu rozvíjať palivové zariadenia pre reaktory ruskej konštrukcie (z nich je v súčasnosti v EÚ v prevádzke 19).

3.6. Komisia predpokladá znižovanie súčasnej kapacity výroby jadrovej energie v EÚ (120 GWe) do roku 2025, pričom tento trend by sa mal zvrátiť do roku 2030. Kapacita výroby jadrovej energie by do roku 2050 zostala stabilná v rozmedzí od 95 do 105 GWe za predpokladu, že v tomto čase sa nahradí 90 % súčasných jadrových zariadení. Odhadované investície v rozsahu od 350 miliárd do 450 miliárd EUR by mali zabezpečiť výrobu do konca storočia.

3.7. Prekračovanie nákladov a dlhé meškanie nových projektov a rozdielne prístupy vnútroštátnych schvaľovacích orgánov viedli k vzniku ťažkostí v oblasti investícií. Normalizácia konštrukcie a posilnená spolupráca vnútroštátnych regulačných orgánov sa považujú za základné piliere budúcej politiky.

3.8. Pripravujú sa programy predĺženia životnosti (o 10 – 20 rokov) mnohých reaktorov v EÚ s odhadovanými nákladmi 45 – 50 miliárd EUR, mala by sa preto očakávať a naplánovať súvisiaca regulačná záťaž v súlade so smernicou o jadrovej bezpečnosti.

3.9. Do roku 2025 sa plánuje zatvorenie 50 reaktorov. Hoci ide o politicky citlivú záležitosť, opatrenia a investície v oblasti geologického ukladania a dlhodobého nakladania s rádioaktívnym odpadom a súvisiace otázky týkajúce sa vyradovania z prevádzky si vyžadujú rýchle rozhodnutia členských štátov.

3.10. K dispozícii sú významné odborné znalosti v oblasti skladovania a ukladania nízko a stredne rádioaktívneho odpadu a v období od roku 2020 do roku 2030 začnú fungovať hlboké geologické úložiská na konečné uloženie odpadu s vysokou rádioaktivitou vo Fínsku, Švédsku a Francúzsku. Potenciál spoločného využívania týchto odborných poznatkov a možnosť dohody členských štátov o spoločných úložiskách prinesie výhody z hľadiska efektívnosti aj bezpečnosti. Tie sa posilnia zriadením európskeho centra excelentnosti.

3.11. Prevádzkovatelia jadrových zariadení odhadujú, že na náklady na vyradovanie z prevádzky bude potrebných 253 miliárd EUR, pričom identifikovaných bolo 133 miliárd vyhradených finančných prostriedkov. Členské štáty majú zaručiť úplné splnenie záväzkov prevádzkovateľov a uskutočnenie vyradovania z prevádzky v jasnom časovom rámci.

3.12. Je potrebné lepšie koordinovať technický rozvoj a marketing využívania radiačných technológií mimo energetiky. Napríklad trh s lekárskeymi zobrazovacími zariadeniami predstavuje len v Európe hodnotu 20 miliárd EUR ročne a čoraz väčšie využitie nachádza táto technológia v poľnohospodárstve, priemysle a výskume. Pokračujú významné investície do novej generácie elektrární a modulárnych štiepnych zariadení, ako aj v oblasti pretrvávajúceho vedúceho postavenia vo výskume jadrovej syntézy, čo sa považuje za rozhodujúce pre zachovanie odborných znalostí, pracovných miest a globálneho vplyvu. Osobitný význam to má vzhľadom na skutočnosť, že jadrová energetika naďalej zaznamenáva celosvetový rast, hoci nie v Európe.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 219, 25.7.2014, s. 42.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor pravidelne vyjadruje svoj názor na bezpečnosť a úlohu jadrovej energie v energetickom mixe EÚ⁽²⁾. Toto oznámenie je prvým objasňujúcim prehľadom Komisie o jadrovej energii od udalostí vo Fukušime a hoci sa v predošlom PINC sľubovalo „zvýšenie frekvencie uverejňovania jadrového objasňujúceho programu“ (COM(2007) 565 final), nestalo sa tak. PINC z roku 2016 – napriek tomu, že bol podporený rozsiahlym pracovným dokumentom útvarov – je o polovicu kratší ako oznámenie z roku 2007. Výbor odporúča, aby sa do PINC pridali niektoré položky s cieľom získať strategický dokument, v ktorom sa prediskutujú kontextové činitele, na základe ktorých sa formujú rozhodnutia o investíciách a stanovovaní cieľov.

4.2. Výbor oceňuje rozsiahlu analýzu investícií v celom cykle jadrového paliva, ktorá sa predkladá v PINC, pričom uznáva, že sa v nej vymedzujú problémy aj možnosti týkajúce sa tohto odvetvia. Vítaný je tiež dôraz na najvyššie bezpečnostné normy a potreby zabezpečiť komplexné financovanie všetkých aspektov vyradovania z prevádzky. Pracovný dokument je veľmi podrobný a prihliada aj na úlohu sústavného výskumu. V iných oblastiach však zostáva veľa nevytvoreného, čo oslabuje strategickú hodnotu dokumentu.

4.3. V návrhu PINC z roku 2016 sa ohlasuje významná zmena v prístupe Komisie. V predchádzajúcich PINC sa predkladal prehľad v kontexte energetických problémov, ktorým čelila EÚ a svetové spoločenstvo. Napríklad PINC z roku 2007 obsahuje časti prinášajúce jasné strategické informácie, ktoré chýbajú v PINC z roku 2016. O tieto časti by sa mal doplniť predkladaný návrh. Mali by zahŕňať:

- konkurencieschopnosť – aké sú napríklad súčasné a budúce faktory ovplyvňujúce konkurencieschopnosť jadrovej energie, úloha štátnej pomoci, najmä finančnej a fiškálnej pomoci, zmeny v pohľade na náklady výstavby, kapitálové náklady, likvidáciu odpadu, licenčné postupy, predĺženie životnosti a relatívne ceny iných zdrojov energie;
- hospodárske aspekty – štruktúra energetického trhu zostáva neistou, odrádza dlhodobé investície, a ekonomické riziká jadrovej energie sú v období finančnej a politickej neistoty veľké;
- bezpečnosť dodávok – celosvetový dopyt po energii neustále rastie, aj keď v Európe sa stabilizoval alebo znížil, a preto je potrebné venovať väčšiu pozornosť tomuto vývoju, ako aj politickým aspektom a aspektom zahraničnej politiky. Zvlášť energetická bezpečnosť je oblasťou, ku ktorej jadrová energia môže prispievať a prispieva, pretože zdroje dodávok paliva (urán) sa v súčasnosti zdajú byť bezpečnejšie než ropa alebo plyn⁽³⁾;
- klimatické zmeny – jadrová energia prispieva jednou polovicou k nízkouhlíkovej elektrickej energii Európy;
- prijateľnosť pre verejnosť – veľké rozdiely v rámci EÚ, pokiaľ ide o postoje verejnosti k jadrovej energii, predstavujú nedostatočne chápanú realitu, čo má výrazný vplyv na politickú prijateľnosť.

Všetky tieto otázky získali za uplynulých deväť rokov na význame, v PINC však prevláda dôraz na bezpečnosť a palivový cyklus, pričom tieto oblasti sú v oznámení aj v pracovnom dokumente útvarov len málo rozpracované. Neopisuje sa povaha diskusie o týchto témach, z ktorých mnohé sú spochybnované a sporné (napríklad dodržiavanie prísnych noriem pri práci zverejnej subdodávateľom), ani sa neponúka súbor usmernení či strategický prístup k diskusií o jadrovej energii v energetickom mixe ako celku. Odzrkadľuje sa tu prístup balíka o energetickej únii, kde sa prejavuje podobná neochota načrtnúť dôsledky európskej energetickej stratégie pre vnútroštátne diskusie o ďalšej prípadnej úlohe jadrovej energie v energetickom mixe.

4.4. Ako už bolo povedané, v oznámení Komisie sa tvrdí, že „poskytuje východisko na diskusiu o tom, ako môže jadrová energia prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti energetiky“ ... ako ... „dôležitá zložka energetického mixu EÚ“ do roku 2050“. Takéto tvrdenia nemožno plne podporiť obsahom tohto dokumentu. Predchádzajúce objasňujúce programy boli dôležitým analytickým prehľadom úlohy jadrovej energie a ponúkali usmernenia pre budúcu politiku.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 341, 21.11.2013, s. 92; Ú. v. EÚ C 133, 14.4.2016, s. 25.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 8.

4.5. Najmä analýza investičných potrieb v oblasti jadrovej energie (ktoré za súčasných okolností zjavne predstavujú hlavnú ťažkosť) sa teraz musí určite uviesť v kontexte celkových investícií potrebných na dosiahnutie cieľov energetickej únie, keďže medzi investičnými rozhodnutiami vo všetkých výrobných technológiách a infraštruktúre existuje vzájomná súčinnosť a vzájomný vzťah.

4.6. Okrem toho existuje množstvo kontextových činiteľov, ktoré formujú jadrovú politiku a ekonomiku, ktoré neboli v plnej miere riešené a ktoré sú pre Komisiu náročné na spracovanie, vzhľadom na ich neustále preskúmania alebo reformy. Týkajú sa fungovania systému obchodovania s emisiami, návrhov na dotácie pre kapacitný mechanizmus, rozvoja odvetvia obnoviteľných zdrojov energie atď.

4.7. Jadrová energia v súčasnosti predstavuje 28 % domácej výroby energie v EÚ a 50 % jej nízkouhlíkovej elektrickej energie (Eurostat, May 2015). Znižovanie CO₂ je zásadným cieľom energetickej politiky EÚ a svetovej energetickej politiky. Udržanie sa pod hranicou zvýšenia teploty o 2 °C si vyžaduje zníženie celosvetových emisií CO₂ v energetike v priemere o 5,5 % ročne od roku 2030 do roku 2050. Dosiahnutie príspevku EÚ v tomto smere bolo načrtnuté v pláne postupu v energetike do roku 2050, v ktorom sa uplatnil prístup založený na viacerých scenároch, pokiaľ ide o zmeny energetického mixu v závislosti od rôznych politických, hospodárskych a sociálnych činiteľov (COM(2011) 885 final). Na základe údajov poskytnutých členskými štátmi sa v oznámení predpokladá jadrová kapacita okolo 100 GWe v roku 2050, vzhľadom na súčasnú diskusiu však tento predpoklad predstavuje len malú istotu.

4.8. Výbor pripomína nedávny príklad Švédska, oznámený po uverejnení PINC a teda v ňom nezahrnutý, ktoré sa rozhodlo odstavené elektrárne postupne nahradiť desiatimi novými jadrovými reaktormi a súčasne zaviazalo prijať opatrenia s cieľom pokryť do roku 2040 dodávky energie na 100 % z obnoviteľných zdrojov (Financial Times 10. júna 2016). Silná politika v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a dodatočná kapacita dodávok nízkouhlíkovej energie susedným krajinám je v tomto prípade politicky prijateľná pre všetky zúčastnené strany a teda v európskom kontexte strategicky významná. Dokument Komisie by sa preto mal aktualizovať tak, aby zohľadňoval túto skutočnosť.

4.9. EHSV dlhé roky súdržne presadzuje strategickejší prístup k energetickým otázkam a väčší dôraz na dôkladný verejný dialóg o výrobe a využívaní energie⁽⁴⁾. Technológia nie je hodnotovo neutrálna a energetické technológie zahŕňajú široké spektrum etických, spoločenských a politických názorov. Členské štáty môžu voľne rozhodovať o zložení svojho energetického mixu. Len polovica z nich má funkčné jadrové elektrárne a od posledného PINC prišlo k polarizácii názorov na jadrovú energiu. Tento dôležitý cyklický dokument prehľadu by posilnilo objektívne predstavenie aktuálnych a naliehavých otázok, ktoré sú predmetom „diskusie o tom ako môže jadrová energia prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti energetiky“. Preto navrhuje, aby bolo do konečného znenia dokumentu včlenených niekoľko nových častí, ako sa uvádza v bode 4.3, a aby stratégia ako celok viacej zohľadnila nižšie uvedené konkrétne pripomienky 5.3.1 až 5.3.4.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. V dokumente sa zdôrazňuje význam lepšej vnútroštátnej koordinácie medzi členskými štátmi, lepšej spolupráce zainteresovaných strán a väčšej transparentnosti a účasti verejnosti v otázkach týkajúcich sa jadrovej energie. V tejto súvislosti sa pripomína dôležitá úloha Skupiny európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG), ako aj ďalšie „presadzovanie dialógu medzi zainteresovanými stranami v Európskom fóre pre jadrovú energiu“ (ENEF). V decembri 2015 vydala ENSREG vyhlásenie o „pokroku vo vykonávaní štátnych akčných plánov po udalostiach vo Fukušime“, v ktorom pripomenula, že stav vykonávania je rôzny a že miera zavádzania bezpečnostných zlepšení by sa mala posilniť, aby sa dosiahli dohodnuté lehoty na ich zavedenie. Skupina odporučila, aby „každá zúčastnená krajina aktualizovala a pravidelne uverejňovala správu o stave vykonávania vnútroštátnych akčných plánov po udalostiach vo Fukušime, aby sa zabezpečilo transparentné monitorovanie s cieľom uverejniť správu o vykonávaní v roku 2017“ (Štvrtá správa ENSREG, november 2015). EHSV odporúča, aby Komisia uviedla v PINC súhlas s týmto odporúčaním.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 291, 4.9.2015, s. 8.

5.2. Oznámenie sa dotýka vzťahov so štátmi susediacimi s EÚ, ktoré majú jadrové elektrárne, a EHSV sa domnieva, že rozšírenie aktívnych stykov predovšetkým s Bieloruskom by pomohlo vyriešiť obavy týkajúce sa transparentnosti a bezpečnosti, ktoré vznikli v súvislosti s výstavbou prvého jadrového reaktora v krajine v meste Ostrovec. Prioritu by mali mať väzby prostredníctvom ENSREG.

5.3. Pokiaľ ide o dialóg a transparentnosť všeobecne, EHSV pripomína, že úloha, zdroje, kapacita a postavenie ENEF sa v uplynulých dvoch rokoch v praxi výrazne znížili. Nevyhnutné je ďalšie objasnenie kľúčových otázok týkajúcich sa dialógu o európskej jadrovej politike, ako aj predloženie návrhu spoločného rámca na diskusiu na vnútroštátnej úrovni. Pokrok v tejto veci sa zrejme nedosiahne v rámci ENEF a v PINC táto otázka chýba. Takýto rámec by napomohol aj budúcu správu energetickej únie a mal by sa uplatňovať dôsledne na všetky primárne zdroje energie. Ak má PINC napomôcť toto objasnenie, musí obsahovať osobitné časti, v ktorých sa uvedú dôsledky a význam z hľadiska politiky investícií do jadrovej energie. Tieto témy, ktoré sú podrobne uvedené v nasledujúcich štyroch odsekoch, sú zásadné oblasti diskusie nevyhnutnej pre akúkoľvek strategickú víziu.

5.3.1. *Smerovanie k elektrickej energii a stupeň možného zabezpečenia stálej dodávky elektrickej energie z primárnych zdrojov.* Jadrová energia môže na jednej strane napomôcť energetickej bezpečnosti, pretože umožňuje sústavnú a dlhodobú výrobu veľkých objemov predvídateľnej elektrickej energie a môže pozitívne prispieť k stabilnému fungovaniu prenosových sústav (napr. udržiavaním frekvencie sústavy). Na druhej strane sú však kapitálové náklady výstavby vysoké, nové bezpečnostné požiadavky náročné, financovanie neisté a budúce podmienky na trhu do veľkej miery nepredvídateľné. Týmto problémom čelí každý členský štát s kapacitou na výrobu jadrovej energie a mohli by byť rozhodujúce z hľadiska toho, ako a či je možné splniť realistické vnútroštátne plány prispievajúce k celkovým cieľom EÚ v oblasti energie a klímy. PINC by mal súvisieť so spoločným rámcom na diskusiu o týchto otázkach, ako navrhla Komisia v iných strategických oznámeniach týkajúcich sa energie, a mala by sa v ňom predkladať vyvážená analýza úlohy jadrovej energie.

5.3.2. *Poznanky, postoje a informovanosť verejnosti o rizikách spojených s výrobou energie.* Jadrová bezpečnosť, vplyv Černobyľ a Fukušimy a nevyriešené otázky týkajúce sa vyradovania zariadení z prevádzky a likvidácie rádioaktívneho odpadu sú v niektorých krajinách vecou vážneho záujmu verejnosti. Na druhej strane existujú významné a často podceňované negatívne činitele spájané s inými primárnymi zdrojmi energie. EHSV neustále zdôrazňuje kľúčovú úlohu chápania energetickej „dilemy“ verejnosťou – teda hlavne toho, ako vyvážiť prepojené a niekedy protichodné ciele energetickej bezpečnosti, cenovej dostupnosti a environmentálnej udržateľnosti. Politickú vôľu do veľkej miery formujú postoje verejnosti a nízka úroveň komplexnej informovanosti o energii môže viesť k prijímaniu menej optimálnych politických rozhodnutí. Viac zdrojov a podporný právny rámec, ktorý umožňuje napríklad vytvorenie miestnych informačných výborov ako vvo Francúzsku, by mohlo byť prospešné.

5.3.3. *Metodika posudzovania nákladov a konkurencieschopnosti.* Cenovo dostupná nízkouhlíková energia má zásadný význam pri dosahovaní dohodnutých cieľov v oblasti klímy a energetiky. Táto oblasť je však chránená pred trhovou hospodárskou súťažou. V praxi však neexistuje ani žiadna štandardná či prijateľná metodika, pomocou ktorej by členské štáty mohli posúdiť budúce náklady alternatív v ich mixe na výrobu energie ešte pred prijatím politického rozhodnutia (ktoré bude ovplyvnené inými činiteľmi).

5.3.4. *Význam aktívneho výskumu a základne na výrobu energie vo vzťahu k vedúcemu postaveniu na trhu, v oblasti technológií a bezpečnosti.* Aké dôležité je zachovanie významného a rozvíjajúceho sa odvetvia výroby jadrovej energie, ak sa má udržať zamestnanosť a európsky vplyv a vedúce postavenie v odvetví, ktoré sa na celom svete rozvíja (Správa energetických informácií USA, máj 2016 – Výroba jadrovej energie vo svete sa do roku 2040 zdvojnásobí)? Napríklad Čína chce do roku 2020 – 2021 zdvojnásobiť svoju jadrovú kapacitu aspoň na 58 GWe a do roku 2030 ju ďalej zvyšovať až na 150 GWe. Treba pripomenúť význam kvalitných a dobre platených pracovných miest v EÚ, a ak by sa tieto mali postupne zrušiť, potom by sa musel zaviesť program, ktorý by zabezpečil spravodlivý a podporovaný prechod.

5.4. Najvýznamnejšia časť financovania jadrového výskumu EÚ je vyhradená na vývoj spoločného programu jadrovej syntézy (ITER). V pláne EFDA (Európska dohoda o vývoji jadrovej syntézy) sa opisuje cesta od súčasných pokusov s jadrovou syntézou k demonštračnej elektrárni s jadrovou syntézou na výrobu čistej elektrickej energie do rozvodnej siete. EHSV žiada Komisiu, aby prihliadala na potenciálne dodávky elektrickej energie z elektrární s jadrovou syntézou vo všetkých nákladovo efektívnych scenároch po roku 2050. Okrem toho by sa mala podnecovať trvalá podpora výskumu reaktorov štvrtej generácie, ktoré majú potenciál na znižovanie nákladov a významné zníženie vysoko rádioaktívneho odpadu.

5.5. Návrh bol vypracovaný pred tým, než Spojené kráľovstvo hlasovalo za vystúpenie z Európskej únie. Podľa súčasného právneho stanoviska však vystúpenie z EÚ znamená zároveň aj vystúpenie z Euratomu. Táto skutočnosť má vážne strategické dôsledky nielen pre energetické ciele na rok 2030, ale aj spoluprácu v oblasti výskumu, právnych predpisov, dodávateľských reťazcov a bezpečnosti. Túto otázku preto musí tento návrh zohľadniť, aj keď je problematické v tomto štádiu predvídať konkrétne výsledky.

V Bruseli 22. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1303/2013, pokiaľ ide o určité ustanovenia týkajúce sa finančného hospodárenia v prípade určitých členských štátov, ktoré majú závažné ťažkosti s finančnou stabilitou alebo sú takýmito ťažkosťami ohrozené

[COM (2016) 418 final – 2016/0193 (COD)]

(2016/C 487/18)

Žiadosť	Európsky parlament, 4. 7. 2016 Rada Európskej únie, 8. 7. 2016
Právny základ	články 117 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Dátum schválenia v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	169/1/4

Keďže výbor súhlasí s obsahom návrhu, a vzhľadom na to, že sa už k veci vyjadril vo svojom stanovisku na tému *Zmena nariadenia o štrukturálnych fondoch – osobitné opatrenia pre Grécko* prijatom 8. októbra 2015 ⁽¹⁾, v stanovisku na tému *Finančné riadenie a pravidlá zrušenia viazanosti prostriedkov v prípade členských štátov, ktoré majú závažné ťažkosti* prijatom 19. septembra 2013 ⁽²⁾, v stanovisku na tému *Všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch* prijatom 25. apríla 2012 ⁽³⁾ a v stanovisku na tému *Zmena a doplnenie ustanovení o finančnom hospodárení – štrukturálne fondy – členské štáty čeliace ťažkostiam* prijatom 27. októbru 2011 ⁽⁴⁾, rozhodol sa na svojom 519. plenárnom zasadnutí 21. a 22. septembra 2016 (schôdza z 21. septembra 2016) 169 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko a odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínaných dokumentoch.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Zmena nariadenia o štrukturálnych fondoch – osobitné opatrenia pre Grécko* (Ú. v. C EÚ 32, 28.1.2016, s. 20).

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému *Finančné riadenie a pravidlá zrušenia viazanosti prostriedkov v prípade členských štátov, ktoré majú závažné ťažkosti* (Ú. v. C EÚ 341, 21.11.2013, s. 27).

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému *Všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch* (Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 30).

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Zmena a doplnenie ustanovení o finančnom hospodárení – štrukturálne fondy – členské štáty čeliace ťažkostiam* (Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 81).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Zmenenému návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádzajú dodatočné dovozné clá na dovoz určitých výrobkov s pôvodom zo Spojených štátov amerických (kodifikované znenie)

[COM(2016) 408 final – 2014/0175 (COD)]

(2016/C 487/19)

Konzultácia	Európska komisia, 23/06/2016
Právny základ	článok 207 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	REX
Prijaté v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržali sa)	165/0/8

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 519. plenárnom zasadnutí 21. a 22. septembra 2016 (schôdza z 21. septembra 2016) rozhodol 165 hlasmi za, pričom 8 členov sa hlasovania zdržalo, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov alebo mutagénov pri práci

[COM(2016) 248 final – 2016/0130 COD]

(2016/C 487/20)

Konzultácia	Rada, 24/05/2016 Európsky parlament, 25/05/2016
Právny základ	článok 148 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Dátum prijatia v pléne	21/09/2016
Plenárne zasadnutie č.	519
Výsledok hlasovania	171/0/3
(za/proti/zdržali sa hlasovania)	

Vzhľadom na to, že sa výbor k obsahu návrhu vyjadril už vo svojich stanoviskách k návrhu smernice o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov pri práci (šiesta samostatná smernica v zmysle článku 8 smernice 80/1107/EHS), ktoré boli prijaté 2. júna 1988⁽¹⁾ a 20. októbra 1999⁽²⁾, ako aj v stanovisku k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o strategickom rámci EÚ v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2014 – 2020, ktoré bolo prijaté 11. decembra 2014, rozhodol nevypracovať nové stanovisko k predmetnému návrhu, ale odkázať na postoj, ktorý zaujal v spomínaných dokumentoch.

V Bruseli 21. septembra 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Ú. v. ES C 208, 8.8.1988, s. 43 (neexistuje v slovenčine).

⁽²⁾ Ú. v. ES C 368, 20. 12. 1999, s. 18 (neexistuje v slovenčine).

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK